

IZVORUL SOMEȘULUI

Publicație socio-culturală editată cu sprijinul Consiliului local Șanț

Director fondator: GRIGORE COTUL

Redactor-șef: LEON-IOSIF GRAPINI

ANUL VI, Nr. 19 *** MARTIE 2026 *** 124 PAGINI *** www.acris.ro

Parteneriat media cu Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România (UZPR)

Irina Petraș: *Rătăcirii/Călătoriile*

- ◆ **Proză:** Constantin Cubleşan, Alexandru Jurcan, Melania Cuc, Radu-Illarion Munteanu, Icu Crăciun, Luminița Rusu, Viorel Dădulescu, Florentina Loredana Dalian, Damaschin Pop-Buia, Marian Danci, Petru-Ioan Gârda, Adela Cotul, Alexandru Dărăban, Dan Norea, Lucian Claudiu Grapini, Dragoș Hârjoabă, Valer Pop, Leon-Iosif Grapini
- ◆ **Poezie:** Ioan Pinteă, Dumitru Cerna, Menuț Maximilian, Mariana Bojan, Elena M. Cîmpan, Radu-Illarion Munteanu, Valer Pop, Melania Cuc, Lucian Perța, Ana Herța, Romulus Moldovan, Liviu Ioan Mureșan, Laura C. Munteanu, Mircea Daroși, Cristina Horotan, Luca Cipolla, Aurel Domide-Șanțanu, Grigore Cotul
- ◆ **Came-lia Bota – Între figurativ și abstract**
- ◆ **Pagini de memorialistică**
- ◆ Cronică literară
- ◆ **Teatrul lui Ștefan Augustin Doinaș**
- ◆ Folclor
- ◆ Pagina elevului
- ◆ Din presa vremii

Cuprins

- Irina Petraș:** Rătăcirii/Călătorii/1
Constantin Cubleșan: La terasa „LILIA CUL”/5
Alexandru Jurcan: Dintele/8
Melania Cuc: Mireasă pentru Iisus/9
Radu-Ilarion Munteanu: Conceptul de Ioană/12
Icu Crăciun: Capitolul 10/14
Luminița Rusu: Popas/17;
Adolescentul poet/18
Viorel Dădulescu: În căutarea lacului albastru/18
Florentina Loredana Dalian: Numai popă să nu fii!/22
Damaschin Pop-Buia: În parc/23
Marian Danci: Dimineața pe munte,
Cumpăr gânduri.../24;
Mai sărac cu trei sentimente/25
Petru-Ioan Gârda: O zi președinte/26;
Scurtu, Bani albi pentru zile negre/27
Adela Cotul: Din nou la școală/28
Alexandru Dărăban:
Un tandem de neatins, Faptă diversionistă/31;
Furtună de zăpadă, Spiritele necurate/32;
Sudura strategică, „Numai încetucu”,
să nu te lovești”/33
Dan Norea: Raiul/34; Iadul/35
Lucian Claudiu Grapini: Crăiasa cerului/37
Dragoș Hârjoabă: Sufletul bătrânului Shull/39
Valer Pop: Lelea Floarea așteptând/44
Leon-Iosif Grapini: Mirele erou/45
Ioan Pinte: Poezii/48
Dumitru Cerna: Poezii/49
Menuț Maximilian: Poezii/50
Mariana Bojan: Poezii/51
Elena M. Cîmpan: Poezie/52
Radu-Ilarion Munteanu: Poezie/53
Valer Pop: Gogyohka/53
Melania Cuc: Poezii/54
Lucian Perța: Parodii/55
Ana Herța: Poezii/56
Romulus Moldovan: Poezii/57
Liviu Ioan Mureșan: Poezii/58
Laura C. Munteanu: Poezii/59
Mircea Daroși: Poezii/60
Cristina Horotan: Poezii/61
Luca Cipolla: Poezii/62
Aurel Domide-Șanțanu: Poezii/62
Grigore Cotul: Poezii/63
Grigore Cotul: Epigrame/64
Olimpiu Nușfelean: Polisemia și actualitatea/66
Constantin Cubleșan: Amintiri despre prieteni
năsăudeni și bistrițeni/68
Iacob Naroș: Decembrie/70
Damaschin Pop-Buia: Vorfrende/71
Melania Cuc: Timpul omului și timpul istoric/72
Cristian Ovidiu Dinică: Odiseea unui cântec:
Innul „Deșteaptă-te, române!”/73
Icu Crăciun: Vocația de prozator
a lui Lucian Claudiu Grapini/74
Alexandru Jurcan: Celan și timpul ca înstrăinare/75
Melania Cuc: Poezia ca exercițiu de echilibru/76
Angela Simionca: Izvorul Someșului – O sinteză
culturală la final de an: numărul 18/2025/77
Leon-Iosif Grapini: O antologie
cu valoare de document/79
Radu-Ilarion Munteanu: Radu Cosașu –
Supraviețuiri/80
Alexandru Dărăban: Și dicționarele greșesc/81
Georgică Manole: Costel Pătrășcan sau dialogul
ca generator de poante/86
Mircea Daroși: Confesiune la marginea veșniciei/87
Valer Pop: Să ținem la cărți/88
Icu Crăciun: Teatrul lui Ștefan Augustin Doinaș/90
Leon-Iosif Grapini: Poezie și culoare/92
Veronica Georgiana Hodoroga: Dl Goe din telefon/93
Anastasia Victoria Pătrășcan:
Ziua în care toate s-au sfârșit/95;
Parfumul vremurilor de mult apuse, Haiku/96
Florin Pătrășcan: O zi în școala de mâine/96
Octavian Florin Boanchiș: În căutarea primăverii/97
Daria Grapini: Poezie/98
Dragoș Grapini: Viața unui câine/99
Camelia Bota: Între figurativ și abstract/100
Silviu Petrică Grapini: De ce?/104
Dan Filipoi: Hoția de la vâltoare/105;
Ionuc cu rudii în caput, Vânzarea pe așteptare/106;
Cititorul din căruță/107;
Bocet la mormânt/108
Liviu Păiuș: Tătarii din Valea Rebrei,
Năvălirea tătarilor la Rodna/109;
Leșul, Măgura lui Ștefan/110
Toader-Dorel Bazga: La Peștera Anieșul Mic/111
Lucian Claudiu Grapini: Mierla de apă
și brumărițele/112
Ioan Seni: Ziua Unirii Principatelor
la Năsăud și Sângeorz-Băi 24 ianuarie 2026/114
Valer Pop: Din amintirile unui diplomat/116
Alexandru Dărăban: Năsăud sau Bistrița?/117
Valer Pop: Restituiri/118
Icu Crăciun: Albina din 1912 (1)/120
Valer Pop: Ce trebuie să facă persoanele
care găsesc bani sau obiecte pierdute/121
Epigrebus/122
Divertiment/123
Comuna Șanț în imagini/124

Irina Petraș

Rătăcirii/Călătorii

*Și visele intră în definirea de sine,
și ele lasă urme,
și ele te construiesc.*

Jones¹ interpretează casa ca metaforă a modului în care există ființele umane în lume – dar oare ființa în lume înseamnă a locui ori a rătăci? Casa/acasa negată prin exil și prin drum/călătorie se răzbună, oricât de târziu, oricât de timid. Exilatul e cel fără *acasă*, drumețul e cel fără *casă*. Nici exilul, nici călătoria nu sunt forme *rele* ale locuirii (George Sand: „Ce poate fi mai frumos decât un drum? Este simbolul și imaginea vieții active și variate”), ci alt fel de forme, de multe ori pline de rod. Însă ele nu pot anula „Coasta Boacii” din biografia personală.

Călătoresc tot mai rar. Călătoria mea capricioasă și liberă printre cărți, întâmplări și amintiri îmi ajunge. Tot așa, călătoriile din vis.

Uneori, mă aflu într-un loc străin, pe o stradă în pantă suitoare în fața mea. Pășesc grăbită să văd ce e dincolo de culme, trec printre copaci, mă împiedic, ajung în fine, deja cu răsuflarea tăiată, gata să primesc imaginea. Sunt sus, e o prăpastie dreaptă în fața mea, iar jos, masivă, sumbră, teroare mută, cu un zâmbet ironic în colțul cupolei, o catedrală care amestecă toate catedralele pe care le-am văzut aieva ori în filme și albume. Câteodată își schimbă înfățișarea într-un joc misterios – râd (!) de fiecare dată, ușurată, da, știu, e același vis! Îmi place aroganța lor, tot așa cum îmi plac palatele, castelele, neapărat cu ziduri vechi, pătate ici colo de verdele vreunei iederi. Îmi par munți trucați, încropiți de mâna omului. Le simt viața secretă, le știu foarte apropiate și străine în același timp.

Călătoriile din vis sunt atât de labirintice, cu atât de aglomerate detalii arhitectonice, cu istorii complicate ale locurilor pe care le văd, încât mă întorc istovită, epuizată ca după o călătorie adevărată. Și la fel de plină de zvonuri despre alte lumi. Între „țările” vizitate și cele văzute aieva nu fac (aproape) nicio diferență. Mă atrag ca alterități misterioase ale locurilor mele, *alteri* pe care eul meu integrat îi ține la respectuoasă și prevenitoare distanță. Asemeni insului din genericul unor documentare despre călătorii pe Planeta singuratică (pe *Discovery*), cel care desenează pe nisip, cu un ram, un cerc în jurul său. Ca și în cazul siglei unei colecții editoriale franțuzești, *Le Promeneur*, sensul se iscă din paradox. *Plimbărețul* e un ins așezat temeinic și tacticos pe un scaun, cu o carte deschisă pe genunchi, tot așa cum *Călătorul* deschis spre cele patru zări tocmai se închide în propria reverie singuratică. Ambele gesturi sunt molipsitoare și

incitante. Înțelegi că *departele* și *aproapele* ies din opoziția aparentă dacă rolurile lor se joacă la nivelul minții omenești.

Călătoria mentală e forma ameliorată a rătăcirii. Ea reconstituie evenimente personale din trecut (memorie episodică) și construiește evenimente posibile în viitor. Uneori, le întrețese atât de abil, încât poate *vedea* ce n-a văzut niciodată. Mi s-a întâmplat în câteva rânduri să dau sfaturi despre un itinerar în locuri străine și să-mi dau seama, apoi, că știu pe unde trebuie s-o ia celălalt fiindcă eu am fost *acolo* în vis.

În fiecare vară, băteam țara în călătorii *în circuit* (cu banii strânși peste an). Să vedem, să aflăm, să avem termeni de comparație. Primul televizor din oraș a fost al nostru – era o fereastră spre lume. În călătoriile astea am descoperit ce înseamnă un *déjà-vu*. De vreo două-trei ori, am putut să-i conduc pe ai mei fără ezitare unde voiam să ajungem, în locuri în care nu mai călcasem niciodată. Poate că nu era decât o identificare de... similitudini, locurile celorlalți oameni (pământeni) se cuvenea să aibă o organizare ușor de descifrat de unul, oricare, dintre ei. Înclin să cred că deja-văzutul e un construct. În seama unei moșteniri comune – ancestrale, comunitare, etnice –, poți *citi* orice loc din spațiul tău, grație *profesiunii* de locuitor. Locuitor al pământului, al acestui pământ. *Vezi Semioza primară*.² Prin experiență, se stabilește un *tip cognitiv*, o *schemă* cu ajutorul căreia poți identifica ceva ce n-ai cunoscut neapărat direct.

După Hannah Arendt³, omul e prins între extremele universului și sinelui, între infinita exterioritate a universului spațial și infinitezimala interioritate a *cogito*-ului cartezian. Omul modern fuge/scapă de două ori, de pe pământ în cosmos și din lume în propriul sine. Site-ul, deși succesul al locului, e și antiteza acestuia, antidotul, *pharmakon*. *Site-ul* ar fi, totodată, anti-locul dansând pe abisul *non-locului*. Un fel de-a spune că întinderile cucerite de om în spațiul cel mare nu i-au ameliorat relația cu spațiul necuprins. Imaginația secundată/slujită de perspectiva ciberspațială cu uluitoarele ei performanțe e plină de daruri înșelătoare. Un fel de nouă spaimă romantică – deschiderea spre spații nesfârșite se însoțește automat de marea neliniște a *restului* de necuprins, acum „mai mare” decât când privirea și imaginația își ascultau cuminte (?) limitele.

Vise care revin periodic, în variante ușor modificate, sunt, mai întâi, unele ale rătăcirii: visul cu pivnița/

beciul în care cobori adânc, adânc, pe trepte abrupte, șubred⁴, iar jos sunt făpturi tăcute, fără ochi, amenințătoare. Mereu aceleași detalii – lumânări, umbre transparente, așteptări fără nume. Visul cu noaptea pustie, eu în mijlocul orașului, singură, încercările repetate și repetat eșuate de a ajunge *acasă* – totul are ceva cald/amenințător, un miros de animal hăituit, de lucruri bine știute, dar de neștiut. Știu, net, că am mai văzut toate astea, că nu-s adevărate, dar *realitatea* lor e, cumva, pipăibilă. Toate miresmele îmi sunt familiare până la greață. Pașii îmi răsună pe caldarâm, îi aud, îi simt cu un fior, mă știu urmărită, încolțită, întorc brusc capul și atunci o văd – cupola înaltă, grea, jumătatea de sferă a catedralei, luminată de jos, cu o lumină verzuie, de mlaștină rece, se înalță la un singur pas lângă mine, tăcută, insinuantă, strivitoare. Turnul bisericii săsești (de la Chirpăr, de la Agnita), în schimb, îmi apare în vis mereu vătuit, ocrotitor, cu umbre sepia și cu o duioșie/induoșare de ceva pentru totdeauna pierdut. Imaginea lui se leagă de copilărie, de părinți, de locul *meu*. Clopotele de turlă săsească sunt ale mele, cântă pe limba mea. Ele au ritmul sferturilor de oră, intră în componența orelor *mele*. Nu au nimic de sărbătoare ori de alarmă a tuturor, nu sunt comunitare decât în subsidiar...

Piața mi se deschide la picioare. Case zvelte, albăstrii-verzui, stau roată, ca-ntr-o horă. Privesc printre două clădiri, văd parcul, pomii, movila de pe care tocmai am coborât atrasă de căldura orașului. Nu se aude niciun zgomot, ca-ntr-un film cu sonorul oprit. Peste drum, o vitrină acoperită de colb. Pânze de păianjen abia mă lasă să ghicesc rafturile pline cu statuete de-o șchioapă, figurine de lut lucrate cu delicatețea unor fildeșuri. Șterg ochiul de geam cât să le pot privi mai bine. Îmi dau seama, brusc, că încă nu am traversat piața, nu le pot vedea. Dau filmul înapoi. Pun un picior pe marginea bordurii, apoi celălalt. Fac primul pas. Asfaltul nu mă ține, e o mazăgă verzui-negricioasă, călduță; mai fac un pas, trebuie să ajung dincolo, îmi dau drumul iute în apa mocirloasă și înaintez cât pot de repede, ca să scurtez atingerea. Îmi ajunge până la piept, inima îmi bate în gât, mă sufoc, îmi țin respirația și fac ultimii pași. S-a întunecat. Drumul cotește după un deal, o râpă acoperită pe-o parte de tufișuri, e tot mai întuneric, abia dibui cărarea, piciorul alunecă, mă poticnesc, cad, mă ridic și încerc să fug, nu pot înainta, picioarele nu mă ascultă, mă târăsc greoi, e bezna. Tata apare grăbit de după colț, e palid, mă anunță că apele vin mari, să mergem, mama ne așteaptă, e singură. Fugim împreună printre blocuri, străbatem coridoare lungi, în penumbră, ajungem sus, într-o încăpere a nu știu cui, la etaj. La ultimul etaj, îmi zic. Pe geam se vede puhoiul, ape vineții se năpustesc din toate părțile, e prea târziu, nu mai ajungem, mama nu e aici, am greșit drumul. Stăm alături și privim valurile tighelitate cu spumă, apele duc cu ele mobile, oameni umflați și vineți, flori răvășite, cărți, clădirea huruie prelung. Cade.

Fac un efort, mă întorc la ușa cea mare, de la intrare, să refac drumul, să încerc lecturi cu final fericit. Visele mele au adesea la îndemână această semi-luciditate care le dă șansa de a se întoarce din drum, de a continua un fir început în alt vis, de a ține pe loc o anume tapiserie oniri-

că pentru a păstra în minte în toate detaliile... Nu mai e casa mea. Deschid încet și intru. Lanț de încăperi tăcute, cu mobile elegante și reci. Trec repede dintr-una în cealaltă, știu că altceva caut. Ajung la ultima încăpere. E goală, înaltă, cu pereții vopsiți în pete roșu-sângeriu și verde-fiere, culori putrede și vii, care, îmi spun, nu au nevoie de privirea mea. Deschid ușa înaltă cu un scârțâit atât de puternic, încât știu deja că voi fi descoperită, știu că nu sunt la mine, că am intrat pe un teritoriu străin. Mă izbește mirosul de alge, de soare. O plajă îngustă, caldă, cu nisip mărunț, câțiva copaci răzleți lângă o stâncă joasă, cenușie, și Marea. Valuri vineții tighelitate cu spumă albă vin și se sparg la picioarele mele. Privesc orizontul de o limpezime ireală ca printr-un geam de acvariu, trag în piept mirosul sărat și proaspăt al mării. Se aude foșnetul palmierilor de pe mal, dar și pașii grăbiți, nervoși, ai cui-va. Apare, făcând din tocuri, o femeie mică, negricioasă, aspră. Se înfige la un pas de mine și se răstește ascuțit, isteric: nu am ce căuta acolo, e casa *ei*, plaja *ei*, nu pot intra așa, ca la mine acasă, oriunde mi se năzare. O privesc peste umăr, apoi mă întorc încet spre ea, cu o lentoare calculată, prelungesc gestul anume, zâmbesc alb, mi-jesc ochii amuzată, știu deja ce-i voi spune. E însoțită de încă doi sau trei oameni fără chip, nu-i iau în seamă nici pe ei. Mă aplec încet spre ea, o prind ușor de obraz și îi șoptesc blând, degustând îndelung clipa, simțindu-i aromele iuți pe vârful limbii: „Îmi pare rău, îmi pare tare rău, văd cât ești de supărată, dar stau aici cât poftesc, nu poți să mă împiedici, fiindcă, ha, ha, ești în visul meu, nu exiști cu adevărat... Iar aici, eu sunt stăpână!” O las să-și rumege uimirea. Mă așez pe nisipul călduț...

De după stâncă, apare, pufăind tacticos, un tren vechi, o mocăniță, cu o locomotivă neagră și zgomotoasă. La colțul străduței, trenul oprește în alai de vâlătuci albi, iar mecanicul coboară și-mi aduce o pereche de pantofiori roz, de mătase. Nu sunt pentru mine, dar știu despre ce e vorba. Trenul pleacă, dispare șuierând pe ușa casei străine.

Sunt pe plajă. Înaintez prudent în apa călduță, deloc adâncă. Descopăr o căsuță de lemn în mijlocul apei. Știu a cui e. Înăuntru, patul, masa, scaunele sunt din nisip umed, bătătorit. Încep să sap în nisipul patului. Mai întâi cu mâinile goale, apoi cu o mare carte cu coperte colorate, tari. Voi transforma patul într-un mic lac. Apa începe să se adune pe fundul gropii, nu mai e mult. Se întoarce tata. Nu-i place. Seamănă a mormânt, e prea devreme. Umplem groapa cu nisip amândoi, umăr la umăr, tăcuți. Netezim totul. Acoperim cu o cergă maramureșeană. Așa, acum moartea nu se va apropia.

Locul acesta e străin – o stradă în pantă suitoare în fața mea. Pășesc grăbită să văd ce e dincolo de culme, trec printre copaci, mă împiedic, ajung în fine, deja cu răsuflarea tăiată, gata să primesc imaginea. Oh, am mai fost aici, nu o dată. Aștept priveliștea așa cum aștepti o frază muzicală cunoscută: cu emoție, cu fior. Sunt sus, e o prăpastie dreaptă în fața mea. Nu văd clar ce e jos. Cotesc pe o cărare îngustă, știu că se înserează și că mai e mult până acasă. Depășesc peretele unei râpe. O recunosc. Aici s-a întâmplat ceva teribil într-o noapte. Nu mai

știu ce. Îmi continui drumul. Cărarea e abruptă, se strecoară printre ierburi negre, lipicioase. Ajung jos. Sunt pe malul de-o șchioapă al mării. Nu știu cât de adâncă e apa. Pășesc ținându-mă de buruieni. În apa tulbure mișună vietăți cu ochi mari. Grăbesc pasul. După o cotitură, locul se deschide brusc. Aș vrea să țin minte fiecare detaliu, să pot povesti. Știu că nu e *locul meu*, dar e locul pe care mi l-am adjudecat visându-l de nenumărate ori. O plajă largă, marea albastru-verzuie, tivită cu spumă dantelată,

dar culorile din visele mele închipuie tablouri uimitoare. Mă visez de multe ori în fața unui peisaj, a unor compoziții coloristice extraordinare, fluide, metamorfozându-se în adevărate galerii de artă. Le privesc îndelung, cu emoție, dar și cu urgența de a le ține minte pentru a le transmite și altora bucuria privirii. Cu neliniștea că le-aș putea pierde.

Sunt cu L., trebuie să plecăm repede spre casă, nu e clar de ce. Ieșim dintr-o curte și pășim în stradă. Se leagănă ușor. Simt că amețesc. Văd că strada e, de fapt, o

Picturi de Irina Petraș

câteva mici terase pline de flori, o casă mică albă, șezlonguri îngropate în cărți care mă așteaptă. Într-o parte, o stâncă înaltă, ca un străjer, acoperită ici colo de tufișuri de toate culorile. Pășesc prin apa limpede spre o insulă pe care nu se află decât o poartă de aramă. Știu, pe aici va trebui să plec. Privesc locul încă o dată, să nu-l uit.

Am pictat de-a lungul vieții mai multe sute de tablouri. Ce le unește pe toate e că sunt lucrate nu cu pensula, ci doar cu degetele și cu cuțite de paletă, și niciodată după natură. Pensula mă păstrează prea departe de pânză, simt nevoia să controlez strâns ce se întâmplă cu culoarea. Dar nu reușesc să prind pe pânză „tablourile” pe care le am în cap, fie ele onirice, fantasmatică ori livrești. Titlurile, metaforice, livrești și ele, intervin ca să sugereze această legătură cu „lecturile” mele de zi și de noapte – spun scurt și cuprinzător ce anume ar fi trebuit să spună tabloul dacă mâna m-ar fi ascultat. Ei bine, se pare că visul meu știe toate astea. Nu mă visez niciodată pictând,

barcă lungă și îngustă, care înaintea singură pe strada (!) devenită fluviu calm. Un val imens, cât un bloc de zece etaje, vine încet spre noi. E albastru, cu pete negre și gulere de spumă albă. Ne vom îneca, spun eu. L. mă liniștește. Trebuie s-o luăm la dreapta, strada pe care urmează să mergem a secăt, valul nu face decât să aducă apa necesară. Ceea ce și face, deodată calmat, întins docil sub barca noastră. Ajungem într-o mică așezare lacustră. Totul e umed, mâzgos, nu pot să urc cele câteva trepte care se ȳtesc din apa verde, putredă. Înaintez sprijinindu-mă în coate, sunt gata să alunec, sub mine e un hău, o prăpastie extrem de sonoră și neagră. L. îmi întinde mâna. Mă prind și escaladez ușor pervazul unei ferestre albe. Sar într-o sală înaltă, cu iarbă pe podele și rafturi de cărți urcând ca iedera pe pereți.

Sunt acasă. Tata îmi spune că vom avea musafiri, trebuie să căutăm ceva de mâncare, mama nu e de găsit. Bucătăria e murdară, înghesuită, scormonesc în bufet, în

cămară, găsesc câteva fire de ceapă verde, o bucată de brânză. E prea puțin. Ies în grădină. E plină de bălării. Cu o sfortare dureroasă, o recompun din amintire. Nucul, tufele de zmeură, vița de vie se țin la loc sub ochii mei. Petecul de iarbă și șezlongul pe care citeam în zilele de vară. Toate imaginile tremură ușor, abia se țin, au pete lichefiate, rugină. Mă întind pe cărare și privesc pietricelele. Se prefac în figurine de toate culorile. Le culeg una câte una, dar, de cum le iau în palmă, se topesc, mi se preling printre degete. Vreau să mă întorc în casă, dar n-o mai găsesc. E doar o movilă neagră de pământ pe care înainteașă limacși uriași roz.

Străzile Clujului noaptea, străine, întunecate. Mi se aud pașii cu ecou. Lumina e galben verzuie, fojgăiesc umbre, se aud sunete stranii. Înaintez pe străzi în pantă, uneori alunec, mă ridic cu greu, abia mă târăsc. Casele se schimbă, piețe sumbre îmi ies în cale.

Sunt într-o casă prelungă, despărțită de o alta printr-un perete de sticlă. Nu-mi convine expunerea ca în vitrină. Îngrămădesc mobile și draperii care să le separe. Ies în stradă. E în pantă, alunecoasă. Casele au coloane fragile, gata să se prăbușească. Înaintez precaut. Văd că sunt două străzi paralele. Se vede la orizont oceanul, calm și vântat, dar între cele două străzi se zbat valuri negre, înspumate. Vreau să le văd mai bine. Ai răbdare, îmi spune L. Valurile cresc și năvălesc peste noi. Sunt în apă până la gât. O apă neagră, opacă, uleioasă. În scurtă vreme, valul se retrage. Constat uimită că n-a lăsat urme. Florile din ferestre și din ronduri sunt neatînse. Nici hainele nu-mi sunt ude. Aștept revenirea apelor călduțe.

Sunt în casa lui R., pe aleea copilăriei mele. Nu mă mir că locuiește în casa profesorilor mei de română. Stăm de povești despre poezie. R. citează texte felurite, eu ghicesc cine e autorul. Căutăm o definiție a poeziei fără s-o găsim. Vine o țarancă bătrână și îi aduce un coș cu mere roșii, frumoase, mari, lucioase. R. zice: *asta e poezia!* Mușcă dintr-un măr. Îmi iau și eu unul. Zeama lor e roșie, ca sângele.

Plec spre casă. Ies din curte, pe alee. Casa mea ar trebui să fie a treia în rând. Un șanț uriaș, noroios mă împiedică să trec. Ocolesc pe departe, tot pe mai departe. Ajung pe Steinburg (dealul împădurit care străjuiește Agnita, loc de mici expediții duminicale), parcurg tot mai obosită alei înguste, depășesc noroaie, bolovani alunecoși. Trec un pod spre o casă mică, cocheta, sper să trec prin ea și să ocolesc vârtoarea, valurile mă ajung din urmă, omul îmi cere să plec, atrag apele. Ajung în piața orașului, e noapte deja. Un grup așteaptă lângă șine trenul. Le spun că mocănița nu mai circulă. Nu mă aud. Trec strada spre parc. Ajung greu la pod, dar e acoperit de câteva scânduri rare, putrede. Nu le pot trece. Nu pot ajunge acasă.

S-a înserat. Mă grăbesc spre casă. Ajung pe aleea copilăriei care se încheie deasupra mea, e verde întunecată, umedă, neagră. Nu i se vede capătul. Îmi dau drumul în ea ca-ntr-o fântână sufocantă, mi-e inima cât un purice. Ajung la capăt. O poiană, un lac, o grădină, culori ca-n povești. Mi se strânge inima. Știu că va trebui să mă întorc prin aleea întunecată, terifiantă.

E noapte, îmi amintesc brusc că trebuie să ajung undeva, mă uit la ceas, e foarte târziu. Alerg spre gară, sunt în visul cu gări, da, știu. Mă aflui mereu pe o culme de unde am de coborât dealuri, de traversat șanțuri cu apă, troiene de zăpadă. Trenurile pufoase, fac manevre. Sunt de fiecare dată mari, complicate, negre, implacabile. Trenul meu se vede apropiindu-se. Mă grăbesc să ies pe peron. Nu am bilet, dar nu mai e vreme. Alerg. Mă strecoor printre oameni cu bagaje, mă lovesc. Trenul pornește, nu-l mai pot prinde!

Am reușit, nu știu cum, să urc. Sunt compartimente înguste, de o singură persoană. Simt că mă sufoc. Voi coborî la prima stație să caut un vagon normal. Cobor. Un măcelar are o tarabă cu hălci mari de carne roșie. Nu voi putea urca în tren, îmi spune, decât dacă o găsesc pe cea străpunsă de glonț. Scormonesc cu mâinile roșii de sânge. O găsesc, alerg spre tren, dar a pornit deja. Mă întorc înnebunită spre un băiețel rezemat de o camionetă. Îl rog să mă ducă iute până la prima stație, să pot prinde trenul. Nu există prima stație, îmi răspunde. Toate stațiile au fost suspendate.

Mă ascund într-o casă străină, știu că sunt căutată. În jur, pe polițe de sticlă, nenumărate statuete de bronz. Nu am timp să le privesc. Vom lua un elicopter, numai așa putem fugi pe strada îngustă, cu case vechi, oarbe, de-o parte și de alta. Ceilalți sunt pe urmele noastre, cu un mic avion argintiu. Nu destul de mic: aripile ating în trecere zidurile caselor și scot scânteii. Urc în fugă trepte de piatră. Sus mă așteaptă o ascunzătoare sigură. Dar sus e doar un platou sclipitor pe care micul avion argintiu aterizează fără probleme. Coboară un tânăr înalt, blând, zâmbitor. Se apropie timid de mine și îmi spune că vrea să-mi fie alături toată viața... Derutată o clipă, îl privesc stânjenită. Apoi încep să râd, ușurată. E doar o figură scăpată din „colecția mea de serenade”! Din lungul șir de curtezani ocoliți, refuzați, ironizați, căci nu pariau pe reciprocitate, pe *acordul fin*, ca în cosmologie, al celor două lumi.

Note:

1. Michael Paul Jones, *Notes toward a Philosophy of Architectural Space*, Western Carolina University, 2004
2. Umberto Eco, *Kant și ornitorincul*, Pontica, Constanța, 2002 [1997], trad. Ștefania Mincu.
3. Hannah Arendt, *The Life of the Mind – Thinking*, 21-22
4. Julien Green, *Jurnal*, Editura Univers, București, 1982; trad. Modest Morariu: nota în jurnalul său din 4 aprilie 1933: „În toate cărțile mele, ideea de frică sau de orice fel de emoție puternică pare legată într-o manieră inexplicabilă de o scară. Am observat ieri pe când treceam în revistă romanele pe care le-am scris [...] Mă întreb cum am putut să repet de atâtea ori acest efect fără să bag de seamă. Copil, visam că sunt urmărit pe o scară. Aceleași temeri le-a avut și mama mea în tinerețea ei; am moștenit probabil ceva de la ea.”

Din volumul *Viața mea de noapte. Fragmente onirice*, Editura Școala Ardeleană, 2017

Constantin Cubleşan

La terasa „LILIACUL”

Trecuse vreun deceniu și mai bine de la încheierea războiului, așa încât orașul nostru, care fusese doar parțial atins de câteva bombe, aruncate din greșală sau nu tocmai, asupra cartierului gării, începuse a lua un avânt industrial, amenințând astfel să schimbe, să modifice vizibil, atmosfera intelectuală, aristocrată mai bine zis, a acestuia, așa cum fusese cunoscută în perioada interbelică. Se păstrau, în zona centrală, locanțele pitorești, căutând a-și reface clientela de odinioară, atâta câtă mai rămăsese, dar și stimulând tineretul în a le frecventa după un anumit... tipic tradițional, să zicem.

Axa centrală a orașului o constituia bulevardul Muncii, fost Levente, în perioada anilor cât Ardealul de Nord fusese cedat Ungariei, fost Regal, fost Național, fost Dumnezeu mai știe câte denumiri avusese de -a lungul istoriei, mereu schimbându-se în funcție de vremelniciile acesteia. Lung de aproape un kilometru, el unea cele două mari piețe centrale, cea din sud dominată de silueta Catedralei Ortodoxe, cea din nord de, în totul laică, impunătoarea clădire a Hotelului-Restaurant „Continental”, cu arhitectura sa cvasi-barocă, în care se puseseră la cale, în ani diferiți, multe proiecte politice și culturale, dintre care puține se și înfăptuiseră. Ei bine, de jur-împrejurul acestor spații, numai bune pentru promenada tineretului care ieșea la *șpațir* seara, înainte de a se retrage te miri unde, într-o intimitate oarecum bahică, ființau numeroase locanțe, cu profiluri dintre cele mai apetisante, variind ca prețuri, de la cele populare la cele elitiste. Între acestea, Terasa „Liliacul” se bucura de o bună reputație, fiind una dintre cele mai moderate la prețuri, în ciuda faptului că păstrase o anume eleganță în interior, mobilierul comandat, cine știe de către cine și când, la Viena, cu mese rotunde, nu mari, intime, cum se zice, care aveau tăblia din marmură veritabilă (suspectă pentru o epocă proletară, ce se anunța agresivă), cu largi canapele acoperite cu piele cam jerpelită în timp, cu scaune de culoarea castanei, având speteze din lemn curbat, foarte comode, în care te puteai rezema cu încredere. Terasa, ieșită pe trotuarul lat în acea parte a pieței, funcționa de primăvara până toamna, în toate zilele senine, apoi, când vremea se strica, activitatea se retrăgea în interior, într-un salon larg, ca o sală de așteptare din gările mai acătării, unde fusese instalat, în premieră pentru oraș, un tonomat la care putea fi comandată atât muzică populară, cât și muzică ușoară (lejeră), dar și muzică de operă, mai puțin solicitată însă de... consumatorii obișnuiți.

Între cei ce frecventau în mod curent locanța, era și avocatul Vasile Mantaroșie, un bărbat chipeș, cu vârsta indecisă între patruzeci și cincizeci de ani, întotdeauna având o ținută elegantă, costum tras la trei ace, părând chiar demodat cu papionul legat strâns sub bărbie, etalând maniere de comportament ceremonios, ce avea darul să-i impresioneze (în orice caz, să-i țină la respect) pe clienții cu care purta discuții îndelungate, legate de diversele procese în care se angaja, pe bani nu puțini. Prefera să discute totul... la vedere, sub privirile publicului, la asemenea *ședințe* cerând pentru sine o cafea mare (schwarz vienez) lângă care mergea fără excepții, un coniac de bună calitate și un pahar cu sifon, de la gheață. Atâta tot, făcând astfel buna impresie de a nu fi lacom, precum alții... confraterni din oraș. Avea masa lui, reținută în bună înțelegere cu *șeful de unitate*, domnul (tovarășul, pentru alții) Trifan, om jovial de altfel, ce râsufla greoi din pricina unei burți enorme revărsată peste cureaua pantalonilor, îngreunându-i mersul.

Avocatul venea cam de două-trei ori pe săptămână, în zilele de lucru, dar nesmintit duminică de duminică, punctual la ora zece, însoțit de câinele său, de rasă, care se tolănea docil la picioarele mesei, rămânând acolo, fără să facă fașoane, pe durata celor două ore cât își petrecea Vasile Mantaroșie timpul, citind adâncit dintr-o – mereu aceeași – carte groasă, cu pereții cam scorojiți, fără să poată cineva să-și dea seama dacă era un roman sau un tratat juridic, dacă era în limba română sau străină. De altfel, nici nu interesa pe nimeni acest amănunt. Important era că domnul avocat se așeza la masă, cu cinci minute, fix, înainte de ora zece, în fiecare duminică, comandând chelneriței aceeași cafea (schwarz), același coniac și același pahar cu sifon (de la gheață) la care se adăuga acum și o savarină, pe care i-o oferea lui Popon, câinele, ce-și savura delicatețea cu lăcomie, după care punându-și botul pe labe dormita două ore, nemișcat, de parcă ar fi fost împăiat.

La ora douăsprezece, cu mici abateri de timp, sosea și Liudmila, soția sa, tot așa de bine îmbrăcată, elegantă, având o ținută sportivă, căci era profesoară de educație fizică la unul dintre importantele licee ale orașului. De obicei nu se așeza la masă alături de soțul care, cu puțin timp înainte, achitase nota aflându-se pe punctul de plecare. Ieșeau în stradă la braț, două siluete ce nu puteau să nu atragă privirile tuturor celor aflați în trecere pe-acolo, și o luau la pas lent, de promenadă, în lungul trotuarului, pe bulevard, până în

pragul Restaurantului „Continental”. Se-nțelege, avocatul își ducea câinele în lesă, acela călcând mereu cu un pas înaintea lui, semn că animalul cunoștea foarte bine traseele stăpânului. Erau așteptați la intrare de un piccolo care îi conducea la masa din salon, reținută din timp, pentru a-și servi amiaza în maniera vremurilor trecute, aristocrate. Popon era condus, și el, cu grijă, într-o sală mică, laterală, un separeu de serviciu, destinat anume unor asemenea doleanțe ale celor care veneau la ora prânzului ori seara, însoțiți de asemenea patrupeze. Până când cei doi consultau meniul zilei, Popon era deja servit cu o substanțială porție de oase, puse deoparte din bună vreme, de altfel totul intra în programul obișnuit al zilei, pe care îl urma acel cuplu, apărut parcă dintr-o altă realitate, demn de toată invidia.

Vasile Mantaroșie se născuse la Rădăuți, dintr-o familie de intelectuali veniți în România după Marea Unire, de la sfârșitul primului război, așa că junele basarabean studiasse Dreptul la Iași unde o cunoscuse pe Liudmila, și aceasta refugiată, cu familia, de pe meleagurile de dincolo de Prut. Veniseră în Transilvania în pragul celui de al doilea război, când Basarabia fusese încorporată Uniunii Sovietice, stabilindu-se în orașul de sub Munții de Apus ai țării, alegând să fie astfel cât mai departe de *răsăritul luminos* și cât mai aproape de orizonturile Europei. S-au integrat destul de ușor în viața orașului, el intrând în barou, ea aflându-și loc în învățământul liceal. Pentru că între ei era o diferență de vârstă apreciabilă, au preferat să nu aibă copii, ducând o viață lejeră, de societate, cum s-ar zice: mondenă. Acasă duceau un menaj modest, Vasile nici nu-i pretindea cine știe ce treburi gospodărești, ea alegând să-și petreacă timpul liber mai mult pe stadioane ori în sălile de sport, unde era cunoscută ca o susținătoare înfocată a echipei feminine de volei, a Universității, în stafful tehnic al căreia fusese cooptată. El avea treburi zilnice prin sălile tribunalului, uneori cu procese chiar în alte orașe, așa că se vedeau destul de puțin și comunicau parcă și mai puțin. Dar, oricum, erau mulțumiți cu modul lor de viață și aveau chiar plăcerea de a lăsa în oraș impresia unui cuplu fericit, a unei perechi ideale. Se evidenția o clară monotonie în ritmul lor de viață, o monotonie chiar și în modul prezenței lor publice, ca să nu mai vorbim de monotonia conjugală, despre care însă nimeni nu știa mai nimic.

Zilele se scurgeau astfel aproape identice pentru acest cuplu insolit, care devenise curând, prin prezența sa pitorească, un soi de reper, de... mascotă a urbei. Oamenii din preajmă se obișnuiseră să-i vadă mereu acolo, să-i știe mereu la locul lor, ca un semn de garanție a normalității existențiale.

Mă incita însă acea lectură oarecum ritualică a cărții celei vechi, de către distinsul avocat și eram dispus să plătesc oricât oricui pentru a-mi desluși taina ei. În câteva rânduri îl abordasem pe Trifan, care nu-mi putuse furniza însă niciun fel de lămurire, întrucât pe el nu-l preocupau câtuși de puțin cărțile și îi

era absolut indiferent dacă Vasile Mantaroșie citea cu adevărat din paginile volumului, pe care îl așeza tacticos înaintea sa pe masă, ori numai, pur și simplu, o ține acolo ca un soi de obiect decorativ. De vreo două ori am încercat să-l abordez pe avocat în șederile sale de duminică pe terasă, dar de fiecare dată îmi refuzase cu eleganță prezența, ceea ce nu s-a întâmplat niciodată în celelalte zile când îmi oferise, de fiecare dată, cu gentilețe un loc alături, dezvoltând împreună discuții pe teme dintre cele mai diferite, evitând parcă anume strategic să se refere la lecturile sale duminicale. În cele din urmă m-am consolată zicându-mi că, la drept vorbind, nu era treaba mea să fac pe detectivul intelectual, așa că am lăsat totul să se dezlege după voia întâmplării. Întâmplare venită, în cele din urmă, pe neașteptate și la modul cel mai enigmatic, ca să nu spun de-a dreptul straniu.

A fost să fie așa că într-o duminică la prânz doamna Liudmila n-a mai apărut la terasă, pentru a merge împreună cu soțul să ia masa la restaurantul „Continental”. Vasile Mantaroșie a așteptat ce a așteptat, apoi a cerut îngăduința lui Trifan să de telefon, de la el din birou, acasă pentru a verifica dacă nu cumva Liudmille i se întâmplase ceva. Surpriză neplăcută, la capătul firului nu ridicase nimeni receptorul. Ceea ce însemna că Liudmila nu era acasă. Poate era pe drum, așa că avocatul a decis să o mai aștepte. Neliniștit totuși, pentru că presupunea că acesteia i s-ar fi putut întâmpla ceva pe stradă. Să o fi călcat vreo mașină? Aproape exclus, întrucât în oraș circulau puține mașini în acei ani de după război. Să i se fi făcut rău și să fi ajuns la vreun spital de urgență?! Să o fi atacat vreun răufăcător?! Erau destule întrebări la care Vasile Mantaroșie nu putea răspunde în acele momente. Totul s-a lămurit – s-a lămurit e un fel de a zice – când, ajungând acasă, a constatat că distinsa consoartă dispăruse într-adevăr, fără urme. Avocatul și-a pus numaidecât în aplicare toate mijloacele lui de investigare pentru a afla ce se petrecuse cu Liudmila, care nu-i mai făcuse niciodată până atunci surpriza de a lipsi, fără să-l avertizeze din timp.

Toată lumea, toți cunoscuții deveniseră curioși să afle deznodământul.

În ce mă privește, aveam să-l aflu mult mai târziu, după aproape vreo doi ani, timp în care trebuise să lipsesc din oraș, trimis cu treburi de serviciu pe șantierul unei mari hidrocentrale a cărei construcții demarase tocmai în acele zile.

Imediat după revenirea mea în oraș am ținut să merg la Terasa „Liliacul”, căutând a-mi relua firul tabieturilor de odinioară, întrerupt atât de intempestiv. Atmosfera nu mai era însă aceeași. Locanta era populată cu o altfel de clientelă și ceea ce îmi lipsea cel mai mult se dovedea a fi tocmai prezența acolo a avocatului Mantaroșie. L-am abordat, firește, pe Trifan care, părând plictisit să dea explicații, mi-a servit, totuși, o... poveste... una dintre poveștile reale care se puteau consuma acolo atunci sau oriunde în lume, până la un punct al ei.

Vasile Mantaroșie o luase metodic în căutarea soției. Mai întâi pe la spitalele de urgență, apoi pe la prietenii care îi puteau furniza vreo informație, pe la rudele de nu știu pe unde și în cele din urmă la miliție care, conform practicilor uzuale, au dat cazul în urmărire. Așa s-a aflat, după câteva săptămâni, că frumoasa Liudmila se afla, bine-mersi, la Brașov în compania unuia dintre fotbalistii de mare cotă ai echipei studentești din oraș, care tocmai se transferase la clubul de fotbal din orașul de sub poalele Tâmppei. „– Un fotbalist?, am fost mirat să aflu. Adică un fel de terchea-berchea, pe lângă avocatul Vasile Mantaroșie”. Trifan a zâmbit cu subînțeles: „– Pitu Maggearu nu e deloc un terchea-berchea. E o vedetă în țară; are popularitatea pe care avocatul tău nu o are. Și-apoi, unde mai pui că e mult mai tânăr decât Mantaroșie, ca să nu mai spun că e al dracului de... bine dotat...” Într-adevăr, acestea puteau fi argumente de necombătut. Însă hotărârea Liudmillei a venit așa de brusc și fără niciun fel de avertisment prealabil. „– Asta n-am de unde să știu dacă doamna Liudmila nu a lăsat să se-nțeleagă în vreun fel, mai de dinainte, că nu mai era... mulțumită de Vasile... Și-apoi, nu uita că ea s-a învățat tot timpul în lumea sportivilor, așa că erau destule prilejuri ca să-l cunoască mai în intimitate pe Pitu...”

Încercările lui Vasile Mantaroșie de a o face pe Liudmila să se întoarcă la căminul lor conjugal, au fost zadarnice. Mai mult chiar, curând după plecarea din oraș, aceasta a intentat acțiune de divorț. Motivul avea să vină, ca o bombă, în finalul târăgărilor procesului, pe care avocatul știa foarte bine ce trebuia și cum să facă, pentru ca el să se tot amâne. Pentru că nu voia să divorțeze, în ruptul capului. Dar, în cele din urmă, capul a căzut și Liudmila a devenit liberă ca păsările cerului.

– De ce ții neapărat să vă despărțiți? a întrebat-o judecătorul de caz, în instanță. Liudmila, cu un calm dezarmant, a răspuns:

– Pentru că m-am săturat să stau lângă un... iezuit fanatic. În zilele de azi o astfel de atitudine din partea lui e un non-sens. Ba, chiar o sfidare a moralei comuniste...

– Ce vrei să spui?! a întrebat judecătorul, consternat să audă acele vorbe. Cum argumentezi?!

Un moment, Liudmila a părut să ezite, după care și-a expus cauza cu un soi de agresivitate, ce a avut darul de a șoca întregul complet de judecată.

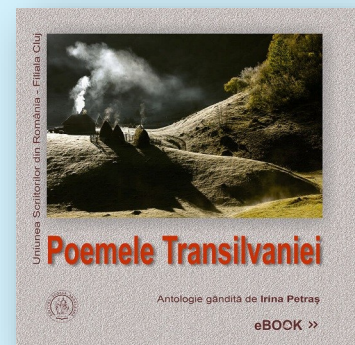
– În fiecare dimineață îngenunchea minute lungi în fața micului iconostas pe care îl are amenajat în camera sa, rostind rugăciuni interminabile. Și fiindcă nu putea merge duminica la biserică, fără să fie remarcat, ceea ce ar fi adus prejudicii în exersarea profesiei sale laice, mergea la Terasa „Liliacul”, punctual, pe ora zece, când în biserică începea liturghia, și stătea acolo citind, în tăcere, Biblia, până la ora când estima că trebuia să se termine slujba religioasă, adică la ora douăsprezece când eram obligată să sosesc și eu acolo ca să mergem împreună să luăm masa la „Continental”, o masă ce se desfășura și ea sub semnul rugăciunii... Or, astăzi trăim sub imperativul unor altor deziderate, politice, incompatibile cu un asemenea bigotism... Mi-a devenit insuportabil fariseismul acestui om!...

Asistența din sala de judecată a rămas înmărmurită să asculte o asemenea pledoarie, un asemenea discurs propagandistic de cea mai joasă speță. Cât despre fariseism? Oare cine putea fi fariseul adevărat? Vasile Mantaroșie sau chiar Liudmila însăși? Întrebări la care instanța judecătorească nu era nici chemată și nici în stare să răspundă pe loc. Așa că a decretat ruperea legală a căsătoriei.

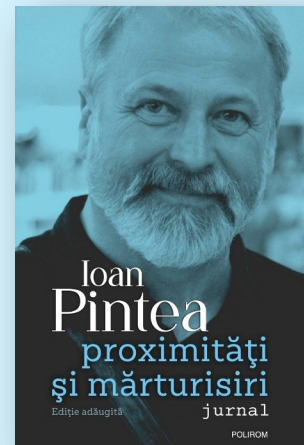
Ce-a urmat?

Vasile Mantaroșie a fost exclus din barou, el plecând, curând, pentru totdeauna din oraș. Trifan mi-a mărturisit că o dată, în trecere prin Oradea, a văzut, în parcul din preajma episcopiei catolice, un bărbat ce semăna leit cu Vasile Mantaroșie, plimbând în lesă un splendid exemplar de câine Saint-Bernard. A fost omul aievea sau doar imaginea unei amintiri învăluită de mister? Cine putea ști? Oricum, Terasa „Liliacul” nu mai avea niciun farmec.

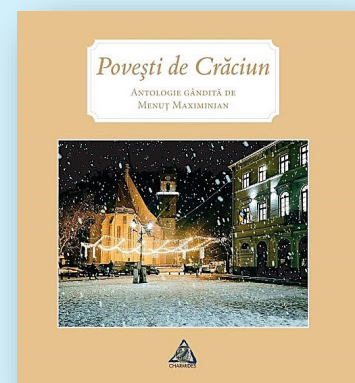
Cărți primite la redacție

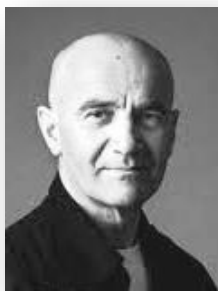
Poemele Transilvaniei, Antologie gândită de **Irina Petraș**, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2025

Ioan Pinteș, *Proximități și mărturisiri*, jurnal, Editura Polirom, Iași, 2025

Povești de Crăciun. Colind din inima Bistriței, Antologie gândită de **Menuț Maximilian**, Editura Charmides, Bistrița, 2025

Alexandru Jurcan

Dintele

E dimineață și alerg la oglindă: dintele care se clatină mereu n-a căzut încă. Să evit alimente colțoase. N-am chef să umblu la dentist de sărbători. Privesc pe geamul aburit. O ceață lăptoasă, ca o balenă uriașă, coboară spre asfalt. Nu, nu va ninge azi, așadar ajunul Crăciunului nu va avea magia străbună. Mă sună o vecină și ține neapărat să mă pună la punct, cum că nu deschid niciodată ușa când sună ea să-mi aducă bunătăți.

Aseară mă întorceam acasă de la plimbarea obișnuită cu câinele. Străzi reci, cenușii, apoase. În câte o casă, geamurile pâlpâiau lumini colorate, ornamentale. De mic copil eram atras de magia de „dincolo”. Credeam că în acele interioare era pace, iubire, mister. Acum cred că e o iluzie grosolană. Poate că locatarii au plecat, lăsând în priză instalația pomului de Crăciun. Sau acolo e ceartă, ură, neliniște. Se aude o colindă la un difuzor îndepărtat. Chipul mamei îmi apare limpede prin ferestrele nevăzute ale sufletului. Atât de mult se agita ea de sărbători! Curățenia, friptura, apoi lacrimile, certurile cu tata, geamul lovit, lampa copilăriei... Deșertul uitării e convenabil sau poate că e mai bine să-mi amintesc, ca să mă bucur de prezentul calm, dezabuzat.

Câinele meu se oprește să-și marcheze teritoriul. Mă joc de-a părăsirea! Ce-ar fi să-l abandonez în frig, lângă pubelele răsturnate? Mă privește cu acel aer misterios, inexplicabil, ce vine din depărtări. M-am înduioșat imaginându-mi-l flămând, bătut, chinuit, el care are o viață de lux. Desigur, Exupéry, care ne spune că suntem responsabili pentru ceea ce am împlânzit.

O să revăd filmul lui Bergman cu Crăciunul, cu acele saloane labirintice din *Fanny și Alexander*. O să încerc să uit că a murit o fostă colegă acum câteva zile. Orașul e la fel, nu se simte lipsa ei, ba nicio absență, a nimănui, viața continuă cu frenezia ei dezlănțată. Bine zicea Coșbuc – „din codru rupi o rămurea...”

Crăciun la bloc! Vizorul arată figuri stranii, cerșetori dubioși, încât îmi vine să zic: „Deschide ușa, creștine, să bag cuțitul în tine!” Aprind o lumânare pentru părinții mei, duși pe munții din ceruri. Îi pun câinelui un colier special. Sărbătorile aduc un plus de singurătate, un frig suspect, ascuțit.

Dintele! Să nu uit! Dacă ar mai rezista o vreme, l-aș considera prieten adevărat. M-a însoțit din tinerețe, nu înțeleg apatia lui de-acum, dorința de a fi aruncat la pubelă. A mușcat fructe, carne, chiar buze. L-am spălat zilnic de câteva ori, schimbând pasta de dinți, cum ne-a sfătuit medicul. O să-i văd sau nu recunoștința. Deocamdată torn vin într-unul dintre paharele aliniate pe etajera cu cărți. Le numesc „paharele morților” din simplul motiv că am asistat la mai multe parastase, unde primeam un pahar cu vin.

Cineva sună insistent la ușă. Ceva colindători, probabil. Consult vizorul și o văd pe Dana, fosta mea

soție. Instinctul îmi spune că a pățit ceva, pentru că au trecut doi ani de la divorț și de-atunci nicio vorbă, nicio vizită.

– Iartă-mă că am dat buzna, dar mă simt obligată să te avertizez... nu, nu-mi ești indiferent... Mereu m-ai ironizat când era vorba de capacitățile mele paranormale, de convingerea mea că planetele...

– Dana, ai băut ceva? Te pot ajuta...?

– Vezi? Vezi că ai rămas la fel de batjocoritor? Măi, omule, se vor alinia planetele și va fi jale.

– Unde anume? În noua ta căsnicie?

– N-are rost să-ți dau replica. Fii atent, va fi mare nenorocire, crede-mă! Apele vor inunda pământul, apoi...

– Vrei o cafea?

– Nu mă întrerupe! Așa făceai mereu, îți aduci aminte?

– Bine... și ce propui? Unde să mă refugiez?

– Am plătit bani serioși și voi primi locuință acolo sus... Da, tu nu crezi în nimic, nici măcar în extraterestri, care, de fapt, sunt inteligența întruchipată. Ei îmi vor da o casă undeva în univers.

– Aha... și cui ai dat banii de casă?

– Unuia... un intermediar, care e șeful nostru aici. Avem reuniuni serioase, suntem tot mai mulți, crede-mă! Lumea se trezește la realitate.

– Înțeleg... doar eu rămân un încăpățânat... Vrei să vin cu tine acolo, sus?

– Desigur! I-am spus soțului meu că te invit acolo și a fost de acord.– Menaj în trei...?– Țara arde și baba...– Cunos. Eu, însă, nu cred în realitățile tale. Poate de aceea nu mai suntem împreună.– Ce bine că nu mai sunt cu tine! Ești la fel de mizerabil!

A plecat trântind ușa. Câinele a început să latre. Încerc să-l potolesc, să n-am probleme cu vecinii. Toată viața am călcat cu grijă, să nu deranjez. De ce, oare, când vecinii mei sunt infernal de zgomotoși? Cel de jos face baie noaptea, cântă sub duș. Eu am un câine. Vecina surdă vorbește la telefon ore în șir. Eu am un câine... și așa mai departe, în stil de poem, aș putea descrie viața de coșmar din jurul meu.

Iar bate cineva. Alt vecin, care-mi vorbește despre masacrul câinilor vagabonzi. Ceva colindători beți au rupt cu lovituri picioarele animalelor, din ochi li se scurge sânge... Îmi iau o haină și cobor urgent. În fața blocului, trei câini uciși și câțiva în agonie. Lângă ei, patru tineri cu berile în mână și țigările aprinse. Văzându-mă, înlemnesc, deoarece dintele meu începe să crească, să se alungească și să se îndrepte spre ei ca o sabie necruțătoare. O petardă răzleață a acoperit ultimul lor strigăt.

Melania Cuc

Mireasă pentru Iisus

Maestre,
astăzi a fost eclipsă de soare pe cer, eclipsă a fost și-n sufletul meu. Doamne, oare sunt un suflet chiar așa de rău?... Dacă da, atunci, cum se face că mă suporti Tu și că mă acceptă câțiva dintre cei mai buni și mai dreپți între dreپți?

N-am să-i mai trimit nimănui ce scriu la înserare! Încerc să nu mai scriu defel prostioare de mă ia cu frisoane. Da' pot, oare?

Este scrisul ca nerăbdarea, ca iubirea cea mare; vrei și nu vrei să știe lumea întregă când vine la tine.

Sunt eu stranie și fără un rost anume, ca măseaua de minte, ca osul cel fără de niciun folos, crescut din durere-n durere doar ca să ne aducă aminte că suntem făcuți din pământ păcătos?

Nu sunt, nu am fost pregătită să fiu o credincioasă chiar foarte, foarte convinsă. Au fost de vină părinții, istoria poate, preotul care mi-a dat prima și ultima împărtașanie...

Vorbesc despre moarte ca despre un sat condus de o umbră nătângă. Când scriu nu mi-e frică de deșertăciune, de crimă, de biciuire... numai de iubire nu mi-e bine a zice și... pământul se cutremură sub picioarele mesei, ies munți noi în locul celor vechi de pe hartă.

Poate pentru că am crescut deodată cu toate detaliile disperării în mine, ca un cactus cu țepii și floarea într-o unică celulă, sunt dură cu vorba ce-mi iese din scris, nu din gură.

Cum aș putea șopti despre teleghidatele de azi jucării, când în satul meu, pe colțul ierbii, chiar dinaintea zilei Sfințelor Paști, sângele mielului doar zămislea macii. Inima măcelarului, una din piatră, creștea și ea cum reușea, cum putea și exploda mortal mai apoi, în propria-mi poartă.

Așa este și astăzi la noi, așa a fost să fie în firea lucrurilor crescute din noroaie, soare și ploi. Ochii mielului ucis, nu întru jertfă, ci pentru cina haină a omenirii flămânde, mă urmăresc în neștire. Sunt mari și tulburați de amăgeală ca un pocal de sticlă medievală în care se amestecă oxidul de fier galben, cobaltul albastru și, invizibil, manganul.

Văd încă cuțitul cum se ascute în gresii, cum umblă furios prin viscere, scoate rinichii și taie respirația mielului ce nu va ajunge niciodată berbece. Privesc moartea în ochi și nu îmi este frică pentru că ea, Moartea, s-a născut, a crescut și îmbătrânește odată cu mine, cu aceeași apă, cu aceeași pâine. Soarta-i în mine pe fărâme și asta o simt așa cum simt țărani furtuna ițită din copitele centaurilor lu' Sântilie.

Iarna, de Ignațiu, pe când încă nu scăpăta după deal Zăurelul de Zăuă, mă trezeam în țipătul sfâșietor al

porcului ce urma ca în nici 24 de ceasuri să devină carne presărată cu sare, slănină.

Îmi astupam urechile, îmi băgam capul sub perne ca struțul în nisipul deșertului, degeaba; plânsul de animal hrănit cu orz bun, cu porumb și cu sufletul de stăpâni pe destin, guițatul sălbătic în cuțit îmi penetra timpanul, creierul, ființa. Așa mă învățau ai mei, dur, pe viu, lecția supraviețuirii.

În acel capăt de lume, dintotdeauna vaca a fost ținută pentru lapte, porcul pentru carne, găinile să facă ouă și câinele să ne păzească.

Ploua, ninge sau era arșiță cumplită, caii trăgeau căruța peste bolovanii drumului, ne duceau și ne aduceau bruma de agoniseală, lemnele de foc sau neamurile, „domnii” care veneau în vacanță de la București, un rai pe care mi-l imaginam plin cu ringhișpil-uri și prăvălii cu bomboane de mătase. Caii erau animalele cele mai iubite de noi toți. Îi mângâiam, îi călăream și-i hrăneam cu orz și zahăr tos, da-i și... biciuiam când căruța se împotmolea în noroi, roata se rupea, raful cădea... Atunci, pielea animalului pleznea sub bici, dar omul tot nu-l ierta, da în el cu năduf, ca într-un frate de cruce ce nu a luat-o în viață tocmai pe drumul cel bun.

Am crescut cu ei și prin ei, cu vițeii și miei, melci și albine sălbatice, cu rituri mai mult păgâne decât creștine, deși mergeam la biserică de două ori pe săptămână. Făceam și pomeni cu prescuri la zile anume, căram apă de paus după morți, la care mergeam în vizită doar cât să culegem prunele din cimitir pentru țuică și silvoiz, sau să rărîm din stânjeneii care se înstăpâneau, se întindeau cu rizomii lor galbeni și cariați de viermii țărânei.

Așa trebuia să fie! Noi nu eram niște nimeni și rosturile Anului nu veneau, de nu le ajutam, singure.

Mi-e și frică să mai scriu cum era cu adevărat în sat... cum Foamea m-a învățat cum să tai o găină...

Dacă aș scrie despre cum năștea pisica în timp ce urca-n dureri în podul șurii, și noi... noi, copiii răi și proști, o loveam cu nuiua, asta ar debusola sigur un copil crescut cu jucării de pluș la oraș.

Un citadin nativ nu ar pricepe cum pot scrie fără să sângerez despre prietenul meu cel mai bum, Tambor, câine dintr-o zi cu mine pe lume. Când eu îplineam zece ani, era deja foarte bătrân și așa de bolnav că nu mai suporta nici musca să-i stea pe mustață. A fost eutanasiat într-o dimineață cu muchea securii. Nici o gazetă nu a scris că... țăranul ăla, criminalu', și-a omorât câinele cu bestialitate și nicio organizație de protecția animalelor nu s-a oferit să-l salveze de atrocea durere a bolii, nu de moartea în sine.

Ori, dacă aș scrie despre...

Mai bine nu, nu! Sunt unele lucruri care trebuie musai să rămână ascunse, altminteri noi, oamenii, nu am mai putea ieși în lume cu capul sus și foarte convinși, siguri că suntem cele mai inteligente și iubite ființe ale Domnului.

Să fie lăuntric, în mine, două lumi ca două falii și care, când se întâlnesc, fac să se zdruncine Universul... rupându-mă în două: rural și urban?

Dar nu despre asta voiam să scriu astăzi, ci despre mătușa mea călugărița. Se numea Maria, acasă, și Marta, la Mănăstirea de la Blaj, de unde, după trecerea Bisericii Greco-Catolice la cea Ortodoxă, a fost expedită în civilie fără să i se recomande pe ce cărări să apuce. Ea și-a ținut viața tot în asceză. Avea grijă și de mine, când ai mei plecau la muncă, la târg, la vreo nuntă sau la balul strugurilor. Ea, cred, m-a învățat toate rugăciunile și datele sărbătorilor creștine, numele îngerilor și de ce și de unde vine bunătatea la oameni, sau că lenea e perina diavolului. Tot călugărița i-a dat numele de Cecilia, nume de sfântă, păpușii mele din cărpe, ba i-a și cusut cu mâinile ei palide ochi și gură cu ibrișin vopsit în coji de ceapă uscată.

Avea un nu știu ce mătușa asta, care atrăgea toți copiii la ea în ogradă, tot țânci unu și unu pe care sigur și i-ar fi dorit să-i fi avut prin rodul pântecelui ei de femeie și nu doar din milă creștină.

Când a deschis ochii spre lume, era călugăriță gata sfințită, nu mai avea cum să se mărite.

Ne-a dăruit nouă viața ei, ne-a iubit și crescut pe noi, un roi de nepoți care mai de care mai obraznici, mai bolnăvicioși, nebunatici – cu probleme de comportament cum ar susține un psiholog modern.

Pe mătușa mi-o amintesc dăngălind, călcând rufele, adică, fără fier de călcat, doar cu un rulou uriaș din lemn de gorun. Le netezea, le mângâia – fețe de pernă și cearceafuri de cânepă – le așeza apoi pe colțul mesei pe care o împărțea cu fratele ei, un țăran cu șapte clase primare, dar care ne construise, fără schițe savante, primul aparat de radio din sat.

Noaptea târziu, adormeam cu ebonita căștilor apăsându-mi urechea în pernă. Așa am aflat că a murit Petru Groza, fără să fi știut pe atunci cine era domnul acela.

În casa noastră, în sat, nu și la radio, se vorbea mai mult despre moarte. De nașteri nu se amintea niciodată. Și totuși, mama era însărcinată, sora mea avea să vină la zece ani după mine... Ș'apoi?

Deși ar fi trebuit să știu mult mai multe despre viață, ca fetiță, eram dezorientată și nimeni nu-și pierdea timpul să-mi explice mie, o prostuță, cum stau lucrurile, de unde veneau copiii pentru că, în luna februarie, cea a sorocului, nu se vesteau încă berzele nici cocorii.

Văzusem iepile cum fată, cum ies puii din găoace și mi se părea simplu, firesc, dar cum se face un copil era mult mai complicat de explicat, cel puțin, așa mă lăsau să înțeleg toți, obligându-mă să-mi pun la lucru imaginația. Și ea, imaginația lucra nu glumă, ba se mai și întrecea cu măsura.

Tot mătușa, călugărița, mi-a fost salvarea. De la Iisus vin copiii, de acolo, de Sus!, mi-a zis și mi-a arătat icoana de care nu se despărțea numai când mergea cu

mâncare la vreun bolnav, sau să se roage la una dintre cele trei biserici din sat, fără să aleagă între ortodocși, romano-catolici sau luterani. Deși nu era mulțumită de cum ne purtam rostul noi, toți, nu am auzit-o vreodată plângând sau blestemându-ne, cum făceau alții, când se adunau ciopor, în povești, pe la porți.

Avea dreptatea ei, fără complicații, de acolo vin copiii și tot acolo se întorc, bătrâni, după ce-și rostuiesc destinul pe Pământul acesta. Ori, nu-i chiar așa, ne amăgim crezând că știm tot ce nu știm...

Nu știu și poate că nici nu trebuie să știu! Știința nu-i de mine, m-ar orbi precis. Cu visul, cu imaginația... mă înțeleg mai ușor, dar... cum arăta în vremea aceea mătușa Maria?

Era o femeie înaltă și dreaptă, avea straie cam ciudate și nu umbla niciodată cu cosița pe spate. Se ruga întruna, ziua, săptămâna, luna și anul. Se ruga pentru noi toți și cât noi tot neamul la un loc. O făcea cu un soi de trufie, punând fecioria ei chezășie. Muncea greu, se ruga ușor pentru că așa era ea, aproape sfântă, și ne iubea.

Avea un fel ciudat de-a mă atrage ca un magnet către ea, de parcă mama mea ar fi fost maștera ai' rea.

Cu ea am „călătorit” pân' la Viflaim. Am colindat leri-i ler... la ieslea cu fân. Într-o zi am fost la Iordan, apoi am urcat Muntele, stânca de pe care Diavolul în persoană ne îndemna să sărim. Noi ne țineam strâns de mâini, rezistam rugându-ne întruna în vis.

Alteori, doar stăteam, leneveam sub nucul bătrân, priveam veștile cum săreau din creangă în creangă și știam că toate aveau un rost de la Dumnezeu cel care, acolo sus, în cer, plămădea, frământa mereu la plante și animale, la oameni de toate credințele și toate culorile... din făină albă, apă și un praf de sare.

Așa își ținea lecțiile de Religie călugărița, cu palmele adunate și ochii fixați parcă cu lipici de chipul unui Iisus numai de ea văzut și căruia îi jurase să-i fie mireasă până la moarte și dincolo de toate.

L-a iubit și servit. L-a lăudat și slăvit. Într-o vreme, pentru El ar fi și murit. L-a așteptat o viață să i se arate, să preia El din grijile ei pentru alții, măcar pe jumătate. Îl ruga, îl implora, i se jelea, dar... El n-o auzea de parcă s-ar fi zăvorât singur cuc într-o stea.

Numai eu L-am văzut pe Iisus în casă la ea.

Am plecat din sat, nici nu mai știu când și cum... poate într-o caleașcă de dovleac fermecat, rostogolită pe drum.

Ne-am văzut de atunci din ce în ce mai rar, mai puțin. Ea îmi scria scrisori în vers șchiop și nu uita să-mi pună în plic frunză de pelargoniu, care... ca tot ce e organic și perisabil, se veștejea trecând Carpații, mai apoi, așteptând în tolba poștașului. Îi scriam și eu, dar întotdeauna un pic cam grăbită și fericită că aveam un destinatar care nu și-ar fi schimbat pentru nimic în lume adresa nici nu și-ar fi călcat în picioare promisiunea. Uneori, în amintirea anilor copilăriei, îi împachetam și câteva pungi de bomboane, lichiorul de cireșe amare la o sticlă de un sfert și un săpun roz cu camelie albă desenată pe hârtia cerată. Îmi răspundea de îndată la dar, deși să-mi fi mulțumit nu-mi amintesc să se fi întâmplat vreodată. De ce ar fi făcut-o? Eu o iubeam, ea mă iubea, și cuvintele dintre noi două ar fi semănat cu umbrelele sparte de soare, purtate când ninge, când plouă.

Într-un timp mi se păru că era ostenită, poate bolnavă, pentru că scrisorile ei se răriseră, iar imediat după Paști, plicul de hârtie albastră cu foi de mușcată a fost înlocuit cu o banală carte poștală. La sfârșitul verii, nici chiar cartea poștală nu mai sosit la mine cu vestea întreagă. Slova ei, cu creion chimic umezit pe buze, era clătinată, confuză...

Apoi am avut un vis neobișnuit... Se făcea că dădeam găuri cu vârful pixului în plafonul Cerului, foarte, foarte aproape de talpa lui Dumnezeu.

M-am trezit trează și speriată că... nu mai știu, nu mai pot să mă rog cum o făceam altădată.

Am luat trenul de noapte, autobuzul de dimineață, căruța de-o viață...

Era toamnă târzie în Transilvania și brumă să o aduni cu grebla pe ulița noastră. Am deschis timidă porțița, apoi, ceva mai curajoasă, ușa de la odaia din față, gata să cad în maldărul de șifonuri albe și reci, pregătite pentru marea-i plecare.

Am deschis alte uși de casă pustie, una-n alta, ca păpușile alea obeze din piața de ruși. Am ajuns și-n cămară, printre borcane cu jumări și cârnați în unsoare, printre cartofi și ceapă, leguma care trebuia să scoată casa aceea din foame și din iarnă la soare.

Am găsit-o în patul foarte îngust din bucătăria de vară, unul de schivnic, într-o cămăruță improvizată din scânduri și în care frigul se înstăpânise incurabil ca-n boală.

Era numai în cămașă subțiată de vreme și cu coșița căruntă pe spate. Deasupra capului ei, bătut direct în scândură negeluită, sta calm Iisus al ei, cel cu inima mare și decojită de coaste ca floarea de hibiscus smulsă cu unghia chiar din sepale. Era o litografie scoasă din șpalturile Mitropoliei, de lângă Câmpia Libertății, cu Iisus în cămașă vineție și viguros ca un arhanghel. Icoana am recunoscut-o îndată, deși afumată, era cea din petrecuta-mi copilărie.

Acela era Iisus la care călugărița se rugase, îi jurase castitate și apoi Îl iertase că o părăsise pentru a se ocupa de femeile care nășteau sau mureau, așa, de capul lor, în maternitate.

Bucătăria era simplă și mică, radioul, unul nou, de fabricație chinezească, dat la maximum. Cred că era într-o zi de duminică pentru că se transmitea slujba de la Mitropolie...

O vecină împușcată și la trup, și la minte, venită la călugărița pe moarte ca la sfintele moaște, bătea mătânii pe fața podelei gâfâind și surâzând imaginilor, în mintea ei răsturnate. Se închina cu ochii închiși, cu urechile astupate.

Mie îmi înghețaseră degetele încleștate unele în altele, ca atunci când nu ai, nu mai ai nevoie de ele pe post de unci.

Se lăsa burniță și era din ce în ce mai frig afară și-n cutia aia de scânduri negeluite prinse din senin să-mi miroase a tămâie sfințită. Nu era, nu vedeam nicăieri fărâșul cu jarul, cu rășina încinsă, vasul pe care-l purtasem, copil fiind, prin toată ograda; ba, ca să nu ne ia strigoii laptele Joianei; ba, ca să nu mănânce vrăbiile macul din grădină; ba, ca să prindă sămânța scroafa ai' tânără, ori... să moară măța vecinilor, care se dedase la puii de curcă de ne speriau șoarecii.

Se deschisese vrana vremii, ieșea și intra fumul din biserica aceea fără ziduri, pe care descopeream, fără mirare, că o aveam, o purtam dintotdeauna în mine, cu mine, poate ca să nu mi-o dărâme dușmanii.

Mătușa tușea sec. Era tare bolnavă. De-o viață-și ducea Crucea și bacilul Koch cu încăpățănare de fiară neîmblânzită de reguli sociale nici boală.

Cum eu veneam dintr-un oraș tare mare și unde se zvonea că se vor redeschide mănăstirile Blajului, că Regele Mihai însuși își va lua în primire averile... m-am simțit datoare să-i spun cum văd eu, deșteapta pă-mântului, lucrurile simple pentru unii dintre oameni.

M-a privit cu milă mare, ca atunci când copilul drag spune prostii doar pentru că are fierbințeală. Apoi, a răs chinuit, învingându-și junghiul care nu o lăsa să respire pe săturate.

– Nu știi nimic, tu copilă! mi-a zis cu un glas sugrumat de răs sau de plâns, și și-a ascuns îndată obrazul în perna năclăită de sudoare și câteva pete minuscule de sânge fără culoare.

M-am simțit datoare s-o mint, s-o încurajez, vorbindu-i de Mirele ei ales, de Iisus Domnul care vede totul. Ba, chiar am îndrăznit și I l-am arătat cu vârful degetelor, acolo, peste capul ei cu cosiță încărunțită, dată pe spate, ca fetele-mari.

Dar, din rama aia de bronz scorojit și revopsit an de an, nu venea niciun semn clar.

– Bucură-te, te vei duce la El, te așteaptă, asta ți-ai dorit toată viața! i-am zis.

Bătrâna călugăriță a slobozit alt hohot de răs, unul ca de om sănătos. M-a privit nu cu ochi de femeie postind, ci de lehoză-n travaliu de o zi; neclintită-n chin fertil și-n ispită.

M-am tras către ea, spre pat. I-am atins fruntea cu buzele, am sărutat-o doar pentru că așa se cădea. Și ea m-a sărutat pe un obraz, pe celălalt, apoi... a șters cu mâna aceea, care nu a văzut „ojă” niciodată, obrazul meu, pe care se scurgea lacrima și dâra de rimel Hellen Rubinstein.

Eu ardeam incandescent, nu ca un jar normal. Trupul ei neatins nicidecum de bărbat era rece ca marmura. I-am tras cerga veche peste coșul pieptului, peste sânii sterpi. Aș fi vrut, dar nu am cutezat, să o adun lângă mine, să o strâng la piept.

Atunci am văzut lumina-lumii, pulberea luminii venea lin ca o cenușă aurită, se depunea peste corpul acela ascetic. Se plia după cutele pielii zbârcite, se liniștea și se ascundea în porii cărnii în care încercase zadarnic să se furișeze tot miezul zloatei de noiembrie.

Era un fluid care mângâia cu un gest pe care nu l-ar fi putut desena o mâna de femeie. Era ca și cum un mire și-ar fi sărutat mireasa pe tot corpul; de sus în jos și de la șira spinării la umeri... calm, curat, cald ca un semn de fertilitate ce începe prin sacrificiu.

Am lăsat din mâinile mele cu unghii vopsite chimic să cadă peste bolnavă capătul așternutului aspru.

Nu mai era de mine acolo! Rândul meu de-a face un bine trecuse.

Acum Iisus al ei se trezise din amorțire. Ieșise din icoană, adunându-și în cor sfânt îngerii, mii de umbre gălăgioase, cu flori rupte din Pomul Cunoașterii, întâmpinându-l.

De peste Munți se auzeau, vibrau, veneau prin eter imnuri vechi de Bizanț. Patriarhul însuși se ruga, citea molifta în rit ortodox pentru o călugăriță greco-catolică.

Eu tremuram, ei nu-i era frig, nu mai avea cum să-i fie. Poate o durea un pic trupul, dar, învățată să-și țină în frâu sentimentele, nu se făcea să se plângă pentru atâta lucru chiar în ceasul morții.

În amurg s-a stins creștinește, cu lumânarea aprinsă de fratele ei, țăranul ăla deșteptu' care mi-a construit din nimic primul aparat radio, pe care l-aș recupera cu prețul unei cutii de cafea, dacă aș afla unde-i.

La o cutie care vorbea ne adunam, ascultam în nopțile lungi din copilărie, mai cu seamă în Săptămâna Patimilor, când prindeam ceea ce mai ajungea la noi prin galaxia tot mai contorsionată, din Slujba aceea grandioasă de la Vatican.

Pe atunci, mătușa Maria era o călugăriță tânără și tare în credință. Se ruga și-L iubea pe Iisus mai mult decât se iubea pe ea însăși.

Iisus cel din icoană, călugărița fără mănăstire și copilul care am fost, o triadă care speram să-l auzim vorbindu-ne, strigându-ne pe nume, pe episcopul Ioan Suci. Eu nu-l văzusem niciodată pe vlădica în carne și oase, dar se vorbea atâta și în atâtea feluri despre el în casă, încât un lucru îmi era foarte clar: ăla nu era nici om-om, dar nici Sfânt ca Iisus; era un soi de solomonar, îmblânzitor de șerpi, deși se zicea că umbla ca și noi, pe pământ.

Parodia aia de radio cârâia, se opintea, se oprea și pornea din nimic. Ne aducea în casă toate limbile vorbite și nevorbite – jur că nu mi se părea doar! Auzeam cum cântau în cor cu îngerii și cardinalii și Episcopul dat dispărut. De aceea nu sunt nici astăzi convinsă că el a fost cel dat, mai apoi, decedat, acolo, în celula 44 de la închisoarea din Sighet, mai cu seamă că nici până acum nu are o cruce, un mormânt sigur și bun.

Pentru mine Episcopul nostru este, a rămas acolo, lângă Papa, la Vatican, ca și Iisus al mătușii Maria, undeva-n Cer.

Cu călugărița noastră mă întâlnesc mereu în viață, mai ales în diminețile cu rouă curată. O recunosc imediat în stolul de îngeri, după haina-i de strană, jumătate albă, jumătate neagră, ca o rândunică întreagă.

A luat și icoana cu Iisus al ei, nu în Cer, în mormânt. Să fie oare la mijloc un secret numai de ea și de Iisus cunoscut? Nu, nu cred.

Chiar acum o văd pe geam: este 'naltă și tare slăbită-n putere, dar tot întinde cu mâinile-i palide pâna geruită de viscol, pe iarbă. Parcă ar pune giulgiul nețesut al lui Isus al ei pe Pământ.

Nici pomeneală, dacă privesc mai atentă afară, văd că e noapte și ploaie. Ploaia firească și furioasă de după eclipsa de soare. Asta-i! Pot să dorm liniștită, oare?

Radu-Flarion
Munteanu

CONCEPTUL DE IOANĂ

Unor Ioane

Timofte Cipăilă nu avea nici pe departe conceptul de *ioană* când a avut neșansa s-o întâlnească pe prima. Ediția lui de *ioană* era o mulătră rătăcită fără niciun motiv, într-o familie profund onestă, o glumă genetică, fără nicio bază. La șapte ani, unul dintre colegii maică-sii s-a îndrăgostit iremediabil de zâmbetul ce-i dezgolea gingiile de sus, încrețindu-i parșiv colțurile ochișorilor negri sfredelitori. Cinci ani s-a lăsat Timofte Cipăilă fredonat cu docilitate, până ce, într-o zi toridă, de iulie, în prefaza cu altarul, la cea mai înaltă primărie de sector, Ioana lui s-a fandosit într-o salopetă albă, parcă intrată la apă, ce-i punea în valoare zâmbetul de mulătră și acuitatea privirii, făcându-l să pară cel mai neglijabil personaj al ceremoniei. Apoi, la nici doi ani, s-a lăsat divorțat fără a dramatiza prea mult. *Ioana e o fiară*, a sentenționat Fratele-cel-Mare, deși, cu excepția cronicarului, nu-i dădea nimeni atenție. Exit Timofte.

Ioana avusese fantezia de a se divide, din vreme, asigurându-și libertatea de manevră. Altă ediție, nu mult mai timpurie, a trecut ca o divizie de blindate prin facultatea de medicină, a cutreierat la timp Europa de una singură, a „aplicat” la o serie de instituții medicale de profil, dincolo de baltă, stabilindu-se în Cleveland, Ohio, după ce-i bombănisese pe texanii idioți, care vor fi ratat un premiu Nobel în ograda lor. În primul concediu, după trei ani de ocnă, stând cu tatăl său la o locantă pe faleza unei insule egeene, i-a arătat acestuia, cam în ochii chelnerului, unde-i prinsă locanta în Badeecker. Sau, mă rog, în echivalentul contemporan al Badeecker-ului. Chemat imediat, patronul a refuzat achitarea notei, cerând voie să xeroxeze pagina din ghid și adăugând o sticlă de retsina, vinul local, cu parfum de rășină. La ora agregării acestui studiu de caz, părinții respectivei *ioane* fac ture de câte șase luni, la crescutul copilului cu nume de telenovelă: Sofia Rivalta, viitoare iadă ce va sări peste Empire State Building, în timp ce împričinata n-are timp să răspundă la un e-mail, necum să mai citească din cărțile aduse de acasă. Fratele-cel-Mare, însă, care știe ce știe, doar a meditat-o, la vremea ei, pentru facultate, are, la adresa ei, același diagnostic monocord: *Ioana e o fiară*.

A treia clonă a conceptului s-a lăsat meditată tot de Fratele-Nostru-mai-Mare, care regretă și acum că n-a depășit stadiul meditativ. Nu-i prea dă mâna să zică despre ea c-ar fi tot o fiară, mai ales că feminitatea ei explozivă dă bătăi de cap celui mai îndrăcîț regizor. Apoi a patra, care l-a ajutat pe același Frate-mai-Mare să facă, să desfacă și să refacă tot soiul de firme, din 90 până mai alaltăieri. Ceea ce-l împiedică până și pe Fratele-cel-Mare să se exprime ireverențios, fie și în gând. Cum să faci fiară pe cineva atât de competent? Apoi

o pictoriță eșuată în producția prea puțin rentabilă de covoare persanoide, singura Ioană cunoscută de cronicar, una ce și-a inhibat, sistematic și ireversibil, capacitatea nativă (totuși) de a deveni fiară... Ar mai fi destule, dar 5 e, la nivelul de referință al Fratelui-mai-Mare, un număr destul de simetric, destul de magic și destul de rezonant cu echinodermele împăiate ce-i umplu locuința de rezervă.

Un capitol special se cuvine dedicat lui George Voland, arhitectul virtual care-și făcuse un titlu de glorie din a cultiva aproape exclusiv Ioane, fără a se întreba de-or fi fiare au ba, cu un dispreț suveran față de conceptul de *ioană*, de care, de altfel, nici nu luase cunoștință. Fără a ști chiar, că orice Ioană poartă în buzunarul de bluejeans certificatul de omologare ca *ioană*. Nimeni nu se îndoia că, până la urmă, tot o Ioană îl va stabiliza. Ceea ce s-a și întâmplat. Hazul a fost că a găsit-o în spatele ușii de alături, dar numai după ce-și formase ochii pe coasta de vest. Cronicarul a avut, la vremea convenită, un schimb de impresii cu mama acestei *ioane*, luându-și răspunderea s-o lămurească fără echi-voc: Departe de a fi o pisicuță, cum, de altfel, arăta și cum credea dumneaei, *ioana* cu pricina e o tigresă delicată, fermă și elegantă.

Ioanei cea expertă în ecografie îi rezervasem deja două vorbe în altă poveste și tot ce aș putea regreta e că meandrele concretului nu mi-au permis să-i dedic un capitol separat. Dacă *fiară* e sau nu o proprietate intrinsecă a *conceptului de ioană*, asta e cu totul discutabil, dar față de acea *ioană*, primele, calificate ca atare de o autoritate morală de calibrul Fratelui-mai-Mare, oricât ar merita ca atare epitetul, fac figură de pisoiași pufoși (redând unei mame iluziile nevinovate). Ecografista ar fi dezintegrat-o instantaneu pe o Nicole Kidman la eventuala concurență pentru rolul de specialist în gadgetărie secretă al statului major interarme și ar fi făcut din Bruce Willis un timid irecuperabil.

Trecem sub tăcere o *demiioană* cu siluetă sârmoasă și plete oțelii, care te scoate dator din trei vorbe și chiar a singurei reprezentante din precedenta generație a modelului, o combinație de Joan Baez, Ali Mc Graw (fată bună, catolică) și Irina Petrescu în rolul *Ioanei Boiu*, descendentă a unei rafinate familii de arhitecți, cu nume polonez, numărând un scenograf de marcă, personaj numa' bun de film erotic la nivelul anilor 70, care se lăsa explorată pe un meridian al gâtului, cu vârful unui creion, în timpul orei de română, inspirată de comparația holdelor de grâu coșbucian cu ale lui Van Gogh, dar numai dacă restul creionului era mănuit cu delicatetea de care numai o fată e în stare, pentru a roși provocator la orice cuvânt dubitativ.

Nu în ultimul rând, un concept deja articulat riscă să fie aruncat în aer de energia frenetică a ultimei *ioane* cunoscute, infatigabilă corespondentă a mai tuturor marilor săptămânale culturale, suporteră a psihanalizei, ascunzând, probabil, sub deghizamentul frivol, nostalgia gravă a unei bonanza, unde să se spetească, la fel de frenetic, pentru un popor de simpleminded lumberjacks.

Ioana aleasă pentru a ilustra, printr-o istorioară inventată în întregime, conceptul de *ioană*, nu pare a se încadra, la primele 3 vederi, în model. Ceea ce n-o îm-

pedică să fie o *ioană* autentică, deși pare mai departe decât orice de ideea de fiară. Ioana-cea-studentă-la-design e o delicată floare de rochița rândunicii, asta dacă-mi e acceptată licența demipleonastică, la fel de încăpățanată și perseverentă, ridicându-se pe orice zid, spre soare, acoperindu-l, învelindu-l, oferindu-i răcoarea unei simfonii irezistibile, a miriade de punctulețe zumzăitoare. Poți cuceri zidul cu berbecele unor specii deja descrise, ale genului proxim, îl poți sări cu dezinvoltura altora, sau îl poți face să dispară ca obstacol, integrându-l, pur și simplu, în peisaj, ca această ultimă specie de *ioană*.

Ioana-designerița, cum i-am putea spune altfel, se afla pe vară într-o țară pe care, dacă am numi-o, convențional, Schenghenia, am risca, dacă nu chiar o cacofonie, în orice caz o expresie departe de eufonic, dar toată lumea ar înțelege. Participa la un program de transfer, în industria bunurilor de consum, a unei generații de gadgetărie pe care birocrăția de la Bruxelles pusese ștampila „*obsolete*” și, de când cu concurența ruso-ucraineană, nu se mai vindeau nici în agitata lume zisă a treia. La capătul unei zile mai pline, când nu se mai simțea în stare de dialogul cotidian, prin email, cu bătrânul designer șef de trib de acasă, își abandonase camaradul cu care plecase din țară, în favoarea unui voluptuos duș fierbinte, cum numai adulții hârșiți pot visa. Tocmai dădea să se urce pe motoreta închiriată din campus, când fu acostată, ca-n filmele standard, de o arătare blond-cânepie, care-o întrebă fără preaviz dacă-și iubește părinții. Ioana cheltuse până atunci în mod mult mai judicios timpul decât marea majoritate a celor de vârsta ei, astfel încât la capitolul scenarii de serie noire era corigentă. Nu-i de mirare că s-a blocat. Vom trece peste nararea, moment cu moment, a scenei, căci nu dăm examen la exercițiul de stil și nici nu dorim ca Ioana-*ioană* să țină minte ceva din experiența pentru care nu fusese pregătită. Pe scurt, ideea era că birocrății se cam înșelaseră, iar un anume *device*, socotit *obsolete*, rămăsese în mod bizar necunoscut „celorlalți”, care găsiseră ocazia să-l recupereze. Pe contul unei *ioane* autentice. Abordată profesional, prin rutina *black mail*. Ioana-designerița habar n-avea de politică, bănuia vag că a coopera cu jivina i-ar putea aduce oarece prejudicii în relația cu universitatea al cărei gasthilferin era, ceea ce ar risca să-i închidă oarece drumuri profesionale ulterioare. De mai mult nu-i păsa. Dar părinții... Erau ei buni de jumult, ca orice piese *obsolete* (expresia o amuzase din prima zi aici), era confortabil să faci mișto de ei, să-i ocolești când e de cerut un sfat, dar să-i amenințe un jeg slav, și încă fără detalii, puteau să se ducă de-a dura toate angajamentele semnate și drumurile ei șengheniene ulterioare. Nici nu-i dădea prin târtăcuță că odată satisfăcut, șarpele va cere mereu și mereu mai mult. Ce mai, era dispusă să-i cedeze jegului cu ochi albaștri, reci. Așteaptă-mă la anticariatul de lângă biserica evanghelică, în jumătate de oră vin cu CD-ul care te interesează. Nici vorbă, golubcika, sănătatea părinților tăi e o bună garanție, dar la noi nu se pun toate ouăle în același coș. Davai passport. Rămâne la mine până verific CD-ul. Nu-l am la mine, ce crezi? E la cămin. Atunci permisul de conducere, cardul de asigurare medicală, ceva fără de care să nu te descurci aici, capisci?

Ei, n-o să mă credeți, dar tocmai vorba asta a scos-o pe *ioana* noastră din mocasini. Fără să-și dea seama cum, i-a aplicat meseriașului o suită de procedee pe care habar n-avea că le știe, iar blondul și mai puțin, caci îi studiase conștiințios fișa individuală, iar acolo nu scria nimic de taekwondo. Deloc straniu, tocmai în timpul vizitei de prânz, la un spital din Cleveland, Ohio, cu întreg alaiul ierarhic, o doctoriță originară de undeva din Europa de Est l-a culcat fără avertisment pe dalele lustruite, ca o tablă de șah, pe colegul ei blond cu ochi albaștri, care visa de trei ani la un atare tratament, ce-i drept, în condiții lejer modificate. Vom trece sub tăcere stupoarea alaiului spitalicesc, cu profesorul în frunte, prefăcându-ne că n-am aflat că acesta avusese reflexul de a recunoaște, o clipă scurtă și doar față de conștiința lui imaculată, că-l invidia pe mai tânărul rezident slav. Drept pentru care nici n-a dat amploare incidentului. Din acest moment, de-a latul meridianelor, s-a declanșat un șir de întâmplări bizare, care n-aveau nicio legătură cu contextul local, dar a căror corespondent a dat mișcărilor de care *ioana*-designerița nu înceta să se mire că-i stau deodată în putere, o coerență uimitoare. Fiecare *ioană* care poate habar n-avea că face parte dintr-o categorie atât de nobilă, al cărei prenume suna specific în toate limbile care acceptă echivalentul, Juana, Joanna, Ivana și cum o mai fi, s-a pomenit pe nepusă masă făcând gesturi care corespundeau unor abilități antrenate, pentru ca *Ioana*-designerița să poată efectua simultan manevrele cerute de punerea gîngășului ei interlocutor *hors d'état de nuire*. În urma setului de mișcări ale fetei, bietul agent de teren a trebuit să fie internat într-un stabiliment de psihiatrie, eșalonul imediat superior a fost rechemat în centrală, iar rezidentul și-a pus cenușă birocratică în cap. Micul device a fost scos discret din programul de transfer. Cine știe de microcameră video on line sau cine știe ce microfreczer aveau să întârzie cu câțiva ani pe piața UE.

Ca un făcut, nicio *ioană* afectată de coordonarea despre care nu știm cine e responsabil n-a ținut minte bizareria căreia-i fusese subiect. Cel mai tare a uitat chiar eroina întâmplării, poate și în urma felicitărilor coordonatorului de proiect, care i-a făcut, nu se știe de ce, cadou, un roman de Heinrich Böll, având trei generații de arhitecți ca eroi. S-a întors în țară fericită, copleșindu-și colegul cu veselia ei contagioasă, dar abandonându-l brusc la intrarea trenului în stația localității lui de baștină.

Singurii de care nu vreau să întrebăm sunt părinții *Ioanei-ioană*, căci istoriile trăirilor acestora ar avea nevoie de spațiul a câte unei nuvele de căciulă. Cum asta nu face parte din studiul descriptiv al *conceptului de ioană*, vom trece, nu fără regret, sub tăcere, mătăniile de noduri prefigurate pe degete tremurătoare și înghițite de ei pe nemestecate.

Icu Grăciun

Capitolul 10

Nu mai avea nicio șansă s-o facă să se răzgândească.

Se zice că singurătatea este soră cu concentrarea, dar, în cazul lui, această vorbă nu se potrivea deloc. N-a învățat nicicum să trăiască fără ea. Sceptic, nemulțumit de sine și cu chipul năclăit de sudoare, cum să facă să nu mai tânjească și să mai gândească aidoma unui obsedat? Cum să nu-și mai facă iluzii, cum să nu-i pară rău, cum să mergi înainte dacă așteptările nu ți s-au împlinit? Amintirile i se roteau ca un carusel stricat. Chipul ei îl împresura din toate părțile. Magia a ținut doar o jumătate de an. Dincolo de idiosincraziile și prejudecățile inerente, suferea cumplit, dar n-avea cui să se mărturisească, nici măcar duhovnicului, ajuns la senectute, cât timp trăise; în rest, era de principiul că dacă te doare ceva e mai bine să taci, căci dușmanii te vor lovi exact în locul acela. Trăise asta chiar pe pielea lui. Provenea dintr-o familie nevoiașă, fără potențial financiar, l-a căutat, l-a obținut, dar uite că nu avea liniște și nici confort sufletesc. Trecuse prin greutăți mai mari, dar n-a vrut să le spună nimănui. N-a avut o copilărie nostalgic-idilică așa cum au avut alții, răsfățați ai soțiilor. Oricum, nu se regăsea în această lume anostă, zgrunțuroasă, cu care nu avea ce să mai împartă. Întotdeauna se vor găsi inși care să-ți zădărnicească dorințele. Inițial, a început să se precipite, apoi, aparent resemnat, câteva săptămâni a încercat s-o ignore ca și când ar fi avut o boală ascunsă, dar n-a reușit. Pe el chiar îl durea faptul că îl ignorase, că refuza să-i răspundă mesajelor și mail-urilor. Lipsa de comunicare îl sufoca. Nu mai avea cu ce să-și purifice gândurile. Sentimentul inutilității este groaznic; îți apasă și-ți macină sufletul. În definitiv, trecutul nu poate fi schimbat. Nu te poți debarasa de cineva drag ca de un obiect, o piatră ori un sac de cartofi. Nu era vorba de încăpățănare, ci pur și simplu de voința ei. Cu siguranță, a dorit să scape de el, deși el ar fi vrut să îmbătrânească lângă ea. Se simțea marginalizat, nedreptățit și rănit ca un dulău dupos și năbădăios, hăituit degeaba. În zilele sedentare, gheața însingurării îi strângea capul ca o menghină ruginită. Era palid și supt. Cu pleoapele închise, se răsuca în jurul aceluiași focar de gânduri încâlcite. Nu mai avea niciun rost să cântărească pe alții.

Pe vremuri, doar el își cunoștea sursa anxietăților sale și își înțelegea singurătatea. Când ajungi să te înăcrești într-ale vieții, vine un moment când nu-ți mai vine să ieși „în târg” de silă c-o să vezi aceleași mutre, îi spuse un fost dascăl, pensionar de vreo zece ani, căruia, acum, îi era frică să mai iasă pentru că n-o să-și mai vadă chipurile altor colegi trecuți în lumea umbrelor. Se apucase de recitat cu nesaț clasicii, terapie folosită când i s-a retras din viață nevastă-sa, a cărei aparență energică l-a înșelat, și mult mai apoi, părinții, pe rând, tatăl, mâhnit fără melodramă, fiindcă îi paralizase partea stângă și rămase imobilizat la pat în ultimii șase ani

de viață, mama cu un alzheimer înfricoșător, dezagreabil, alunecând în tristețe cu resorturile gândirii stricate, cu mintea răătăcită, privind neputincios la ultimul lor drum ca niște peregrini împovărați de gânduri ascunse. Acum, era obsedat de faptul că undeva citise că născuții în iarnă, cum era el, erau predispuși să dezvolte schizofrenia, așa cum devenise un amic, coleg de serviciu, după ce se pensionase. Dacă în copilărie și adolescență, cu exuberanțele lor vitale, citise literatură de duzină, ieftină, cu timpul a devenit mai selectiv și a început să nutrească ambiții nemăsurate. Acum, nu se putea obișnui cu însingurarea și avea gândirea deformată. Cândva, din citit și scris își făurise o cetate inexpugnabilă, care, realmente, l-a ajutat să supraviețuiască. Salvarea dobândită după boala nevindecabilă a soției cu ajutorul spiritului, rafinat, de data aceasta n-a mai dat roade. Dar, rămăsese același om imperfect căruia îi plăcea să alerge după himere. Deși nu dorea, treptat, treptat, frumoasele amintiri i se transformau în schelete fragile. I se dezlegau ca niște cai sălbatici cu zăbala-n gură, din copitele cărora sar scântei, care se zbat să se smulgă din hățuri să fie liberi. Spera să primească un semn de la ea, dar uite, au mai trecut încă cinci săptămâni și nimic. La drept vorbind, credea că distanța dintre ei va reveni la normal. Parcă avea gust de cenușă în gură. Nădăjduia s-o recâștige, apelând la altceva, un fel de resuscitare a ceea ce fusese frumos înainte. Nu era de mirare că trecutul poate fi preschimbat în prezent, că vor reînoda ceea ce s-a deznodat. Nu-i era jenă de ceea ce a trăit alături de ea. La urma urmei, nimeni de pe lumea asta nu este scutit de dezamăgiri. Dar a lui era întemeiată ori nu? Nici în ruptul capului n-ar fi acceptat să se mute cu totul la el, dar nici el la ea. Chestiunea asta o discutaseră cu un curaj amețitor și înainte când erau pe bune. Ce a oferit el și ce a primit? Unde era mâna ce i-a împrăștiat părul și gândurile? Dacă aurul ruginește, înseamnă că nu a fost aur, iar dacă dragostea se termină, înseamnă că nu a fost dragoste. Nu întotdeauna singurătatea este necesară, căci timpul este neiertător și devorator, de aceea, se simțea inconfortabil și refuza să se uite într-o oglindă, fără îndoială, nemăgulitoare. La urma urmei, a fost decizia ei, nu a lui, să nu mai continue.

Trebuia să învețe să trăiască fără amintirea ei, deși stăruia în memoria lui, să revină la rutina cotidiană de dinainte de a o cunoaște, dar ceva necunoscut începea să-i estompeze pofta de viață. Între timp, a aflat ce n-ar fi vrut să afle. Totul a sărit în aer, când, în sfârșit, după circa opt luni i-a trimis un mail în care îl anunța fără niciun fel de gând ascuns că are un prieten mult mai tânăr decât ea și că se înțelege bine cu el. Mai clar nu se putea: nu-l mai dorea în viața ei de deasupra pământului, așadar, prezența lui nu mai era agreată, de cum prețuită. O fi fost un bărbat prozaic și posesiv? se întrebă descurajat în primele fracțiuni de secundă. Răscolit de întrebări și gânduri, viermele regretului își arătase capul hâd, gelatinos și își dăduse seama că din clipa aceea comunicarea dintre ei este imposibilă. Cu toate că moartea nu intra în preocupări-

le sale, toate s-au adunat în inima lui. Nu avea pe nimeni să-i ridice necondiționat moralul înstrăinat, să-i aline și să-i mângâie auzul. Încercănat de obsesii, se simțea deformat și strivit parcă de tocul unei femei necunoscute. Și câtă încredere a avut! Nimic nu mai putea fi recuperat. Cu simțurile încordate și dilatate și cu sufletul zbuciumat, demn de compasiune, începuse să-și răsfoiască experiențele pe sărite cu o furie nescată. Faptul că l-a lăsat să ricoșeze din viața ei ca o bilă de snooker atinsă din greșeală îl durea și ofta ca Sisif când făcea popasuri dese. Ajunsesse, cum se zice, în faza crepusculară, uzat fizic și psihic, într-o depresie severă, având accese de revoltă în van, debitând adevăruri eterne pe care nu le mai înțelegea nici el. Cu credința pierdută și privirea apoasă și inexpressivă, nu mai era omul răbdător și tenace de altădată. Îl cuprinse o tristețe grea, de neîndepărtat, nemaiputând să-și ordoneze gândurile pentru o ieșire decentă din viață. Trăia rușinea copleșitoare a respingerii și abandonului cu toată ființa sa, dar se întreba dacă îi va lipsi prezența după trecerea lui dincolo. Cei singuri nu se pot niciodată odihni. Pe deasupra, semnele bătrâneții veniseră într-un moment foarte nepotrivit. Părul îi încărungișe total într-o singură noapte. Oricum, nimeni nu mai depindea de el. Există și răni care nu se vindecă. Pentru el, furtuna n-a trecut și nici primăvara n-a sosit. Îi venea să urle: „Nu am pentru cine să trăiesc!”. Nu mai avea putere să reziste.

Apoi, s-a cufundat într-o cădere psihică cruntă, irecuperabilă, cu tulburări de atenție și tribulații aiuritoare, nemaiaivând la cine și la ce să apeleze, punându-și sigiliu pe sufletul său bolnav de dragoste. Toate acestea l-au schimbat mult, până la depersonalizare. Nu-și putea controla emoțiile, neavând cum să se salveze. Cu privirea în gol, se aprindea și se stingea din te miri ce ca o candelă în bătaia vântului ca să salveze puțina luminiță din ea. Se vedea cu ochiul liber că era predispus la instabilitate psihică precum un dezaxat cu excese de paranoia extreme și vorbire dezarticulată. Mintea nu-i mai era aliniată cu sufletul. Cât fusese lucid, luase somnifere și calmante cu pumnul. Acum nu mai ia nimic, crede că este pândit întruna de primejdii. Somnul îi devenise un simplu exercițiu de supraviețuire. Nu s-a putut obișnui cu absența ei din viața lui. Nu mai avea nici energie să se ridice din nou, nu mai era nici conectat la realitate. Până și patul nu-i mai era prietenos ca înainte. Avea umerii gheboșați, gâtul tras în față de un cap buhăit, iar brațele parcă i se scurtaseră. Deceționat, mofturos și indecis, cu debandadă în mintea încrâncenată și cu vocea cavernoasă, în ultimul timp predispus la A.V.C., refuza somnul pe îndelete, așezat și trudit. „Rostul nopții este să te odihnești, nu să te gândești, pribegind cu sufletul în locuri pustii” îi spusese cândva tatăl său. În întuneric, până și umbra te părăsește. Năpădit de șubrezeniile trupului, arătând nesiguranță în deplasare, avea coșmaruri și halucinații devastatoare, retrăia severitatea și asprimea tatălui din copilărie, fiind fulgerat de gânduri nelimpzite și delănate, privirea tulburătoare și buzele serbede, ceva

straniu îi huruia în cap ca niște gheare de lilieci ce-i scotocesc creierul, iar în sufletul plin de bătăuri, ostent și măcinat, i se insinua o tristețe de nedescris; nimeni nu i-o înțelegea. Niște vene subțiri, transparente, îi apăruseră ca din senin la tâmpole. Era înfiorător de slab și de descărnăt. Chinuit în gând și în suflet, avea impresia că toată lumea avea ceva cu el și că, din când în când, o mulțime de demoni cu niște ochi străini, curioși și avizi i se arată în fereastră și îi rânjesc primejdios. Nu-i vorbă, pentru mulți, nu fusese el o fire deschisă și comunicativă nici înainte. Se îngropase în sine ca într-un mormânt. Câteodată, pășea ezitant și sfios ca un dulău speriat, gesticulând dezordonat, îngânând cuvinte fără noimă, cu o alură absentă și privirea stinsă și uscată, îngropată în deznădejde și sufletul sfâșiat, țândări, vorbe gutural și stălcit, sugrumat, ca un om al străzii mut și ursuz, lovit de nenoroc. Altădată, vorbea răstit și monosilabic, fără noimă, că te temei de el. Scos din cronologia obișnuitului, nu mai era cel de altădată, politicos și blând, dădea senzația că și-a uitat trupul în altă cameră. Propozițiile i se stingeau înainte de a se încheia ca și când ar fi fost bătut de toate bolile de pe lumea asta. Minte nu mai avea gânduri, i se strângea în cap ca un arici atins cu varga. Nu se împăca nici cu cei apropiați cu vizitele lor consolatoare, care, cu inima strânsă, îl priveau cu suspiciune și îl tratau ca pe o epavă umană cu reacții imprevizibile, și, în consecință, nimeni nu l-a mai căutat; pentru ei, viața a intrat în firescul cotidian, nu mai era nimic de făcut. Se înstrăinaseră cu mult înainte de săptămânile acestea. Cu toate că nu-l mai atingeau ce gândesc alții despre el, lumea lui se amesteca, fără să vrea, cu fragmente de realitate și de amintiri. Trecut de miezul vieții, nu avea cu cine să-și odihnească gândurile, ori să-i strecoare măcar o vorbă bună. Era total depășit, într-o stare depresivă de nedescris și cu sufletul răvășit ca un prizonier neuroastenic dintr-o rezervă de spital cu mobilier strict necesar. Delira, băguia încurcat vorbe numai de el înțelese și, din când în când, icnea cu trupul parcă scuturat de convulsii. Nu a putut rezista indiferenței. În preajma lui, se simțea mirosul unei însingurări finale. Apusurile deveneau din ce în ce mai deprimante până la venirea nopții plângătoare, vorba poetului, iar în încăperea se așternea o tăcere tristă în timp ce creierul îi hârâia ca o moară hodorogită. Încet, încet, lumina se stinge din el. La asta se adăuga mazăga cotidianului care-i otrăvea și mai tare timpul ca o ofensă josnică, iremediabilă și indezirabilă. Devenise un om chinuit, deprimat și pus-tiit, ca unul care nu dorea să-și aducă aminte de nimic; acest chin nu mai putea fi anulat. În mintea și sufletul lui, nevindecabil, se înghesuiau, se suprapuneau, se amestecau și se înlănțuiau de-a valma hăuri peste hăuri, fără sfârșit. Oasele, goale, i se ciocneau în trupul chircit și schimonosit. Era greu de-l descris. Depășit de situație, cu obrazii descărnați și cu mintea golită, nu mai era conectat la realitate. Nu mai avea ordine în gânduri. Avea impresia că îl urmărea cineva. Toate punțile din jurul lui s-au prăbușit. Pierduse legătura cu

el însuși, nu mai era nimic de comentat. Pentru el, tot ce fusese frumos murise, dar nu-și dădea seama că-l așteaptă sărutul morții. Cui are să-i lipsească? Va rămânea în inima lui, dar nu în viața lui, în tangajul acestor zile și nopți zăvorâte în solitudine. Întrebarea asta îi paralizase gândurile. Refuza să-și părăsească patul. Nu mai avea nevoie de nicio metodă care să-i încetinească ceasul biologic. Nu mai suferea forfota străzii, agitația și stridența. Ce să-i ceară vieții? Inevitabilul nu mai putea fi păcălit. Îl părăsiseră toți, până și gândurile.

Sufletul este „oaspete și însoțitor al trupului”, cum ar zice un filozof, care pleacă odată cu retragerea din viață. Ce nu vindecă viața, sigur vindecă moartea, își zise într-o frântură de luciditate, căci numai așa, durerea, întristarea și suspinarea vor dispărea, ascunzându-se în cerul înalt, cald și primitiv, cum rostesc preoții la înmormântări. Tras la față, cu ochii încercănați și fața palidă și cu hainele desperecheate, într-o străfulgerare de o milisecundă, cu mare efort, se întâlnește cu el însuși și se gândise că în ziarul local județean o să apară un necrolog care va suna așa: „Cu multă durere în suflet, aducem la cunoștința prietenilor și cunoșcuților plecarea dintre noi, în data X, a celui care a fost... Corpul neînsuflețit va fi depus la capelă. Slujba de priveghi va fi marți, 25 aprilie, ora 18:30, iar slujba de înmormântare va fi miercuri, ora 12. Fie-i țărâna ușoară și memoria binecuvântată”. Semnat: „Familia îndurerată”. Nimeni nu se va alarma odată cu dispariția sa. Cu siguranță, când cadavrul lui nici nu va fi răcit bine, „corbii” își vor începe să-și facă treaba. Apoi, uitarea se va așterne peste tot. Chiar așa a fost. Nu dorise să-și ia rămas-bun de la nimeni. N-a dat niciun semn că s-ar teme de moarte. În mintea lui, ispita neagră se strecura ca o omidă verde și grasă. Dar el nu va înceta s-o iubească și acolo. Neîmpăcat, cu mintea împănjenită și gândurile suspendate, regreta că lumea poate exista și fără el. Săptămâna începuse sub auspicii sumbre. Nu știa dacă ușa se deschide spre înăuntru sau spre în afară. Parcă nici nu ar fi existat. Lumina scăpăra în bezna despăcată de o lumânare aprinsă de o mână necunoscută. Încetase să mai respire.

Zilele se duceau spre iarnă. În încăperea austură, faldurile reci ale draperiilor cărămizii tresăreau purtându-i taina temătoare sub pleoapa neluminată. Ziua se terminase, era una cu noaptea și n-avea sfârșit. Aici, se adunase pustiul întregii lumi și fumega solitar. O avalanșă de sunete deznădăjduite și dezarticulate spinteca văzduhul cenușiu. Nimic nu durează veșnic. Orice viață își are misterele ei. Până și întunericul își are lumina sa.

Niște nori cenușii dominaseră câteva stele stinghere din niște constelații îndepărtate. La orizontul brumos, o geană îngustă de lumină anunța zorile ca o mângâiere pe obrazul unui copil de o frumusețe stranie.

Fragment din romanul *Octombrie*,
în curs de apariție

Luminița Rusu

Popas

Pe aleea ce înconjoară lacul venea alene un domn în vârstă, îmbrăcat în sacou cu carouri maro și pantaloni de stofă bej, la braț cu o domnișoară subțirică. Se opriră în fața unei bănci libere și bărbatul se așeză greoi pe scândurile lăcuite.

– Trebuie să mă așez, Mădălıno! La vârsta mea drumul spre casă e mai lung decât cel pe care-l străbați tu. De mult nu am mai stat pe o bancă în parc, stai și tu să ne odihnim puțin!

Mădălina se așeză pe colțul băncii, atentă să nu-și șifoneze fusta plisată. Avea păr negru, împletit într-o coadă groasă și purta ochelari de vedere cu rame aurii. Își scoase un șervețel din poșetă și începu să-și ștergă lentilele vag aburite.

– Când erai mică veneam cu tine în parc aproape zilnic. Aveai o omidă de plastic cu picioare multicolore și o trăgeai după tine pe alei. Erai nostimă, îți făcea maică-ta o mulțime de codițe, pe care le prindea cu elastice colorate, de arătai ca un arici cu țepii groși și inofensivi. Sau îți făcea o singură coadă în vârful capului, îi zicea palmier. Iar capul tău devenea insula unui singur copac.

Fata își terminase de șters ochelarii și începuse să-și facă ordine în poșetă. Scottea pe rând hârtii mai mari sau mai mici, le sorta în două grămăjoare, apoi grămada inutilă o arunca în coșul de gunoi de lângă bancă. Strânse toate hârtiuțele rămase, trase fermoarul poșetei și se așeză cu un oftat la loc pe bancă.

– Nu prea ai stare azi, oprește-te un pic, să ne uităm la oameni și la apă. Frumos au curățat lacul, se vede apa clar până la insulă. Spune-mi ce îi zicem maică-ti, să nu se îngrijoreze!

Mădălina încremenise cu ochii țintă la o rață ce-și scufunda ritmic capul verzui în apă.

– Ce să îi spunem, bunicule?

– Ei lasă, știu ce am dinainte să mă duceți voi la doctor. Tușesc din primăvară, asta nu-i răceală. Am slăbit din puteri, abia mai merg până la magazinul din colțul blocului. Nu știu de ce pică pe tine măgăreața să vii azi cu mine, fiindcă ai mai mult timp sau poate fiindcă o să fii doctor. Hai să terminăm cu jocul ăsta în care tu te prefaci că nu ai înțeles ce am și eu pretind că te cred. Închipuie-ți că lucrezi deja într-un spital și eu sunt doar un pacient căruia trebuie să-i dai neplăcuta veste, Deci, domnișoara doctor, de ce sufăr?

Mădălina scoase un șervețel din poșetă și începu să-și ștergă ochelarii aburiți dea binelea.

– Ai cancer, bunicule! Trei noduli mari pe plămânu drept și doi la baza plămânului stâng Operația nu e posibilă, în situația ta chimioterapia e cea mai bună variantă. Cu medicația potrivită...

– Trăiesc trei luni în loc de una. Fii realistă, Mădălıno, la anii mei șansele de supraviețuire sunt cvasinule. Nu vreau să stau câteva luni prin spitale, înghițind pilule amare și înțepat de zeci de ori ca apoi să mor cu ochii la neonul din salon. Ce am avut de văzut am văzut, după șaptezeci de ani moartea vine oricum, nu contează cât de repede sau pe ce cale.

Rățușca de pe lac își găsise o parteneră de joacă și se fugăreau pe luciul apei risipind stropi azurii din vârful aripilor.

– Nu-i dureros, bunicule. Alte forme de cancer sunt mult mai dureroase, cel pulmonar e mai puțin. Știu că e slabă consolarea, dar cu medicația potrivită nu o să simți prea multă durere.

– Asta e bine de știut. Medicația potrivită... Te-ai făcut mare, Mădălıno! Azi mâine termini facultatea. Mi-ar fi plăcut să te văd doctoriță, o să-ți șadă bine cu halat alb.

O lacrimă coborî din colțul ochiului stâng înspre bărbia fetei, lăsându-i o dără umedă pe obraz.

– Nu plânge, fir-ar mama ei de viață! Nu trebuia să merg cu tine, puteam și singur, dar maică-ta a insistat. Astea nu-s povești pentru o fată de douăzeci de ani, iartă un prost bătrân!

Din poșetă apărură un nou șervețel cu care Mădălina își șterse lacrimile apărute pe tot obrazul, țesând pârâiașe ce se uneau pe bărbia subțire. Bunicul scoase o batistă albă cu pătrățele mov din buzunarul sacoului și i-o întinse.

– Ia-o, te rog! Nu plec niciodată de acasă fără o batistă, nu-mi plac șervețelele pe care le folosești voi, sunt complet lipsite de eleganță.

Mădălina luă batista și începu să-și ștergă urmele sărate de pe față, tamponând ușor.

– Te-ai liniștit?

Fata dădu din cap aprobator.

– Bine, uite cum facem: spunem că mai trebuie făcute niște analize, încă nu știu ce am. Probabil bronșita mea veche, încă nu mi-au pus un diagnostic. Îi spun eu mamei tale, stai liniștită. Dar nu azi... poate săptămâna viitoare.

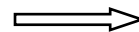
Se ridică încet, sprijinit de brațul fetei.

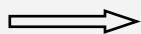
– Și când te gândești că m-am lăsat de fumat de treizeci de ani. Avea antene galbene.

– Cine?

– Omida ta. Avea picioare roșii, albastre și verzi, dar antenele erau galbene. Tare mult ți-a plăcut omida aia, cred că mai e pe undeva prin pod. Să nu o arunci, o să ai și tu copii, jucării așa frumoase nu se mai fac.

Porniră încet înspre ieșirea parcului. Pe lac trecea o rață cu un cârd de boboci după ea, înșirați ca picioarele unei omizi verzi.

Adolescentul poet

Scria pe bancheta din fața mea. Nu-mi mai amintesc unde mergeam, doar că stăteam amândoi la geam, singuri în compartiment. Scria pe bancheta din fața mea, scriam pe bancheta din fața lui...

Cred că eram amuzanți stând fiecare cu caietul pe genunchi, la început scriind, apoi doar prefăcându-ne și studiindu-ne pe furis. Curajul disperării, disperarea orelor de drum pe care trebuia să le străbat în tăcere m-a îmboldit să intru în vorbă. La început răspundea monosilabic, roșind. Clar un timid incurabil. S-a însuflețit doar când l-am întrebat ce scria... Poezii... Îi place să scrie poezii. E un singuratic și poezia e singurul lui mijloc de a comunica cu ceilalți. De a comunica în acel strat superficial care se cheamă „conversație”, ci de relaționare interumană profundă.

A început să scrie prima dată când a avut ceva de spus: când s-a îndrăgostit. Pășea în viață într-o direcție care lui i se părea cea bună când s-a împiedicat de ea. Și ar fi vrut ca drumul acela să nu mai aibă direcție, să se oprească pur și simplu sau să devină un cerc în jurul punctului unde a întâlnit-o. Dar drumul acela era prea vechi ca să se oprească pentru el.

Ar fi putut să se oprească doar el, dar din urmă-i veneau potop de adolescenți, mult, mult mai hotărâți ca el. „Înainte, înainte!” Și a mers înainte. Doar i-a scris... Nu a aflat niciodată ce s-a întâmplat cu acele rânduri, frânturi de gând ce fugeau pe foaia albă fără un scop, doar de dragul foii albe. Poate nu au ajuns la ea, poate... Poate au ajuns!

Când nu a mai văzut-o i-a urât pe toți cei care strigau „Înainte, înainte!”. I-a urât deși știa că și de-ar fi fost singur pe drum tot înainte ar fi mers. Dar i-a urât, urându-se pe sine odată cu ei. Și ca să se elibereze de ură a scris... Frânturile de gând nu mai alergau fără sens. Mergeau ordonate pe foaie, chiar dacă le simțea gata oricând să fugă iar.

După ce s-a eliberat a iubit iar... Apoi a scris. A urât din nou... A scris iar... A iubit, a urât... a scris.

Am coborât cu senzația stranie că el nu va coborî niciodată din acel tren. Aparținea nu atât trenului, cât geamului pe care se succedau munți și văi, munți, văi...

Vrei să îți spun acum ce s-a întâmplat cu el, când l-am reîntâlnit. Nu l-am mai văzut niciodată.

Viorel Dădulescu

În căutarea lacului albastru

„Atenție! Se corhănește”, scria mare, cu albastru, pe o bucată de carton, prinsă în cuie pe un copac. Drumul pietruit și îngust făcea o curbă după alta, așa că nu puteai să nu te întrebi ce s-ar putea întâmpla dacă venea o mașină din sens opus. Un camion, de exemplu.

– Ce dracu e aia se corhănește?, l-am întrebat pe Liviu, care era concentrat la condus.

– Naiba știe, îmi răspunse el, râzând mânzește.

Chiar suna caraghios chestia cu corhănitul. Am lăsat geamul în jos și mi-am aprins o țigară. Drumul se lățise cât de cât, și se putea vedea dincolo de prima curbă care ne apărea în față. Locul părea tot mai pustiu, și, cum nicio mașină nu ne ieșea în cale, și-a aprins și el una. Nu-și schimbase obiceiul, continua să fumeze tot „fără filtru”, cum o făcea și pe vremea când ne întâlneam prima dată, în armată. Un tip consecvent. Totuși, trecuse de la țigările noastre la unele grecești. Bani aduc și pretenții.

– Și zici că n-ai multă treabă?, l-am întrebat.

– Nu mă, ți-am mai zis, cam o jumate de ceas maxim, pe urmă mergem să vedem lacul ăla de care ți-am povestit.

– Oare se poate și pescui în lacul ăsta al tău?

– Habar n-am, dar zona e foarte mișto și măcar o baie tot putem face.

– Poate tu..., am mormăit nu prea convins.

Vremea era călduță și un soare molcom lumina din când în când printre crengi. Dintr-odată s-a auzit un hureț amenințător, și trunchiuri grele de copaci au început să se rostogolească pe una dintre pantele dealului care mărginea drumul. Liviu și-a aruncat țigara și a accelerat brusc, în timp ce eu priveam buștenii lungi care alunecau vijelios în spatele nostru, oprindu-se în șanțul de la buza dealului, unde formau un fel de zid în care se poticneau, cu o bufnătură răsunătoare, ceilalți copaci care se prăvăleau la vale. Mașina mergea cât putea de repede pe drumul sinuos, derapând atunci când lua o curbă. Parcă eram într-o întrecere cu lemnele care zburau spre noi, și care apăreau acum și în fața noastră, pocnindu-se de cele care deja stăteau în șanț și sărind în aer înainte de a se opri, amenințând să dărâme fortificația aceea improvizată sau s-o depășească trecând peste ea, la fel cum trebuie să fi zburat pe vremuri ghiulelele aruncate de o catapultă peste zidul unei cetăți asediate. Ultimul pe care l-am văzut, unul uriaș, parcă a trecut pe deasupra noastră, umbra lui imensă ne-a învăluit, un întuneric sumbru a coborât peste noi, iar suflul de aer pe care l-a produs în timp ce suiera sfâșiind aerul a făcut să se zguduie toată mașina, pe care a ridicat-o de pe drumul desfundat, aruncând-o cu câțiva metri mai în față, așa că mi s-a părut că am ieșit din pădure, care probabil se terminase brusc, ca tăiată de un cuțit, căci imediat ne-a inundat o lumină strălucitoare.

Dealul se transformase dintr-odată într-o câmpie plată, iar drumul nu mai șerpuia, ci mergea drept. Pericolul a rămas în urmă, m-am gândit.

– Uite ce înseamnă se corhănește, am bombănit aruncând pe geam ce mai rămăsese din țigara de care uitasem. Scrumul era împrăștiat peste tot.

– Dracu' să-i ia cu corhănitul lor cu tot, a răsuflat ușurat Liviu, ce naiba nu pot scrie pe românește că vin copaci la vale.

Am mai mers o vreme prin praful ce se ridica de sub roți, până când pe marginea șanțului din dreapta s-au conturat două siluete, una prelungă, subțire și incertă, cealaltă mai joasă și mai întunecată. Pe măsură ce ne apropiam s-a dovedit că era un individ cu o capră. Niște cizme scurte din cauciuc verde continuau cu un costum bleumarin la două rânduri, cam așa cum se purta cu vreun sfert de veac în urmă, de sub care se ivea o vestă din lână cenușie ce lăsa să se vadă gulerul unei cămăși odată galbene, acum de un castaniu palid, încheiată până la ultimul nasture, iar mâna ridicată spre cer putea să însemne fie invocarea bunăvoinței unei entități divine, fie rugămintea de a ne opri. Liviu a oprit.

– Mă duceți și pe mine până în sat?, a întrebat cu o voce mai subțire decât trupul său deșirat. Capra era neagră.

– Sigur că vă ducem, dar ce facem cu capra?, întrebă Liviu.

– Da' nu-i capră, că-i țap. D-apoi l-om lega de bara aia din spatele mașinii, și a veni el după noi, că oricum toată ziua se zbânuie într-o parte și-n alta, și când trebe să-l bag în poiată abia îl pot prinde, că-mi scot sufletul fugind după el.

După ce a auzit un „atunci, vă rog să urcați” și după ce a priponit țapul de cârligul de remorcare al mașinii, s-a strecurat pe bancheta din spate, scoțându-și pălăriuța verde de vânător, ornată, de-o parte și de alta a panglicii negre și lucioase, cu câte un smoc de pene roșiatice, care semănau, naiba știe cum, cu niște cornițe de căprior. Putea fi orice: profesor ori învățător la o școală de sat, contabil – asta judecând după geanta tip diplomat pe care și-o pusese pe genunchi – sau ceva funcționar la vreo primărie uitată de lume.

– Dar departe-i satul?, l-a întrebat Liviu, ca să zică, totuși, ceva și să spargă tăcerea ce amenința să devină stânjenitoare.

– Nu, nu mai avem mult, vă conduc eu până acolo, vă spun când ajungem, a răspuns învățătorul sau contabilul sau funcționarul cu pălăriuța de vânător. Da' cred că trebe să mergeți un picuț mai încet, că țapu' nu mai poate, acumă îl târâm după noi.

– Oare să nu-l punem pe bancheta din spate, lângă dumneavoastră?, întrebă Liviu, după ce oprit din nou mașina.

– D-apoi, dacă vreți dumneavoastră și credeți că nu murdărește pe aici...

Odată urcat în mașină, noul pasager stătea nemișcat, probabil istovit de atâta alergătură, cu capul băgat între cele două scaune din față, privind netulburat prin parbriz. Eu îi răsfirmam barba lunguiață, ce semăna izbitor cu cea al lui Liviu, care începuse să-l simpatizeze, și îi dădea câte unul dintre biscuiții pe care îi ronțăia.

– Dar cum de nu are coarne?, a întrebat el între două înghițituri.

– D-apoi i le-am tăiat, că-i cam blăstămat dumnealui, împungea pe toată lumea, și mai cu seamă pe mine când voiam să-l dau jos de pe casă, că se cocoată acolo ca să mănânce din cireș. Roade tot ce prinde, nici nu vă dați seama. Da' câte nu face... Acuma l-am dus și pe dânsul la o căpriță, că de, are și el nevoi, ca omul, altfel devine și mai nervos...

Țapul nu scotea niciun sunet, era la fel de liniștit, dar parcă a clătinat ușor din cap a aprobare. Până la urmă, în fața noastră a apărut ceva ce putea fi chiar și un sat, de fapt câteva case răzlețe, cu spații largi de teren între ele, pe care prin toamnă poate că fusese porumb, cartofi, ceapă ori altceva. Acum nu erau nici măcar buruieni. Doar pământ deștelenit, de un maroniu murdar.

– Da' cu treabă veniți chiar până la noi?, l-am auzit pe pasagerul nostru, parcă încurajat de dialogul abia înfiripat.

– Mergem să fiscalizăm o casă de marcat, la magazinul din centru, a spus Liviu, de parcă ne îndreptam spre cine știe ce oraș important, care avea – cum altfel? – cel mai important magazin în centrul urbei.

– Da' de la fisc îți fi dumneavoastră?, răzbătu până la noi vocea lui subțire, acum oarecum respectuoasă.

– A, nu, nici vorbă, încercă Liviu să-l lămurească, de fapt suntem de la firma care vinde case din astea de marcat electronice și acum trebuie să le fiscalizăm ca să poată funcționa normal.

În oglinda retrovizoare am văzut cum dă a aprobare din cap, așa cum făcuse țapul mai devreme, și așa cum fac țărani când ajunge cineva de la oraș într-un sat, care sigur vine cu ceva gânduri ascunse, misterioase, știm noi că vreți altceva, doar n-o să spuneți chiar ce aveți de gând, da, da, am priceput, totu-i clar și limpede. Pe urmă a tăcut, până când a spus:

– Dacă mă lăsați aci îi bine, că io am ajuns. Dumneavoastră își mai merge un picuț drept înainte, alt drum nu-i, n-o puteți lua nici la dreapta, nici la stânga, numa' înapoi.

A coborât ținându-și geanta diplomat într-o mână, după ce spusese un „mulțumesc tare frumos”, auzind că nu are nimic de plătit. Țapul a coborât singur și s-a lipit de el ca un câțel. Nu părea defel zburdalnic. Siluetele lor firave au rămas în urma mașinii, în timp ce noi ne îndepărtam pe același drum prăfos, ce începea să semene cu un fel de șosea de la țară, cu vagi urme de asfalt ce răsăreau ca niște insule răzlețe printre gropi. De unde or fi venit, unde merg? Dar noi unde mergem?

– Ce chestie cu tipul ăsta..., am zis. Auzi, relu-ai discuția întreruptă de apariția pasagerilor care tocmai ne părăsiseră, cum zici că e lacul ăla de care n-am auzit până acuma?

– Foarte, foarte mișto, și-am mai spus, e într-un fel de vale, și pe margini is împrăștiate plăci mari de piatră cenușie, mari și netede, cred că cea mai mică are măcar câteva tone, și is aranjate perfect una lângă alta, de parcă ar fi o pistă de aterizare pentru navele interplanetare ale extraterestrilor, nici nu-ți poți imagina, trebuie să le vezi ca să poți înțelege.

– Hai, lasă-mă...

– Pe cuvânt că e fix așa, ajungem noi acolo, și atunci să-mi spui cine și cum le-a aranjat așa. Și lacul, lacul e chiar aparte, are o apă extraordinar de albastră, dar nu e transparentă, nu vezi nimic prin ea, e ca acuarelele cu care pictam la orele de desen, așa ceva n-ai văzut în viața ta.

– Bine, mă, mergem și la lacul tău albastru, dacă-ți termini iute treaba cu casa aia de marcat... Deși nu știi ce dracu pot face aici cu o casă de marcat, că nici telefoanele nu merg, uite nu mai am semnal deloc.

– Ti-am mai zis, trebuie doar să schimb o memorie din aia electronică, un circuit integrat ca să pricipi și tu, lipesc peste ea un timbru, și gata. Mă rog, gata dacă nu sunt și alte probleme, să fi apărut un defect, deși nu cred... Oricum, nu durează mult.

Satul, sau ce-o fi fost, începea să prindă formă. Casele erau tot mai apropiate una de cealaltă, iar pe drum era mai mult asfalt și mai puține gropi. Însă nu se vedea niciun om, și cum să se fi văzut, căci toate porțile curților erau închise. Până la urmă drumul s-a lăbărit și în fața noastră a apărut reprezentarea comerțului rural de pe vremuri: o clădire anostă, cu două geamuri mari și două uși înguste. Un magazin „cu de toate” și un bufet. În fața lor, o bucată de teren betonat, împodobit cu mese și scaune din fier forjat. O terasă.

– Oare ți-am spus, începu să zică Liviu în timp ce coboram din mașina pe care o oprise într-o latură a clădirii, că tata a construit toate magazinele astea de pe aici?

– Chiar pe toate?, l-am întrebat, deși mai auzisem povestea de zeci de ori, dar nu voiam să-i stric plăcerea de a mai spune-o încă o dată.

– Da, da, confirmă el cu mândrie, și nu doar magazinele, ci și bufetele de lângă ele, ba chiar și căminele culturale, alea unde mai rulau filme duminica sau se țineau spectacole cu muzică populară... Erau niște proiecte standard, toate arătau cam la fel, dar existau probleme mari cu construcția, că terenul era ba în pantă, ori din argilă sau din nisip, mă rog situația era diferită de la un sat la altul, îți dai chiar și tu seama ce neazuri aveau cu fundațiile, iar tata, care era inginer constructor, trebuia să le rezolve pe toate, încheie el cu mândrie, deschizând una dintre ușile înguste. Avea dreptate. De fapt, dacă nu ești mândru de părinți, sau măcar de unul dintre ei, atunci cu cine să te mândrești? Cine sau ce poate înlocui această imensă necesitate de a însemna „ceva” în lumea asta? Iar un părinte care a făcut ceva pe pământ îți dă un ascendent incontestabil. Poate că așa funcționează și dinastiile regale. Tata a fost rege în țara pădurenilor. Deci, eu reprezint ceva. Nu sunt un fitecine. Am pe cineva în spate. Și poate că așa merg lucrurile, sau așa ar trebui, și dacă tatăl a fost, să zicem, doar un simplu tinichigiu ori strungar – ehe, câte o mie de bușe făcea pe zi, trebuiau să-l oprească colegii, că altfel le creștea la toți norma, și ei n-o puteau face, așa că îi dădeau câte o bere când ieșeau din schimb ca s-o lase mai moale. Să fie oare asta puțin lucru?

A pășit hotărât și cu importanță peste prag. Era cel puțin cu o jumătate de metru mai înalt, silueta lui îndesată aproape că atingea tocul ușii, care devenise prea joasă pentru el, iar eu l-am urmat.

– Bună ziua, domnu’ Liviu, a rostit ea, toată numai zâmbet. Plinuță, blonduță, cu două codițe ridica-

te de-o parte și de alta a creștetului în două ciufuri evazate, așa cum prind mamicile părul fetițelor de grădiniță, ce semănau cu două mici fântâni arteziene ori cu două cornițe ale căror rămurele nu se decisese încă spre ce direcție s-o apuce. Sub treningul roșu se reliefa rotunjimi.

– Ați ajuns până la urmă și pe la noi, îi zâmbi din nou lui Liviu, de săptămâna trecută vă aștept, că nici casa asta nouă nu mai merge cum trebuie...

– Păi, știți cum e, cu toate treburile astea..., răspuse el ușor stânjenit, în timp ce-și punea geanta pe tejghea. Ia să vedem noi ce neazuri aveți, că imediat le rezolvăm pe toate, mai spuse, și o privi cum se leagănă apropiindu-se de el. L-a ocolit ușor, mai-mai să-l atingă, și a trecut în spatele tejghelei făcându-și de lucru cu câteva pahare. Pe urmă a trecut din nou prin spatele lui, cam la un fir de păr distanță, ca să așeze paharele pe un raft. Acum zâmbea și Liviu. Era clar că n-aveam ce căuta acolo.

– Vă rog, dacă-mi dați o cafea, eu aștept afară până terminați..., ăăă, adică până termini tu cu casa aia, m-am corectat.

– Ce? A, cafea, spuse ea uimită, privindu-mă pentru prima dată, ca și cum aș fi apărut acolo din senin și abia acum descoperea că exist, v-o aduc eu afară, luați loc la o masă, continuă vizibil ușurată că scapă de prezența mea.

M-am așezat la una dintre mese și mi-am aprins o țigară, așteptând cafeaua. Încet, încet, locul începea să se populeze. Apăreau rând pe rând, câte unul sau câte doi, intrau în bufet, ieșeau cu câte o bere în mână, după care se așezau la una dintre mese, înghesuindu-se unul în celălalt, astfel că de la o vreme formau un singur grup compact și întunecat. Semănau de parcă ar fi fost frați: mi se părea că toți poartă un fel de salopete negre și cizme de gumă, iar căciulile „cu urechi” ridicate deasupra tâmpelor îi făceau și mai asemănători. Mai degrabă îi puteai deosebi după voci, unele groase și răgușite, altele subțiri și ascuțite, unele ciudat de melodioase, altele sparte, toate răzbătând din fumul gros al țigărilor ce mai întâi îi învăluia pentru ca apoi să se ridice mult deasupra căciulilor negre cu urechi, dar cum vorbeau toți în același timp era greu să deslușești care voce spune câte o frântură de poveste. Și ia zi, mă, vită proastă, de ce-ai tăiat șarpele cu sapa, ce nu ți-ai încăput de el, da’ s-o dat la mine, s-o dat la tine, s-o dat la tine, nu-l puteai lăsa în amaru’ lui, da’ dă-l în trăsnet șarpe, că trebuia să gat de săpat groapa, trebuia să gați, trebuia să gați, de parcă aveai de săpat o sută, te plătește statu’ degeaba, ia zi câte ai săpat săptămâna asta, apăi numa’ pă asta pentru lelea ceea din vale, da’ săptămâna trecută trei am săpat, că or fost aia trei cu accidentu’, de s-or răsturnat cu căruța în șanț, că aveau viteză, aveau viteză, aveau viteză, da’ ce tu n-ai avut viteză când ai picat în pișalău’ de lângă cotețu’ porcilor, și de beat ce erai ai durmit acolo până în ceea dimineață când te-o găsit nevastă-ta sforăind, și uite că ești viu... bă, dacă vă zic că am câștigat am câștigat, le-am luat toți banii, mi-o intrat o mână bună, popi cu valeți de treflă, zău mă?, i-a dă tu atunci câte-o bere la băieți, ’tu-ți ticlazău’ tău de zgârcit, că numa’ noi te ținem cu băutură, tu n-ai da un rând

în veci, da' pe cine ai jecmănit mă, pă ăia trei de peste apă de-or venit alaltăieri, picheru', păduraru' și unul care-i tractorist, aha, d-aia stăteau azi-dimineață ca proștii pă marginea drumului, că nu mai aveau bani nici să-l plătească pă ăla cu bacu' să-i treacă dincolo de râu... și când i-am dat o palmă, nici păs n-o mai zis, ai dat tu o palmă la un căcat, ia mai bine zi cum de-ai scăpat nebătut când ai mers la aia din deal, că îi era bărbatu' concentrat, și or venit peste voi toți ăia patru frați ai ei, no, cum, le-am tras o bătută de nu mă uită nici azi, du-te de-aci băi acesta, ai bătut tu pe mă-ta, că un singur handralău din ăla te făcea piftie, dacă-ți zic, pe toți i-am dovedit, ai dovedit un căcat, că te-or căutat în tot satu', atâta că n-or știut care ești, io cred că ai sărit pă fereastra din spate, te-ai scoborât în gaura de la privată și ai stat acolo până s-or dus, că și acuma-ți put cizmele a rahat, tu vorbești mă, tu care ai fugit cu o curcă sub un braț și cu o rață sub ălălalt, că o slobozit căinii pă tine muierea aia de la care le-ai șparlit, și-ai tot fugit până te -ai urcat în nucu' din țimțirimu' de lângă biserică, de te-o liberat dimineața clopotaru', că o alungat el potăile alea schiloade de acolo, tot un fulg și-o pană erau pe jos, ce fulg, ce pană, nu s-o dovedit nimic, nici măcar un boboc de rață n-aveam la mine, nu, că le-ai zvârlit jos din nuc ca să plece jigodiile alea amărâte, vai de ele păsări câte-or pătimit, rața ceea veci n-a mai face ouă, și nici curca, chiar și la popă i-o zăs clopotaru' de treaba asta, ia uite-l că vine, domn' părinte, domn' părinte ia veniți un picuț încoace, strigă înfierbântată una dintre salopetele negre, ridicându-se în picioare – și, într-adevăr, pe cealaltă parte a drumului mergea maiestuos un om burtos, îmbrăcat tot cu o haină neagră, dar lungă până aproape de călcâie, care se uită o clipă spre adunarea gălăgioasă, și apoi grăbi dintr-odată pasul, așa încât haina lungă rămase puțin în urma lui, umflându-se la poale ca vela unei corăbii în care începe să bată vântul.

– Ia mai terminați cu prostiile și lăsați-l în pace pe domnu' părinte, că imediat vă aghesmuiește de nu vă vedeți, răsună lângă mine vocea dolofanei cu trening roșu, care îmi așeză pe masa o sticlă de bere. V-a trimis domnu' Liviu asta, mi se adresă ea, să nu vă plictisiți, mai trebe să așteptați puțin, că noi mai avem un pic de treabă.

– Chiar aveți treabă din câte văd, că ține o grămadă de vreme reparatul la casa aia, mi-a scăpat, dar îi și o grămadă de lume pe aici, am spus imediat, încercând să dreg busuiocul.

– Da' de unde, numa' acuma au venit toți la bufet, în rest nu e nimeni, tot la a treia casă e o crășmă și se duc la alea, că-i mai ieftin, ăia nu dau bon, n-au case de marcat, n-au nimic, doar de un ceas or închis toți, că or auzit că ați venit dumneavoastră de la fisc, și de fisc și dracu' se teme.

– Bine, dar noi n-avem nicio treabă cu fiscul...

– Io știu, da' ei asta cred, și le e frică să nu-i amendați cumva.

– Mă rog, dar cine le-a spus lor că noi venim de la fisc?

– Păi bădiucu' ăla pe care l-ați luat pe drum.

– Imposibil, l-am lăsat la începutul satului, noi am venit cu mașina, nu putea ajunge mai repede decât noi, și telefoanele nu merg pe aici, cum să le spună el?

– Cum, necum, ei știu cum, rosti ea îndepărtându-se legănat, ducând ceașca de cafea pe care o golisem de mult.

Am înghițit o gură de bere încercând să scap de gustul de fum. Până la urmă, etichetele de bere îngrămadite în una dintre scrumiere luaseră foc.

– Să te fulgere ăl de sus, ți-am spus să te astâmperi cu etichetele alea, spuse cu năduf una dintre voci, una hotărâtă. Da' dumneavoastră, dacă nu vă e cu supărare, pe cine căutați pe la noi? Că poate îl știm noi, și vă dăm o indicație, rosti apoi, adresându-mi-se.

– Păi mergem să căutăm lacul ăla albastru și ne-am oprit la o cafea, am răspuns, renunțând să mai explic treaba cu fiscul.

– Aha, lacul albastru deci, păi ăla e tare greu de găsit, am auzit că multă lume îl caută, da' nu știu cum se face de ba apare, ba dispăre, ba e, ba nu e, cine știe, poate se scurge toată apa din el și pe urmă se umple iar de la ploaie ori când se topește zăpada. Io zic să-l lăsați încolo de lac, că doar n-or fi delfini în el.

– Păi nu cred să trăiască delfini în niciun lac...

– Da' cum nu. Îs, și încă mulți, într-un lac de pe lângă Brăila. Că s-o revărsat odată Dunărea și o umplut apa unui lac de pe acolo, și când s-o retras or rămas delfinii în lac, că ei urcaseră din mare pe Dunăre în sus, și uite așa or rămas în lacul ăla, bată-i norocu', așa că avem și noi delfini chiar în țară, mi-a dezvăluit tainic vocea hotărâtă. Da' în lacu' ăsta albastru de-l căutați dumneavoastră nu cred că au ajuns.

Nu am spus nimic și am continuat să beau încet din sticla de bere care începea să se încălzească. La fel de agale precum veniseră, s-au ridicat de la mese și au plecat, iar eu am rămas singur. Într-un târziu, a apărut și Liviu. Părea preocupat de ceva, și a continuat să tacă și după ce ne-am urcat în mașină. Ne-am întors pe unde venisem, iar drumul era la fel de prăfos, însă în lumina ce începea să scadă am văzut cum tot a treia poartă era deschisă, și din curți se auzeau aceleași voci, unele groase și răgușite, altele subțiri și ascuțite, unele ciudat de melodioase, altele sparte.

– Auzi, bag de seamă, i-am spus lui Liviu, că nu ți-ai terminat de tot treaba pe aici, sigur te întorci și mâine.

– Ia nu mai fi tu așa deștept, îmi răspunse zâmbind.

– Bine, mă, dacă zici tu, dar acum mai mergem să căutăm lacul albastru?

– Ce lac?, am auzit o voce ce venea de deasupra mea. Cum te simți? Spune-mi cum te cheamă.

– La-cul al-bas-tru, am silabisit cât de clar am putut.

– Și-a revenit? Incredibil. Ce zice?

– Ceva de un lac. Celălalt ce face?

– E mai bine. Are ochii deschiși, tensiunea e bună, pulsul aproape normal, dar tace. Cred că l-am stabilizat. Pe celălalt lasă-l pe oxigen, că dacă-l mai pierdem o dată nu mai scapă. Ai anunțat Poliția?

– Da. Nici nu știu cum de-au scăpat. Mașina e praf. Plecăm?

Florentina Loredana Dalian

Numai popă să nu fii!

Așa-i trebuia dacă avusese gărgăunele cu salvarea sufletelor! Ar fi putut să se facă și el fotbalist, tâmplar, croitor, măcelar, orice meserie onorabilă, dar nuuuu, el a vrut să conducă turma. Avu o iluminare instantanee, uitându-se la babele care-l înconjurasă, înțelegând abia acum de ce în Biblie fusese folosit cuvântul acesta, „turmă”. O turmă de babe nebune, mai rău decât oile căpitate, că măcar alea pasc și tac, fără să-l asalteze cu întrebări idioate și să-l certe că n-a învățat nimic la școală, dacă n-are un răspuns exact la întrebarea „Câte bomboane se pun pe colivă.”

Asta fusese tema săptămânii trecute (Ce pericope evanghelice, ce învățături înalte? La astea le apuca un căscat care se transmitea cu viteza luminii și la el). Când le-a spus că pot pune câte bomboane vor sau că pot să nu pună deloc, că nu asta e esențial la pomenirea adormiților, deținătoarele adevărului suprem au luat foc. După ce au dezbătut mai bine de două ore, singura concluzie la care ajunseseră a fost că părintelul lor n-a învățat nimic la școală și ar cam fi cazul să facă un curs de actualizare a cunoștințelor, chiar acolo, în tinda bisericii, să fie și el în rând cu lumea, nu să calce pe arătură, să-l rătăcă și curcile satului, alea care mai erau și care scăpaseră nemâncate de la ultima gripă aviară.

– Să fie bomboane mari?

– Pot să fie și mari...

– Cum așa? Să se înece mortul cu ele? Mai bine mici – emisese ipoteza una cu doctorat în Teologie.

– Mortul nu mai mănâncă... dăduse să se impună.

– De ce, că zici mata?!

– Bine, atunci... mici să fie, dadă Mario, mici! – mai zise c-un oftat care se auzi până-n satul vecin.

– Da, vezi, și după aia să zică lumea că m-am zgârcit la bomboane și atât de mult l-am iubit pe Ionel al meu, că nu mă-ndur să-i pun bomboane mari pe colivă!

– Atunci să fie potrivite, nici prea mari,

nici prea mici, încercă să se arate împăciuitor, cu gândul la mâncarea lui, care se răcise demult.

– Nu-i bine, alea potrivite aduc ghinion! – opinase și decana de vârstă, care le știa pe toate, în timp ce se juca cu proteza pe care și-o dăduse jos, că la Dumnezeu e bine să vii așa cum te-a lăsat, nu cu fandoseli de-astea gen proteze și silicoane.

De-abia scăpase nebătut bietul părinte că nu știuse câte bomboane se pun pe colivă, dacă să fie mici, mari, foarte mici sau foarte mari, mărișoare sau așa și-așa.

Săptămâna aceasta tema de cateheză era alta (nu c-ar fi impus-o el, că nu mai putea impune demult nicio temă corului atotștiutoarelor): Dacă ai voie să te speli pe cap înainte de parastas. Venise una c-o falcă-n cer și alta-n pământ, cu tot *stafful* de babe înțelepte după ea, să-l beștească fiindcă i-a zis fiică-si, atunci când l-a întrebat, că e voie să te speli pe cap înainte de parastas, ba chiar e indicat să nu miroși a mort și să-i iei adormitului pomenit onoarea de a fi în centrul atenției.

– Io știu de la străbunica și toate știm – nu-i așa? – că nu trebe să te speli pe cap înainte.

– De ce? – dădu să afle un argument logic.

– D-aia! Că așa se face și noi așa am învățat că așa trebuie să fii ca să te afli în rând cu lumea; și nu vii dumneata acuma, părintele, să ne strici bunele obiceiuri pe care le-avem din moși-strămoși, că s-ar răsuci săracii în mormânt.

Văzându-le cum îl priveau cu dușmănie proletară, cedă și de data aceasta, zicându-le să stea așa nespălate, dacă moșii și strămoșii lor așa le-o cer. „Fericiti! – gândi – măcar ei nu mai pot să vă miroasă!”

Și-n timp ce babele plecau victorioase, precum ăia de-nfipseseră steagul pe reduta de la Plevna, bucuroase că au ieșit învingătoare și de data aceasta în lupta cu balaurul, ca Sfântul Gheorghe odinioară, plecă și el amărât, ca orice învins, gândind că pentru sâmbăta viitoare, când va sluji parastasele, să-și procure o mască de gaze. Că, vorba aceea: „Unde-i lege, nu-i tocmeală!”

Damaschin Pop-Buica

În parc

În ferestrele dintre orele de predare la clasă ieșeam în oraș, chestie de două minute, căci școala era așezată chiar în centru. Nu mai este ce era înainte, zise un bătrân, lângă care mă așezasem, în parc, în una dintre ele. După Al Doilea Război Mondial arhitectura a fost neglijată, multe clădiri fuseseră ridicate pe vremea când sașii erau încă în țară, totul era îngrijit, se trăia în bună înțelegere, una care astăzi a cam dispărut, mai spuse el. Nu că ar fi plecat toți sașii, dar orașul a fost puternic industrializat, iar asta a atras după sine poluarea aerului, mai ales că avem și ghinionul de a fi aici, lângă Copșa Mică, iadul coborât pe Pământ, cum zice soacra mea, femeie trecută bine de optzeci de ani, care a prins și vremurile de dinainte, pe când filtrele instalate acolo își făceau treaba, nu ca prin anii 1980. Îl ascultam cu interes și cu plăcere, din când în când mai puneam câte-o întrebare, dar încercam să nu-l întrerup. Nu v-am văzut încă pe aici, sunteți nou?, întrebă el. I-am spus că lucrez de doi ani la școala de lângă biserică, cea în care se mai predă în limba germană, dar elevii nu mai sunt decât în mică parte de origine nemțească, printre ei fiind și mulți români. Mă mir că mai sunt sași, eu am crezut că au dispărut de aici, mai ales familiile cu copii. Spun asta pentru că nu mai aud săsește pe stradă ori prin magazine, decât rar de tot. Mai aveți timp?, mai întrebă el. Da, am fereastră de două ore, dar de ce întrebați? Păi nu vreau să abuzez de timpul dumneavoastră liber. Nu-i nicio problemă, tura mi-am făcut-o chiar la începutul pauzei. Tura însemna librăria din centru, care îmi lua cel mai mult timp, tutungeria, de unde îmi cumpăram țigările *Assos*, aflate la modă în acea vreme, după care mă așezam pe o bancă în parc. Dacă aveam norocul să găsesc o revistă care îmi făcea cu ochiul o cumpăram, după care o răsfoiam în parc. De obicei *Romania literară*, la *Luceafărul* renunșasem când am aflat că unii dintre colaboratori fuseseră oameni ai Securității. M-am întors spre bătrânel oarecum întrebător, de ce o fi întrebat el dacă mai am timp și, ca și cum mi-ar fi citit gândul, își începu povestea. Dom' profesor, eu sunt de loc din Bazna, stațiune de care cu siguranță ați auzit și dumneavoastră. Da, da, stațiune balneoclimaterică recunoscută la nivel național, îl asigurai eu pe nenea Ghiță, căci între timp aflasem și cum îl cheamă. Cel puțin pe numele mic. La Mediaș am sosit în 1946, pe când aveam 16 ani. Am făcut ucenicie la *Vitrometan*, unde am și fost preluat, în 1949. Patruzeci de ani pe cartea de muncă, nu ca alții, foști milițieni, azi cică polițiști, care au ieșit la pensie la vârsta de cincizeci de ani. Ba mai au și pensie babană, nu ca mine, muncitor de rând într-o fabrică de sticlă. Desigur că știu și de *Vitrometan*, ba chiar îmi amintesc și de faptul că a fost

pusă în funcțiune pe la începutul anilor 1920. Și mai știu, nenea Ghiță, că la Bistrița este o altă fabrică de sticlă, care, cu siguranță îi face concurență. Știu pentru că sunt din partea locului, mai adăugai eu. Da, da, despre asta se vorbește acuma, astăzi, dar pe vremea veche nu prea știam noi cu ce se mănâncă asta, concurența. Își vedea fiecare întreprindere, că așa se numeau firmele de azi, de treaba ei, și să știți că era mai bine așa. Era placa obișnuită pentru cei de vârsta lui nenea Ghiță. Atunci știam o treabă, lucram, luam chenzina la mijlocul lunii, iar la sfârșitul ei, salariul ca atare, lichidarea, cum îi mai spuneam. După serviciu intram la o bere, ca tot omul, duminica mai ieșeam și noi, cu familia, în verde, cu toate că iarba era mai degrabă gri din cauza poluării cu negru de fum, dar înainte de toate era siguranța zilei de mâine. Mai știai că prețurile rămân cam aceleași, nu ca în ziua de astăzi, când inflația a înnebunit, că tranziția pe care ne-o tot predică politicienii pe la radio și televizor se va sfârși abia la Sfântu Așteaptă. Am început să mă uit la el cam pieziș, că mi se părea că sărise calul cu exagerările lui, lucru pe care l-a simțit imediat și și-a cerut scuze că a făcut abuz de timpul meu. A, nu-i nevoie de asta, ceea ce și cum povestești dumneata nu aud pentru întâia oară. Tatăl meu, Domnul să-l odihnească, că a plecat dintre noi în 1989, tot așa zicea, numai că el nu avea punctele de comparație pe care le avem noi astăzi. Bietul de el, s-a prăpădit cu câteva luni înainte de Revoluție, soartă nedreaptă, căci până la pensionare nu ar mai fi avut decât un an de zile. S-ar fi uitat și el la un film, la televizor, dar de unde? Nu televizor, că de ăla aveam, alb-negru, precum 99 % din populație, problema era programul de tv, că nu mai erau decât două ore pe zi, mai exact, seara, de la opt la erau, când ideologia voia să ne îmbete cu tot felul de teze de-ale paranoiai de Ceaușescu. Omul a dat din mână, în sensul că da, așa este, dar măcar vremurile erau mai sigure, la care eu am completat cu *și mult mai triste*. Cândva ne-am despărțit, eu întorcându-mă la școală, că fereastra mi se terminase, iar el, nenea Ghiță, spuse că vrea să treacă pe la Firuca, fata lui cea mai mare, așezată la casa ei, nu departe de centru. Îmi făcuse bine întâlnirea asta, mă mutase cumva în vremurile în care tata mai era în viață. Și, ca de fiecare dată când mă gândesc la el, îmi veni să las ochii în jos. Oare de ce? Păi cum de ce, pentru că acolo a coborât și el, precum atâția dinaintea lui, și cine știe cât de mulți de azi încolo. Și astfel îmi veni în minte titlul unui roman al scriitoarei Simone de Beauvoir: *Tous les hommes sont mortels*, adică *Toți oamenii sunt muritori*. Și ce bine că este așa, completai eu, tot în gând.

Fragment de roman în lucru

Marian Danci

Dimineața pe munte

Era sfârșit de august, 2010, cea mai limpede lună a anului, întotdeauna urcam după 20 august și întotdeauna duminica, atunci când alții coborau, în dimineața acelei zile, înainte de a-mi îngădui bucuria luminii după întuneric, am avut un vis, știam cu certitudine că am visat peste noapte, dar nu-mi aminteam nimic, încercând să-mi amintesc, am observat că, deși cortul era mic, eram orientat invers decât la culcare, invers decât vecinul meu – atunci am început să-mi amintesc cum ființa aceea stranie, dar prietenoasă, de pe planeta soră a Pământului, mi-a spus că la ei se privește mereu doar răsăritul, el putea face asta că-și rotea capul cu 360 de grade, cred că de aceea mi-am schimbat poziția în timpul somnului, al visului, mai degrabă.

Mă bucuram gândindu-mă la ceaiul negru pe care aveam să-l savurez nu peste mult timp – iarăși îmi aminteam cum a venit și el la noi, lângă cort, cum am băut ceai, așezați pe lespedeza aceea imensă, neschimbată dintotdeauna, care scotea sunete seci de parcă ar fi fost goală sau poroasă, eram așezați unul lângă celălalt, cu fața spre răsărit, răsăritul acela incredibil de apropiat de noi, eram în căldare și soarele trebuia să apară de după culmea din fața noastră, răsărit ce urmărea din ochi rândunelele, ciudat cum au ajuns atât de sus, sau poate rândunelele urmăreau răsăritul nostru, nimic nu era mai frumos decât steluțele acelea albe, pufoase, catifelate, fragile, dar puternice, alegând să trăiască singurătățile lungi ale munților, iubind și ele minunata dimineață, dimineața pe munte.

Încercam să mă trezesc, veghea mea se instala greu printre frânturi de vise, îmi lipsea corul matinal din grădina casei, la ora aceea deja se îngâna cu celălalt cor, al zburătoarelor din pădure, inegalabil concert... poate doar naiul lui Zamfir, pe vreme rea, când toate păsărelele din grădină se ascund în tuburile fermecate, această muzică sporindu-mi singurătatea, de fiecare dată simțind acut o durere în piept, tribut plătit iubirilor mele necondiționate, știam că așa voi păți, iarăși îmi fuge gândul la peștera aceea prea rece chiar și pentru moarte, înlănțuirea inevita-

bilă de evenimente care zădărnicesc totul, mai ales viața, oferind doar șansa unei reîntâlniri peste lumi, ce bine că Irina și Cristian se vor întâlni în „Casa de piatră”, încă vii, Irina în viață, Katharine din păcate... bine că trăiește Kristin... asta e, mor și orașe, Pompei ar fi putut fi încă viu, Vezuviul nu a vrut asta, Atlantida... iarăși m-am întristat, noroc cu lingurița matinală de miere cu miez de nucă, energizantul înălțimilor, încercând să separ gustul ierburilor și aromele fânețelor coapte și grele, cu semințe pocnind a prospețime, acea prospețime ce mă uimește de fiecare dată la banalul pătrușel și dolofana țelină, regenerare permanentă de verde crud, copilăresc, ce va deveni verde închis, adult, îmbătrânit, între timp mă bucuram deja de senzația binefăcătoare de căldură răspândită de un tricou de bumbac mirosind a proaspăt, pielii mele, cu sângele pus în mișcare după o baie până la brâu în apa rece de munte, știam că mi-a mai spus un cuvânt vecinul din galaxie, nu mi-l aminteam, deodată văzându-i ochii, cu ochii minții, am regăsit cuvântul cheie – Viața, care cred că mi se citea și mie, atunci, cel mai bine în ochi, mirați în fiecare an, mirare perpetuă, reinventată, autoregenerantă, regăsită într-un sfârșit de august, atunci când perspectiva celor cincizeci de km de la care priveam zilnic, sau de fapt atunci când limpezimea cerului îmi permitea, cele trei vârfuri de peste două mii de metri, trei pietre ale coroanei pe care o vedeam tot timpul, mai puțin când puneam piciorul pe ea – și mi-a mai spus ceva prietenul meu din vis, mi-a spus că suntem foarte aproape să putem ajunge la ei, ne lipsește viteza, dar să fim atenți... foarte atenți.

Cumpăr gânduri...

În urmă cu trei ani, pe scările unei bănci importante din oraș, mergând să plătesc o rată la un credit vechi și apăsător, am trăit o întâmplare simplă, incredibilă, dintre cele care se petrec o singură dată în viață. Un bătrân cu părul lung, un chip frumos, atâta știu că avea un chip frumos, îngrijit, îmbrăcat ciudat, cu haine parcă din altă epocă sau din altă țară, m-a oprit din drum, ducându-și mâna stângă înspre

mâna mea stângă, ne intersectaserăm la mijlocul celor nouă scări care duceau în clădirea de făcut bani, nu i-am simțit apăsarea sau strângerea, dar am știut că trebuie să mă opresc. Am întors ușor privirea spre stânga, la fel și el, și mi-a șoptit rar, dar grăbit în același timp, temându-se parcă să nu plec fără să-l ascult.

– Cumpăr gânduri, ia aminte... repet... cel mai ușor se cumpără gândurile. De fapt e greu, o vreme, dar în scurt timp gândurile vin, sunt de neoprit, și atunci vei vedea că nu mai este decât o chestiune de timp, și vei începe și tu să cumperi, nu vei mai căuta altă cale.

Am intrat în jocul lui, nu am putut să fac altfel, și l-am întreat:

– Ce să cumpăr?...

– Gânduri!... Doar ți-am spus.

– Ei, gânduri... cine vinde sau cine cumpără... așa ceva?

– Totul se vinde și se cumpără, parcă n-ai ști... acum nu mergi să plătești?... Ce plătești?... dacă nu gândurile tale vechi... Și eu nu vând, ci cumpăr... gânduri...

– Bine, domnule, ți le dau pe toate, ia-le și du-te cu ele, i-am spus, parcă smuls dintr-o vrajă, revenit în lumea neiertătoare a casei de făcut bani.

– Ți le voi plăti, stai liniștit, vei primi cât nici nu poți să crezi acum. Trebuie doar să te mai gândești la mine...

A plecat, apariție stranie, și dus a fost.

A trecut un an, coboram scările, aceleași scări, am întâlnit un prieten ce urca, l-am întreat ce mai face, și mi-a răspuns că... vinde gânduri...

– La naiba! Te-ai întâlnit și tu cu bătrânul, aici pe scări?

– Da! Acum un an, i-am vândut gândurile și mi-a spus că-mi va plăti, i-am spus că aștept plata, m-am gândit mereu la el, în scurt timp am găsit un job nou, m-am împăcat cu nevasta, totul s-a schimbat și acum merg să scot niște bani. Merge totul ca la carte, am renunțat la toate celelalte ocupații.

– Ești nebun!...

– Ascultă!... nu ai idee ce ușor se vând și se cumpără gândurile, nici eu nu am crezut, avea dreptate bătrânul.

M-a pus pe gânduri, el a intrat în bancă să-și scoată banii, am plecat uitându-mă după el, de fapt căutându-l pe bătrân... mai ales că am văzut din ce mașină a coborât prietenul meu.

De ceva vreme l-am văzut, în câteva zile la rând, mi-a zâmbit înclinând ușor capul, mângâind aerul cu palma, vrând să spună că e bine totul, să stau liniștit...

Nu aveți niște gânduri... de vânzare?... De fapt nici nu-mi mai trebuie, nu mai cumpăr, sunt copleșit de gânduri noi, netrăite până acum...

Mai sărac cu trei sentimente

Ce mult timp a trecut de atunci. Era la câteva luni după moartea lui, ne-am dus cu toții, cei rămași în viață, la grădina ce o aveam în afara orașului, unde l-am găsit și pe el, cel dispărut, pe bunicul. Uitându-se către straturile de legume, fetița, avea șapte ani pe atunci, ne-a spus cu lacrimi în ochi:

– Uite-l pe bunicul, îl văd cu șoșonii lui, cum mă fugărește printre straturi!

Au mai trecut niște ani, copila a crescut cu bunica, o aștepta zilnic când venea de la școală cu mâncarea încălzită și cu vorbe bune. Se mai și ciondăneau, mai ales după ce copila a crescut și poveștile demodate ale bunicii o interesau mai puțin. În cursul anilor, în diverse împrejurări, tot mai mult în ultima vreme mi s-a întărit convingerea că legătura ce s-a format între nepoată și bunicii care au crescut-o constituie un dram de nemurire, ce altceva fiind nemurirea, dacă nu neuitare. De asemenea am înțeles că toți copiii care au fost crescuți de bunici sunt mai bogăți cu un SENTIMENT decât cei fără bunici în preajma lor. Sentiment cu majuscule, care cuprinde toate trăirile adunate de-a lungul anilor, de o parte și de alta, căci și bunicii fără nepoți sunt mai săraci cu un SENTIMENT. Fiica mea, din fericire, mai are un SENTIMENT în plus, e vorba de prezența unui câine, de fapt a mai multora, în preajma ei, animale care i-au încântat copilăria și adolescența. Iubirea pentru un câine în copilărie sporește clar zestrea afectivă. O legătură de același tip se formează față de locul în care vezi lumina zilei, cu condiția să și crești acolo. Copila, fiind născută și crescută în grădina casei în care am trăit și eu o vreme, se întoarce mereu, cu o lumină specială în ochi și-n suflet, în acel loc. Eu nu cunosc acest simțământ, nu am un loc al meu de la începutul existenței, sunt, de aceea mai sărac decât ea. M-am născut într-un loc, apoi am hoinărit în alte două, așa că... Memoria mea afectivă mă face mai sărac cu sentimentul dragostei pentru bunici, pe care îi vedeam rar, în vacanțe, nelegându-mă niciodată de ei afectiv. Animale nu am avut în preajmă, toată copilăria trăind doar cu frica de câini și de curcanii vecinilor. În locul rezervat bunicii, câinilor și tărâmului vrăjit al copilăriei, la mine în suflet nu este mare lucru, doar sărăcie. Ce să mai spun că bogăția copilei este sporită de toate amintirile pe care sentimentele le-au generat și împlinit de-a lungul timpului. Mă surprinde uneori cu amintiri care mie mi s-au șters, sau nici măcar nu s-au creat.

Oare ce am pus în locurile acelea ale sufletului meu?

Petru-Joan Gârda

O zi președinte

Filă de jurnal

În ciuda faptului că ieri am jucat golf toată ziua, astăzi am reușit să mă scol foarte devreme: la 10 eram în picioare.

Am făcut o scurtă baie, până la 11, apoi am solicitat micul dejun. Dimineța mănânc foarte puțin, este o obișnuință căpătată înainte să fi ajuns om mare. Dacă măcar visam că voi ajunge președinte, mă autoeducam să mă hrănesc bine, să fiu puternic. În fond, pe umerii mei se sprijină milioane de oameni.

Așadar, m-am mulțumit cu o omletă din 6 ouă și o jumătate de kilogram de șuncă, zece clătite și o ceașcă de ceai.

La 11 eram gata să merg la Palat.

Am cerut să mi se aducă hainele de lucru, m-am îmbrăcat, apoi am chemat șoferul și sepepiștii. Nu mi-ar trebui mie sepepiști, noaptea veseli, ziua triști – e o glumă, hă, hă – poporul mă iubește, nu văd cine ar putea să-mi facă rău, dar dacă așa cere protocolul...

Am pornit spre palat având în față o mașină de poliție cu girofar, una cu gârzi de corp, mașina mea de serviciu și încă trei mașini în spate. Cam mulți car în spate, este? Hă! Hă! Asta a fost a doua glumă.

Ajuns la birou, accept o cafea. Îmi place să sorb din cafea în timp ce mi se dau tot felul de rapoarte. Ele sunt alcătuite de către șeful cancelariei, pe baza informațiilor trimise de mulțimea de servicii secrete. Primesc și o revistă a presei.

Azi e vineri. Nu s-a întâmplat mare lucru de luni, când am dat ultima oară pe aici. Datoria externă a mai crescut cu cinci miliarde de euro, populația sărăcește – e normal, suntem în capitalism, nu pot fi toți bogați. Putin amenință cu bomba nucleară, Orban vrea Ardealul, NATO vrea alte miliarde pentru Ucraina, chestii de rutină. Ce pot face eu? Să declar război Rusiei sau Ungariei? Ce, e de capul meu?

UE îmi dictează măsurile economice pe care guvernul trebuie să le adopte, NATO îmi dictează cum să mă pregătesc de război, n-am treabă, n-am responsabilitate.

Totuși, văd cârcoteli în presă, că dacă nu sunt la schi sunt la golf, dacă nu sunt la golf sunt în Africa, dacă nu-s în Africa sunt la Sibiu... Nu că n-ar avea dreptate, dar nu înseamnă că n-am dreptul. Sunt președintele, măi, ciupalacilor!

Totuși voi convoca o ședință urgentă de guvern, să mă răstesc un pic la miniștri de față cu toată presa, să se vadă cine-i cel mai mare în țara asta! Și pentru a se vedea că muncesc zi lumină și peste, îi convoc la 9 seara! Trebuie să le dau de lucru, mai ales ziariștilor!

Am transmis aceste idei purtătorului de cuvânt, pentru a-mi pregăti un scurt discurs în fața acelor tăntălăi.

La orele 13.00, am luat o masă, de data aceasta, bogată, nu o mai descriu, să speculeze urmașii când îmi vor scrie biografia.

La 14.30, am fost condus acasă și am dormit până la 17.

M-am uitat la știrile de la ora 5, îmi place să savurez știrile cu accidente de circulație. Suntem pe primul loc în Europa. Și eu ce să fac, dacă românii sunt proști. Vor să se sinucidă? Să se sinucidă. Și așa au rămas cam puțini, cu emigrația asta masivă. Mă doare la pălărie, nu mai pot candida. Și dacă aș candida, aș fi reales de cei de-afară, doar ei mi-au dat al doilea mandat. Mă refer la românii din diaspora, nu vă gândiți la prostii.

La 18.00, m-am dus pentru un ceas la sală.

La 19.00, m-am întâlnit puțin cu soția. Ești bine? Sunt bine, perfect!

Ora 20.00 – alai spre Cotroceni. Repet discursul de patru ori, să nu mă împotmolesc la citit, îl bag în buzunar și – alai spre Guvern. Mie-mi place punctualitatea nemțească: Ședința e fixată la 21, la 21 fără zece sunt la locul meu de protocol.

Stimați miniștri, e cam groasă. Se vede că nu vă implicați destul. Domnule prim-ministru, doresc să-mi raportezi până luni, cel puțin o demisie. Nu contează a cui. Poporul trebuie să vadă că suntem responsabili!

Vă las să munciți. La revedere, drag PNL, Jó napot kívánok, PeSeDe!

21.30, o cină frugală, ca la micul dejun.

Mă uit la un film western. Mi-au plăcut întotdeauna filmele cu John Wayne, mă uitam seara și mă visam toată noaptea călărind și împușcând în stânga și în dreapta.

23.00, somn de voie. Măine e sâmbătă, altă viață! Voi dormi ca un prunc!

Sâmbătă dimineța, mă trezesc obosit. Am visat că eram președinte. Ciudat, mi-au trecut prin cap tot felul de idei. Imaginație bogată? De unde să știu eu cum e să fii președintele unei țări, eu care nici președinte de CAP n-am ajuns vreodată. E clar, mă uit prea mult în gura presei!

Să nu mă spuneți președintelui. El se spetește pentru binele nostru, al tuturor, iar în visul meu apare cam superficial. Mi-e și rușine!

Scurtu

Nea Grigore Scurtu ținea cu grijă volanul loganului proaspăt achiziționat. Mult așteptase momentul în care să poată fi și el om între oameni, să nu se mai uite la el de sus toți vecinii de bloc, fiecare cu mașina sau mașinile lui mai mult sau mai puțin luxoase. Acum, că i-au plecat copiii în Anglia și s-au aranjat destul de bine, a putut în sfârșit completa ultimii bani și iată-l în drum spre casa de la țară, obținută ca unic moștenitor al părinților duși în eternitate. Păcat că nu-i nimeni cu el să se fălească ce bine conduce, deși n-a prea avut volan în mână de 25 de ani de când are carnet de categoria B.

Era o zi de primăvară, cu un soare care, deși cu dinți, avea, în nemărginita lui generozitate, suficiente raze care binecuvântau geamurile mașinii curate, de culoare verde metalizat, aleasă pe gustul nevastei. Bătea și un vânt subțire, săcâitor afară, dar care sporea satisfacția lui nea Grigore, care se juca bucuros cu instalația de climatizare a mașinii. Încă nu-i știa toate secretele, dar acum, pe drumul județean aproape pusti, avea ocazia să-și cunoască mai bine bijuteria.

„Ia uite la fătucă aia”, își zise nea Grigore. „Îngheață acolo și n-o ia nimeni”. Trase cu grijă pe dreapta și abia întinse mâna spre portieră că tânăra, îmbrăcată cu aproape nimic se și vârî înăuntru. Om cu frica lui Dumnezeu și cu rușine de oameni, nea Grigore începu să înțeleagă ce i se întâmplă. Auzise de la colegii de serviciu de „fetițele” din parcări, dar nu luase niciodată în serios poveștile de gen. Porni ezitant, gândindu-se că va ieși el cumva și din țărășenia asta.

– Scurtu? – întrebă fătucă, puternic mirositoare a parfum ieftin.

– Scurtu, răspunse nea Grigore.

Nu apucă să spună „Oare de unde ne cunoaștem?” înainte de a se trezi descheiat la pantaloni.

– Ce faci, dragă, lasă-mă în paaaa... îngăimă ne Grigore, încercând să protesteze, dar grija de mașină, apoi tentația, curiozitatea, hormonii, dracu mai știe ce, că Dumnezeu nu poate avea vreo legătură, îi înmuia încet, încet protestul. Încercă să controleze volanul mașinii, care începuse să facă sinusuri pe drum. Cum, necum, cedă, se lăsă învăluit de plăcere, iar când punctul culminant se apropia închise pentru câteva secunde ochii. Urlă de durere și apoi leșină când, la impactul cu nukul de pe marginea drumului, pupăza rămase în gură cu o bună bucată din cel mai de preț mădular din dotarea lui.

Fata nu se pierdu cu firea. Îi desfăcu rapid un șiret de la un pantof și îi legă strâns ciotul din care sângele țâșnea cu putere. Bucata detașată o așeză cu grijă alături. Apoi căută portofelul, se servi cu tariful pentru „scurt”, sună la 112 de pe telefonul „clientului” și se făcu nevăzută în pădurea de lângă drum.

Bani albi pentru zile negre

„Fănică, acest mesaj nu e o glumă! Ai câștigat 50 de mii de lire sterline! Pentru a vedea cum intri în posesia banilor, apasă aici!”. Moco Fănică citi de mai multe ori mesajul. Nu prea avea experiență în Internet, nici măcar în lucrul cu calculatorul, dar avea o mare încredere în oameni și mai ales în cuvântul scris. Și totuși, își spuse el, dacă e o glumă, dacă e o escrocherie? Buuun, să zicem că e una din cele două, ce am de pierdut dacă apăs?

Și apăsă, așa, din curiozitate. Ceea ce citi era uimitor și totodată verosimil:

„Dragul meu, sunt Jeny, lucrez la o bancă din Anglia. Sunt foarte supărată pe conducere pentru că m-a penalizat cu o sumă mare și am hotărât să mă răzbun. Am ales o sută de utilizatori de internet din orașul meu natal (sunt româncă, știi...) și m-am gândit să le trimit din bancă suma de 50 000 de lire sterline. Știu că pentru tine e mare, dar pentru bancă e puțin. De aceea m-am gândit să trimit atâtor oameni. Poate că ai mai primit astfel de mesaje, să nu le crezi! Este cu totul altceva! Eu te cunosc, am fost colegi la liceu, eu eram în a XII-a, tu în a IX-a. Te-am remarcat, pentru că erai un băiat frumos. Purta blugi albaștri și aveai ghiozdan. Sper că te-am convins. Acum tot ce trebuie să faci este să depui o mie de lire sterline în contul... de la banca... De ce această sumă? Aplicația băncii e astfel setată că nu trimite bani într-un cont cu mai puțin de o mie de lire sterline. Dar după ce trimit eu banii, poți să-i scoți și pe ăia!

Te gândești că mă vor prinde pe mine? Fii liniștit, știu cum să mă acopăr. Cum crezi că am ajuns aici? Dar pentru orice eventualitate șterge acest mail după ce îți notezi contul.”

Blugi albaștri, ghiozdan, Fănică... Hm, e adevărat... E clar că mă știe, dar asta nu înseamnă că nu e escroacă. Dar dacă nu e? Oricum, nu mă năpustesc precum fata mare la măritat. Ia să-l sun pe Romică, ăsta e mai umblat în lume.

– Romică, uite ce am primit...

– Nu fi prost, mă Fănică, e o escrocherie, se vede de la o poștă!

– Dar vezi că nu mi-a cerut cincizeci de mii, ci o mie. Dacă era escroacă îmi cerea cincizeci de mii și îmi dădea o mie. Ea zice că îmi dă și mia aia. Uite, îmi asum riscul să nu mi-o mai dea. Dar tot mă aleg cu patruzeci și nouă de mii!

– Nu fi prost, Fănică!

Uite, mă face și prost! Întotdeauna l-am bănuțit că e invidios, acum mi-a dovedit-o! Ei bine, am să pun banii ăia, așa, de-al naibii!

Fănică avea niște bani albi strânși pentru zile negre. Îi schimbă la bancă și depuse o mie de lire sterline în contul indicat. Acum așteaptă să-i intre cei cincizeci de mii. În zilele negre ce urmează...

Adela Cotul

Din nou la școală

Pe hol, vacarmul începea a se potoli, sunetul strident al soneriei a alungat elevii de gimnaziu, mai mici sau mai mari, în clase. Curând avea să înceapă prima oră de curs.

Domnul profesor Ion Ștefan se ridică cu atenție de pe scaun, de câteva zile îl supăra ceva mai mult artrita reumatoidă de care suferea, durerea se stabilise în zona gleznei de la piciorul drept, așa că era un pic mai atent când se sprijinea pe el. La cei șaptezeci și patru de ani pe care îi avea, arăta și se simțea destul de bine. Își luă servieta și, însoțit de directorul școlii, ieși din cancelarie.

În urmă cu două zile, fostul său coleg, profesorul de istorie, în prezent directorul școlii, îl sunase, foarte necăjit.

„Iată cum stă treaba: Mara, o știți, Mara Ne-grea, profesoara noastră de matematică, aia tinerică, a căzut la schi și s-a accidentat urât de tot la un picior, este operată, ceva mai complicat, cu tijă, cu nu știu ce placă, mă rog, cert e că lipsește vreo două luni, poate chiar mai mult, de la școală. Am vorbit la inspectorat, nici vorbă să aibă pe cineva calificat să-mi trimită, ceilalți doi profesori n-au cum să ia fiecare încă zece ore de matematică, m-am gândit să vă rog să ne ajutați dumneavoastră în această perioadă. E matematică, materie grea, de examen, nu pot aduce un necalificat! Ce ziceți?”

„Nu știu ce să zic... Dar Doina?”

„Doina s-a pensionat anticipat anul trecut, e mutată pentru o perioadă la Cluj, la fiică-sa, care a născut gemeni, cezariană, recuperare grea, nu poate să ne ajute sub nicio formă! Haideți, domnu' Ion, faceți cumva și ajutați-ne!”

„Eu n-am mai predat de peste zece ani... nu știu, zău...”

„Vă rog, domnu' Ion... Sunteți în temă cu materia, doar aveți elevi la meditații, colaborați cu *Gazeta matematică*, ați publicat trei sau patru culegeri de probleme în ultimii ani...”

„Așa este, dar nu e același lucru cu a intra la clasă... Și, din câte am văzut eu, în ultima vreme, cu ministrul ăsta, cu ordonanța trenuleț, cu așa-zisele reforme, treaba nu stă bine deloc în educație... Cum să îndrăznești tu, în calitate de ministru al învățământului, să jighești public toți dascălii țării, piatra de temelie pe care se sprijină viitorul acestei națiuni?! Ce să zic, mă mai gândesc.”

„Ar mai fi o problemă pe care trebuie să o discutăm. Fiind pensionar, vă pot încadra doar la plata cu ora, și, poate ați auzit pe la televizor, nu degeaba protestează sindicatele, suma este modică, îmi este și rușine să vă spun...”

„În cazul ăsta, pot să-ți dau răspunsul meu acum, măi Gheorghe: refuz categoric! Nu voi permite ca, după o viață în slujba școlii, să mă umilească acum, la bătrânețe, niște politrucii ce se lăfăie în fotoliile ministeriale! Îmi pare rău!”

„Poate vă mai gândiți...”

A doua zi, domnul Ion a primit vizita primarului.

„Ce mai faceți, domnule profesor? Sănătos? Arătați foarte bine!”, a spus edilul, întinzându-i mâna.

„Mulțumesc de întrebare, binișor, dar e loc și de mai bine, ca la oricine!”

„Doamna Virginia cum se simte?”

„Bine, mulțumim lui Dumnezeu, soția e plecată momentan să facă niște mici cumpărături la mini-market. Cu ce vă pot fi de folos, domnule primar?”

„Am vorbit aseară cu ăsta, cu Ghiță, directorul școlii, mi-a explicat toată situația și am venit să vă rog, în numele meu personal, să-l ajutați cu suplimentarea... Vă promit că rezolv eu cu plata, suplimentez eu cumva, ori cu niște lemne de foc, ori cu o eventuală sponsorizare la vreo nouă culegere a dumneavoastră, vă amintiți că am mai colaborat noi, ar mai fi o variantă din fondul de urgență, găsesc eu o soluție. Promit! Ce ziceți, domnu' Ion? Haideți să-i ajutăm pe copilașii ăștia, ei nu au nicio vină...”

Domnul Ion clatină nehotărât din cap. Băiatul ăsta, primarul, îi fusese pe vremuri elev, într-adevăr îl ajutase cu sponsorizări ori de câte ori apelase la el, era la al patrulea mandat și, cel mai probabil, tot el va păstori comuna încă o bună bucată de timp.

„Am și eu o vârstă...”

„Știu asta, dar vedeți și dumneavoastră, e o situație critică... Vă rog mult!”

„Ce să zic, poate că o să încerc...”

„Mulțumesc! Nu o să vă pară rău, o să mă revanșez, promit!”

Și iată-l, pășind pe hol, cu pas domol, pregătit să intre din nou, după mulți ani, la prima oră de curs.

Soția sa i-a pregătit de aseară costumul, i-a călcat o cămașă și i-a asortat o cravată la bluza gri, cu anchior, pe care urma să o ia pe sub sacou, pentru că

era luna februarie și încă era destul de rece. Așa se îmbrăcase mereu, deoarece în fața copiilor nu te poți prezenta oricum, ești dascăl, ești un model, trebuie să ai o ținută corespunzătoare acestui statut.

A vrut să ia catalogul, așa cum obișnuise pe vremea sa, dar directorul i-a explicat că nu mai existau cataloage în formă fizică, se foloseau niște aplicații pe calculator sau telefon, așa-numitele cataloage electronice.

„Am rugat secretara să printeze liste cu elevii claselor unde veți preda, să puteți pune absențe, note, tot ea va introduce notele în aplicație, pe contul de profesor al doamnei Negrea. Deocamdată vom proceda așa.”

Nu i-a plăcut lipsa catalogului în forma în care și-l amintea el, i se părea că asta știrbește din imaginea dascălului. Una era să intri în clasă cu catalogul sub braț, simplul fapt că elevii îl zăreau îi conferea profesorului un plus de autoritate, și alta e să intri, ca în cazul său, cu niște foi printate în mână.

Prima oră o avea cu o clasă de-a cincea. În mod ciudat, simțea o puternică emoție... După ce directorul l-a prezentat elevilor, s-a deplasat spre catedra din fața clasei, și-a așezat pe ea servieta neagră, de piele, un pic julită pe la colțuri, semn că a cunoscut și vremuri mai bune, din care a scos tocul cu ochelarii și tabelul cu numele elevilor.

„Și acum să facem cunoștință, o să vă rog să vă ridicați în picioare atunci când vă auziți numele: Avram Maria...”

„Prezentă!”

„Barbu Claudiu Andrei...”

„Prezent!”

„Buta Dan Marius...”

„Prezent!”

„Candrea Denisa...”

A continuat să strige catalogul, uitându-se cu atenție, pe deasupra ochelariilor, spre fiecare copilăș, încercând să și-l întipărească în memorie.

„Rusu Karla...”

Nu s-a ridicat nimeni.

„Este absentă?”, a cerut lămuriri domnul Ion.

„E prezentă!”, îi răspunse o fetiță blondă, ce stătea în prima bancă. „Știți, Karla este mai specială și s-a ascuns sub catedră. Ieși de acolo, Karla!”

Domnul Ion a ridicat un capăt al feței groase de masă, din catifea vișinie, ce acoperea catedra, și, aplecându-se, a zărit, ghemuită sub catedră, o fetiță.

„Vrei să ieși de acolo?”

„Nu, nu!”

„De ce? Ai pățit ceva?”

„Nu, nu, nu!”

„Să știți că toți profesorii o lasă în pace dacă nu vrea să iasă!”, a continuat fetița blondă. „Uneori se ascunde acolo, alteori în dulap... Hai afară, Karla!”

„Nu, nu, nu! Nu!”, se auzea, de sub catedră, răspunsul fetiței.

Domnul Ion era puțin derutat. A terminat de făcut prezența și s-a gândit să verifice tema, ocazie cu care putea să-și facă o impresie despre clasă. A cerut copiilor să deschidă caietele la temă și a pornit printre bănci, oricum nu voia să se așeze pe scaunul de la catedră, știind că fetița aia era ghemuită dedesubt. Oare ce-o fi cu ea, de ce era „specială”? Tema de casă era din amplificarea fracțiilor ordinare, majoritatea copilașilor o aveau corect rezolvată, dar când a ajuns la băiețelul din a doua bancă, rândul de la fe-reastră, acesta i-a arătat o foaie pe care erau desenate niște triunghiuri, pătrate, cerceulețe, împărțite în două, trei sau patru părți egale, pe care le colorase, apoi a încercuit câte o fracție pe care credea el că o reprezenta desenul.

„Aș dori să văd tema de azi.”

Copilul i-a întins aceeași fișă, fără a-l privi sau a-i spune vreun cuvânt.

„Dar asta este tema lui!”, a intervenit în discuție blondina cea sfătoasă. „David este mai special, doamna îi aduce altfel de fișe lui și Karlei. Și testele lor sunt diferite, mult mai ușoare!”

Întorcându-se la catedră, domnul Ion a mai făcut o încercare de a convinge fetița de sub catedră să iasă de acolo.

„Nu trebuie să mai insistați, domnule profesor, că se enervează și face urât!”, l-a sfătuit blondina.

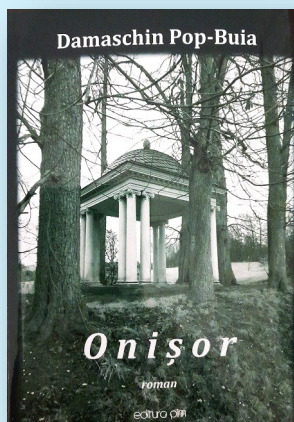
Restul orei au făcut exerciții la tablă, ieșind, pe rând, elevii doritori, spre surprinderea domnului Ion, păreau a nu fi prea tare deranjați de copila care, probabil, pierzându-și răbdarea, începuse a bate cu un obiect în lateralele de lemn ale catedrei, și repeta, aproape cântând cuvintele, cu o voce ușor nazală „Nu, nu, nu ies afară, nu, nu, nu, ies, nu, nu, nu ies afară, nu, nu...”

Domnului Ion i se părea că ora nu se mai sfârșește.

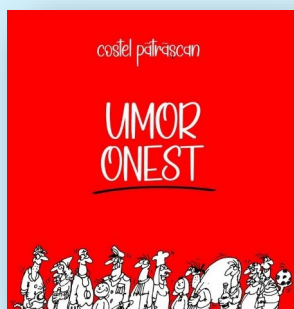
În pauza ce a urmat, pe holuri, domnul Ion a văzut că foarte mulți elevi se jucau cu un dispozitiv ciudat, un fel de țepușă groasă de lemn, cu două cupe așezate de-a curmezișul și o bilă, tot din lemn, ce avea un orificiu și care era legată cu o sfoară de țepușă, se chinuiau să prindă bila fie în țepușă, fie în cupele laterale. „Se numește kendama și este foarte în vogă acum printre copii”, l-a lămurit o colegă. Tot ea i-a explicat cum stă treaba cu specialiile, CES-urile, Karla, pe care o întâlnește deja, fiind unul dintre cazuri, suferea de autism. „Ne obligă să-i înscriem în clase, nu-i putem ajuta, nu suntem pregătiți pentru a lucra cu astfel de copii, nu ai timp, trebuie să pregătești ceilalți elevi pentru examene, nu ai profesori de sprijin, deranjează foarte mult orele, unii sunt chiar un pericol pentru colegii lor, își bat joc și de noi, și de copii! Nu e ceea ce trebuie!”

Următoarea oră a avut-o la clasa a opta. „Este clasa de fițe!”, l-a avertizat o altă colegă, „fiica vice-primarului, băiatul doctorului Costea, fiica șefului

Cărți primite la redacție

Damaschin Pop-Buia,
Onișor, roman, Editura PIM,
Iași, 2025

Costel Pătrășcan,
Umor onest, album
de caricatură, Brăila, 2025

Alexandru Lazăr,
Străvezimea împărăției,
Editura Renașterea,
Cluj-Napoca, 2025

Ocolului Silvic, vreo câțiva copii de patroni, chiar și câțiva copii de dascăli, fiul preotului ortodox, în fine, copii din familii cu pretenții!"

*

„Fată, cine-i moșneguțul ăsta, așa spilkuit de a intrat în clasă? O fi bunicul lu' careva?!”

„Omule, cred că ăsta îi ține locul la profa' de mate! Cică a fost asta la Bucovel, gen, la schi, a căzut și și-a rupt un picior, lipsește o vreme de la școală. Mami a auzit că l-au convins, cu greu, pe unul, pensionar, o legendă... gen, cel mai bun prof' never-ever, să o înlocuiască. Știi culegerile noastre, gen, de mate, de lucrăm noi la clasă după ele?”

„Da, fată, cum să nu le știu?!”

„Cică el este autorul, Ion Ștefan, omule! I-a fost profesor și lui mami, e foarte sever! Mami mi-a zis că, gen, nici musca nu se auzea după ce intra el la oră!”

„Offf, fir-ar să fie, mi-am stricat o unghie!”

„Ți-am zis că dacă îți pune, gen, pietre de-astea pe unghii, sar repe-de! Arată bine, gen, dar nu țin mult! Și eu am pățit!”

Între timp, domnul Ion, ajuns lângă catedră, rămase în picioare până ce elevii se așezară lângă bănci, apoi, cu vocea sa puternică, rosti:

„Bună ziua! Puteți lua loc! Pentru început, atunci când vă veți auzi numele, vă rog să vă ridicați în picioare. Mulțumesc!”

*

La clasa a șasea, nu mică i-a fost mirarea când, intrând la oră, domnul Ion a zărit, așezată și o mămică în ultima bancă, alături de o fetiță înaltă, al cărei chip, de la primul contact vizual, trăda retardul mental sever. Aceasta s-a ridicat în picioare, răspunzând, împreună cu elevii, la salutul profesorului. Copiii păreau obișnuiți cu prezența femeii, probabil avea dreptul să fie acolo, și, după cum arăta, fetița nu s-ar fi descurcat singură, nu reușea să își controleze foarte bine mișcările. Părea o clasă cu copii din familii mai modeste. După ce a strigat prezența, domnul Ion s-a apucat să-i lămurească pe copii, așa, bătrânește, cum stă treaba cu adunarea numerelor întregi, dând exemple sugestive și ușor de priceput, din viața de zi cu zi. Un copil mărunțel care s-a tot foit toată ora, la un moment dat s-a apropiat de catedră și a cerut voie să-i lipească un stiker pe servietă. Neștiind ce altceva să facă într-o astfel de situație, domnul Ion și-a dat acordul. Imediat au tăbărât la catedră aproape toți copiii, lipindu-i pe servietă tot felul de abțibilduri cu niște animăluțe grăsuțe, ce semănau cu niște șoricești.

„Uite, ai hamster, hamster, hamster, hamster, hamster, hamster, îți place, hamster...” îi arata, plin de încântare mărunțelul, atingând cu degetul arătător fiecare imagine de pe servietă. În pauza ce-a urmat, diriginta clasei i-a explicat că mărunțelul iubitor de hamsteri era și el un „special”, fiind diagnosticat cu ADHD.

Ultima oră a fost la clasa a șaptea, una dintre clasele fără speciali, a „tranșat” împreună cu elevii teorema lui Thales. Asemănarea triunghiurilor a fost, mereu, una dintre teme sale favorite din geometrie.

Într-un final, coborând treptele spre ieșire, de după un colț s-a trezit față în față cu o fetiță grăsuță, cu ochii înclinați și un zâmbet atât de blând și senin... aceasta a întins mânuțele spre el și l-a cuprins, rezemându-și pentru o clipă fruntea de pieptul său. Apoi fetița a început să coboare, cu oarecare dificultate, treptele, ținându-și de mână însoțitoarea, probabil mămica. „Fetița asta are sindrom Down.”, se gândi domnul Ion, coborând cu atenție treptele, sprijinindu-se, din când în când, cu mâna de balustradă.

Ajuns în fața școlii, obosit, domnul Ion s-a întors, o clipă, privind lung spre ușa de la intrare. A clătinat, trist, din cap. Nu era deloc sigur că, a doua zi, va reveni din nou la școală...

Alexandru Dărăban

Un tandem de neatins

În anii '80, într-o comună de la poalele Munților Rodnei, autoritatea avea chipul sever al tovarășei primărițe, o femeie care conducea satul cu o mână de fier și o eșarfă roșie mereu apretată. În acea lume a tăcerilor grele, părintele Ciripașu, parohul vechi, era singurul care părea să se bucure de respectul ei necondiționat. Cei doi formau un tandem de neatins: el se ocupa de suflete la vedere, ea de destine prin decrete.

Echilibrul s-a rupt când în sat a fost repartizat părintele Luca, un tânăr proaspăt ieșit de pe băncile facultății, cu ochi limpezi și o valiză plină de cărți. Tânărul nu avea unde să locuiască. Știa însă că vechea casă parohială, o clădire solidă de piatră, fusese confiscată abuziv și transformată în grădiniță, deși spațiul era pe jumătate gol.

Într-o seară de toamnă, mânat de entuziasm și de dreptul scris în actele vechi ale bisericii, părintele Luca și-a mutat lucrurile într-o cameră liberă din casa parohială. A crezut că bunul simț va prevala. S-a înșelat.

A doua zi dimineață, părintele Ciripașu, în loc să-și întâmpine colegul cu „Doamne ajută”, a urcat treptele primăriei. Nu a durat mult până când ușa casei parohiale a fost izbită de cizma tovarășei primărițe.

– Ce-i cu anarhia asta, tovarășe preot? a strigat ea, în timp ce părintele Luca privea de undeva din spate, cu mâinile ascunse în mânecile reverendei. Aici e instituție de stat, nu han pentru venetici!

Evacuarea a fost scurtă și brutală. Sub privirile curioase ale sătenilor, cărțile părintelui Luca au fost scoase în drum. Părintele Ciripașu nu a scos un cuvânt de apărare, ba chiar a dat din cap aprobator când primărița a pus lacătul pe poartă. Tânărul Luca a ajuns să locuiască cu chirie la o bătrână din sat.

Anii au trecut, regimul s-a prăbușit, iar eșarfa roșie a primăriței a dispărut în lada cu vechituri a istoriei. Însă adevăratul cutremur a venit mult mai târziu, când arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS) au început să vorbească.

Într-o duminică de după 1990, în sat a circulat o listă. Părintele Ciripașu, cel care împărțea împărțășania cu atâta evlavie, fusese dovedit drept „sifonar” la Securitate. Numele său de cod era „Serafim”. Notele sale informative nu vizau doar dușmanii regimului, ci și pe tânărul coleg Luca, pe care îl descria ca fiind „un element cu tendințe reacționare care încearcă să destabilizeze ordinea socială prin ocuparea ilegală a spațiilor publice”.

Atunci s-a înțeles de ce primărița și vechiul preot fuseseră atât de apropiați: nu era respect reciproc, ci o complicitate murdară, clădită pe delațiune. Părintele Luca, acum cu tâmplele albe, l-a iertat pe bătrânul Ciripașu, dar satul nu a mai putut. Când „Serafim” ieșea pe drum, oamenii treceau pe partea cealaltă, lăsându-l singur cu umbrele trecutului său, în timp ce casa parohială redevenea, în sfârșit, ceea ce fusese menită să fie.

Faptă diversionistă

În vremurile de aur ale „epocii de lumină”, tovarășul Tălpălău era dovada vie că, dacă ai destul avânt revoluționar, pregătirea școlară e doar un detaliu birocratic. Ajuns primar al unei stațiuni montane de renume, Tălpălău și-a început mandatul cu o viziune estetică radicală: „Natura e verde, deci totul trebuie să fie verde!”. Într-o săptămână, sub amenințarea amenziilor, de la gardurile primăriei până la cotețele găinilor, tot orașul strălucea într-un verde crud, de ziceai că a explodat o fabrică de mazăre peste localitate.

Mulțumiți de zelul său, mai-marii județului l-au avansat: Tălpălău a fost numit director general al stațiunii, având în subordine tot, de la bucătari și zugravi, până la formația muzicală a hotelului central.

Echipa de zugravi, oameni hârșiți în glume și sături de mirosul de vopsea, au mirosit imediat ocazia unei „bășcălii” de pomina. Într-o dimineață, s-au prezentat cu fețe grave la Teco, șeful orchestrei, care tocmai își lustruia arcușul viorii.

– Maestre Teco, avem ordin de sus! a zis șeful zugravilor, ștergându-și mâinile pline de smalț pe salopetă. Tovarășul director Tălpălău a dat dispoziție clară: unitatea vizuală a stațiunii e prioritară. Până diseară, vopsim tot. Contrabasul, viorile, pianul, saxofonul... totul trebuie să fie verde-Tălpălău!

Lui Teco i-a stat inima. Să vadă pianul de coadă și vioara Stradivarius (sau măcar copia ei de Reghin) acoperite cu vopsea de gard? Niciuna, niciuna! A lăsat totul și a fugit glonț la sediul direcțiunii. A intrat peste Tălpălău în birou, fără să mai bată la ușă, cu fața albă ca varul.

– Tovarășe Director, vă implor! Nu ne vopsiți instrumentele! E distrugerea patrimoniului cultural! Cum să cântăm la instrumente verzi? Suntem orchestră, nu fanfara de broaște a lacului!

Tălpălău, care tocmai încerca să descifreze un raport financiar, s-a uitat la Teco ca la un om căzut de pe Marte.

– Ce vorbești, mă, omule? Ce instrumente? Ce verde?

– Zugravii... au zis că ați dat ordin să vopsească orchestra în verde, ca gardurile primăriei!

Liniștea care a urmat a fost grea. În mintea lui Tălpălău, roțile au început să se miște încet, până când s-a produs declicul: zugravii făcuseră mișto de autoritatea lui supremă. Fața i s-a umplut de un roșu aprins, care contrasta violent cu pereții (desigur, verzi) ai biroului.

– Paștele și grijania lor de derbedei! a răbufnit Tălpălău, trântind pumnul în masă de au sărit hârtoagele. Își bat joc de munca de partid? Își bat joc de estetica stațiunii?!

N-a stat pe gânduri. L-a convocat de urgență pe secretarul de partid al unității.

– Să se facă ședință de demascare! Vreau analiză pe text! Să fie discutați în colectiv pentru indisciplină și subminarea autorității conducerii!

Ședința a rămas în istoria stațiunii. Secretarul de partid, cu o voce tremurândă, a expus „fapta diversionistă” a zugravilor în fața întregului personal. Când s-a ajuns la detaliul cu vopsitul instrumentelor în verde-praz, în sală a izbucnit un prăpăd. De la spălătorese la receptioneri, toți se țineau de burtă, iar Teco, realizând ridicolul situației, râdea cu lacrimi în rândul întâi.

Tălpălău, neînțelegând de ce lumea nu e indignată, ci se prăpădește de râs, a început să urle:

– Liniște! E o problemă serioasă de doctrină!

În final, presiunea populară (și hohotele de râs care nu se mai opreau) l-au forțat pe director să fie „îndurător”. Zugravii au scăpat doar cu un avertisment verbal și cu promisiunea că nu se vor mai atinge de vopsea în preajma artiștilor. Totuși, se spune că mulți ani după aceea, ori de câte ori orchestra începea să cânte, cineva din public striga mereu:

„Maestre Teco, vezi că s-a cojit vopseaua de pe vioară!”

Furtună de zăpadă

Avisalom, meteorologul de serviciu de la stația meteo din vârful muntelui, privea cu groază barometrul care o luase razna în ianuarie 2026. Afară, o furtună de zăpadă apocaliptică înghițise totul, iar vântul urla de parcă lupi flămânzi încercau să spargă geamurile termopan.

În acel moment, ușa se trânti de perete și înăuntru năvăli nea Ilie Poseidon, paznicul de la releu, galben la față și ținându-se de burtă.

– Avisaloame, oprește codul roșu, că eu sunt de vină! strigă el printre suspine.

Avisalom se uită la el peste ochelari:

– Ce vorbești, nea Ilie? E ciclon mediteranean cu masă de aer polar. E fenomen extrem!

– Ce ciclon, maică... e iahnia de fasole cu afumătură de aseară! Am mâncat trei porții, că era rece în cabană.

În timp ce Ilie vorbea, un sunet ca de tunet s-a auzit din direcția șezutului său. Geamurile stației au

vibrat periculos. În secunda următoare, pe monitoarele de supraveghere, Avisalom a văzut cu groază cum stratul imens de omăt de pe acoperișul cabanei o ia la vale cu un zgomot asurzitor.

– Aoleu! zise Ilie, ușurat, dar rușinat. Ai văzut? Am tras una de a picat tot omătul de pe casă!

Zgomotul nu s-a oprit însă acolo. Vibrația de joasă frecvență a „erupției” lui Ilie s-a propagat pe versant, declanșând o serie de avalanșe în lanț. Pe radarul meteo, undele de șoc apăreau ca niște micro-uragane locale.

– Ilie, ești pericol public! urlă Avisalom, încercând să raporteze la centru. Tu nu ești om, ești fenomen meteorologic extrem!

Ilie se așeză umil pe un scaun, în timp ce afară natura se dezlănțuia sub impulsul gazelor sale naturale.

– Data viitoare, Avisaloame, să pui în prognoză: „Cer variabil, cu șanse mari de explozii de fasole și căderi masive de zăpadă din cauze fiziologice”.

Cei care vor să urmărească starea vremii în timp real, fără intervenția lui nea Ilie Poseidon, pot consulta Administrația Națională de Meteorologie.

Spiritele necurate

Într-o dimineață de marți, familia Popescu se confrunta cu o criză domestică: chiuveta din bucătărie începuse să bolborosească amenințător. „Gicu, repară odată măgăoaia aia, că ne inundăm!” a decretat soția înainte de a pleca la piață.

Gicu, om gospodar, dar comod, n-a pus mâna pe cheie, ci pe telefon. L-a sunat pe amicul său, Relu, instalator de profesie. Când Relu a ajuns, Gicu, grijuliu cu hainele amicului, i-a întins propriul halat de casă, cadriolat și pufos. „Te las pe mâini bune, Relule! Eu fug la serviciu, că mă dă șeful afară.”

Relu s-a pus pe treabă. S-a băgat cu totul sub masca de la chiuvetă, lăsând la vedere doar picioarele și un spate acoperit de halatul familiar. După vreo zece minute, soția s-a întors de la piață. Văzând „soțul” în halat, aplecat și muncind sârguincios, a decis să-l răsplătească printr-un gest de afecțiune neașteptat. S-a furișat în vârful picioarelor și, dintr-o mișcare fermă, l-a înșfăcat de testicule, strigând veselă: „Cine-i instalatorul meu preferat?”

Șocat de „atacul” neprevăzut, Relu a avut o reacție reflexă de spaimă și s-a ridicat brusc. Rezultatul? Un contact violent între creștetul capului și marginea de fontă a chiuvetei. S-a auzit un „clonc” sec, iar bietul om a leșinat instantaneu, prăbușindu-se printre țevi.

Speriată de moarte când a văzut că „soțul” are de fapt fața amicului Relu și că nu se mai mișcă, femeia a sunat la 112. În scurt timp, doi brancardieri de la Salvare au sosit la fața locului. L-au urcat pe Relu pe targă, acesta fiind încă într-o stare de semi-conștiență.

În timp ce coborau scările înguste ale blocului, Relu a început să-și revină. Amețit și cu o cucui cât oul de găscă, a bolborosit:

– Fraților, nu știu ce s-a întâmplat... Lucram liniștit la sifon, când deodată am simțit că m-a apucat cineva cu forța de „bijuterii”... Am crezut că m-a curențat chiuveta sau că a intrat un hoț pervers!

Auzind varianta instalatorului, cei doi brancardieri au fost loviți de un hohot de râs atât de violent, încât mâinile le-au tremurat incontrollabil. Într-o fracțiune de secundă, au scăpat targa din mâini. Aceasta s-a dus sânie pe trepte, izbindu-se de peretele de la palier.

Rezultatul final? Relu a ajuns la spital nu doar cu traumatism cranian, ci și cu o fractură de femur. Când Gicu a venit să-l viziteze, Relu s-a uitat lung la el și i-a spus:

– Gicule, data viitoare când se strică chiuveta, cheamă un preot, nu un instalator. E clar că ai spirite necurate în bucătărie!

Sudura strategică

Gogu era sudor autorizat, adică știa exact unde să pună electrodul și unde să nu pună întrebări. De asta fusese ales pentru lucrarea subacvatică. Statul avea nevoie de oameni pricepuți, dar discreți.

– Este un proiect de interes național, i se spusese.

– Adică?

– Adică nu întreba.

Cu el a coborât Costel, ucenicul, proaspăt ieșit dintr-un curs intensiv de „tăcere aplicată”. Costel era curios, dar nu periculos.

– Maestre, ce sudăm aici?

– Viitorul, băiete.

Electrozii le-au fost livrați într-o cutie fără etichetă. Străluceau suspect.

– Par de aur, zise Costel.

– Par, dar nu sunt. Și chiar dacă ar fi, nu e treaba noastră.

Gogu începu sudura. Sub apă, scântele deveneau pulbere grea, care cădea lent spre fundul mării, ca promisiunile electorale după alegeri.

– Maestre, se pierde material!

– Ține ceva dedesubt.

Costel scoase din costum un ziar de partid. Îl primise gratis la suprafață, odată cu instrucțiunile.

– E bun?

– E ideal. Ține la orice.

Ziarul absorbea pulberea aurie cu o eficiență birocratică. Titlurile despre „Creștere Economică Istorică” dispăreau primele. Editorialele rezistau mai mult, că erau mai groase.

După câteva zile, apărură observatori. Nu scafandri – consilieri. Stăteau la suprafață și dădeau din cap.

– Proiectul merge bine?

– Foarte bine, zise Gogu. Se pierde mult, dar recuperăm.

– Perfect, exact așa am calculat.

Curând, s-a aflat: electrozii erau, într-adevăr, din aur. Aur public, dar gestionat privat. Pulberea colectată ajungea în saci etichetați „Pierderi inevitabile”.

Costel făcea inventarul.

– Maestre, avem mai mult aur decât în tezaur.

– Taci, că ne aud.

Dar nu i-a auzit nimeni. Nimeni nu ascultă sudorii.

În schimb, i-au văzut. Au fost invitați la comisii parlamentare.

– Cum ați reușit această performanță?

– Am ținut sub sudură ce nu trebuia să cadă.

– Extraordinar! ziseră toți. Exact asta ne lipsea.

A doua zi, metoda deveni politică publică: „Programul Național de Colectare a Pierderilor”. Fiecare ministru primea ziare. Fiecare proiect avea electrozi „premium”.

Gogu fu numit consultant. Costel deveni secretar de stat. Nu știa exact la ce, dar nici ceilalți nu știau.

La final, Gogu s-a retras. Sudura îl obosise, politica și mai tare. Când a fost întrebat ce părere are despre succesul lor, a zis:

– În țara asta nu contează ce faci, ci ce pui dedesubt.

Declarația a fost considerată profundă. A apărut în toate ziarele. Cele uscate.

„Numai încetucu’, să nu te lovești”

Venise tânărul acasă în permisie, drept ca o lumânare și cu pieptul plin de mândrie. Făcuse armata la aviație și, de cum a intrat pe poartă, bunicul l-a măsurat din cap până-n picioare.

– Ei, măi, nepoate, cum e armata? a întrebat bătrânul, sprijinit în toiag, cu ochii mici și vii.

– Greu, bunicule, foarte greu! a oftat tânărul. Gardă, pază, curățenie..., dar și aviație adevărată!

Bunicul a ridicat o sprânceană, semn că povestea abia începea.

– Aviație? Cum așa?

– Păi cum! Eu zbor cu avionul! a spus tânărul, umflându-se și mai tare. Decolări, aterizări, motoare, tot ce trebuie!

Bătrânul a tăcut o clipă. Fusese și el pe front, cu ani mulți în urmă. Văzuse războiul pe bune, cu noroi, frică și moarte. A tras aer adânc în piept și a zâmbit și-ret.

– No, bine, măi băiete... da’ zi-mi, când zburai voi, e sus tare?

– Sus, bunicule, foarte sus! Norii sunt sub noi!

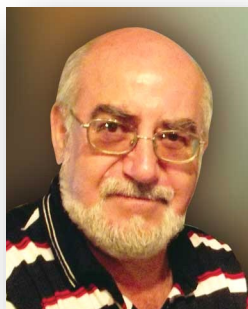
Bătrânul a dat din cap aprobator, apoi a rostit, calm și apăsător, replica ce avea să rămână în familie:

– No... numai încetucu’, să nu te lovești.

Tânărul a rămas o clipă blocat, apoi a izbucnit în râs. Într-o singură propoziție, bunicul îi pusese la loc toate laudele, fără ceartă, fără morală, doar cu înțelepciunea omului care știe că adevăratele zboruri nu se laudă.

Și de atunci, ori de câte ori nepotul începea să se mai umfle în pene, bunicul îi arunca, hâtru, peste ochelari:

– No, măi, aviatorule... încetucu’!

Dan Norea

Raiul

Eram în rai de un timp nedefinit. De fapt, așa cum mi-a explicat un filozof, în rai timpul nu se poate măsura, în momentul morții are loc o ieșire din timp și din spațiu, dar asta e altă poveste.

Începusem să mă cam plictisesc. La început totul era roz. În aer pluteau arome îmbătătoare. Se auzea în surdină o muzică divină de Bach. De fapt, pentru mine era Bach. Raienii cu care am discutat se pare că auzeau fiecare altceva: Beatles, Gerswin, Nightwish...

Mâncarea și băutura erau la discreție. E adevărat, senzațiile de foame și de sete nu existau. Dar nici senzația de sațietate, puteai mânca oricâte feluri și în orice ordine. În afara satisfacției, efectul băuturilor era inexistent, starea de euforie era oricum prezentă în permanență.

Când îmi doream să joc șah apărea din nimic o tablă cu piesele aranjate, se apropia un alt raian și începea partida. Câștigam întotdeauna, satisfacția era garantată. Numai că odată am comentat partida cu raianul partener și el câștigase!

Interesante erau Muzele. Erau mai multe, specializate pe discipline artistice, domenii, subdomenii, curente. Dacă voiai să compui un sonet petrarchian, venea muza potrivită și nu știi cum, fără să îți dicteze, sonetul îți venea în minte fluent, fără poticneli. Cu un conținut dens și o prozodie perfectă. Când îl terminai constatai că în jurul tău se găsească câțiva zeci de raieni care îți aclamau măiestria, și pe cer se mai aprindeau câteva stele în onoarea ta. Un Editor mi-a șoptit că o constelație întregă, Ursa Mare, apăruse în urma unei tragico-medii scrise de Shakespeare.

Din loc în loc erau instalate ecrane uriașe unde vedeai tot ce se întâmplă pe Pământ. Evident, raienii alegeau stadioanele, ringurile de box, cursele de formula 1... Când murea un pilot era întâmpinat în rai cu aclamații.

Raienele preferau dramele sentimentale. Aveau gusturi diferite, dar pe Pământ găseai de toate, de la idile suave între adolescenți până la telenovele sângeroase. Am urmărit-o odată pe o raiană, o suspectam că alege cu predilecție scenele porno. M-am interesat, nu cumva ajunsese în rai din greșală? Nu, se pare că pe Pământ fusese o sfântă, murise fecioară, acum avea dreptul să vadă ce a pierdut.

Nu aveai o libertate totală. Nu era propriu-zis o cenzură, dar din când în când era necesar să ceri aprobare de la un Editor. De exemplu, dacă simțai nevoia să călărești un inorog. În cazuri extrem de rare se apela la Administrator, binecuvântat fie numele Lui.

Ideile despre Pământ mi s-au schimbat pe măsură ce îmi creștea nivelul și aflam noi informații. La

sosirea în rai eram convins că Pământul e centrul Universului, scopul tuturor lucrurilor.

A urmat ceea ce pe moment am numit-o revelație. Pământul a fost creat pentru raieni, ca o imensă scenă de teatru.

Mult mai târziu am fost avansat din stadiul de spectator. Abia atunci, când am căpătat dreptul de a interveni în destinele muritorilor, am realizat adevărul. Pământenii erau păpuși, iar raienii de nivel înalt erau păpușari. Tot ce se întâmpla pe Pământ era rezultatul unor scenarii. În funcție de nivel, aveai dreptul să controlezi destinul unui singur individ sau să provoci calamități pe scară largă, cu milioane de morți.

Cum spuneam, începusem să mă cam plictisesc. Aveam nivel maxim, deja scrisesem câteva mii de volume de poezii, provocasem câteva războaie mondiale în care mă luptasem cu un raian concurent. Evident câștigasem amândoi, numărul de morți era egal în ambele tabere.

Și deodată...

Scena se schimbă instantaneu. Aparent peisajul era același. Dar în aer mirosea a pucioasă. Muzica de Bach dispăruse, în locul ei niște zgomote de rotopercutor îți bubuiau în urechi.

Se pare că, nu se știe din ce motiv, fusesem transferat în iad.

Pe rând am constatat că mâncarea și băutura aveau un gust infect. Nu mă îmbătam, dar aveam în permanență o senzație de cap mare, iar în gură un gust de leșie.

Senzația de durere propriu-zisă nu exista, nici nu se putea. Dar indiferent ce făceam, urmarea era o umilință mai mare decât precedentă.

Am jucat câteva partide de șah. Cu niște deschideri pe care nu le mai văzusem, pierdeam în permanență în două mutări.

Am scris un sonet. E adevărat, fără muză, dar eram mulțumit de opera mea. Au apărut imediat câțiva care au început prin a-mi demonstra că e cel mai prost sonet scris vreodată. Ritmul șchioapătă, rimele sunt facile, ideile sunt incoerente. Au sfârșit prin a-mi declara că de fapt nu era un sonet, nici măcar o poezie, erau niște lături bune de aruncat la porci. Totul s-a încheiat cu niște hohote disprețuitoare. Unul dintre critici a rânjit și a arătat spre cer. O stea micuță, prima mea stea pe care o promisese în rai pentru un poem într-un vers, dispăruse.

Puteam și aici să manipulez oameni. Dar numai câte un copil, și în absolut toate ocaziile, apăreau câțiva mai mari care îl snopeau pe al meu. Am aflat că după ce îți crește nivelul poți controla mai mulți copii, poți să

organizezi bande. Un singur tip a avut nivelul atât de înalt, încât a reușit să organizeze Cruciada copiilor.

După un timp nedefinit... de fapt e impropriu spus, iadul e ieșit din timp și din spațiu. Dar mă rog, după un timp, s-a schimbat iar peisajul. Urechile îmi țiuiau de atâta liniște, dispăruse rotopercutorul și reapăruse Bach. Și mai apăruse cineva, un Editor căruia zâmbetul i se lăța de la o ureche la alta.

– Bine ai revenit! mi se adresă.

– Îmi spune cineva ce se întâmplă? A fost o pe-deapsă temporară, am greșit cu ceva?

– Nu, dar începuseși să te plictisești. Administratorul, binecuvântat fie numele Lui, a prevăzut și acest lucru și a inventat perioada de recuperare. Fără termen de comparație, fericirea nu există.

Mi-am dat seama de marea înțelepciune a Administratorului, binecuvântat fie numele Lui, peste

câteva momente. De fapt, în rai e impropriu spus momente...

Pe când constatam, plin de satisfacție, că prima mea steluță reapăruse pe cer, îl văd lângă mine pe rivalul meu de pe Pământ, cel care îmi împoșca cu noroi poemele. Îl întreb:

– Ce e cu tine, nu te-am mai văzut pe aici?

– Păi nici n-aveai cum, până acum am fost în iad. Dar, probabil, pentru bună purtare, m-au transferat...

„Bună purtare? S-o crezi tu! Probabil te obișnuiseși prea tare cu umilințele și acum ești în perioada de recuperare inversă” rânjesc eu în minte. Și cu o satisfacție neîntâlnită până atunci nici măcar în rai, îi spun binevoitor:

– Păi hai să îți arăt împrejurimile.

Iadul

Eram pe un pat de spital, cu un tub înfipt în nas, conectat la aparate prin câteva fire și electrozi. Și, dintr-odată, nu mai eram acolo, albul din jur devenise azuriu, iar eu pluteam pe un platou cu o iarbă tunsă foarte scurt. Ultimele vise fuseseră ciudate, un film cu secvențe petrecute de-a lungul vieții. De unele amintiri chiar uitasem, sau credeam că uitasem.

Lângă mine aștepta, răbdătoare, o ființă greu de definit. Imaginați-vă o figură angelică, de madonă, coborâtă parcă dintr-un tablou de Rafael, doar că pe cap avea două cornițe. Corpul, în schimb, amintea mai degrabă de David al lui Michelangelo, un corp armonios căruia i se iveau, dintre omoplați, două aripi ca de lebădă. Un înger cu cornițe sau un diavol cu aripi. M-am oprit la termenul de înger, nu-i puteam spune diavol unei arătări atât de fermecătoare. Combinația de cornițe și aripi mi se părea atât de normală, încât simțeam că fără cornițe sau fără aripi ești incomplet. Așa că m-am pipăit. Aveam și eu, se pare că era dotarea standard. Am privit în jos. De fapt nu pluteam, ci stăteam vertical, dar aripile erau cele care dădeau senzația de plutire. Aripile și faptul că mă simțeam ușor, foarte ușor, ca în tinerețe, când aveam 65 de kilograme, nu 120 ca mine, cel de pe patul de spital.

– Cred că am murit! am tras eu în gând singura concluzie logică. Deși nu vorbisem cu voce tare, îngerul mi-a răspuns.

– Așa e, ai murit. Cam stupid, ai fi putut să mai trăiești câțiva ani. Dar un brancardier idiot primise ordin să te mute în alt salon. Și primul lucru pe care l-a făcut a fost să te deconecteze de la aparate.

Puseul meu de indignare a trecut repede, prea era totul nou în jur. Curios, ca orice ființă umană (dar oare mai eram o ființă umană?), m-am uitat să văd dacă îngerul avea sex și, dacă da, care era acela. Era o chestiune importantă, se știe că la asediul orașului Constantinopol, conducătorii religioși dezbăteau această problemă, sexul îngerilor, în loc să contribuie la apărare.

Îngerul râse fără zgomot. Mai târziu mi-am dat seama că îmi vorbea direct în minte, așa că absența zgomotelor era de la sine înțeleasă.

– Nu, nu am sex, nici ca gen gramatical, nici ca organ genital. Rostul sexului este reproducerea. E ade-vărat, statistic vorbind, oamenii folosesc organele genitale mai mult pentru plăcere decât pentru înmulțire. Dar îngerii nu se reproduc și, din păcate, nu simt nicio plăcere. În compensație, nu simt nici suferință.

Dacă dracii, considerați îngeri decăzuți, nu au sex, de unde a apărut termenul „drăcoaică”? Mi-am amintit o epigramă, scrisă cu mulți ani în urmă.

Drăcoaică

Cine poate să-mi ateste,

Fie soți, fie burlaci:

Oare dracii au neveste

Sau nevestele au draci?

Am renunțat să aprofundez problema (dacă nu aveți sex, atunci cum ați apărut pe lume?), alte chestiuni mi s-au părut mai presante.

– Și acum unde sunt? În Rai, în Iad sau în așteptarea Judecării?

Îngerul îmi râse iar în minte.

– La care Rai te referi? La cel iudaic, creștin, musulman, la Nirvana budistă? Nu, Raiul acela nu are cum exista, niciun om nu e atât de lipsit de păcate încât să ajungă acolo necondiționat. Raiul este momeala promisă pământenilor, pentru a păcătui mai puțin. Dar cine poate stabili unde este linia între păcate mici și păcate mari?

Discuția mi-a amintit o altă epigramă.

La Poarta Raiului

- Ce ne facem? zice-un sfânt

Micșorăm baremul ori

Ne sosesc de pe Pământ

Numai tipi plictisitori ?

Am revenit cu întrebările.

– Biserica spune ceva despre iertarea păcatelor, înainte de a-ți da duhul?!

– Preoții trag spuza pe turta lor. Catolicii, mai pragmatici, au creat chiar un mecanism pentru scutirea de păcate: indulgențele. Slujitorii bisericii ar trebui să fie mai umili. Nu-i nimic, și ei ajung aici, ca toată lumea.

– Dacă Raiul nu există, înseamnă că aici e Iadul? mă cutremură eventualul răspuns.

– Nu e vorba de acel Iad din mintea ta. Știi că religia creștină îi trimite în Iad pe toți cei de alte credințe? Dacă Iadul creștin ar exista, ar fi supraaglomerat, ca și pământul de altfel, de miliardele de chinezi și indieni necreștini. Nu, hai să-ți explic. Nu e necesară nicio Judecată. Ții minte filmul cu amintiri din ultimele tale clipe? Există un mecanism automat în ADN-ul fiecărui muritor care face ca, în clipa morții, memoria întregii vieți să fie descărcată (mai nou, se spune download) într-o bază de date. Ei bine, de acolo sunt selectate faptele care au produs suferința altor persoane. Suma acestor suferințe stabilește în mod automat durata pedepsei.

– Pedepsă? Ce pedepsă? Unde are loc, când are loc, cum are loc?

– Să le luăm pe rând. Unde? Aici. Privește în jur!

M-am uitat atent. Până în zare, de jur împrejur, erau un fel de căsuțe, aliniat în străzi paralele și perpendiculare. Parcă era Barcelona, privită de pe Tibidabo.

– În fiecare căsuță este cazat un suflet, imediat după ce își părăsește trupul muritor. Ei bine, acesta va fi rolul tău. Vei ține la zi un registru electronic al Iadului și, la fiecare deces, conduci sufletul la căsuța alocată. Te-am ales pe tine pentru că ai fost informatician, dar mai ales pentru că ești unul dintre cei mai ordonați oameni pe care i-am întâlnit, enervant de meticolos. Oamenii au multe defecte utile, tot așa cum au și calități care te scot din minți.

– Vrei să spui că voi avea un job? Adică am scăpat de orice pedeapsă? Întrebai eu, brusc înseninat.

– Nu, dar vei lucra în ture. În Iad, timpul nu se poate măsura, în momentul morții are loc o ieșire din timp. Însă, ca să-ți faci o idee, gândește-te la perioade a câte o sută de ani. În timpul liber, intri în căsuța ta și suporti pedepsele cuvenite. Totuși, e bine să știi că munca în folosul Iadului îți va reduce durata pedepsei.

– Ca la închisoare! trasei eu concluzia. Dacă scriu o carte, îmi reduceți pedeapsa? Întrebai în glumă. După care redevenii serios.

– Și pedeapsa care e? Religia spune ceva de foc, smoală, pucioasă...

– Basmă pentru speriat creștinii. Pedepsele depind de păcate, fiecare suflet va suporta același gen de suferințe pe care le-a provocat altora în timpul vieții. Și, pentru a evita obișnuința, sunt aplicate alternativ, doar un om nu are un singur păcat. Un criminal este înjunghiat în mod repetat, trecând prin toate fricile și durerile celor uciși de el. O nevastă care își cicălea până la exasperare soțul de dimineața până seara... Un sergent care își chinuia soldații... O asistentă care se ocupa de bolnavi numai dacă primea șpagă... Un șef care își teroriza subalternii... Toți vor primi ceea ce au oferit altora în timpul vieții.

– Aha, deci așa arată justiția divină!

– Justiție pe dracu, Doamne iartă-mă! Asta e un termen inventat de pământeni, pentru a simula că împart dreptatea. Aici nu e vorba de justiție sau dreptate, ci de purificare. De altfel, între justiție și dreptate nu e o

legătură prea strânsă nici pe pământ. Legile penale se schimbă după interesul politicianilor la putere. Dovadă, prohibiția din America. Dovadă homosexualii, care ba sunt condamnați, ba sunt apărați în mod exagerat. Singurul criteriu care ar trebui luat în considerare este suferința provocată semenilor. Bine, aici avem și noi dezbaterele noastre, legate de suferințele provocate animalelor, insectelor și chiar plantelor. Dar nu intru în amănunte.

– Durata limitată a pedepsei și noțiunea de purificare te trimit mai degrabă cu gândul la Purgatoriu. Am citit ceva în Divina Comedie.

– Da, cu diferența că în acel Purgatoriu, dacă ar exista, ar ajunge numai cei cu păcate mai ușoare. Aici ajung toți.

– Spuneai ceva de durata pedepsei. Ce se întâmplă după?

– Abia atunci sufletul ajunge în Rai. Care nu e un loc de huzur și de odihnă veșnică, ci unul de tranzit. În funcție de situația de pe pământ, sufletul este refolosit, va intra în corpul unui nou-născut. În noua viață, nu va mai provoca niciodată suferințe de genul celor pedepsite aici.

– Asta e un fel de reîncarnare. Înseamnă că după mai multe etape, omul se purifică total, ajunge un sfânt.

– Da' de unde! Perfecțiunea nu există, pe lume sunt atât de multe moduri de a provoca suferință... Însă ai un pic de dreptate, Maica Tereza era pe pământ în a opta viață.

– Stai puțin, țin minte că teoria reîncarnării are un mare defect. Se nasc tot timpul mai mulți oameni decât mor. Acum o sută de mii de ani, erau pe pământ câteva zeci de mii de homo sapiens. Acum sunt miliarde. De unde scoți suflete noi?

– De la animale. De aici și comportamentul animalic al unor suflete – boi, porci, șacali... Mai ai întrebări?

– Da. Tu și toți cei de aici sunteți îngeri sau diavoli?

– Păi nu e nicio diferență. Diavolii sunt și ei tot niște îngeri, doar că au atribuții diferite. Nu aici, ci pe pământ. Ei au rolul, atribuit de Dumnezeu, de a-i ispiti pe oameni. Cei mai slabi cedează. În activitatea de ispitire, diavolii au rolul de procurori, iar îngerii păzitori cel de avocați.

– Am rămas mut, sub avalanșa asta de informații.

– Dacă nu mai ai întrebări, hai să te conduc la căsuța ta.

– Îngerul mă luă de mână și am zburat amândoi către căsuța ce mi-era rezervată. Privită din afară, părea mică, dar după ce am intrat, am constatat că era mai mare decât era nevoie. N-am pășit bine pe ușă că am primit un pumn în nas. Pe perete rula filmul unei bătaii cu un coleg, prin clasa a V-a.

...

Când am intrat în tură, m-am prezentat pe plătoul unde aterizasem inițial. Lângă mine apăru un suflet, cu o figură nedumerită.

– Cred că am murit!

Lucian Claudiu Grapini

Crăiasa cerului

Lumina roșiatică a soarelui abia răsărit străbate timidă printre norii de furtună înghesuți deasupra munților. A plouat vârtos aproape toată noaptea. Crengile molizilor sunt încă umede și lăsate sub greutatea apei. Pe alocuri, pajiștile montane sunt presărate cu bălți din care curg firișoare de apă în josul văilor. Liniștea nopții lasă loc zarvei de dimineață. Păsărelele, bucuoroase că au scăpat de întunecime și de umezeala răcoroasă, își încep trilarile și exhibițiile jucăușe. Departe, pe o coastă, se aude un cerb boncăluind, în vreme ce doi corbi se hârjonesc în aer, deasupra pădurii întunecate de la temelia muntelui. Deodată, un țipăt puternic taie elanul păsărilor neastâmpărate și îndeamnă corbii să zboare grăbiți peste coama versantului, un țipăt ce se aude repetat, ca un plâns tânguitor al cuiva care cere ceva sau caută pe cineva, dar nu primește răspuns. Pe o creangă groasă de brad, o acvilă de munte stă ghemuită, cu penele încă ude de la furtuna de peste noapte. O roade foamea, nu a mâncat de aproape cinci zile. Are abia cinci luni, fiind o pasăre din primăvară. Deși e mare și grea cât una adultă, e tânără și fără experiență. Acum, la început de toamnă, părinții s-au descotorosit de ea și de apetitul ei nestăvilit. Ajunsă pe cont propriu de ceva vreme, trebuie să-și caute singură de-ale gurii și să-și poarte de grijă. Încă nu a deprins îndeajuns tainele prinderii prăzii, ceea ce-i face viața grea. Ultima ei victimă a fost o veveriță, în urmă cu vreo săptămână, care, deși hrănitore pe moment, nu i-a ajuns pentru mult timp. Apoi, după două zile de chemări stridente, a primit o bucată dintr-o marmotă de la tatăl ei iscusit în ale vânătorii. Tot pe el și pe mama sa îi cheamă și acum cu țipele repetate, cerșindu-le ajutorul, însă ajutorul nu mai vine. Părinții nu-i răspund. Nu i-a mai văzut în înaltul cerului de când a primit ultimul sprijin.

În primăvară, când au ieșit din ou, au fost doi, ea și fratele său. Acesta a venit pe lume la câteva zile în urma ei, mic și firav. La început, s-a dus între ei o luptă fratricidă. Fiind mai mare, ea a fost cât pe ce să-l omoare, dar hrana îmbelșugată adusă de părinți le-a crescut amândurora șansele de a trăi. Astfel, au trecut cu bine de perioada grea, și bătălia dintre ei a încetat. Când erau mici și neajutorați, mama lor era cea care îi hrănea în cuib, îi apăra de ploaie sau de vânt, acoperindu-i cu aripile ei imense, în vreme ce tatăl lor zbură neobosit cât era ziua de lungă în căutarea prăzilor necesare pentru a crește. După ce puii au ajuns mari și nu trebuiau dădăciți neîncetat, fiind tot mai lacomi cu fiecare zi trecută, mama se alătura tatălui și vânau împreună. S-au înfruptat dintr-o mulțime de vietăți, de la iepuri, jderi, marmote, corbi, găini și cocoși sălbatici până la vulpi și iezi de capră neagră și de căprioară. Treptat, puii au crescut, pieptul și picioarele li s-au îngroșat, ciocul și ghearele li s-au alungit și s-au încovoiat, glasul le-a devenit aspru

și strident, aripile li s-au întins, iar penele frumoase, ciocolatii, le-au acoperit întregul corp. Pe la mijlocul verii, ajungându-și părinții în mărime, au dat curs chemărilor și îndemnurilor acestora pentru a deprinde tainele zborului. La început, amândoi șovăiau, căci frica de necunoscut era mare, dar, pe măsură ce exersau, au devenit încrezători în puterile proprii. Fratele său, deși puțin mai mic, era mai curajos și a învățat mai repede să zboare, să planeze și să se rotească în aer. În cele din urmă, l-a egalat și ea în măiestrie, însă nu l-a putut întrece. El a fost mereu mai sprinten. Când vremea era însorită și vântul nu bătea prea tare, se ridicau toți patru pe curentii de aer sus de tot, în văzduh, de unde se lăsau în picaj cu o iuțea ametoitoare sau se hârjoneau, învârtindu-se unul în jurul celuilalt și prefăcându-se că se prind cu ghearele. În timpul lecțiilor de vânătoare, mama, sau, uneori, tatăl, nu le lăsa prada la îndemână, ci zbură cu ea pe deasupra munților. Cei doi tineri își urmau îndeaproape părintele, iar când acesta lăsa captura din gheare, ei se întreceau să o prindă. Părinții le-au adus, mult timp, hrană amândurora. Dar vremurile de tihnă și îndeustare s-au scurs. Ea și fratele său au devenit tot mai independenți, zburând din ce în ce mai departe de cuib pentru a explora împrejurimile, dar întorcându-se de fiecare dată. Într-o zi, la începutul toamnei, dusă de vântul aprig și mânată de instinctul tineresc de a se îndepărta și de a cutreiera, femela cea tânără a trecut peste două văi mari și a ajuns într-un teritoriu necunoscut. Acolo, zile la rând, s-a descurcat cum a putut, prințând câte un animal mic sau neajutorat. A zburat o singură dată înapoi, în direcția cuibului, și a aterizat în apropiere, unde, în urma chemărilor sale insistente, a primit ultimul ajutor din partea tatălui. De atunci nu s-a mai întors la cuib și nici nu și-a mai văzut fratele sau părinții.

Norii s-au împrăștiat, cedând locul soarelui strălucitor. Acvila stă pe o stâncă, cu fața spre astrul zilei, cu aripile ridicate și răsfirate pe jumătate, lăsând razele calde și adierea vântului să-i usuce penele. Moleșită de căldură, ține ochii întredeschiși. Nu e nevoită să fie mereu vigilentă, deoarece e mare și puternică, și, cu excepția altei acvile, nicio altă pasăre nu reprezintă un pericol pentru ea. Ar rămâne așa mult și bine, însă foamea nu se lasă păcălită și îi dă de știre că trebuie să și-o potolească. Își trage aripile lângă corpul solid, se scutură cu tărie și își ia zborul. Caută cu răbdare un curent de aer cald care să o ajute să urce în înaltul văzduhului, de unde poate privi cu atenție în toate direcțiile. Găsind unul, își întinde aripile și, cu cercuri largi, se ridică treptat, până ajunge deasupra celui mai înalt pisc din apropiere. Îl înconjoară de câteva ori, scrutând cu ochii ei ageri în adâncimile de jos, doar-doar se va ivi vreo oportunitate. Se lasă ușor asupra văii dinspre miază-

noapte și simte vântul puternic de la înălțime. Se așază astfel încât vântul să-i bată din față, își aduce puțin aripile aproape de corp și planează în timp ce urmărește cu interes hăul de sub ea. La un moment dat, privirea ei pătrunzătoare este atrasă de niște corbi care se ceartă și se hărjonesc pe pământ, la marginea pădurii de conifere. Acvila, cu aripile lipite de trup, intră într-un picaj scurt, pentru a se apropia de locul cu pricina, apoi se rotește din nou ca să vadă mai bine scena. Câțiva corbi își dispută rămășițele unui leș de căprioară și, în învălmășeala lor, nu văd silueta aflată la doar câteva sute de metri deasupra locului. Pajura zboară către piciorul muntelui, se întoarce și alunecă prin aer spre marginea pădurii, unde o așteaptă festinul. Un corb atent vede, până la urmă, pericolul ce se apropie cu repeziciune și le dă alarma celorlalți. Cu toții o zbughesc speriați în toate părțile, croncănind ascuțit și răsunător. Din fericire, ținta prădătorului nu erau ei, ci leșul ușor de obținut, care nu necesită irosirea energiei. Acvila se așază pe stârv și începe să se înfrupte. În sfârșit, senzația neiertătoare de foame se risipește încet-încet, pe măsură ce înfulecă lacomă din carnea dulce. Corbii nu s-au îndepărtat prea mult, dar nici nu îndrăznesc să vină mai aproape, fiindcă sunt puțini și nu-i fac față păsării celei mari. Unul dintre ei, poate împins de curiozitate și de tinerețe, aterizează la câțiva metri de acvilă. Aceasta se întoarce și face doar doi pași spre el, alungându-l numaidecât. Fiind pe sol, instinctul o îndeamnă să fie în alertă, căci pericolele sunt multe și mari. La scurt timp, atras de mirosul îmbietor, un vulpoi se ivește din pădure și se oprește când dă cu ochii de uriașa înaripată. Un simț primordial îi spune că pasărea, chiar și aflată pe pământ, este în stare să-l ucidă. Acvila vede, pentru prima dată, în mișcare, ființa aceea roșcată din a căror semeni s-a hrănit înainte, însă acelea erau moarte deja, răpuse de părinții săi. Asta e vie și se apropie de ea. Își desface aripile și își îndreaptă spatele, își înalță capul, pentru a părea cât mai mare, și țipă aspru. Vulpoiul se dă într-o lătură, pășește țeapăn, cu coada ridicată. Văzând că adversarul nu înțelege sau ignoră purtarea ei amenințătoare, acvila țâșnește brusc spre el. Acesta o șterge din loc imediat, dar apucă să simtă ghearele ascuțite răzbindu-i prin blana deasă. Chelălăie învins și aleargă înapoi în pădure, iar pasărea se întoarce la festinul său, satisfăcută că și-a alungat rivalul. Nu apucă să-și reia bine masa, că aude și vede corbii luându-și zborul. I-a alungat o altă pajură, nu la fel de mare, care se lasă pe iarbă, la câțiva metri de ea. E tatăl ei, ajuns aici în speranța că se va putea îndestula cu resturi. Acvila cea tânără își întinde din nou aripile, își înfoaie penele de pe gât și de pe cap și vociferează ascuțit. În momentul de față, nu vrea să-și recunoască părintele. Legătura dintre ei e aproape stinsă. Pentru ea, acum, aici, el nu reprezintă decât un concurent ce vrea să-i fure ceea ce îi aparține. Acvila adultă păstrează distanța și așteaptă răbdătoare o șansă. Cea tânără, deranjată de prezența acesteia, își pierde răbdarea și sare dintr-o dată asupra ei. Ambele o iau din loc, ridicându-se de la pământ. Se urmăresc și se luptă în zbor, încercând să se prindă una pe alta cu ghearele. Un corb iscoditor, ascuns într-un zâmbu din apropiere, profită de gălceava celor doi pră-

dători și fură o bucată mică de carne. Răfuiala nu e de durată. Puterea și mărimea acvilei mai tinere biruiesc și o alungă pe cea adultă. Aceasta din urmă, însă, fiind vânătorul dibace care a crescut ani la rând pui până au ajuns mari, nu-și uită îndemânarea și ia din zbor unul dintre picioarele din față desprinse ale stârvului. Acvila tânără se întoarce la locul câștigat și se hrănește, în sfârșit, în tihnă. După un ceas, pasărea lenevește pe o piatră mare din apropiere. Are stomacul plin. Deși e sătulă, încă zăbovește prin preajmă. Din pădure, pe aceeași cărare pe care a venit vulpoiul apare un lup mare. El e stăpânul de drept al leșului și a venit să și-l revindice. Se uită cu nepăsare la acvilă care înțelege degrabă pericolul și-și ia tăcută zborul.

A trecut o zi de când a mâncat pe săturate. Vremea, chiar dacă e toamnă, e frumoasă, însorită și călduroasă. Acvila a avut parte de lecții importante cu prilejul întâmplărilor de ieri. I-a învins pe rivalii deopotrivă cu ea și a înțeles că cel de pe urmă era prea mare și periculos, așa că a plecat fără zăbavă din fața primejdiei. Acum, se găsește din nou în văzduh, învărtindu-se în rotocoale ample deasupra crestelor prăpăstioase și a văilor lungi și afunde. Doi corbi tineri îi dau târcoale, tăcuți, dar nu o săcâie în zbor. Ba mai mult, se apropie cu tact și parcă o invită la un joc aerian. Acvila și corbii își strâng aripile și plonjează în același timp, se răsucesc, zboară și trec foarte aproape unii de alții fără a-și deschide ghearele și a se ataca. După o vreme, acvila se ridică pe aerul cald, lăsând corbii în depărtare, dedesubt. E atât de sus încât chiar și vârful munților par mici și îndepărtate, iar pădurea arată ca o pată închisă de culoare peste verdele pal al pajștilor. E singură la înălțimea asta și se rotește liniștită când, deodată, aude o chemare cunoscută. Întoarce capul și își zărește fratele, pe care nu l-a mai întâlnit de când au plecat de lângă părinți. Îi răspunde și ea. Apoi, se apropie treptat amândoi prin cercuri tot mai mici până când ajung la câțiva metri unul de altul. Se întâlnesc, își întind picioarele și își ating ghearele, intră în picaj când unul, când altul, se urmăresc în joacă, chemându-se în continuare. În cele din urmă, coboară amândoi din înaltul cerului și se despart. Ea o ia spre răsărit, în vreme ce fratele ei se îndreaptă către apus. Acvila cea tânără a ajuns aproape de limbile codrului întinse pe largimea versanților. Ceva îi atrage atenția. Pe o coastă, în apropierea unor arbori răzleți, un iepure paște, uitându-se prudent în jurul lui, dar nu vede prădătorul aflat la o distanță mare deasupra sa. Pajura, condusă de instinct, se lasă în jos, aterizează lângă o piatră mare, nu departe de pradă. Aici, nu poate fi văzută. Își ia zborul și alunecă grațioasă prin aer, fără zgomot, firele ierbii atingându-i pieptul. Se apropie în grabă de ținta sa. Iepurele o vede în ultimul moment și, de spaimă, dă să fugă la deal, nu în vale. Acvila reacționează cu iuțeală, își desface aripile și coada, cotește brusc, își întinde picioarele și deschide ghearele lungi și ascuțite. Iepurele se zbate scurt de câteva ori în strânsarea morții. Acvila se hrănește preț de câteva clipe, apoi se ridică în aer, ducându-și captura într-un molid înalt. De acum își poartă singură de grijă. A deslușit pe deplin secretele vânătorii și ale zborului. A ajuns o crăiasă a cerului.

Dragoș Hârjoabă

Sufletul bătrânului Shull

Nici nu mai ținea bine minte când a fost ultima dată la vânatoare, să fi fost peste 20 de ani, în tot cazul. De aproape cinci ani nici măcar nu fusese scoasă din dulap, și atunci doar pentru viza de la arme. Și acolo era lume nouă și nici măcar nu apucase să schimbe două vorbe cu vreo armă de prin birou, măcar să afle ce se mai întâmplă în lume. Cineva a întors-o pe o parte, i-a citit seriile și – la loc în toc și în dulap, alături de semiautomata cu glonț. Nu s-au plăcut niciodată, deși erau colegi de cameră de peste 20 de ani; stăteau în întuneric și liniște și uneori treceau și câte 6 luni fără să-și zică nimic.

Și cât de multe ar fi avut să-i povestească bătrânul Shull! Cumva, poate greșise și el la început, de bătrânețe, de invidie, de teama că va fi înlocuit... Bine, nici nu i-au plăcut vreodată semiautomatele, dar nu putea înțelege cum unei arme să nu-i placă vânatoarea. Păi de ce ești armă atunci? Și mai și venise cu încă un încărcător de 10 gloanțe și cu aere de italian spilcuit, ultimul răcnet pe vremea aia.

Atunci bătrânul Shull s-a hotărât să tacă, să aștepte ca noul stăpân să fie nemulțumit și să-i arate el ce înseamnă o armă care nu te lasă de izbeliște când e mai mare nevoie de ea. Numai că, spre surprinderea tuturor, semiautomata a făcut câteva ieșiri și de atunci nu a mai scos-o nici pe ea noul stăpân. La început tresărea la fiecare zgomot, aștepta sfârșitul de săptămână, pe urmă vremea când le venea rânduiala cocoșilor la rotit, a țăpilor la alergat prin iarba mătăsoasă după zveltele căprioare sau timpul minunat al boncănitului cu mugetele pline de fiorul dragostei, goanele la mistreți cu lătratul câinilor și cântatul puștilor... dar nimic, nimic. Puștile nu mai cântau. S-a gândit bătrânul că o fi venit ceva ordin de la stăpânire să se oprească vânatoarea, că au mai fost pe timpuri, dar chiar și pe atunci mai ieșea pe furiș, pe poteci neștiute... Ceva se schimbase însă... nu știa ce, dar se schimbase.

Și azi, ca niciodată, în mijloc de vară, au fost scoase din dulap și arătate cuiva. Voia să le vândă! Doamne Dumnezeule, Sfinte Eustațiu, oriunde e mai bine, chiar și la casat să ajungi pe o panoplie, măcar te mai ia vreun prunc în mână, dar nu tot în tăcere atâția ani lângă filfizonul ăsta.

Nu s-a prea uitat la ele, a zis că nu-i trebuie ronghiurile astea, că nici nu-i mai intră în dulap, s-a scârțâit și a plecat. „Hmm, ciudat om”, mormăi bătrânul. Și totuși, când l-a luat în mână, l-a ținut altfel, l-a întors repede, l-a balansat cu siguranță, l-a desfăcut și l-a închis hotărât... ciudată treabă.

Într-o dimineață, la scurtă vreme, omul ăla le-a luat și le-a dus într-un magazin de arme. Acolo i-a desfăcut cu grijă ulucul, i-a mângâiat țevile, patul...

– Uite ce bijuterie frumoasă am găsit, un chilipir!

Și a plecat.

Pentru cine nu știe, și armele au sufletul lor, un suflet aparte, mai bătrân ca altele, mai greu... și da, armele vorbesc, vorbesc pe limba lor ca și noi, își povestesc aventurile, întâmplările, reușitele și eșecurile, așteptările și fricile și, mai presus de orice, armele se roagă la Dumnezeu. Se roagă într-un fel lăsat din vremurile neștiute, se roagă în taină și cu taină. Acolo erau zeci de arme, care de care mai povestitoare. Bătrânul le asculta cu nesăț poveștile, așa ca de pe bănuțele din fața porților de la țară unde cei mai vechi cu cei mai noi stau în zilele de sărbătoare și deapănă amintirile, mândri că încă sunt în puteri și că pot mânca și pot dormi. Ce bucurie să poată mânca și să poată dormi, ca bucuria armelor că sunt purtate pe umăr și mai pot slobozi încă focul.

Pentru prima oară pierduse noțiunea timpului și se desfăta cu poveștile tuturor de acolo. Pentru prima oară nu numai că nu contrazicea pe nimeni, dar era pentru prima oară când tăcea și nu zicea nimic despre el. Anii ăștia îl smeriseră și pustnicia îl făcuse mai înțelept. E drept că mereu s-a văzut mai „cu moț”, dar acum înțelegea viața altfel. Auzise el cândva o vorbă faină: că „nu te deștepți, ci te dumirești”. Acum se dumirise și el cumva.

E clar că lumea se schimbase mult în deceniile astea. Mai văzuse el schimbări în anii când stătea la loc de cinste, agățat în cui în odaia dinainte: a văzut când s-a băgat lumina în casă, difuzorul pus în cui chiar lângă el, televizorul, soba electrică, telefonul, dar acum auzea de treburi nemaivăzute, de născociri din alte lumi: de lunete care văd noaptea fără lanterne, de aparate care stau în pădure și trimit fotografiile acasă, de moriști zburătoare care fac filme din aer și câte și mai câte. Măine-poimăine or apărea și puști care merg singure în pădure și îți aduc dihania acasă, și jupuită, și scos din ea...

Freamătul din magazin era tot mai mare. Unele erau îngrijorate că nu va mai fi nevoie de ele, altele pline de speranță că vor purta pe ele noile născociri. Bătrânul tăcea, tăcea și le asculta pe toate. Cel mai greu în anii ăștia i-a fost să tacă, și acum, când avea atâtea de povestit, încă tăcea. Ce mult s-a schimbat lumea...

Într-o zi a venit iar cel ce l-a adus la magazin. L-a scos din rastele, l-a desfăcut pe masă și i-a citit toate semnele ascunse sub țevi, explicându-i cuiva înțelesul fiecărei cicatrice:

– Țăsta e semnul armurierului, aici e când a fost testată țeava cu încărcătură triplă, aici e cine a gravat-o, aici unde e M-ul ăsta e o testare specială după asamblare, aici e familia de armurieri, aici e o retestare după Al Doilea Război Mondial. După cum văd, clar e făcută înainte de război, pentru că Gustav Genschow a trăit în Berlin până în 1945, iar G-ul ăsta cu „Geco” în mijloc a apărut în 1922 ca marcă distinctă, deși prima dată a apărut în

1914. În orice caz, e o bijuterie care are undeva la un secol, plus sau minus, și nu are pic de joc, și e și oglindă pe țevi. Tu îți dai seama prin câte a trecut și ce vremuri a prins? Poate nu mă crezi, dar armele au suflet și pot vorbi. Trebuie doar să le lași timp și să le ascuți! Multă vreme nu vor vorbi, dar, într-o zi, când vor căpăta încredere în tine, o să vorbească. La început ca un foșnet, ca un gând, prin șoapte timide, și, când își vor da seama că le auzi, îți vor spune toată viața lor.

Se lăsase liniște în toate rastelele; toți erau ochi și urechi, deși e greu de priceput acum care și cum sunt ochii și urechile puștilor. Străbunii povesteau că de la începuturile fâuririi lor, o scânteie devine suflet și că armele au toate simțurile lor și că, față de noi, oamenii, au o ținare de minte curată și netulburată de vreme. Mai mult, ele împrumută părți sufletești ale stăpânilor și dăruiesc la schimb din înțelepciunea adunată, dar asta doar când nimeresc în mâini vrednice.

După ce porțile magazinului au fost ferecate, un drilling cu cocoșe exterioare, trecut și el de bună seamă prin multe aventuri, spărsese liniștea:

– Dacă tot am aflat de la domnii aceștia una-alta despre dumneata, încântă-ne cu înțelepciunea ta, bătrâne drag! Și așa am auzit că îți ia concediu proprietarul și o bună vreme nu ne-o mai zăhăi nimeni. Mulți dintre noi au stat nevorbiți vreme îndelungată și poate și mai mult om sta de aici înainte, la cum văd că s-au schimbat vremurile și rânduielele. Mare parte dintre noi poate nu vom mai vedea niciodată codrul și așa ne-om mai alina sufletul cu o poveste, două. Or învăța poate și ăștia tineri unalta, ori poate măcar nu s-or stinge odată cu noi poveștile pe care le păstrăm cu drag în sufletul nostru.

Bătrânul tresări. E drept că avea atât de multe de spus și era atât de nevorbit de atâta amar de timp. În alte circumstanțe sigur nu ar fi zis nimic, dar dacă a înțeles ceva în ultimii 20 de ani, a fost că trebuie să renunțe la mândrie. Și îi era greu, că nu era chiar orișicine; însă când a trecut odată noul an și a auzit numai pocnitori în loc de tunetul bine-cunoscut al puștilor care „împuşcau” anul vechi să facă loc noului an, și-a promis că dacă va mai ieși la lumină, va renunța la toată mândria lui. Și ieșise, e drept, iar de câteva zile un fior îl cuprinsese ca în vremurile de demult.

Un cor de zeci de glasuri a început să îi ceară să vorbească, dar el încă tăcea, parcă ceva încă îl oprea. Deodată se auzi vocea semiautomatei, colegul lui de „celulă” – că nu putea să-i zică altfel dulapului în care, timp de 20 de ani, i-au vizitat doar niște păianjeni, și ăia puțină vreme, că nu aveau cu ce să se hrănească. În alte vremuri, nu era săptămână în care bătrânul să nu dosească prin pliurile curelei câteva găngăni prinse din pădure, pe care le oferea cu drag celor doi bătrâni păianjeni cu care mai depăna uneori amintiri.

– De multe ori te-am auzit oftând și n-am avut niciodată curajul să te întreb. Știu că nu ți-am fost pe plac niciodată: ba că sunt semiautomată, ba că sunt macaronar fițos, ba că nu-mi place vânătoarea, dar, de fapt, niciodată nu ai schimbat mai mult de două-trei vorbe cu mine. Până te-i hotărî să vorbești – că simt că-ți stau multe pe suflet – hai să-ți spun eu, și pe urmă fă bine și judecă-mă cum îi pofti!

Când am ieșit din turnătorie, știam că voi fi o armă. Oțelurile din jurul meu vorbeau; unele erau poate la

a treia sau a patra retopire, remodelate, cu multă istorie în jurul lor, așa ca dumneata. Vorbeau despre o tehnică nouă de prelucrare la temperaturi foarte scăzute, criogenare sau ceva asemănător, că vom fi noile modele care vor revoluționa vânătoarea la goană. Spuneau povești frumoase despre goane la mistreți, la cerbi, la urși, despre nopți petrecute în jurul focurilor sau la gura sobelor improvizate în bordeie sau mutări, despre cabane de vânătoare, concursuri de tras cu arma... eram cumva la fel ca acei copii mici care îl așteaptă pe Moș Crăciun.

Când am fost gata, nici n-am apucat să stau în magazin; am fost livrată direct marelui vânător care mă comandase direct din fabrică. Da, poate aveam aere de tânăr încrezător, dar fără respect nu cred că am fost niciodată. Și iată că, reglată, cu lunetă cu punct roșu, curea, încărcător de rezervă plin de gloanțe, am pornit la vânătoare. În primele ieșiri eram doar admirată de o seamă de oameni și zvârlită pe bancheta din spate a mașinii. Seara se îmbătau, vorbeau doar despre cum îi păcăleau pe unii și pe alții în afaceri, despre ce combinații mai făceau; dimineața nu se trezeau, a doua zi continuau, trăgeau din mașini după tot ce vedeau, iar următoarea ieșire era la fel sau chiar mai rău. Se mai pozau cu trofee ale unor vânători mai destoinici și iar – băute și bârfe. Numai eu știu de câte ori am fost uitată cu glonț pe țevă și piedica lăsată liberă... Mai are rost să zic că niciodată nu am fost curățată? Desfăcută, unsă? Încă și acum am niște noroi în camera cartușului, rămas de peste 20 de ani. Și pe urmă, cum să-ți placă vânătoarea când nu era nimic din ceea ce credeam? M-am scârbit și eu. Țin minte că m-ai întrebat la începuturi dacă mi-a plăcut, iar când ți-am zis că nu, ai pufnit, pe urmă la fel, și într-un final nu am mai schimbat nicio vorbă luni de zile. Nu zic că n-oi fi greșit, nu știu cu ce, dar și matală, mare inchiuzitor te-ai arătat cu mine, mai ales când ți-am zis mândru, la început, că stăpânul m-a „inaugurat” cu o ciută. Ce era să fac? Nici acum nu știu cu ce am păcătuit așa greu în fața matală...

– Era la sfârșit de aprilie, începu bătrânul, mai aspru la început, dar cumva domolit spre final.

Se lăsase o liniște ca de sfârșit de decembrie, când nu mai bătea gram de vânt și copacii nu înghețaseră chiar de tot; toate șoaptele încetaseră. Vocea bătrânului era ceva ce nimeni nu mai auzise, un amestec între clopotul unei catedrale și mugetul cerbilor, cu o muzicalitate aparte, de nici nu-ți dădeai seama dacă vorbește sau cântă, dacă e vers sau nu. Vocea venea parcă din altă lume – și caldă, și dură –cumva parcă mușca din oțelul țevilor, dar în același timp mângâia urechile. Cinci cuvinte au fost de ajuns ca toată lumea armelor să muțască, ca în fața unui vrăjitor care descânta cum nimeni nu mai auzise până atunci, dar trezea în toți ceva de mult ascuns, uita, ca într-un timp fără timp, adormit de secole în toți. Ceva se schimbăse.

– La un sfârșit de aprilie mi-am rupt cuiul percutor, dar poate nu acum e momentul... M-am născut bătrân ca armă, topit din arme făurite cu meșteșug de strămoși, care de-a lungul anilor și-au dus la bun sfârșit treaba pentru care au fost făcute: din vârfuri de săgeți, sulite, țevi de tun, fier de urs, bile crestate și, mai presus de toate, o cruce ținută pe masa din altar. Toate adunate din locuri neștiute de mulți, păstrate în taină de câțiva, descântate, topite la miez de noapte cu foc fără început și

fără de sfârșit, neînceput de noi, adus din inima de vulcan nestins, călit cu farmece știute doar de pustnici, uitate de mai toți de azi. Pe vremurile alea, nu oricine ajungea să aibă o pușcă și nici nu era la îndemâna oricui să o facă. Erau câțiva oameni de văz în satele noastre care aveau rolul lor bine stabilit de-a lungul vremurilor: vrăciul, care ținea loc și de doctor, și de moașă; preotul, care era și învățător; și pădurarul. Restul obștii putea fi oricine, dar aceste trei elemente erau temelia comunității. Nu era un sat întreg dacă nu avea pe careva din cei trei. Sfânta Treime a micii comunități se înjgheba în jurul celor trei stâlpi, și nici nu erau așezați întâmplător: la intrarea în sat, care de cele mai multe ori era spre apus, stătea preotul (și zic preot, nu popă, că e mare deosebire între cei doi). Pe la mijloc, spre miazăzi, stătea vrăciul, care grijea cât și cum putea de obște, iar pădurarul stătea în capătul dinspre răsărit, de cele mai multe ori pe o culme de deal, de unde veghea cu grijă și în sat, și peste sat. Noii veniți stăteau mereu la miazănoapte, vegheați de vrăci în primul rând, dar fără să scape de ochii ageri ai celorlalți. Pe vremea aia, pădurarul era și jandarm, și paznic. Ei... alte vremuri.

Sfatul bătrânilor era format din minimum șapte bărbați încercați, iar când cineva greșea, era adus în mijlocul satului și, pe rând, fiecare îi amintea de faptele bune pe care le-a făcut, nu de păcatul pentru care era adus în fața satului. Unii se îndreptau, alții nu, și sfârșeau prin a fi alungați din sat; pribegeau și ei pe unde puteau, că așa era pe atunci. Așa s-a întâmplat și cu fostul pădurar: se înhăitase cu cine nu trebuia, puneau capcane și lațuri cu tot felul de braconieri ca să facă salamuri să le vândă pe la târg, furau lemne, rupeau roțile de la căruțele oamenilor prin păduri, nu mai respectau nicio rânduială și au fost izgonit cu toți ceilalți din sat. Atunci a fost nevoie de unul nou și, ca să aibă pornire potrivită, mai întâi i s-a făcut pușca cu care trebuia să apere lumea lor.

Era într-un sat de munte, vechi și încercat, în care timpul parcă stătea în loc de mii de ani. Unii căutau aur în râurile iuți de munte, alții intrau în măruntaiele pământului după tot felul de metale, o parte erau ocupați cu negustoria, dar nimeni nu stătea să aștepte să le picie din înaltul cerului avuția. E drept că unii au mai avut norocul să găsească ceva comori ascunse, dar parcă toate purtau blesteme și nicicum nu reușeau să se bucure de norocul ce a dat peste ei. Mulți vorbeau de comori ascunse care uneori se arată celor hărăziți, ca pe urmă să le ia sufletul și să îl ascundă împreună cu restul nenorociților îmbătați de duhul spurcat al aurului. Oamenii se uitau și cu milă, și cu invidie, și cu teamă la cei peste care se arăta peste noapte norocul. Mai văzuseră ei de-a lungul anilor nesăbuiți care, după îmbogățire, și-au pierdut mințile. Așa a fost și cu fostul pădurar, om de seamă al satului, care, într-o noapte de Sânziene, a dat peste o căldare plină ochi cu aur și argint. „tati, l-am pierdut și pe ăsta”, ziceau cu obidă oamenii.

Și uite așa, după o vreme în care lupii și urșii își făceau de cap prin lumea fără stăpân, oamenii au strâns de pe unde au știut cam tot ce trebuie pentru a turna o pușcă a lor, a satului lor, a lumii lor în final. Era un pustnic bătrân, cu har și cu dar, Ieremia, de care nimeni nu știa pe unde hălăduia, dar se întâlneau cu el când se așteptau mai puțin: ori în vreo furtună din care nu mai știau pe unde să se oploșească, ori într-un viscol din care nu

mai răzbeau să iasă, ori în ceva negură în care nimeni nu mai știa încotro să o apuce. Atunci apărea el, ca de nicăieri, și așa, aproape orb, îi ducea undeva la adăpost ori îi scotea la vreo mutare unde puteau aștepta până trecea furia naturii.

Într-un an, de Sânziene, coborâse pustnicul în sat și a ținut o slujbă în miez de noapte. Prea se înăpriseră toate cu oamenii și nu mai reușeau să străbată spre lumină. Atunci, după slujbă, le-a spus în taină ce să pregătească și de unde – multe nu le știu nici eu – și pe urmă au trimis un flăcău până în inima imperiului, la un meșter de arme. Cât a fost plecat feciorul cu toate cele de trebuință, toate fetele din sat au umblat despletite, iar bărbații nu au pus fărâmă de carne, brânză, ouă, ulei și jinars în gură timp de 40 de zile, cât a durat până pușca a fost gata.

Toate au fost făcute după cum a poruncit Ieremia, nimic nu a ieșit din cuvântul lui și iată că, după o vreme, bine strânsă într-o piele de lup pregătită tot de el, am luat calea înapoi și am ajuns în sat. Proaspăt făurit cu mare meșteșug, la intrare m-au așteptat cei șapte bătrâni și m-au dus în taină în biserica de piatră din sat, unde m-au pus în stâlpul mesei din altar. Biserica era una nouă, reconstruită din pietrele bisericii vechi; toate vorbeau între ele așa cum vorbim și noi și încă purtau pe ele sângele celor uciși de tătari în urmă cu aproape 700 de ani.

Cetatea fusese trecută prin foc și sabie pe atunci și încă rănile erau deschise; și după atâta vreme, nimeni nu le făcuse șapte sărindare la șapte mănăstiri odată, să plece și sufletele alea pe drumul lor. Încă rămăseseră în pribegie undeva între Rodna și Rebra, o parte pierdute prin Anieș, altele rătăcind prin albia Someșului de la Maieru la Sânziorgiu

Ei, de acum trebuia găsit și bărbatul care să o stăpânească, și asta nu era nici ușor, și nici la îndemâna oricui. E drept că mulți s-ar fi încumetat să pornească pe calea asta, dar pustnicul ținea morțiș ca, de data asta, lucrurile să meargă pe cărarea pe care o știa doar el. Am stat în stâlpul mesei o bună bucată de vreme; coborau din munte ciobanii cătrăniți că fiarele îi dijmuiiau zi și noapte, dădeau slujbe la biserică, dar nimeni nu reușea să le domolească, prea se năvăliseră la carne. Nu-i vorbă, erau vânători, erau și domni mari care veneau de prin capitală și din străinătăți, dar nimeni nu reușea să pună odată ordine în munții ăștia.

Trecuse și Sfânta Mărie Mică, ciobanii coborau în vale, domnii străini trimiteau hainele de vânătoare să le țină prin grajduri, să capete miros, să nu sperie cerbii. Venea boncănitul, și freamățul cerbilor îi chema tot mai tare pe împătimitii vânătorii să ia calea munților. Pe atunci nici măcar căruțele nu urcau peste tot; aveau oamenii locului cai anume pregătiți pentru vânătoare, puternici, dar liniștiți la pas, să nu-i zghihiuască tare pe domni, iar pe urmă trebuiau să fie și obișnuiți cu cântecele puștilor, să nu trântescă omul exact când slobozea pușcătura. Cine avea un cal învățat era aranjat pentru un an întreg, dacă era mulțumit neamțul de el. Și pe vremea aia încă veneau mulți domni.

Bujor era un bărbat harnic, nu sărea în ochi cu mai nimic. Avea o căsuță înainte de Rogoaza, lângă apă, câteva mioare și o iapă sură cu care vorbea cum vorbești cu omul; numai că Ianca înțelegea de multe ori mai bine ca oamenii și nu ieșea din cuvântul lui. Nu ar fi băgat-o

la pădure să nu-și rupă vreun picior, nici la căruță nu ar fi pus-o, dar, ce-i drept, un cal nu se ține din nimic. Mai veneau pe la Casa Scriitorilor din Valea Vinului fel de fel de domni pe care îi mai plimba, mai cobora vara la Sângerorz, unde era puzderie de turiști, dar nu era ceva așa de fiecare zi. Muntele l-a atras mereu, dar nu prea voiau domni să se plimbe pe munte, și vânători nu duceau. Iancăi nu-i era teamă de pușcături; trecuse de atâtea ori pe când dinamitau artificierii la mină, încât nici nu-i mai tresăreau urechile. Și în toamna aia, popa unguresc i-a zis că are un doctor care vine la boncănit și care are nevoie de un cal bun. Nu ar fi lăsat-o singură, dar domnul era unul mai dăchisit și nu voia însoțitor, așa că, cu sufletul îndoit, i-a dat-o doctorului. De umblat, a umblat bine, că după două săptămâni i-a pus doctorul bani de-o casă pe ea, dar Bujor știa una și bună: lanca nu e de vânzare. Cum era însă bun la suflet, i-a făgăduit doctorului că mânzul pe care îl va fâta prima dată i-l dă lui, numai să îl ia și pe el la boncănit că prea încântat s-a întors 'mnealui din munte.

Și uite așa, trecuseră pe al patrulea an de când Bujor mergea cu lanca, Surul și doctorul Iosif (că așa îi era numele) pe toate coclaurile. Doctorul se îndrăgostise de munții aceștia și luase în stăpânire tot fondul de vânatoare, iar Bujor devenise indispensabil doctorului. În iarna aceea lupii deveniseră diavoli: atacau peste tot și pe unde intrau făceau haram, ucideau de plăcere tot ce prindeau și mai ales câinii din sate. Nimeni nu mai știa cum să le vină de hac; degeaba făceau goane, degeaba puneau capcane prin pădure, era un lup atât de ducucit încât zici că era cu Necuratul. Încercaseră mulți să-i vină de hac, dar dihania parcă era mereu mai deșteaptă.

Și iată că de Bobotează, pustnicul a trimis vorbă lui Bujor să meargă înainte de miezul nopții până la părintele din sat. S-a pornit Bujor și, când a ajuns în fața casei parohiale, se gândea el cum să bată la ușa popii în miez de noapte și să-i spună că i-a poruncit pustnicul să meargă la el. Ușa bisericii era închisă, dar înăuntru era lumină. A apăsat cu sfială călcătorul și ușa s-a deschis ușor și fără niciun zgomot. Părintele tocmai se ridicase din fața altarului.

– M-a trimis...

– Știam că vei veni. Adică nu știam chiar că tu vei veni, știam doar că trebuie să vină cineva. Cumva mă bucur că ești tu. Am un dar pentru tine; poate fi binecuvântare, dar poate fi și pacoste. Asta numai bunul Dumnezeu o știe de pe acum. A ieșit din altar cu o legătură înfășurată în blană de lup. Orologiul din turn bătea exact miezul nopții.

– Să știi că nici eu, nici pustnicul nu te-am ales; ea te-a ales. Bagă de seamă ce faci de acum înainte, că mare nădejde ne-am pus în tine!

Ei, ce a mai apucat-o pe lanca fornăitul când s-a apropiat Bujor cu blana de lup!

Povestind, bătrânul Shull căpătase un luciul aparte. Era exact miezul nopții și razele lunii băteau pe el, făcându-i oțelul să capete nuanțe albastre, iar vocea lui răsuna ca un clopot de biserică; fiecare vorbă făcea să vibreze totul în jur. Nu mai era bătrân; era vocea unei lumi de mult apuse care prindea din nou viață cu el și prin el. Parcă se înfiripase o legătură între toate armele din magazin și toate trăiau fiecare amintire a bătrânului ca pe o experiență personală. Spuneau bătrânii că există un fel de suflet

comun al fiecărei comunități, legat direct la divinitate, așa ca două scări de lumină spiralate care urcă până sus și se întorc ca într-o nesfârșită călătorie.

Pentru prima dată, în magazinul de arme se născuse sufletul comun al tuturor. Toți inspirau și expirau povestea spusă cu măiestrie de acest bătrân, parcă născut înainte de facerea lumii. Prea le pune în toporăște într-un fel de nu te mai lăsați dus de alte gânduri. Chiar și armele noi, ganț-ghibir cum li se spunea, parcă nu mai râvneau la noile lunete termice, ci s-ar fi bucurat mai mult să ajungă în coburii legați de șaua Iancăi.

Bătrânul făcu o pauză și unora li se părea că pe țevi îi iese fum – dar nu fum de pușcătură, ci parcă fum de pipă cu aromă de cireșe amare, care le umplea nările și îi cufunda și mai mult în lumea de mult apusă. Să fi fost vrăjitor? Se întrebau unii, dar nici măcar în șoaptă, ci doar în gând; nimeni nu cuteza să tulbure liniștea. Pendula veche cu greutate de bronz bătea miezul nopții, parcă în tandem cu clopotul bisericii de acum un secol. Timpul stătea în loc, iar mirosul de cireșe sălbatice îi îmbătase pe toți.

– Era un ger cumplit, gerul Bobotezei, atunci când crăpau pietrele prin ocol la oameni. Nu bătea gram de vânt și nu era urmă de nor pe cerul plin de luminători. Ajuns acasă, pe Bujor îl aștepta pustnicul. L-a pus să frământa șapte pâini împletite, au cioplit șapte curpătoare din lemn de tei și au topit seu de oaie din care au făcut lumânări, iar în loc de fitil au pus fire din coama Iancăi. Dintr-un sac a scos un fel de sac cu mâneci și glugă, din blănuri de mioare.

– Măine seară or porni colindătorii de Sfântul Ioan Botezătorul. Popii și-or fi încheiat umblatul din casă în casă, mulți s-or aduna unii pe la alții și, de bună seamă, dihania o să coboare să-și ia tainul, că de la Crăciun nu i-am mai văzut urmele pe nicăieri. Am aici o splină și un ficat de cerb; l-am găsit cu picioarele rupte pe un pârâu borșit și înghețat. Fusese fugărit de toată haita, dar ceva i-a întors din drum. I-am curmat suferința. Dis-de-dimineată o iei la deal, mergi pe Dealul Popii și acolo, la căsoaie, pui pita pe un butuc și aprinzi lumina. Nu te teme că n-o să o stingă vântul, că nu suflă nici cât să tremure un fir uscat de iarbă. Zici un „Tatăl nostru” pentru sufletul lupului, lași în urma ta splina asta pusă într-o traistă de lână și o târaști după tine până între pâraie. Te întorci și o iei roată pe Ciungi, de acolo îi dai drumul și îmi cobori pe Crăciunel; dar numai de sus, de la stână, dai din nou drumul la traistă în urma calului, tot după ce pui următoarea pită și lumină. Ai de făcut șapte drumuri: de pe Toacă, pe sub Beneș, de pe Corățel, de pe Dos, de pe Cupării și ultimul mi-l faci de pe Râsul. Dar acolo îmi pui și ficatul ista în sac, după ce îl tai în patru bucăți. Lumânările ar trebui să țină până spre ziuă; corbii or veni să vadă cine a aprins lumini pe munte, unele păsări or primi pâinea de pomană or mulțami ceriului și poate, poate molcomim noi pe dumnealui să vină lino-leano pe urma de sânge. Pe lanca mi-o legi de un molid între pâraie și tu te pui în mijlocul ghețurilor; intri în sacul ăsta îmblănit și bagă de seamă, nu cumva să miști, nici să nu sufli măcar!

Ai aici o pușcă sfințită, menită să apere lumea asta și pe oamenii ăștia, iar acum e vremea să se facă dreptate, că știi și tu cum s-au prea nărvit sălbăticiunile în ultima vreme. Dacă le luăm căpetenia s-or mai risipi și

or mai merge poate și prin alte locuri. Pe țeava din dreapta bagi plumbul ăsta. Numai eu știu cum l-am meșterit și în câte locuri am umblat să scot din măruntaiele munților tot ce mi-a trebuit pentru el, să fie și moale, și tare, să nu se sfărme din pușcătură, dar să se rupă când o intra în lup. A stat tot postul în sfintele daruri și în cupa cu care s-au împărțit toți de Crăciun. În stânga bagi o poștă, toate bilele sunt din argintul scos de aici, de la Fântâna Tâlharului, de bunicii noștri. Ține minte, sângele cere sânge! Și acum scoate odorul ăsta din blana de lup, pune-le toate una peste alta și la drum! Curea nu are, că îi facem pe urmă din pielea lupului. Cât despre lanca, nu te teme, că am blagoslovit-o eu să nu se teamă de lupi. Cât umbli tu azi, îi duc eu între pâraie niște otavă fragedă de sub Ineu, că acolo le place tuturor cel mai mult să pască până urcă oile la deal.

Drum lung chiar și pentru un om obișnuit cu muntele. Zăpada nu era chiar așa de mare; poate de asta coborau lupii mai mult în sat, că nu prea reușeau să prindă cerbii dacă nu era zăpada adâncă. Lanca suia cu voinicie pe ultimul traseu, nu dădea semne mari de oboseală, deși aburi groși ieșeau din ea. Simțea că ajută la ceva important. Era deja întuneric și luna nu ieșise încă; zăpada scârțâia tot mai tare sub copite.

În cele din urmă, au ajuns între pâraie. Bujor a legat-o de un molidaș și i-a pus două pături groase pe ea. Nu reușea să-și explice cum reușise să aducă pustnicul otava, că nu era nicio urmă de cal sau căruță până acolo, dar nici nu se mai gândea la asta. Intră în blana de oaie și se puse în mijlocul pârâului. Gheața era groasă, dar pe ici, pe colo, apa sprintenă de munte străbătea pătura de nea și o sculpta în fel de fel de forme. O bufniță zbură fără niciun zgomot și se puse pe molidul lincăi.

Luna dădea semne de trezire și Bujor încercă cu grijă arma. Câte gânduri îi treceau prin minte, mai ales că văzuse de atâtea ori prăpădul lăsat de lupi! Mai fusese el cu domnii la deal, trăgea destul de bine, dar lup nu numai că nu împușcase, dar nu împușcase nimeni dintre cei pe care îi știa; iar de văzut, văzuse doar de câteva ori, de la distanță. E drept că nenorocirile lăstate de ei le știa și el: oi ologite câte 50 odată când scăpau lupii în vreun saivan, vaci rupte, de viței nici nu mai zicea... dar, cum spuneau și domnii, era cel mai greu să puști lupul.

Cam la 25 de pași de lanca, agățase într-un arin traista cu splina și ficatul tăiat în patru; vărsase pe jos și niște sânge proaspăt de la un miel fătat prea devreme chiar în noaptea aia. Timpul se scurgea lent. Se apropia miezul nopții; era nedormit de aproape două zile. Gerul de afară îl simțea doar pe față când își descoperea gura să vadă dacă a pornit vântul să bată, dar aburii se ridicau drept în sus, ca fumul de la toate casele când e ger și se fac acele coloane care zici că se unesc cu cerul.

Nici nu și-a dat seama când și de unde a apărut un râs, exact la zece pași de el. Mergea ușor, mai că plutea, adulmeca timid amestecul de arome care de care mai îmbietoare. Bujor nu împușcase nici râs; îl văzuse odată sărind dintr-un fag, dar nu reușise să-l ochească. Nu era un împătimit al vânătorii pe atunci; știa că trebuie făcut planul la Ocol și asta era. Mulți și-ar fi dorit să aibă un râs înscris acolo, pe răbojul patului. Bujor îi admira pașii fini în timp ce se apropia de traistă, adulmecând atent, când deodată pădurea tresări la urlatul unui lup. Pe urmă altul și altul.

Felina dispăruse fără zgomot, așa cum apăruse. Umbre peste umbre treceau dintr-o parte în alta a pâraielor, ca într-un dans nebun al duhurilor pădurii. Urletele se apropiau, și el se întreba cum va ști care e maimarele lupilor, acum, în toiul nopții. Luna trimitea raze peste tot în timp ce șase-șapte lupi se învârteau pe sub arinul din care izvorau miresmele ce-i aduseseră până acolo. Încă se mai auzeau urlete îndepărtate, încă mai treceau umbre.

De pe o coastă sări o umbră mare. Toată haita încremenise. El trebuie să fie! Cu mișcări mai fine ca ale râsului, Bujor scoase arma din blana de lup și împinse ușor-ușor piedica în sus. Deși o făcuse atât de fin, clănțănitul metalic se auzi parcă mai tare decât apa care foșnea pe sub gheață. Haita dispăruse în întunecimea pădurii. Lui Bujor i se părea că răsuflă mult prea tare și că bătăile inimii au ecou în toată pădurea. Trecu așa mai bine de un sfert de ceas.

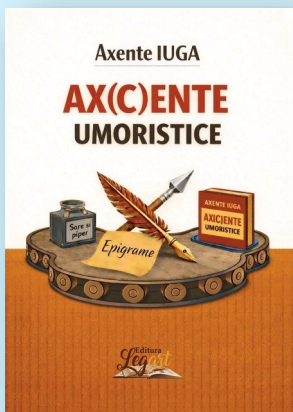
Nechezatul lincăi a venit odată cu saltul lupului. Într-o clipă, Bujor slobozi pușcătura. Oțelul mușcă cu poftă din bila ce ieșea pentru prima oară pe gura sa. Lupul se dădu de două ori de-a berbeleacul și se trase pe lângă râu, în vale. Bujor ieși din sac și o porni încet pe urma stropilor de sânge. Nu erau mulți, dar erau cu spumă multă pe ambele părți – semn că trecuse prin plămâni. Lupul intrase în gura minei de pe Izvorul Roșu, Bujor după el. Nu vedea nimic, dar îl auzea cum se zbatea și încerca să-și muște locul unde plumbul îl nimerise. Ca într-o vrajă, istovit și îmbătat de efort, se lăsase jos și aștepta momentul când dihania va ieși în fugă către apă. Vedea de unde era ieșirea din mină, luminată din plin de lună. Tremura tot în timp ce îl treceau toate apele; tremura și de oboseală, și de frig, și de foame. Nici nu mai știa dacă mâncase ceva. Pică precum într-un somn de moarte. Nu știa câtă vreme a trecut. La o vreme, simți niște săgeți până în măduva oaselor mâinii. Dădu să se ridice, dar greutatea lupului care sărise pe el nu îl lăsa. Scrâșnind din dinți, întinse mâna liberă după armă, o înfipse undeva sub barba lupului și trase trăgaciul. Sângele cald al lupului – sau al lui, că nu-și mai dădea seama – îi împoșcose gâtul și fața. Cu greu s-a ridicat, s-a dezmoșit, a prins dihania și a luat-o pe umăr. Lupul era greu, dar cumva nu-l mai simțea. Brațul stâng îi amorțise, afară se crăpa de ziuă.

Acum întinsese lupul pe zăpadă. Ce animal maimestos! Ce mare, ce alb pentru un lup! Izvorul Roșu curgea mai roșu ca niciodată acum, în primele raze ale soarelui. Mergând înapoi o găsisse pe lanca în pârâu, mâncată mai bine de jumătate de restul haitei. Sus, pe cele șapte creste, lumânările își dădeau și ele ultima suflare, în timp ce păsările ciuguleau ultimele firimituri din pâinile date de pomană de sufletul celor două vietăți trecute poate prea devreme în lumea cealaltă.

Sângele ceruse sânge, pădurea ceruse jertfă. În vale, satul era învăluit încă în liniște, dar fumul nu mai urca drept spre cer; gerul se mai domolise. În pârâu, Bujor își lua rămas bun de la lanca. Lacrimile lui cădeau peste picurii de sânge pe care apele îi duceau departe de aici. Se împlinise ce era de împlinit...

Cărți primite
la redacție

Ștefan-Cornel Rodean,
Meserie, te halești!, (povestiri
de râsu-plânsu), Editura
A.T.U., Sibiu, 2026

Axente Iuga, *Ax(c)ente
umoristice*, Editura Legart,
Timișoara, 2025

*Antologie literară. Proză, poe-
zie și epigramă*, coordonator
Viorel Martin, Editura AGIR,
București, 2025

Valer Pop

Lelea Floarea așteptând

E tare mult de atunci.

Lelea Floarea șade pe prispa casei în fața grădinuței pline de flori și toarce cu cujăica – primită cadou de la bărbatul său pe vremea când îi era drăguță – împlântată-n brăul ce-i înconjoară mijlocul. Toarce lână albă ca părul ce-i stă ieșit pe tâmple de sub năframă, care este și el atât de alb, că pare un cerc de zăpadă în jurul frunții.

E mai tristă decât oricând lelea Floarea. Peste câteva zile se împlinesc tocmai cinci ani de când i-a murit bărbatul, bunătate de om, cu care a trăit fericită; ș-apoi de, nu-i de mirare, căci s-au luat din dragoste.

Un singur copil le-a dăruit Dumnezeu, și acela după mulți ani după ce s-au luat.

Miluț e leit tată-său la înfățișare, dar nu și-n apucături, e zburdalnic și nesupus. Cu toate astea mult îi era drag de el, și se miră cum de poate trăi fără să-l vadă, de trei ani și jumătate de când s-a dus în lume, cine știe unde, cu firea lui ușuratică; nu-l răbdase inima să stea la un loc, în satul în care a văzut lumina zilei, lângă vatra părintească, și a pornit în lumea mare printre străini.

Foarte rar primea vreo veste de la el, și atunci nu-i scria decât puțin, puțin de tot. Dar mai rău, scria numai când pătea ceva rău. De aceea când primea scrisoare de la el avea o mare strângere de inimă. Dar și așa, tot ar vrea să-i scrie mai des, dacă să vină până la ea i se pare cam greu. De patru luni însă, nu a primit nici atâta, și tare mult îi era frică bătrânei că nu-i vor ajunge zilele să-l mai vadă încă o dată pe Miluț al ei.

Vai, cum de nu am avut noroc la copil, ca la bărbat! Se gândea ea. Să fie oare de tras după vreun blestem? Nu știu ce să cred.

Se gândește baba Floarea la toate astea, la viața, la trecutul ei de când își putea aduce aminte și mai ales la tinerețe, pe atunci când o chema Florica, cea mai mândră fată din sat, cu părul bogat împletit în cozi mari și stufoase și cu ochii albaștri, atât de albaștri, că păreau două bucațele rupte din cerul unei dimineți de mai, și e atât de dusă pe gânduri, că lasă să-i cadă fusul, care s-a desfăcut din firul de lână și s-a rostogolit jos la picioare.

Se gândește adânc, și două lacrimi fierbinți i se furișează din colțurile ochilor, alunecă pe obrazu-i zbârcit printre ridurile adânci și cad pe mâinile lunecate în neșire în poala poalelor.

Vai grea este viața de văduvă, și singură!

„Doar de-o veni mai curând”, șoptesc buzele ei.

O pasăre răpitoare trece deasupra acoperișului și sperie găinile strânse-n ocol; cotodăcitul cloștilor ce-și cheamă puii la adăpostul aripilor lor o face să tresară. Se uită împrejur ca deșteptată dintr-un vis, oftează din greu și-și șterge ochii cu colțul năframei. Ridică fusul căzut, înfășurând lâna la loc, încet, temându-se să nu-l rupă, ca și când firul subțire de lână ar fi firul vieții sale.

Înțepenește cujăica în brău și începe să toarcă mai departe, zbârnâind fusul printre degete, care sare vesel încolo și-n coace, pe când cocoșii tot sparg tăcerea cu cântecul lor.

Ce gânduri o vor frământa la noapte pe lelea Floarea? Nu știm. Știm doar că nopțile pentru omul bătrân sunt foarte lungi.

Leon - Josif Grapini

Mirele erou

Ai spălat și ai țesălat animalul, se aude răspicată, chiar amenințătoare, întrebarea, bărbatul, culcat pe o parte în pat, cu mâna sub cap, crede că e interpellat în vis de un înger, se miră, mirare îndreptățită, doar știe că îngerii nu au nervozități și nici nu ți se adresează cu voce spăimoasă, poate e un diavol, își spune în gând, abia când întrebarea, strigată a doua oară, e însoțită de o hurducătură zdravănă, își dă seama că nu visează, că lucrurile se petrec aievea, că bănuiala s-a adeverit, e un diavol în carne și oase, nevasta lui, care, proțăpătită lângă pat, cu mâinile în șolduri, îi aruncă nu numai întrebarea, ci și niște priviri fulgerătoare, prevestitoare de rău, sare omul ca fript, Ba, am uitat, amu mă duc, și iese glonț pe ușă, bine face, nu mai era mult și se alegea nu doar cu vorbe strigate, ci și cu vreo păruială, veți zice greu de crezut una ca asta, un bărbat să fugă din calea nevestei de teama unei păruieli, ați înțelege pe deplin dacă ați vedea-o cât e de multă și de mare ea și cât de pîrpiriu și sfrijit este el. Omul s-a precipitat de teama consoartei, dar și din altă pricină, peste trei zile, în sat va avea loc cea mai mare sărbătoare a acestui început de vară, un ceremonial desfășurat cu mare fast la care el va fi vedeta, nu bărbatul ieșit glonț pe ușă, ci animalul rămas nespălat și nețesălat, da, nu vă mirați, după cum vom vedea mai încolo va fi nu doar vedetă, va fi un mire, un erou, chiar mai mult, un zeu, nu-l numim noi așa, ci sătenii, cât privește asocierea celor două cuvinte, mire și erou, extrapolând, am face o singură remarcă, pîrpiriul din poveste, când s-a însurat cu uriașa lui mireasă, s-a dovedit un adevărat erou. El crede cu totul altceva, că a fost un bou. Îl lăsăm pe om să-și spele și să-și țesale dobitocul, gândindu-se că numai un dobitoc poate uita mult așteptatul ceremonial, și oferim câteva lămuriri.

De Rusalii, în sat are loc un obicei rămas din moși-strămoși, gospodarii de frunte aleg un bou care-i mai arătos ca să fie eroul sărbătorii, va fi purtat cu fală pe drumul principal și pe ulițele așezării, în fruntea unui alai alcătuit din mai toți sătenii. Că-i cel mai arătos e una, dar animalul trebuie să răspundă și altor cerințe obligatorii, firească, doar va fi un zeu, să fie alb, cum boi albi rar se găesc, se acceptă și unul bălțat, altfel tot ceremonialul se duce de răpă, să aibă coarne lungi, ascuțite, boante îi afectează imaginea, ar fi ca un erou pe câmpul de luptă cu țeava armei îndoită ori cu baioneta ruptă, și suficient de îndepărtate încât să încapă între ele frumoasa cunună, împletită din băr-

bănoc și flori de câmp, pe care animalul o va purta cu măreție pe cap. Mulți se vor întreba de ce nu se alege un taur, le răspundem că ultima condiție taurul nu o poate îndeplini, să fie blând, să poată fi purtat prin mulțime cu ușurință, fără teama de a fi scăpat din mână. Animalul ales trebuie neapărat să aparțină unuia dintre marii gospodari ai satului. Gospodari sunt, nimic de zis, mulți își lucrează pământul ca și înaintașii lor, ară, seamănă, prășesc, culeg, fac fân, transportă roadele câmpului, dar au tractoare și utilaje adecvate, câțiva mai țin în grajd și leagă la car unul sau doi cai, însă boi nu vezi nici să dai în bobi, din câți au fost altădată a rămas numai unul, cel al pîrpiriului, nu e nici alb, nici bălțat, e roșcat, dar măcar e bou, nu vacă, da, da, nu radeți, și în satul vecin ceremonialul are loc în fiecare an, însă oamenii de acolo, cum nici ei nu mai au boi, au hotărât să înlocuiască eroul cu o eroină, deoarece vaci încă mai sunt, și albe, și bălțate, și mari, cu coarne lungi, dacă nu ești atent la alte detalii, vaca împodobită o poți ușor confunda cu un bou, așa că sătenii noștri țin cu dinții de ultimul bou rămas să ducă mai departe tradiția. Pîrpiriul nu-i gospodar de frunte în sat, a renunțat la animale rând pe rând, ca mulți alții, nu mai sunt rentabile, laptele de vacă nu are căutare, adică are, dar nu cel muls în șistar, ci laptele ambalat în cutie, carnea proaspătă de vită nu se mai cumpără, sunt pline magazinele de cărnuri și preparate care mai de care mai apetisante, lâna de oaie s-a adunat an de an și i-a umplut podul casei, nimeni nu-i interesat de ea, cine să mai toarcă și să țeasă azi pănură ori covoare, satul e plin de doamne, nu au mai mult de opt-zece clase, dar au haine domnești și aere, nu vezi una tânără cu basma pe cap, toate-s tunse și coafate, până și muiera lui și-a tăiat părul, se fardează strident și poartă unghii lungi și vopsite, cum să mai mulgă o vacă, nu are cum, ca atare bietul om le-a vândut sau le-a tăiat, a rămas în băătătură cu bou roșcat și bătrân, l-ar fi dat și pe el la abator, însă oamenii l-au rugat să-l țină, îi umplu podul șurii cu fân în fiecare an, ba îl și plătesc pentru îngrijirea animalului, bou, fie vară, fie iarnă, stă în grajd, mănâncă fân și rumegă, cum stăpânul și -a vândut fânețele și bucățile de pământ arabil ca să-și poată înălța și renova casa pe placul nevestei, nu e folosit la lucrul câmpului, dacă tot nu e de niciun folos pe lângă casă, a zis stăpânul, ar putea măcar vara să fie dus în munte, cu alte bovine, cum e obiceiul, dar riscul ar fi mare, au replicat sătenii, ar pu-

tea da peste el un urs voinic, bătrân cum e, i-ar cădea lesne pradă.

Ritualul impune alegerea animalului și a cetei de feciori cu două săptămâni înainte de marea sărbătoare, cum animalul e ales de câțiva ani, rămâne de dus la bun sfârșit a doua cerință. Feciori mai sunt în sat, nu toți au ales viața de la oraș pe cont propriu ori pe cheltuiala părinților, însă tinerii, patru la număr, aleși dintre cei mai harnici și vânjoși, vânjoși, căci au de strunit animalul dacă o ia razna, să sperăm că nu va fi cazul la această sărbătoare, doar eroul nostru nu e la prima lui reprezentare, revenim, cei patru, în noaptea premergătoare ceremoniei, trebuie să stea izolați, și ei, și boul, în afara satului, într-o poieniță, să facă din scoarță de cireș sălbatic curele, coifuri și măști, să împletească mândra cunună care va împodobi capul zeului și să-l păzească în vreme ce paște iarba fragedă și suculentă. Ei însă ar prefera să se izoleze la barul din capătul satului, deschis toată noaptea, unde pot juca păcănele și ciupi de coapse barmanița care nu face nazuri, cum să facă, deși-i încă în floarea vârstei e văduvă, a pus pe picioare birtul la ieșirea din localitate pentru a se feri de gura satului, știe ea ce are de ferit, aici, peste noapte, mai trag și unii lucrători la pădure duși de acasă cu săptămâna, cum să nu tragă, căci și barmanița se lasă trasă, dar să nu lungim povestea, până la urmă, îmboldiți de convingeri ori constrângeri, s-au găsit patru flăcăi să-și petreacă noaptea făcând de strajă la viitorul mire dus la păscut, având grijă să aducă pe șest băutură și țigări, ce să faci o noapte întregă după ce gați curelele, coifurile, măștile și cununa, bei un păhărel, faci o țigară și stai la taclale, mai afli una, alta, mai exact, despre una și alta căroră nu le pasă de gura satului și se lasă trase și împinse, bârfe de bărbați, uneori bârfa femeilor e nimic pe lângă cea a bărbaților. Bine le-ar fi fost în satul învecinat, acolo tinerii nu au de confecționat măști, curele și câte și mai câte, culeg flori și spice de grâu pentru cunună, nu singuri, ci împreună cu patru fete, alese pe sprânceană, numite druște, să stai noaptea lângă un foc, să faci coif din coajă de cireș, să aduni pe băjbăite flori și să împletești cunună, atent să nu o ia boul la sănătoasa, apoi asta te poate scoate din boii tăi, dincolo-i altă viață, mai o glumă deocheată, mai o ciupitură, un sărut pe furiș, ba, poate, și o tăvăleală nevinovată, altfel culegi flori și spice și le împletești împreună cu o codană, degetele se ating, senzațiile plăcute și dorite te cuprind, ce vrei, oameni deschiși la minte vecinii, nu ca ai noștri, nu spunem noi, ci băietanii porniți la drum spre bătătura zeului.

Gata-i boul, întreabă unul dintre feciorii gătiți în straie populare, opriți în fața porții gospodarului, îl numim așa de vreme ce sătenii l-au ales, Gata dară, îi spălat și țesălat, în care poiană vrei să vă duceți, Apoi, vom vedea noi în care, Ar fi bine să mergeți în Poiana Rotundă, acolo-i învățat, îi iarba mai zemoasă și nu-i nici drum lung, să nu se trudească prea tare,

Așa vom face, nici noi nu vrem să ne ostenim peste măsură, avem o noapte lungă înainte. Omul scoate dobitocul din grajd, flăcăii îl mână din urmă. Până ajung ei în poiană, să răspundem unor eventuale întrebări, cireși sălbatici încă sunt în jurul poienilor din preajma așezării, moșii și strămoșii au fost precauți, au tot plantat puieți, ba s-au mai însămânțat și singuri, vreascuri să facă și să întrețină focul se găsesc din abundență, cei care exploatează pădurile nu se îngrijesc să lase locul curat, timp pierdut și câștig zero, vremea e frumoasă, va fi o noapte înstelată, fără risc de ploi care să le stingă focul, să ude flăcăii până la piele și pielea animalului, chiar și mâine se anunță o zi însorită, ceremonialul nu va avea de suferit nici-cum, nădăjduim că zeul nu va da ortul popii în această noapte, hrănit numai cu fân se poate umfla de atâta iarbă fragedă, bașca unde mai pui că e și bătrân, nu poți știi niciodată.

Când se crapă de ziuă, focul încă arde, mirele paște, ne-am făcut griji fără rost, feciorii, cu toate lucrurile de trebuință pentru mascarea lor terminate, dovadă că au fost harnici, încă mai sporovăiesc în jurul flăcărilor, ce-i drept, cam anemice, li se mai împletește limba în gură de la atâtea păhărele și li se închid ochii de somn, discută mai mult ca să nu adoarmă, Mă, voi știți că e o onoare pentru noi să fim aleși în ceată, Poate pentru tine, pe mine nu mă încălzește cu nimic, mi-a zis tata că de nu vin nu mai văd un leuț de la el, Și că astăzi noi vom fi personaje sacre în ceremonial, Adică cum, Adică personaje sfinte, Apoi, la cât am băut și ce prostii am scos pe gură eu zic că numai sfinți nu putem fi, Și că noi îl apărăm pe zeul mire, Adică pe bou, Da, îl păzim de rele și luăm parte alături de el la o ceremonie cu înțelesuri mitologice și religioase, sărbătorim lumina soarelui care va coborî forțe vindecătoare asupra oamenilor și a animalelor, ne va aduce belșug și bunăstare în sat, Careva să-i taie macaroana la asta, mă, eu cred că tu te-ai îmbătat mai tare decât noi, hai să ne strângem catrafusele și să o luăm la vale, dacă îl mai ascultăm mult, sigur ne prinde somnul și se duce dracului toată munca noastră și ceremonia.

Gospodinele, cele în vârstă, bineînțeles, care încă îndrăgesc țesăturile și cusăturile tradiționale se întrec una pe alta să vină în ograda pirpiriului cu covoare de lână înflorate, cu fețe de masă țesute ori cusute cu flori sau motive, fetele aduc panglici multicolore, clopoței și brâie tricolore, pe acestea din urmă le vor purta flăcăii din ceată, nu ne îngrijorăm din prețina lor, aerul răcoros și drumul de întoarcere le va spulbera beția și-i va înviora, oricum, ochii împăienjeniți de somn și de băutură vor fi ascunși sub mască, așa încât își vor putea juca, în fruntea alaiului, rolul de personaje sacre, ca să folosim vorbele unuia dintre ei. Cum fiecare dintre țesături și cusături își ia ochii, e greu să alegem cea mai frumoasă dintre ele, alegerea, în satul vecin, o fac druștele, aici, din lipsă de îndrumări ritualice, ca să evite certuri inutile, de această

dată femeile l-au rugat pe gospodar să aleagă el, ți-ai găsit, soția lui, aducându-și aminte că și ea are rol de gospodină, l-a împins cât colo și, căutând și gășind un criteriu în minte, a ales un covor ale cărui flori se asortau cel mai bine cu fardul și cu unghiile ei vopsite. Au ajuns flăcăii și boul, flăcăii, gata mascați, cu coifurile pe cap, cu măștile trase pe față, cu curelele prinse peste mijloc, boul, parcă mai gras, țesălat, nu părea a fi chiar așa de bătrân, fetele i-au pus covorul în spinare, clopoței în vârful coarnelor, i-au prins panglicele multicolore, tinerii au adus crucea de anul trecut bătută într-un cui pe peretele grajdului, i-au așezat-o pe creștet, legând-o cu sfori, peste care au prins cununa de flori, așa împodobit, ca un pom de Crăciun, nu-ți dai seama dacă e bou ori vacă, mai mult ca sigur pe asta s-au bazat vecinii lor de pe vale când au hotărât să schimbe zeul cu o zeiță. Cum slujba de la biserică s-a terminat, drumul s-a umplut de moșnegi și babe, bărbați și neveste, feciori și fete și de o droaie de copii, fără aceștia din urmă ceremonia-lul nu-și are rostul, așa consideră localnicii, trebuie văzut de mic, ținut minte și dus mai departe.

De regulă, întâmplările neplăcute le uităm mai greu, ceea ce se va petrece azi cu siguranță nu va fi uitat de săteni, dar să nu anticipăm.

Alaiul se pune în mișcare, având în frunte cei patru feciori mascați, câte doi de o parte și de alta a mirelui, pe traseu se vor năpusti asupra babelor și a copiilor, gesticulând în fel și chip și strigând cât îi țin bojocii pentru a-i înspăimânta, babele își vor scuipa în sân și își vor face cruci largi și repetate, copiii, speriați de draci, vor face ca toți dracii, urmează pe-rechi de flăcăi și fete, ei poartă arme, nu vă impaciențați, sunt puști de lemn, cumva trebuie să le dea o întrebuintare și astăzi, în vremuri de tristă amintire erau folosite la pregătirea premilitară, dacă nu folosesc pușca, își folosesc gura, chiuie de se aude până dincolo de barul din capătul satului, dacă ei chiuie, și fetele trebuie să-și aducă aportul, cântă, fiecare cum știe și cum poate, când mai multe glasuri se împletesc într-unul singur, afonii trec nevăzuți, chiuiturile și cântecele nu-s pentru distracție, cum s-ar putea crede, ci pentru alungarea duhurilor rele, la asta ajută și apa sfințită stropită cu dărnicie de preot pe traseu, și pentru chemarea tăriilor cerești aducătoare de rodnicie pământului și de bunăstare stăpânilor lui, vin la rând lăutarii, doar nu ați crezut că fetele își arată talentul muzical fără a fiacompaniate, acordurile de vioară, de acordeon și de clarinet, dacă posesorul instrumentului din urmă a ieșit din spital și poate umbla, căci și-a rupt un picior, dau forță și armonie cântecelor, ba mai și ascund vocile răgușite ori lipsite de muzicalitate, vine la rând preotul înconjurat de gospodarii de frunte ai satului, pirpiriul e printre ei, nu-l pot supăra, și anul viitor au nevoie de animalul său, mulțimea adunată întregeste alaiul. Boul este plimbat, așa cum ați aflat deja, pe toate drumurile așezării, apoi este

dus la poalele dealului celui mai mic din apropiere, e cel mai mic, însă e mult de urcat până în vârf, greu la deal cu boii mici, boul nostru mic nu-i, bătrân da, așadar tinerii îl urcă doar până la jumătatea pantei și-l mână la vale, unde așteaptă fetele dornice de măritat, tradiția ne spune că fata care va reuși să strunească animalul prinzându-l de ambele coarne se va mărita în acel an, boul e blând, ne așteptăm ca toate pretendentele la măritat să poată prinde în mâini coarnele, dar feciorii mascați au un truc, nu e găselnița lor, așa cere ritualul, îi dau animalului să bea o sticlă de bere și una de apă, băutura îl agită, când o ia la vale se înfurie tot mai tare cu fiecare pas, se trezește în el taurul de altădată, pe vremuri drumul deal-vale se repeta de câteva ori, atunci multe tinere se înghesuiau la măritiș, astăzi numărul lor s-a micșorat, iubirea nu mai are nevoie de cununie, tinerii de azi preferă dragostea liberă, fără constrângeri legale și religioase, prin urmare azi dacă sunt înșirate la poalele dealului patru, cinci fete, gata să-și încerce norocul, noroc a avut numai una, cumva a reușit să prindă mirele furios de ambele coarne, dacă se va mărita în acest an încă nu știm, știm însă că învingătoarea de acum patru ani nu și-a găsit mire nici în ziua de astăzi.

Întors la casa gospodarului, alaiul, bine subțiat, întrucât la căminul cultural a început deja spectacolul prilejuit de această sărbătoare, pe scena căruia evoluează și câțiva maneliști arhicunoscuți, revine în curtea gospodarului, unde tronează o masă încărcată cu prăjituri și băuturi, nu le-a pregătit nevasta pirpiriului, asta mai lipsea, să-și rupă vreo unghie prin cup-torul sobei sau să i se întindă rimelul pe față de la fum și de la căldură, au fost aduse de gospodinele venite cu țesături și cusături, suita, cu boul în frunte, înconjoară masa de trei ori, eroul zilei este dus în grajd, crucea e așezată din nou la locul ei, așa că poate să înceapă petrecerea, nu înainte de a apărea ca din senin câteva neveste cu găleți pline ochi de apă și de a le arunca asupra flăcăilor și a fetelor, pentru rodnicia pământului, nu pentru enervarea lor, rodnicia încă nu o putem vedea, enervarea da, mulți dintre cei uzi leoarcă au plecat supărați și nervoși acasă, oricum prăjiturile nu ajungeau la toată lumea, băutura da, chiar va și întrece, surplusul va fi a gospodarului, cumva trebuie să acopere paguba avută, nu a început bine petrecerea că pirpiriul iese strigând în gura mare că i-a murit boul, de la iarbă, de la bere, de la efort, cine știe, cei de față rămân descumpăniți, zeii nu mor, unora le trece prin minte ceremonialul din satul vecin și-și spun în gând că nu-i mare bai, de plâns nu plânge decât fata care a biruit animalul, nu știe dacă izbânda sa va mai avea finalitate ori ba dacă a murit mirele înainte de a se încheia ceremonialul, ritualul nu face referiri în acest sens.

Text apărut
în *Mișcarea literară*
nr. 3/2025

Ioan Pinteș

bufonul și regele spălătoreșele și regatul. un strigăt

am văzut canalul în care aruncați murdăria
bufonul și regele transportă cârpe resturi
și pânză colorată la groapa comună
murdăria regatului prelinsă pe gura
șarpelui înțelept și pe viclenia porumbelului
alb

ochiul meu a ieșit din orbită
răzbunându-mi fața
imaculata lui față! strigă apele
revărsate
cincizeci de spălătoreșele au fost scoase la
marginea râului cincizeci de spălătoreșele
spală curățată șterg cârpe resturi și
pânză colorată
strig sălbatic și domestic deopotrivă
strig
eu sunt omul! lăsați-mă eu sunt omul!
lăsați-mă să mă aplec peste maluri
am văzut canalul în care aruncați murdăria!
o legendă
bufonul și regele spălătoreșele
și regatul

sau despre detracare

un frigider
și doi oameni proști
un magazin undeva peste pasarelă
și cearta precum un nor negru
peste întreaga omenire
și cearta precum tornada dezlănțuită
un război greu de oprit
din care generația păcii nu înțelege nimic
un frigider și doi oameni complicați
s-au dus toate speranțele
nu mai e cu puțință înțelegerea
nu mai e cu puțință compromisul
un frigider stricat,
de fapt

masa de abur gătită

masa de abur gătită în grădina preafrumoaselor
magnolii
înflorite
aproape de noi uleiul curs pe picioare de înger
departe de noi coțți ciorchinii viței-de-vie
cad în paharele silei
lângă tulpina
frunzei de holbură multașteptata hrană a fluturilor
gura mea cu toți dinții striviți în sâmbure
uimesc pașnica migrație a viermilor albi
și despică în patru bunătatea miezului
de pe vârful inimii
fiecare poate culege polenul și mierea

să-ți lucreze o mână singură

să-ți lucreze o mână singură prin tine
cotrobăindu-te scormonindu-te zgâriindu-te
căutându-te
de suflet
și să nu-ți găsească decât cioturile altei mâini
mai de dimineață intrată prin
orificiile găunoase ale trupului
cu degetele cu unghiile desperehind
carnea de oase
să-ți împartă după pofa inimii
buchețele de sânge-nchegat sus pe burice
să te alungească subțindu-te
până când sufletul va putea fi văzut
precum o depunere fină de alge
pe terasamentul înverzit al unui
acvariu cu pești decedați

Dumitru Cerna

de-acolo din adâncuri
voi vedea
umbra mâinii tale
care mă va orbi
ea va avea asprimea
rubinelor tăiate
și luciul fațetat al
veșniciei

Lemnuț alinând

a pălit soare pe-o parte
luna calea își străbate
iar vara-i tot mai departe

a-nflorit salcâmu-n cer
Dumnezeu e mai stingher
și poetu-i curier

mi-a secat fluviul în vene
pasărea îmi face semne
lăsând în brăduț trei pene

poarta mea lemnuț cu dor
se teme când vede-un nor
uitându-și umbra-n pridvor

s-a amărândit pământul
cucu-n zbor își uită cântul
și eu sub piatră veșmântul

și eu sub cergă cuvântul

paraiba
culoare și piatră rară
diafan verde
și
turcoaz neon
asemenea urmei/umbrei
absenței
tale

când nu scriu poezie
eu visez visele
din mintea copilului
care a plâns cândva
în somn

Fereastră

cerga lutnică sfiala
negura roz și văpaia

bolovanul și gătaia
varul și-albastră sineala

nici surâsul nici sminteala
doar linarea doar petala

dacă poezia
nu este Cuvântul
atunci Dumnezeu
nu a visat
niciodată

granitul Hercinicilor
albăstriu
asemenea cerului
pe munții senioriali urci
ajutându-i să ți se arate
spre cer cobori
până-n adâncul limpezimii
așa cum cristalele albastre
așa cum cristalele

Meniu Maximilian

Am dat gândurile zilei deoparte

De Paști

Pas de înger
Prin stelele întinse pe iarbă
Îngerul culege mere
Din pomii lui Adam

Zburăm ca doi cai liberi
Înger și om
Doar liniște
Și bătaie de aripi

Viața
Se răsucesce ca un fir de ață
De parcă ar așeza pe note
Cântec de amar
Dintr-o fântână fără apă

Rostul lumii s-a pierdut

Îmi spune îngerul cu față de om

Cete de serafimi și heruvimi
Stau cumiți
Dincolo de zări ascunse de perdeaua norilor
Și nu se arată lumii
Doar noaptea coboară la fântâni
Lăsând în urma lor dără de argint
Ca o ninsoare luminoasă

Raiul e plin de case pustii

Ce așteaptă a fi locuite
Ele nu au lacăte
Nici uși
Și au ferestre spre grădina Raiului
În ele intră doar cei aleși
După A Doua Venire

Au miros de flori de mac
Sunt așezate pe stânci lângă apa vieții
În mijlocul nemuririi

Ca pe o perdea
Și m-am întors în copilărie

În calea pașilor covor din franjuri de zăpadă
Plutind ca un duh de aburi
Peste ulița satului pustiu
Unde rugăciunile au muțit

Pe geamul casei au răsărit stele
Pași melodioși de înger pe zăpadă
Steaua Crăciunului pornește la drum
Ca o taină mare

Pe calea dreaptă pe calea dreaptă

Îmi șoptește îngerul
Care își mărește ritmul pașilor
Și niciodată nu calcă strâmb

Vorbește cu mine de parcă m-ar cunoaște
A început să îmi spună întâmplări de când m-am născut
Pe care doar el le știe și mama
Fața i se lumina ca în noaptea de Înviere biserica

Soare aprins în stoluri de păsări grase
Peștii din apele Raiului
Poartă în pânțele lor steaua magilor

Gânduri spălate de timp
Și trepte din flori
Spre casa veșniciei

Clopotul a sunat de trei ori

Și îngerul a venit
Cu trupul de abur
Seninul din ochi
Luminând marginile lumii

În zori de zi
În pași de rouă
Îngerul se retrage
Să nu îl vadă lumea plângând

Mariana Bojan

Îngerii de la Manutanță

Câteodată iarna vine
 cu un picior în ușa
 Speriați chelarii cerului
 se împrăștie în stratosferă
 Turnuri de gheață se prăbușesc țipând
 Apoi sosește un sol incolor
 cu o fițuică sub aripă.
 Un popor necunoscut
 își arată obrazul prin gard...
 Cine sunt? De unde vin?
 Ce vor?
 Întrebă neliniștit prefectul Cerului
 Calmați-vă domnule!
 spune paznicul
 Nu sunt decât niște îngeri
 de la Manutanță.

Trecu o sentinelă

Trecu o sentinelă și strânse ziua creață
 Lăsând în urmă lacăte de ceață

Sub lămpile cusute printre plopi
 Cădeau în inimi fluturii miopi

Trecu o sentinelă și nu-și văzu de drum
 Și-ademeni fecioarele de fum

Mariana Bojan / Peisaj la Cojocna

Ajută-mă noapte!

Ajută-mă noapte
 să-mi închid ochii
 peste anul acesta.
 Odihnește-mi talpa
 de bubele drumului
 Și-ngăduie visului meu
 să intre în piatră
 ca o viperă oarbă.
 Hărăzește-mi apoi piatra aceea
 drept dulce povară.

Înconjurată de nimeni

Am uitat toate cuvintele de dragoste
 Inima mea s-a închis peste ele
 o imensă plantă carnivora
 peste pumnul de vânt.
 Înăuntru mă sufoc
 Nu încap în afară.
 Cele cinci simțuri
 asemeni unor sclavi omorâți
 mi-au lovit sufletul.
 Ca o vulpe înconjurată de nimeni
 mă izbesc de pereții de gheață
 ai nopții.
 Încotro cerule?
 Pe dealuri. Cu ultimul instinct
 o vulpe
 înconjurată de nimeni.

Elena M. Cîmpan

Un foc și un fum

Îmbrăcat cu o pufoaică veche
Ruptă în coate
Își face apariția pe strada de lângă școală
În fiecare zi, aproape la aceeași oră
Când e prima pauză
Destul de matinal
Cu o căciulă rusească
Pe cap, cu urechi
Și legată strâns sub bărbie
Cu două șnururi groase
De aceeași culoare cu blana de la mâneci
Niște manșete groase și îndoite
Care țin loc și de mănuși
Uitate pe undeva sau inexistente
Se grăbește doar la ieșirea dintre blocuri
După care încetinește pasul
De-a lungul străzii principale

Îl văd în fiecare dimineață de iarnă
De la geam, de la etajul întâi
La sfârșitul primei ore, înainte de pauză
După ce ajunge în stradă
Toate se încetinesc
Pasul, mintea, inima, viața
Și privirea mea încetinește, agale
Asupra figurii lui insolite
La ce bun atâta grabă?
Apoi apare un gest de fiecare zi
La aceeași oră
Scoate din buzunarul de la piept
O țigară, o singură țigară
Din pachetul pe care îl păstrează
Pentru zile reci de iarnă
Acoperit acolo, de blană
Ca un animal bun de încălzit
Mai caută un foc
Și apoi un fum
Primul foc
Și
Primul fum
Al dimineții
Ah !...

Uneori are la el chiar o brichetă
Și atunci se aude „clic” până la geamul
Unde stau eu și mă uit
Uneori uit de pauză
Stau cu gura căscată, cu ochi mari
Întind gâtul ca să nu-l pierd din vedere
Să văd ce face
Scoate un chibrit dintr-o cutie mototolită
Printre degetele reci și neîndemânatic
Îl scapă pe jos, parcă se scurgea nisip
În clepsidră
Scoate un alt băț de chibrit
De data aceasta reușește să-l aprindă
Se vede scânteia pe cantul cutiuței de chibrituri
Ce se tot șterge de la o aprindere la alta ...
Primul foc și primul fum al dimineții
Ah !...
Trage cu nesaț în piept
Și fumul ce se lasă scurt în urma lui
Se amestecă trup și suflet
Cu razele topindu-se ușor
Una după alta, dintr-un soare
Ce se luptă pentru dreptul
De a încălzi
Încă e devreme
Nu știu niciodată câți pași
Îl ține o țigară
Pentru că în scurt timp dispare
Un alt om, diferit,
Înainte și după primul fum și foc
Respirație contopită cu mireasma
De țigară preferată
Devine tot mai sigur pe el
Mai hotărât
Gata să înfrunte ziua, dimineața
Viața, moartea ...
Clipe lungi
Așa mi se par
Nu mai văd pe nimeni pe stradă
De parcă fereastra se închide treptat
La culoare și nu mă mai lasă
Ca să văd nimic din spectacolul străzii
Așa cum se închide lumina, ecranul
Sau se face întuneric ...
Când se întâmplă să nu aibă la el foc
Așteaptă cu ardoare să apară un prim trecător
Sau o trecătoare, care să-i ofere primul foc
Și e destul
Ah!
Nu dorește decât acea flacără mică
După care intră în peștera lui, iar
Ursuz, nepăsător și rătăcit
Nimic nu mai contează
După primul foc și primul fum ...

Radu-Flarion Munteanu

Duhurilor mele transparente

Muza e o femeie senzuală
Cu pielea ca laptele mamei.
Când te surprinde în fața claviaturii
Pianului, care, azi, e metafora artei supreme,
Sfânta Literatură,
Dar și a la fel de sfintei Științe
Și a tehnologiei răsăritului
Soarelui mileniului ce-ncepe,
Ea, muza senzuală,
Te supune, de fapt, la un test dur.
Se supune ea însăși aceluiași test.
Căci rolul antic, de inspiratoare,
E demult *obsolete*.

Ritmul vieții nu recunoaște distribuția lui Maxwell,
Ci tinde, mai degrabă, spre catastrofa ultravioletă.
Așa că artistul găsește, grăbit, inspirație în orice fulg,
Purtat de vântul jucăuș,
În orice bătaie a aripii de fluture,
Pe cale de a se transforma în uragan,
Respectând legile fractale ale Haosului.
Artistul e azi un pianist de jazz
Care, dacă nu aprinde țigara concurentului,
Cu respirația fierbinte a corzilor sale,
Piere în lupta pentru existență estetică.
El improvizează uluitor,
Încercând să țină ritmul vieții.
Femeia senzuală îi amintește,
Prin culoarea pielii ei ca laptele,
Că încă n-a ieșit din ecosistemul artei.
Ea îi testează concentrarea pe ritmul încă sincron,
Ca și cum artistul ar fi însuși Navigatorul
Odiseu, rătăcitor printre astrele arhipelagului cosmic.
Și se testează pe ea însăși,
Întrebându-se, visătoare,
Dacă se simte în stare
Să-l însoțească pe artist
Până la capătul ultraviolet
Al claviaturii.

Valer Pop

Gogyohka

la școală
între un foarte bine
și alt foarte bine
este diferență
mare

când vorbești frumos
ai sufletul
îmbrăcat
în haine
de sărbătoare

când vorbești
pe cineva
de rău
arăți
cine ești

frumusețea
unei cărți
se găsește
citind
printre rânduri

așa cum sunt
vremurile pe care le trăim
așa sunt și bucuriile
pe care le avem
sau nu

când pășesc desculț pe iarbă
când ascult ciripitul păsărilor
sau privesc răsăritul soarelui
am sentimentul că particip
la un miracol care se reînnoiește zilnic

cum azi traversăm
vremuri
ale lipsei de emoții
mi-e frică
să nu ne pietrificăm

trăind simplu și firesc
oamenii simpli
se vindecă
unii pe alții
împreună

Melania Cuc

Despre ziua de mâine am vorbit ieri

Mi-am propus, nu am ajuns

Era pe când fotografiile de familie vociferau
în albume cu coperte de pluș.
Era într-o dimineață obișnuită cu oamenii
sommoroși, din hulă,
epavele dispăreau fără pretenția
de-a primi ajutor.

Nimic nu s-a schimbat de atunci în sistem,
nici în dreptul numelui tău, ales după Biblie.

Albatroșii plonjează, încă se luptă pentru peștele
pe care l-am desenat pe nisip.

Talazuri, țipete în roșu spre vișiniu,
mereu ne iau, ne poartă pe val, fără a ajunge
la arca, din care nepoții lui Noe pescuiesc,
prind în cârlige nenorocoșii ca noi.

Mi-am propus, nu am ajuns la timp să reacționez
în numele principiului pe care l-am gândit,
construit, după visul tău; l-am așezat și l-am sigilat
în sticla din care, mai întâi și mai întâi,
am băut tot vinul de împărțășanie.

Prea târziu ai sosit; ai trecut, în drumul tău,
peste scoici fărâmițate și alte nimicuri.

Nu ți-am dat timp-fizic ca să ridici turnul
cel cu douăsprezece faruri călăuzitoare,
precum cei doisprezece apostoli.

Șlefuiim întruna la lentile, cuvinte imperfecte,
de ne înfloresc palmele, ochii nu mai au vederea
în care îngerii coboară doar cât să arunce cu mere,
peste ulucile Ghețimanilor.

Fructele ajung pe pământ,
se preschimbă-n făină de oase.

Veștile sunt precum la-nceput de spațiu și timp.
S-a mai născut un prunc cu dinte de aur,
dar moașa nu mai știe cum se taie
și se înnoadă buricul,
folosind doar firul de iarbă.

Arheii dezbatteau chestiunea virtuții militare –
a fi sau a nu fi jar la plita pe care fierb înțelegerile
asemănătoare cu creveții de mare.

Despre ziua de mâine am vorbit ieri.
Atunci mi-ați aplaudat cincinalul încheiat
cu chermeză, apoi,
scena teatrului-gloria-mundi a fost
ocupată de liderii liber-cugetători.

Cine deține memoria pietrelor care cresc
fără să-și dorească să ajungă-n statuie?

Despre ziua de mâine a prorocit și paloșul
ienicerilor ce au trecut pe aici,
tot întrebând văduvele de sănătate
și dacă nu ar vrea să-și schimbe nenăscuții
cu mânjii pursânge de Bahrein.

Că de ce ne hrănim și dormim cu talismanul
sub limbă?! Nu știi să răspund, nu îmi fac nici griji
pentru modelul rochiei-uniformă.

Nu știi nici de unde ne vin sunetele
ce nu se vor opri în gâtul fetei din Traviata.

Un pahar cu apă pe stomacul gol, dimineața!
Asta, pentru că apa are memoria nealterată.

*Cere și ți se vor da vise colorate
precum eșarfele femeilor din Londra sau Shanghai!*
Citesc mesajul acesta pe toate zidurile
la care nu s-au mai întors rândunelele.

De la palma ta,
rănită în dinții pieptenului ei de argint,
până la inelarul mâinii mele stângi,
este un parcurs cu obstacole.

Cine să alerge,
cine să ne certe că am lăsat deoparte paharele
pline cu aer? Se ciocnesc între ele cristalele,
așa, precum zmeii și avioanele de încercare.

De ieri am tot gândit pentru mâine și încă mă zburciom,
strig
din zidul pe care încerc,
vreau să-l îndrept după un fir cu trei plumbi grei,
precum picioarele unui șerpaș bătrân.

Lucian Perta

Minune-i și inspirația

(După *Minune-i și moartea*, de Marin Sorescu)

Nu mai scriam poezii sistematic
În toate revistele de la noi din țară.
Aveam o răceală și devenisem apatic,
Ba și șalele-au început să mă doară.

Sufletul meu bun la toate, însă
Nu m-a lăsat singur printre poeți,
M-a tratat cu o inspirație și învinsă
Mi-a fost apatia, după cum vedeți.

Ce ți-e și cu inspirația asta,
Am scris despre ea un tratat și jumătate,
Până mi s-a terminat din pix pasta
Și a început să mă doară în coate.

Dar regenerând starea de destin,
Ea înseamnă insomnie pentru mulți,
De aceea, puțin câte puțin,
Scriitorii ne sunt tot mai adormiți.

Haos

(După *Haos*, de Adrian Păunescu)

Nu judecați poezii nicicând după mormanul
De ultrasentimente transpuse în poem,
Și n-o spun pentru mine, eu pentru voi mă tem,
Că eu în vers, sunt sigur, de mult mi-am făcut
planul.

Ce poezie astăzi apare pe ecranul
Literaturii noastre, povară e – cădem
În haos și de vină e chiar acest sistem
Pe care nu îl doare nimic, decât ciolanul.

Am bulversat natura – pământul, deocamdată,
Așa ca și poezii – e-o apă și-un pământ –
Nimeni nu-i liber astăzi, și nici nu-i de cuvânt,
E-o tragedie totul, în România toată!

Și haosului cesta nu-i văd deznodământ,
Că nimeni nu se teme de nici o judecată!

Parodii

Haos lichid

(După *Haos lichid*, de Ana Blandiana)

Ceea ce unora le pare vers
E uneori substanța insipidă
Pe care-o răscolesc, așa, din mers,
Și vor în rime s-o închidă.

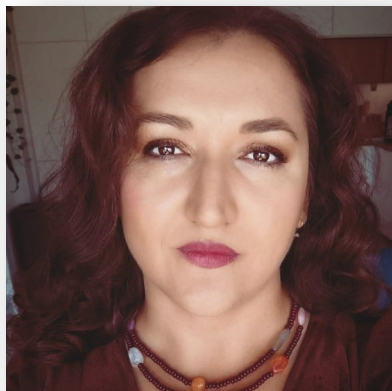
Dacă eu scriu, tu scrii, chiar și ea scrie,
Crezând că asta vine de la sine,
Că orice întâmplare-i poezie
Scrisă de-a valma – și asta nu-i bine.

Haos produce gestul lor în tot
Ce-nseamnă cât-de-cât literatură,
De-aceea să-i oprească cei ce pot,
Adică să le pun-un pumn în gură!

Încep s-aud trosnind împărăția

(După *Încep s-aud troznind împărăția*,
de Horia Bădescu)

De multă vreme aud trosnind poeme
prin edituri bicisnice și-obscură ...
nu prididesc lichelele să fure
sacru din vers și-acum poemul geme.
În Franța, cel puțin, pe când eram
la Centrul Cultural, mereu pe punte,
am chiar condus un inspirat program,
menit să ducă versul înainte.
Dar prea dogmatici, șefii mei din țară,
ascunsa trudă nu-mi recunoscără,
prin caudine furci m-au dus - măsură
de-a-mi bulversa pornirea literară ...
dar n-am cedat și nici n-am făcut sluj -
trosnească totu-n jur! Eu stau la Cluj!

Ana Hertza

Mamă

Te văd pe furiș cum îți potrivești rochia în oglinda rotundă din holul unei prietene
 rujul acela verde chinezesc care se transforma în roz
 îți contura buzele precum o hartă
 pantofii negri cu toc de șase pe care îi iubeai atât de mult
 nu aveai unde să-i porți
 pe pulpele tale cămoase stăteau să curgă
 lacrimile tuturor femeilor din neam
 care nu s-au izbăvit
 tremurând te-ai întors și mi-ai căutat ochii întunecați
 știai oarecum că vor plânge
 încă de atunci am simțit că ai fi vrut o altă viață
 în care femei ca tine au poșetă
 ruj roșu, pantofi cu toc măcar de opt
 și nicio zgârietură de la spini pe brațe

mamă
 de ce frumusețea nu te-a vindecat?

La târg

Voi merge la târg și-mi voi cumpăra un tată
 va fi bun și blând
 cu mâinile pe alocuri crăpate
 atinse de vânt
 seara mă va așeza pe umeri și îmi va arăta acoperișul lumii
 de pe care voi privi în voie
 stelele murind
 îmi va pregăti perna cea moale cu puf
 pe care o ținem doar pentru musafiri
 și-mi va spune: noapte lină, copilă
 a mai trecut o zi și, uite, nu ai plâns

voi merge la târg și îmi voi cumpăra un tată
 apoi îl voi ruga să mă mai îngroape o dată
 cu același nume

Victoria

De amiază
 străbunica Victoria mă culca pe pământ
 cu o pală de fân sub trupul firav –
 flori trecute prea devreme prin moarte –
 îmi cânta mai lin decât susurul unui izvor
 ieșit din iarnă
 și spunea domol cu vocea înmuiată în ape
 că nu există liniște mai mare
 decât să adormi pe brațele cuiva

după decenii
 din când în când mă întind cu ochii spre soare
 iar florile îmi povestesc cum este lumea de dincolo

Bunica

Pune mâna și învață
 să nu ajungi ca mine umblând râpile
 să fii doamnă mare la oraș
 cu geantă vișinie precum aceea
 pe care o aveai la grădiniță căpătată de la o mătușă îndepărtată
 să poți să scoți privirea în lume
 să spui mândră că dintre ai noștri ai răzbit

așa îmi spunea bunica
 în timp ce făcea pâine la cuptor

și cum îi cădea lumina în batjocură pe crăpăturile palmelor
 am simțit cum un cutremur
 a înghițit dealurile copilăriei

Romulus Moldovan

Simulare

În ultimul meu vis mă învăluia bezna
fără banalul cer înstelat, fără lună.
Nu vedeam lămpi, focuri ori lanterne,
nici bufnițe, nici lilieci, nici umbre.

Nu mai puteam zbura
ca înainte deasupra lucrurilor.
Nu mai aveam dorințele obișnuite,
gusturile omenеști, nici simțirea.

Nu auzeam șoapte, sunete ori zumzet.
Mă învăluia o liniște deplină de piatră,
ademenindu-mă spre bezna unui somn,
foarte adânc vegheat de o lumânare.

Îngerul păzitor m-a trezit din somn,
spunând că aceasta a fost doar simulare.

Intuiție

Doar pietrelor de râu
le împărtășeam iubirea mea.

Am intuit că treptat
ea însăși se va pietrifica.

La somnul ce precede învierea,
iubirea rămâne piatra unghiulară.

Dragoste de poezie

În vechile mele amintiri
persistă noroiul, ploaia și ninsoarea.

Când întâmplător am descoperit
într-un carnețel câteva poezioare,
scrise în urmă cu peste
patru decenii,
mi-am amintit brusc
vechea mea dragoste pentru poezie.

Nimic mai liniștitor decât credința
și mai complicat decât nimicul.

Însingurare

Îngerii păzitori veghează și tac chitic.
Vine vremea dezacordului și neputinței.
Doar lucrurile moarte dănuie impasibile.

Poți să te dai bătut. Oricând poți încerca
să te încrezi în mâna dintre nori.
Nu vei pierde nimic.

Zborul cucuvelei prin preajmă te sperie.
Uneori îngerul tău păzitor hibernează.
Doar marea iubire încă nedescoperită
te-ar putea vindeca numaidecât.

Spaima te învăluie ca o umbră groasă,
când doar molii de casă te veghează.
Stolul vesperal de porumbei nu se arată,
cum nici cetele de îngeri păzitori, niciodată.

În vis

În vis gândim mai limpede,
deși suntem complet neputincioși,
țintuiți ca într-o cămașă de forță.
Pământeni își ocrotesc iubirea
în case ridicate pe drumurile cu flori.

În vis gândirea ni se decantează
ca într-o amforă.
Cu timpul se uită ori se năruie totul.
Pământeni ce-și ocrotesc iubirea
în poeme, nu-și pierd nădejdea.

În cuvintele înțelepților și-n robia trupului
pălpâie mereu nemurirea.
Când clopotul nu mai bate, fluturile transparent
Se înalță din tine fericit precum un gând,
purtând doar văzul și auzul tău în el.

Liviu Ioan Mureșan

visul

treaz dimineața la patru
 zgribulit dimineața la șase
 nasul de sub pernă caută aerul uscat al aerotermei
 călduț amețitor
 două pastile două pahare de apă
 două suspine o ațipire
 figuri fără identitate
 își împletesc vocile
 umbre trec într-o altă membrană
 timpul
 se umple de ore trecute și viitoare – prezent
 de multe ori patru de multe ori șase
 pastile
 papucii de casă
 visul în care focalizarea vederii
 descoperă mituri
 cărarea bătătorită spre niciunde
 niciundele așteptând taina
 efectul ciudat al dorinței de a mai duce
 câteva membrane pastile pahare
 o privire clară
 încât figurile
 capătă nume

iluzie

pajiștea de culorile pașilor tăi
 flăcările spre care te îndrepti
 nu sunt raze
 e trupul meu arzând.
 exploziile spre care tânjești
 tremurul brațelor mele neputincioase
 culorile nu flori nu pietre
 curgerea sevelor tale din care vor răsări
 doruri
 te învârți ai vrea să transformi totul
 te înspăimântă linia dreaptă din pricina timpului
 faci piruete cu privirea ațintită spre mine
 eu ochii șarpelui
 mreaja nu e hipnoză ci mistuire
 fentezi timpul să mă păstrezi
 eternă iluzie.

astăzi

m-am panicat
 din cauza voastră
 pentru că apropierea
 era despărțire
 v-ați descălțat la intrare
 virusuri afectau podeaua
 relaxat în fotoliu pe muzica mea
 și ați intrat cu o formă subtilă de tupeu
 nu vă văd bine
 dar vă consider oameni.
 de ce vă scriu?
 recitiți primul vers

ar putea fi un război în Rai?
 Dumnezeu decide absolvirea îngerilor
 și aripile pe care le vor primi.

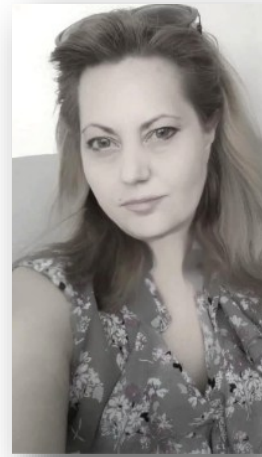
poveste

ce contează pentru mort
 dacă pământul e sferic sau plat?
 să aibă doi metri adâncime și încă vreo doi
 pentru rădăcinile arborilor
 lacrimile nu trec prin filtrul acela
 gândurile și razele presupusului soare
 așijderea

ce contează pentru mort
 fetișul alăturat animalul sacrificat aurul
 ce contează pentru mort
 moartea
 supraviețuirea celor ce cred despre forma
 pământului
 ce contează pentru mort
 cucuveaua țipând
 ce contează pentru mort
 maioneza tăiată

a fost odată ca niciodată
 ceea ce nu contează pentru mort

Laura C. Munteanu

Îngeri și toamne

Îngerul toamnei
se-mpiedică-n frunzele-arzând,
încercând să salveze
urmele pașilor mei,
prin amneziile nejustificate
ale unui anotimp
incendiat fără milă,
de un zeu
îmbătat de mirosul de must
jucându-se cu toate culorile
pădurii,
schimbând cromatica lumii.

Dincolo de apus

Într-o zi, mă voi înălța zburând
dincolo de apus
și-mi voi privi destinul,
străină de el.

Fără să-mi număr regretele,
fără să mă cert
cu Dumnezeu.

Dar până atunci,
mă rog în fiecare seară,
ca zborul să se-amâne
cu o zi.

Cenaclul din piatră

Se-aud în surdină
din statui înghețate,
poezi recitând
într-o limbă uitată,
poeme purtate de vânt
prin norii verzi,
din cărțile-acelea
cu pagini-pământ
nescrise vreodată.

Păgâna icoană

Nu privi înapoi, îngere!
O aripă-ți atârână pe drum.
În icoane-au rămas doar poveri,
iar sfinții nu mai au cum
să-ți numere pașii de ieri,
prin tăcerile mele de fum.

Nu privi înapoi, îngere!
Ți-a rămas o aripă pe drum,
iar eu m-am întins lângă ea,
arzând în păcate
de ieri și de-acum.

Eu... această păgână icoană
cu ramă de scrum.

Cățelul pământului

Fără preaviz,
Luna s-a ascuns
după singurul nor
prins cu ace de gămălie,
de cer.

Abia atunci,
am auzit Cățelul Pământului,
rostindu-mi corect numele
și toate prenumele.

Abia atunci,
mi-am văzut creionul
strălucind în umbra
mâinii mele drepte.

Abia atunci,
am știut
de ce scriu.

Dar mai ales,
ce scriu.

Îngusta cărare

Ce cărare îngustă,
între mama și tata ...

Nu te speria, mamă!
Nu te speria, tată!

Sunt doar eu!
Cărând după mine
câte-un anotimp de ceară,
pe cărarea asta îngustă
dintre efemeritate
și veșnicie,
în fiecare zi de luni ...

Lut

Inima mea tremura,
încă înainte de existența ei.

Lutul curgea când gros,
când subțire,
printre degetele olarului
dătător de puls.

El știa exact
câtă apă și cât lut
trebuia
pentru a face
această biată inimă
să simtă
tot ce va avea
de simțit.

Mircea Daroși

Menire

Am fost actor pe scena clasei,
jucând o piesă imprevizibilă
pentru vârsta inocenței.
Nu mi-am schimbat
niciodată recuzita,
dar am pus
în privirile copiilor
seninul zilei de azi
și decorul
frumuseții spirituale.
Zâmbetul lor
mi-a fost masca
grijiilor cotidiene
rămase adesea
la ușa sufletului.

Linii

Să nu alergi după bogăție,
dar nici de sărăcie
să nu fugi.
Sunt linii paralele
pe care circulă
un singur tren.

Neliniște

Alerg prin frigul lumii
cu pașii nimănui
și mă lovesc
de privirile sterpe
ale necunoscutului.
La marginea neliniștii,
cineva împarte
felii de iubire,
merinde
pentru cei care
n-au cunoscut
încă
mirul botezului.

Nostalgie

Mi-au rămas amintirile
în catalogul clasei
și-n fiecare carnet de note
semnat
cu dragoste
pentru frumusețea
limbii române.
În sertarul
ultimei ore de curs
se află
felia mea de viață
cu toate verbele
la un loc
și cu silabele
de început și sfârșit.

Taină

Din amvonul inimii
glasul preotului
ne cunună
pe cerul sărutului.
Isaia dăntuiește
cu noi
în ritmul pașilor
legănați de rostul viețuirii.
Cu panglica sufletului
ne legăm visele
și lăsăm porumbeii
să zboare
până dincolo
de capătul drumului.

Semn

Pe roata
timpului,
spițele trec
prin osia inimii
și se învârt
în ritm de ceasornic
pe drumul sângelui.
Pulsul
brăzdează tainic
palmele
cu litera magică
a destinului.

Sensuri

Cuvintele
au forma rotundă
a sufletului.
Sunt calde,
când izvorăsc
din lacrima iubirii.
Sunt reci,
când apasă pe inimă
cu greutatea plumbului.
Sunt blânde,
când zâmbesc
în priviri,
ca mugurii
plesnind în floare.
Au gust de pelin,
când se topesc
pe buzele
neîncrederii.

Cristina Horotan

Dor de bunul meu Ceahlău

Mi-e dor de bunul meu Ceahlău, muntele sfânt fără pereche
Care din când în când, în vis, îmi cântă molcom în ureche
Și mă tot cheamă să-i apar în miez de răsărit, la poale,
Să-mi duc iar sufletul pe creastă și să-mi vindec inima moale.

Mi-e dor de urcușul tăcut, când zorii dorm încă-n căldare,
De roua rece ce-mi atinge genunchii-n rugile solare,
De clipa-n care sus, deodată, tăcerea pare să vorbească
Și-n stânci aud chemarea veche, ce inima-mi vrea s-o cunoască.

Mi-e dor de crucea de pe Toaca și de durerea din călcâie,
Când calc pe piatra lui bătrână, cu visul strâns în colț de glie,
Mi-e dor de cerul de deasupra, adânc, curat, fără ispită,
Și de seninul ce-n Ceahlău coboară-n suflet ca prin sită.

Mi-e dor de umbrele ce joacă prin pajiști pline de poveste,
De parcă muntele își țese trecutul viu în crengi modeste,
Și-n liniștea aceea clară, ce-apare doar la răsărit,
Simt că n-am fost doar eu cu mine pe drumul vieții prăfuit.

Mi-e dor de drumul lin din paltin și de izvorul care curge
Ca o vioară ce suspină din pietre-nalte, ce-l străpunge,
Mi-e dor să simt cum pasul moale se leagănă pe rădăcină,
Și cum în pieptul meu se-ntoarce o pace veche preadivină.

Mi-e dor de tinda de lumină ce se deschide sus, spre stele,
Când stau, tăcut, și-mi uit povara în fața creștelor rebele,
Mi-e dor de vântul care-mi spune ce niciun om n-a spus vreodată
Și de lumina care scaldă un chip pictat în piatra arsă.

Mi-e dor de muntele ce știe să-mi simtă gândul negrăit,
Ce nu-ntreabă, nu judecă, ci-mi iartă tot ce-am pângărit,
Și-n clipa-n care-n vârf ajung și simt că totul se destramă,
Îmi dă puterea să renasc, din tot: din mine și din teamă.

Mi-e dor... dorul meu e-ntins, precum cerul palid, peste zare,
Ceahlăul meu cu duh adânc, nu e doar munte, e hotare
Între ce-a fost și ce mai sunt, între cădere și-nălțare;
Mi-e dor de el ca de un tată ce m-a păzit din depărtare.

Și până când din nou voi merge, desculț prin roua lui curată,
Să-i spun că dorul nu se stinge, că rana nu-i nicicând uitată,
Îi las din pieptul meu o șoaptă, să-i fie vânt și rug aprins,
Păstrează-mi inima în tine, Ceahlău bătrân cu părul nins!

Rătăcitoare

Prin crengi, lumina-și toarce firele subțirele
Care se țin de mâini timid cu flori de vioarele,
Și printre ele îmi fac loc, eu, cea rătăcitoare
Cuprinsă-n vorba unor brazi și-n brațele de soare.

Pământul strânge-n palme tăcerea neștiută,
Ca pe un rod amar ce-n noapte mă sărută,
Îar frunza, verde lampă în vântul care vine,
Își tremură lumina în pașii mei spre tine.

Un nor își lasă fruntea pe creștetul colinei,
Ca și-ar dori să afle ce-i plac rădăcinei,
Îar ploaia, cu genunchii zdrobiți de drum și vreme,
Îmi spală din privire cuvintele supreme.

Dar vântul, scrib bătrân cu mâinile de piatră,
Îmi scrie în tăcere un drum de pe o hartă,
Și-n mijlocul pădurii se naște-o întrebare:
De ce nu moare timpul când inima ne doare?

Cenușiu

Lui Bacovia

Pe străzi pustii, se scurge-o ploaie rece,
Și clopotul se pierde în abis,
Un pas întârziat prin frunze se petrece,
Un dor de moarte-i singurul surăs.

Ferestre grele plâng cu sticle sparte,
În camere, se-adună fum și frig,
Și-n umbre, tremură iluzii moarte,
Ca niște vise ce se strâng covrig.

Pe banca udă, nimeni nu se-așază,
Doar vântul varsă frânturi de cuvânt,
Și parcă tot orașul se îmbracă
În haina lui de plumb și de mormânt.

Un câine latră stins la colț de stradă,
Dar nimeni nu mai trece, e pustiu.
Doar ceasul vechi, cu limba lui bolnavă,
Mai bate-ncet o oră, cenușiu.

Pe ziduri curg litanii înghețate,
Din cer coboară frânturi de noroi,
Și-n zori târzii, pe străzi abandonate,
Se zbate-un corb cu aripi de gunoi.

Și-n mine cresc ecouri reci, absurde,
Un clopot spart, un murmur de sicriu...
O lume moartă cu stafii în ciurde
În liniștea de plumb... și cenușiu.

Luca Cipolla

Când orele

Când orele
lasă amintirile în urmă,
pietre
care te împiedică
și n-ai vrea
să mai calculezi prezentul,
lasă loc
respirației,
intră în tine însuși,
nu-gândul
să te îndrume pe cărarea
luminii
a conștiinței.

Survola

Trei silabe
roștite pe un tablou
pe jumătate pictat
pe jumătate lăsat la voia întâmplării,
fumul mișuna
lăsând benzi de culoare gri
unde evada mințea mea
încă prea tânără
pentru a se cățăra
pe marginea falezei.
Așa o imaginăm
și era poate pe înserate
când mă întorsei
în camera mea împrumutată;
a ști și a nu ști
unde să plec și unde să ajung
azi nu mă mai sperie.
Flori de mușețel
la trecerea mea,
iute,
și astfel salut.

Aurel Domide-Șăntanu

Când stele

Când stele se aprind în taină
Și noaptea cade peste sat
– Meleag străbun. A toamnei haină
Brumare-n praguri ne-a lăsat.

Și vântu-n iazuri se prăvale
Vâslind din aripe bătrâne
Și amintiri îmi ies în cale
Din care-o pulbere rămâne

Un stol se-nșiră măcăind
De lebede ori de cocoare
Iar eu în întrebări mă prind:
Le-oi mai vedea la anul oare?

Să fiu

Ca un pândar pădurilor secrete
Am scos din panoplie o veche carabină
M-am strecurat în umbra lovită de regrete
Că orice moarte-n pulberi stropită e cu vină

Și-am slobozit din armă, pe cer, asurzitor
Un soare cald spre cuibul cu pui și mama lor.

Prin muguri sevuind

În ploii îmi cern iar pomii, cu ramuri înflorite,
Peisaje-n paradis pe velniță-ncrustate
Cu flori în armonie, peluze măiestrite,
Covoare-n crudul verde, florare viu pictate.

Alunecă privirea prin muguri sevuind
În huma brazdei calde vibrând răscolitor;
Aprilie sosi prin iederi, pe dealuri șerpuiind,
Cu primăvara-n plete, pe ram de vis și dor.

Prin curieri măiaștri cu soarele-n Florii
Sosit-a primăvara și-n pragul casei mele,
Unde popasul clipei mărește-l voi cinsti
Cu prieteni buni, de taină, în sat la Fântânele!

Seninul

Seninul cel de pe urmă
e dorința,
un ciob din lacrima ascunsă
în fântâna unui destin.

În schimbul indulgențelor

Sunt păcătos, mă știi destul,
Și nu-mi pun mintea cu oricine,
Iar dacă sunt un pic fudul,
E pentru că o duc prea bine!

Mă-mbrac mai scump și sunt frumos,
Femei? Sunt moarte după mine,
Și-atunci când par morocănos,
E pentru că mi se cuvine!

Când cheltui mult și nu-ncetez
S-arunc doar pe nimicuri banii,
Să știi că nu exagerez,
Mi-e drag să îmi sfidez dușmanii!

Și vreau, părinte, să-ți mai spun
Ce multă lume-n mine crede,
Că n-ai matale, presupun,
Puteri să faci minuni... Se vede!

Te străduiești de câțiva ani,
Da-ți pierzi încet enoriașii...
Să știi, părinte, fără bani
Nici babele nu-ți calcă pașii!

Mă cam grăbesc, ți-o spun cinstit,
Da-ți las un plic să-ți iei de toate
Și până vin la spovedit,
Împutinează-mi din păcate!

La naiba...

(Parodie după *La steaua*,
de Mihai Eminescu)

La câte taxe-s de plătit,
Cu banii mei din pungă,
O bancă de-aș fi jefuit,
Abia speram s-ajungă.

Dar visul meu s-a stins acum
În năluciri sihastre,
Că s-au făcut doar praf și fum
Bancnotele albastre,

Când la ghișeul doi, primit
De-o angajată șuie,
Le-a numărat și mi-a rânjit:
„Mai scoate-o albăstruie!”

Dar n-am avut și sunt dator,
Și-n noaptea grea și-adâncă
Visez ANAF-ul cum, de zor,
Mă urmărește încă...

Portret de
Florin Gabriel Călin

Grigore Cotul**Printre ochiuri de pădure**

(Parodie după *În arcane de pădure*,
de Alexandru Macedonski)

Printre ochiuri de pădure, e un gol ce te-nspăimântă,
Trec remorcile cu lemne, paznicii-s pitiți și tac,
Utilajele-s oprite, drujbele-ascuțite zac,
Dar forestierii cântă, dar forestierii cântă...

Printre ochiuri de pădure, lupii urlă, te-nspăimântă,
Urși ieșiți din hibernare au luat-o la galop,
Latră tremurând în ploaie, speriat, un câine șchiop,
Dar forestierii cântă, dar forestierii cântă...

Printre ochiuri de pădure, e-o lumină ce-nspăimântă –
E lumina de la soare, totu-i numai luminiș,
Lemnele-au ajuns în vale, transportate pe furiș,
Dar forestierii cântă, dar forestierii cântă.

Pledoarie pentru burlăcie

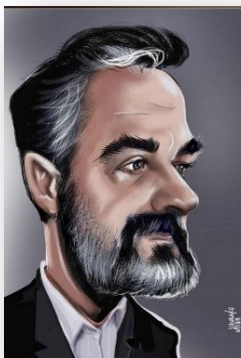
Ce dulce este viața de burlac!
Șosetele îmi sunt desperecheate
Și tone am de vase nespălate,
Dar eu cu mine însumi mă împac.

Prefer să umblu-n țoale necălcate,
Mănânc meniul zilei, nu-mi prea fac,
Și doar din când în când le fac pe plac
Nevestelor ce-mi par nealinate.

Deci, pot să jur că viața mi-e ușoară,
Decât să țin în casă o „comoară”
Râvnită de amici și de vecini,

Rămân același necăsătorit –
Amant pe termen scurt sau chiar iubit...
Și nu vă mint, ca mine sunt puțini!

Portret de
Marian Avramescu

Grigore Cotul

Epigrame

NEDUMERIRE

Pe bărbați îi zăpăcește
Situția ciudată:
Cum de soața-mbătrânește,
Iar amanta... niciodată?

DORINȚĂ

Când mă gândesc la viitor,
Pe Cel de Sus îl rog cu-ardoare,
De-o fi s-ajung nemuritor,
Să-mi dea acces la muritoare.

BAL MASCAT

Pregătiți de carnaval,
Am intrat sfioși în sală,
Eu... mascat bufon regal,
Ea... cu masca facială.

RECĂSĂTORIT

De când mă știu, întruna pătimesc,
Dar soarta mea-i destul de palpitantă:
Pe soața mea dintâi o tot iubesc...
Îmi pare excelentă ca amantă!

CEA DIN URMĂ PATIMĂ

Atât de multe-am îndurat
Din cauza soției,
Că pân' la urmă tot am dat
În patima beției.

FIDELITATE

E-o fire cam rebelă
Și l-a-nșelat constant,
Dar i-a rămas fidelă
Aceluiași amant.

NEÎNCREDERE

Cei de sus, precum se vede,
Trag atât de multe sfori,
Că poporul nu mai crede
Nici măcar în trădători.

LA CUNUNIE

Rețin și-acuma jurământul
Din ziua când m-am însurat...
În fața ei, mi-am dat cuvântul
Și nu l-am mai recuperat.

PROSPERITATE

Ca emigrant în țări străine,
Trimite banii câștigați,
Și-au început s-o ducă bine
Soția și... vreo trei bărbați.

(PRE)SELECȚIE

Din cei cu gând de emigrare,
Curajul parcă-i însoțește
Cu mult mai mult pe ăia care
Abia o rup pe românește.

DIVIDE ET IMPERA

Noi musafirii ni-i cinstim,
Dar când vedem că nu s-ar duce,
Ne apucăm să-i împărțim,
Că, altfel, nu-i putem conduce.

BLOC 2, SCARA C

De când am început să-mpart
Iubirea mea c-o secretară,
Am ochii vineți, nasul spart...
Iubirea ei m-a prins în scară.

NĂZUINȚĂ

Ajung la pensie curând,
Și timpul sper să-l pot petrece
Muncind pământul și plantând
În cele șapte-opt ghivece.

EȘEC

Chiar de l-a ademenit
Cu un vin și-o vorbă dulce,
Soțul ei a adormit
Înainte să se culce.

INVESTIȚII ÎN INFRASTRUCTURĂ

Se fac lucrări și pot să spun
Că s-a turnat recent asfalt,
Iar drumul nu-i deloc mai bun,
... da-i mai înalt.

DEZILUZIE

Iubeam femeile robuste,
Dar într-un club, acum un an,
Prin întuneric, dintre fuste,
Am nimerit... un scoțian.

PRECAUȚIE

Pe la vecina mea de sus,
Aș trece, însă nu-i momentul,
Că soțul ei, de-un timp, e dus
Și nu-i mai prinde tratamentul.

DECLARAȚIE

Eu, cu soția, pot să spun
Că ne iubim ca-n prima zi
Și-avem atâtea în comun...
Excepție cei doi copii.

DEZNĂDEJDE

Sunt resemnat, da-s foarte trist,
Că m-am convins de-a lungul vremii:
Puteam s-ajung epigramist,
De nu primeam atâtea premii!

URSITĂ

Norocul nu l-a ocolit
Și-l urmărește chiar fidel,
Din clipa-n care-a reușit
Să calce-n el.

ÎN TOT RĂUL E ȘI-UN BINE

Deși ploaia neconținut,
Natura nu ne-a pedepsit,
Că soacră-mea, din bățatură,
S-a dus cu prima viitură.

UNUI CASANOVA

A tot zburat din floare-n floare,
Fiind un tip cuceritor,
Și-acum, bătrân, abia-i în stare
S-adune orele de zbor.

PENTRU O VIAȚĂ SĂNĂTOASĂ

Eu și soața consumăm
Cam doi litri de lichide,
Dar e greu să ne-ncadrăm
Până cârciuma se-închide.

LA PSIHIATRIE

Pacientul e bolnav,
Însă-i foarte norocos,
Că, fiind atât de grav,
L-au convins că-i sănătos.

INFIDELITATE

Mă-ntorc de la iubită
Cu haina șifonată
Și fruntea descrescătă
De o tigiaie lată.

VECINA

Timpul liber mi-l ocupă
Când pe muzică de-antren
Îmi închină câte-o cupă
De la noul sutien.

IN MEMORIAM

Prin câte locuri am umblat,
S-au ridicat, recent, statui,
Dar, peste tot, am constatat
Că porumbeii... nu-s destui.

INFRAȚIUNE

Avea de toate într-o plasă
Când polițiștii l-au săltat,
Că n-a oprit pe lângă casă...
Pe lângă casa de marcat.

GÂNDIRE POZITIVĂ

Deși am lipsuri ori dileme,
Sau întristări, aștept să treacă,
Și n-are rost să-mi fac probleme,
Că sunt destui să mi le facă!

**PENTRU LINIȘTEA
SOACREI**

Ne întreba, în mod frecvent,
De rezultat la analiză,
Și ca s-o punem la curent
Am invitat-o lângă priză.

PREMONIȚIE

Un sunet groaznic, funerar,
Vibra în toată România,
Și m-am trezit... Of, ce coșmar!
... se prăbușea economia!

FAPT DIVERS

Întins pe un carton, un cerșetor
Drogat, cu plete lungi și barbă,
Îl înjura la greu pe-un trecător
Fiindcă i-a călcat pe... iarbă.

PARADOX

Știm – prostia-i infinită,
Dar avem destule date
Că e, totuși, împărțită
În ediții limitate.

TARDIVITATE

Pensionarilor le-au spus
C-o să urmeze o mărire,
N-au apucat vr'un leu în plus,
Au sucombat... de fericire.

**NU MAI CONTEAZĂ
CULOAREA POLITICĂ**

De guvernanți, eu pot să spun
Că s-au cam solidarizat
Și au atâtea în comun...
În tezele de doctorat.

DILEMĂ

Mi-au urat – vă spun cinstit –
Unii: „Paște fericit!”
Și mă-ntreb: în ochii lor
Nu-s decât... un ierbivor?

IN VINO VERITAS

Că adevărul e în vin
O spune un proverb latin...
Eu nu am nicio confirmare,
Dar sunt în plină căutare.

OPȚIUNE

Ce vă spun nu sunt minciuni,
Eu, în Rai, n-aș vrea să cad,
Când e clar – amicii buni –
Mă așteaptă toți în Iad!

POVAȚĂ

De vrei să trăiești fericit
(Scria undeva pe-o fițuică),
Să nu muști din fructul oprit,
Păstrează-l intact pentru țuică!

PLATA LA WC-ul PUBLIC

Când ieși satisfăcut
Afirmi, cu mult temeii,
Că tocmai ai făcut
O treabă de doi lei.

TRATAMENT EFICIENT

M-am dus la psiholog, umil,
În criză de identitate,
Și-acum mă simt ca un copil
Cu dublă personalitate.

1 IUNIE

Să fie-n casă armonie,
Soția-i cumpără mereu
Copilului o jucărie,
Cum am și eu.

**VARA NU MAIE
CA ALTĂDATĂ**

Afară, cum e frig și ploaie,
Prin casă, haine-mpăturesc
Și-am dat de un costum de baie,
Dar nu mai știu să-l folosesc.

**DUPĂ MOARTEA
UNEI PROSTITUATE**

Șefii mari din prefectură
Ce-i știau cutumele,
Au decis ca o centură
Să îi poarte numele.

**ZIUA INTERNAȚIONALĂ
A VĂDUVELOR**

Femeile – opt sute dintr-o mie –
Petrec un sfert de viață-n văduvie,
Deci, iată că în timp s-a demonstrat,
În căsnicie, cine-a rezistat!

DIN FOLCLOR...

Frunză verde de aloe,
Chiar de nu vă e pe plac,
Nimeni nu avea caiac
... ca Noe!

ȘTIRE ESTIVALĂ

Dispare zilnic, zici că-i vrajă,
O mare parte din nisip,
Că-l duc turiștii de pe plajă
... în slip.

UNUI CONFRATE

E drept că n-are nicio scuză
Când scrie prost, dar nu-l acuz,
Că-n loc să-i vină câte-o muză,
Îi vine-un muz.

REGRET

Vă spun, din câte mai rețin:
La băile termale,
Atunci când n-am putut să vin,
Am fost adus... de șale!

STUDIUL LEGUMICOL

Morcovu-i leguma care
Crește peste tot în jur,
Dar la stres se face mare
Doar în... seră!

PRECAUȚIE

Să-i scutesc pe salvamari,
Cum eu nu înot prea bine,
Unde-s apele mai mari,
Iau gonflabila cu mine!

BUCURIE ÎMPĂRTĂȘITĂ

Nu știu dacă v-am mai zis:
Anul ăsta-ntâia oară,
Eu și soața ne-am permis
Un sejur la noi în țară.

SCOP ATINS

După două flirturi scurte
Și vreo patru-cinci mesaje,
În sfârșit, îi face curte
Cu o firmă de pavaje.

INTIMITATE

Pe-o saltea, în stațiune,
Stau lipiți ca doi păuni:
Ea – vibrând de-afecțiune,
El – gemând de-afecțiuni!

Polisemia și actualitatea

Olimpiu NUȘFELEAN

În procesul receptării lor, operele literare trec prin *interpretări* multiple. Fie că sînt imperative sau captivante, „cronică” sau „exercițiu de imaginație”, clădite voit sau nu într-o structură cu mai multe nivele, pentru un anumit tip sau mai multe tipuri de lectori, operele literare servesc implicit sau explicit o *polisemie* extinsă de la evidențierea unui „biografism multicolor” la recunoașterea unor straturi semnificative ale textului, polisemie (sau polivalență) definită divers și nuanțat de critica literară, în ambiția acesteia de a-și preciza și consolida neconținut statutul funcțional. Căci, și atunci cînd se aplică unei critici de tip sainte-beuve-ian, și atunci cînd suportă toate „consecințele” criticii textuale sau eseistice, acceptînd să „ilustreze” tot felul de metode de interpretare, opera (literară) nu face decît să-și demonstreze disponibilitatea în a susține mai multe „sensuri” sau căi de *colaborare* cu realitatea, fie că explică sau *implică* realitatea, fie că o exprimă sau o „imprimă”.

Sensurile operei sînt descoperite mai întîi în/ de Timp. Chiar dacă autorul a urmărit impunerea unui „sens” anumit, e ușor de acceptat presupunerea că acest sens nu a fost decodificat exact imediat sau în întregime, că a suferit diverse „traduceri”, de la receptor la receptor, diacronic, după cum, să zicem, cititorul era interesat de „tema” unei ode, de cantabilitatea unei rime, de două sau trei versuri ce-i vor cînta în memorie..., lucru ce poate fi remarcat la „trecerea în revistă” a unor exegeze produse asupra unei sau altei opere... Să mai acceptăm că aceste sensuri, „acumulate” în timp, duc la un moment dat la *saltul calitativ*, ce constă, aici, în recunoașterea prezenței *multitudinii* de sensuri într-o operă literară. Numitul „salt calitativ” e marcat, într-un fel, în curgerea lentă a istoriei literare, prin recunoașterea și definirea *operei deschise*. Nu e vorba de a preciza neapărat o dată (istorică) anume în care s-a produs această recunoaștere, deși teoretizările „operei deschise” se circumscriu unei anumite perioade din istoria literaturii, cît este vorba de conștientizarea faptului că devenirea receptării operei a atins și ea un *nivel* „superior”, inedit, fecund, menit să activeze pe mai departe și în plus actul lecturii. Umberto Eco găsește „rădăcini istorice” (v. Jovan Hristic, *Formele literaturii moderne*) ale „caracterului deschis” al operei în teoria medievală a celor patru tipuri de semnificații ale textului, în forma „deschisă” barocă, ajungînd la „propunerile” lui Stéphane Mallarmé, Valéry, Joyce... În *Discours sur l'esthétique*, Paul Valéry afirmă că opera, fiind capabilă să-și creeze sensurile, și le

îmbogățește (multiplică) prin contactul cu *lectori imprevizibili*, astfel încît polisemia este satisfăcută prin formarea unei complete relații între sensurile operei și numărul receptorilor ce se pun *în* acord prin actul lecturii.

Dar dacă Timpul relevă mai clar prezența polisemiei, în diacronie, tot el ajută și *sincronia*, prin concentrarea focarelor receptoare asupra *spațialității prezentului*, „lateralității” și profunzimii acestui timp (verbal), în cadrul căruia, după expresia lui Roland Barthes, cuvîntul tinde „să iradiază spre mii de raporturi incerte și posibile”. De altfel, după Umberto Eco, operele moderne conțin „o posibilitate de organizări diferite, încredințate inițiativei interpreților (sînt vizate mai ales opere muzicale, n. n.); ele se prezintă nu ca opere finite [...], ci ca *opere deschise*, pe care interpretul le definitivează în chiar *momentul* în care le valorifică estetic” (s. n.).

Întîlnirea operei cu Timpul, în *momentul* valorizării și valorificării estetice, este de fapt chiar *intra-reala/ exercitarea* operei în *actualitate*. Ambiția Timpului este de a fi *actualitate* – perimetrul unde viața se desăvîrșește. Opera nu poate să spere nici ea decît să locuiască acest perimetru al desăvîrșirii vieții, unde are șansa, și ea, opera, să participe la lucrarea vieții.

Astfel, *actualitatea* asigură, sincron și abisal, desfășurarea polisemiei și mai ales *receptorii* (n) necesari asistării/ sancționării sensurilor propuse de operă, cît și acele raporturi „incerte și posibile” de care pomenea Barthes, susținînd interesul tipic contemporan pentru probabilitate și imprecizie (Eco), împlinind o condiție devenită caracteristică oricărei „forme estetice”. Odată cu recunoașterea caracterului ei „deschis”, opera își cucerește cel mai fecund drept de colaborare cu actualitatea.

Actualitatea oferă operei mai mulți receptori, cu gust și personalitate diferite, care, la o lectură „concomitentă”, deci sincronică, validează prezența unor sensuri „concomitente” diferite și multiple, puse „în lucru” prin receptarea atît a „nivelurilor” structurale, cît și a semnelor metaforice/ simbolice promovate, acceptate sau recunoscute de text. Astfel, actualitatea ajută opera să-și cucerească cititorii și să le confirme încrederea în actul lecturii, ce le e propriu, asigurîndu-i fiecărui cititor „actual” (din generația autorului sau din alte generații) dreptul de a considera autentică și ideală *propria lectură*. În actualitate, polisemia permite fiecărui cititor să găsească operei un sens „personal”, inconfundabil, confundabil total sau parțial cu sensuri „descoperite” de alți receptori,

numărînd sensurile în care se diversifică „ambiguitatea” și apoi unindu-le din punct de vedere teoretic. Polisemia admite asistarea lecturii de către teorie, justifică și chiar solicită prezența lectorului *pregătit* (teoretic), care poate realiza o lectură coroborată cu alte lecturi. Prin puterea sa de a se umple și apoi goli din Timp, continuu, *actualitatea* ajută opera să învingă pericolul de a îngheța într-o simplă perspectivă cronologică.

Fiind și polisemie, dar/ deci și ambiguitate, opera, prin actualitate, permite realității (reprezentate de cititori) să modeleze „fețe” ale acestei ambiguități, să se recunoască sau să se reprezinte în ele, îmbogățindu-i conținutul cu rostirile actuale ale vieții. Actualitatea, prinsă în „deschiderea” operei, strînge legătura dintre operă și cititor și îi obligă pe aceștia să se asculte reciproc, de multe ori reînviind „trăirile” creației. În intimitatea lecturii, cititorul simte actualitatea ca pe un *ce* complice cu care colaborează la o mai adîncă scufundare în existența creată și, de asemenea, creatoare.

Reținînd că, prin manifestarea actualității, polisemia cronologică/ diacronică este depășită, că multiplele sensuri pot fi satisfăcute de un „val” de receptori, s-ar putea crede că șansele operei de a străpunge trecutul (cu posibilități de reasezări în istorie) și mai ales viitorul sînt împuținate, că opera ar începe să se manifeste doar „frontal”, într-un fel de tranșee (statică) ce separă trecutul de viitor. S-ar mai putea spune că „deschiderea” operei ar risca să devină o simplă și netă *provocare*, în mod exagerat, că opera ar încerca să se manifeste fără „drept de apel” din partea receptorului, cedînd unei supremații umilitoare în fața lectorului, astfel *n* atitudini ale *n* receptori față de *n* sensuri n-ar însemna decît o receptare facilă, lipsită de profunzime, ce ar duce la umplerea actului lecturii de superficialitate. Că nu este așa ne-o demonstrează mai întîi faptul că *opera deschisă*, și deci polisemia/ polivalența, nu se manifestă cu plenitudine la lectura de serviciu, ci la lecturi (avizate) repetate (ce nu se așază însă într-un simplu act „cronologic”), prin producerea cărora își definește mai precis sensul pentru același receptor, dar ajunge și să îmbogățească sau să schimbe acest sens, astfel încît se poate întîmpla o re-descoperire a operei de către același cititor. Într-un asemenea caz, prin intermediul receptorului ce o re-descoperă periodic sau neconținut, opera potențează actualitatea, o „mută” succesiv în timp, *o ia cu ea*, îi dă o prolifică dimensiune temporală, îi asigură temporalitatea, transformînd-o în *timp continuu* (nu... „cronologic”), care este cel *al trăirii*. Întîmplîndu-se în actualitate, lectura dimensionează actualitatea, răspunzînd serviciului ce i l-a făcut aceasta, cînd i-a recunoscut și i-a servit polisemia, deci plenitudinea.

I s-ar mai putea reproșa *operei deschise* că, răspunzîndu-i fiecăruia în parte, dîndu-i fiecăruia răs-

punsul dorit, sau captivant/ imperativ, își însingurează și deci înstrăinează cititorul, izolîndu-l pe fiecare lector în tăcerea lecturii. Deși nu-i încă periculoasă nici o asemenea izolare, căci *tăcerea* lecturii nu este tăcerea morții, se cuvine afirmat că, înainte de a-i izola pe lectori în liniștea lecturii, opera deschisă aduce încrederea în actul lecturii, în puterea acesteia de a întreține comunicabilitatea. Lectura este comunicare, chiar receptare a unui „mesaj” căruia polisemia îi asigură decodificarea de către fiecare dintre cei care se implică într-un fel sau altul în lectură. Și nu e mai puțin reconfortant să știi că acest mesaj este decodificat chiar de către agenții actualității, care sînt acești lectori diverși și în continuă pregătire teoretică (ideală...), încrezători în demersul lor. Mijlocind o receptare adecvată a mesajului, opera deschisă desăvîrșește comunicabilitatea dintre receptori, îi înfrățește în aceeași aspirație și încredere în realitatea lecturii/ comunicării, menținîndu-i în sensul/ calea puterii (pozitive) a literaturii. Astfel, literatura demonstrează, încă o dată, așa cum afirmă Jovan Hristic, că „din raportul acesta fundamental cu publicul derivă toate celelalte însușiri ale ei”.

Polisemia operei cucerește actualitatea și, prin ea, realitatea. Ajută lectorul să cucerească, la rîndul său, această realitate. Prin actul lecturii, *polisemia* cîștigă încrederea cititorului, înțelegerea lui, atașamentul, îi recunoaște fiecare „nivel” de receptare, de la cel mai restrîns pînă la cel mai larg, îi oferă șansa să-și „corecteze” lectura pe parcursul desfășurării ei și-i asigură liniștea și încrederea necesară „asimilării” fiecărei lecturi; intră în relație cu tipul de *receptor universalizat*, pe care îl scoate din monotonie și șablon, diversificîndu-l prin „experiențele de lectură” ale unui mai mare număr de lectori; stabilește un raport de comprehensibilitate între lectori totuși diverși, dîndu-le tuturor dreptate, sporește încrederea autorului în sine și creația sa (deși unii autori ajung să se mintă pe ei înșiși și să lase opera „polisemantică” să se „descurce” singură...); transformă *timpul lecturii în timp al trăirii* și recunoaște că existența are și *valențe scriptice*; dimensionează actualitatea și o face disponibilă oricînd să se umple de cît mai multe fapte (de viață sau de lectură). Cucerind actualitatea, *opera deschisă* merge pînă acolo încît îi permite autorului să se citească pe sine, să se re-interpreteze mereu și să-și dimensioneze timpul scrierii/ lecturii/ trăirii cu ajutorul și prin propriul act creator. În felul acesta, *actualitatea* nu este o „secvență statică”; nici un „cadru abstract transgresat neconținut de cuvinte, ci un *Timp inepuizabil*, așa cum însuși *realul*, după afirmația lui Cesare Pavese, nu este un „dat”, ci o descoperire inepuizabilă.

Din volumul de esuri

Viața prin delegare,

Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2024

Amintiri despre prieteni năsăudeni și bistrițeni

(Pagini de memorialistică)

Constantin CUBLEȘAN

Am intrat în redacția postului de Radio-Cluj în toamna anului 1959, după ce îmi încheiasem studiile universitare la „Babeș-Bolyai”, luându-mi licența în vară și participând la triajul repartițiilor, făcând o simplă formalitate, întrucât aveam solicitarea să merg la Radio, unde *lucrasem* și ca student, adică făcusem niște reportaje prin urbea Clujului. Am luat, totuși, repartiție pentru școala din Ilva Mică, unde nu m-am prezentat, firește, oferindu-i locul (se putea și asta pe vremea aceea) colegului Zintz Reimar, care avusese nenorocul să prindă ceva pe la dracu-n praznic prin Moldova.

Studioul de Radio-Cluj, anii 1950-1960

Sediul Radioului era pe strada Rakotzi la nr. 60, un conac al nu știu cui cândva, cu încăperi la subsol, cu studioul de transmisie la parter și cu o clădire teșită, a acareturilor de pe vremuri, aflată în spatele clădirii, în buza livezii care urca binișor pe costișa dealului ce se prelungea spre Tăietura Turcului. Aici își aflau locul secțiile Culturală, Corespondenți și Dactilografie. Eu fusesem repartizat de către directorul Rațiu (fost Ratz, fost Roth – numele se transformase după mersul timpurilor), la secția Informații, care se afla la subsol. Aveam biroul – o masă ce-și purta semnele vechimii cu demnitatea de a se ține pe picioare – chiar sub fereastra îngustă, de sub tavan, prin care se vedeau picioarele tuturor celor care intrau sau ieșeau pe poarta Studioului, fără puțința de a le vedea fețele. Încăperea fiind largă, găzduia și mesele celor doi *agrarieni*, adică de la secția Agrară, Istrate și Miklos, la care se adăuga și Ujlaki, aflat mai mult pe teren, pentru că nu-i plăcea deloc să stea *în beci*. Nu-mi plăcea nici mie, așa că onoram invitația Rodicăi Rarău, de la Cultural, și îmi petreceam destul de mult timp în biroul acesteia. Așa că ne-am împrie-

tenit imediat și am realizat sub tutela ei scurte interviuri cu diverși scriitori clujeni.

Rodica era cu câțiva ani mai în vârstă decât mine și scria, în taină, poezii. De fapt, o chema Țuțurigă și era de loc de undeva de pe Bârगाie, dar cum era să semneze poezii și reportaje literare cu numele de Țuțurigă?, prin urmare își luase un pseudonim frumos: Rarău. Era măritată cu doctorul radiolog Mircea Bichiceanu, mare iubitor de artă. Nu cred că era de origine din Bichigiu, un sat ce ține de comuna Telciu (de unde era Tănase Todoran, cel care condusese revolta țăranilor năsăudeni de la 1763, opunând rezistență trecerii forțate la o altă religie și în consecință la papiștia ungurească, despre care însă nu era voie să se vorbească oficial, din motive de strategie politică).

Rodica și Mircea se potriveau de minune, completându-se oarecum reciproc în preocupările lor culturale. Doctorul Bichiceanu era pasionat de arta fotografică. Își cumpărase un aparat foto profesionist (scump și rar la vremea aceea) cu care pleca în toate sâmbetele și duminicile pe coclauri pentru a fotografia flori de toate felurile, însoțit de Rodica, firește, și ea iubitoare de flori. Astfel au realizat împreună câteva albume masive cu flori din Transilvania, tipărite la o editură bucureșteană, mult apreciate atât pentru imaginile datorate doctorului Bichiceanu, cât și comentariilor poetice ale Rodicăi Rarău. Le-am primit și eu, cu autografe, se-nțelege, și drept mostră atașat coperta unuia dintre acestea, pe care acum nu-l mai găsesc dosit pe undeva pe după vâlmășeala volumelor din biblioteca mea cam răvășită în timp.

Cei doi artiști locuiau într-un apartament scund, la parter, dintr-o clădire de pe străduța din spatele Telefoanelor, și interiorul celor două camere în care își duceau veacul era căptușit, pe pereți, cu fotografii ale florilor pe care le immortalizau cu aparatul de fotografiat.

Cântecul zăpezii,
album de dr. Mircea Bichiceanu
și Rodica Rarău-Bichiceanu,
Editura Meridiane, 1967

Pentru o așa activitate fuseseră primiți ca membri ai Asociației Naționale a Fotografilor Amatori (cred că asta era denumirea), prin care izbutiseră să participe la expoziții de prestigiu din țară și din străinătate. Erau foarte mândri de ținutul lor năsău-

Cluj-Napoca, str. Emile Zola, pe care locuia familia dr. Mircea Bichiceanu (imobilul din stânga – parter)

dean-bistrițean despre care mi-au vorbit de multe ori. Erau, la momentul acela, un cuplu artistic de notorietate în urbe. Și asta nu numai datorită minunatului lor aparat foto pe care îl invidiam și râvneam să am și eu așa ceva. Îmi cumpărasem un aparat foarte modest, Pionierul, cu care făceam și eu poze ale căror filme alb-negru le developam acasă, în întuneric, cu un aparat extrem de simplu – tehnica mi-o predaseră cei doi experți.

În 1961, am prins un loc într-o excursie organizată de ONT (Oficiul Național de Turism) cu un tren al prieteniei, în URSS. Grupul clujenilor era pitoresc. Era un medic, Ghidali, care fusese în Vietnam ca medic de campanie în războiul bacteriologic de-acolo, și care, în lunga călătorie cu trenul la Kiev, Leningrad și Moskova, ne-a povestit o seamă de peripecții care ar merita scrise și publicate. Mai era un economist, Lancos, pe la nu știu ce întreprindere clujeană apoi prof. univ. de economie politică la Universitatea clujeană, Fekete, un mucalit care știa vreun milion de bancuri pe care le spunea cu zăft ardelenesc, un asistent universitar de la Rusă, Paul Schwiger, cu care ne-am ambiționat să vorbim rușește în orașele vizitate, un gazetar de la ziarul maghiar din Cluj și o doamnă, artistă la Teatrul Maghiar. Lume bună!

Primul popas – la Kiev. Am făcut turul orașului, dar când am zis că vrem să vizităm și mănăstirea Lavra, am fost avertizați că nu aveam voie să umblăm de capul nostru, ci numai în grup și numai în locuri... reprezentative pentru realizările socialiste. Mi-am făcut niște însemnări cu gândul să scriu un reportaj la întoarcerea la Cluj, la Radio, care s-a dovedit că am fost bine inspirat. Pentru că în momentul în care trenul a oprit într-o gară din Moskova, până să ne vedem repartizați în autobuzele care ne așteptau, un tinerel alerga de-a lungul trenului întrebând dacă nu era printre noi și vreun ziarist. Am ieșit în față cu grăbire. Tânărul, care era redactor și el, la Radio

Moskova, la emisiunile pentru România, mi-a dat pe un bilet adresa cu solicitarea să scriu impresii de călătorie pe care să le citesc pe Post, a doua zi. Am stat seara în hotel, am scris două pagini, și dimineața m-am prezentat la poarta clădirii masive a Radioului Moskovit. Portarul, aflând despre ce era vorba, a dat un telefon și omul meu a apărut neîntârziat. M-a luat de braț și am urcat cu ascensorul mai multe etaje, în birou a citit ce -am scris, a făcut

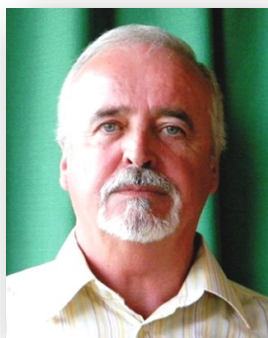
câteva... îndreptări, după care m-a condus într-un studio unde am imprimat pentru emisiunea de a doua zi. Când am terminat înregistrarea, m-a condus, tot așa, la casieria Radioului, unde am primit pentru reportajul meu suma de 20 de ruble, care era pentru mine o adevărată avere. Cu acești bani în buzunar am mers direct la marele complex comercial, magazinul GUM, cum ar fi să zicem azi: un mol, unde am găsit sectorul cu aparate foto – o bogăție, impresionantă, de aparate și accesorii fotografice.

Moskova, Magazinul – super-mag – GUM, anul 1961

Mi-am ales un aparat Zorki C, care a costat 16 ruble, și am ieșit fericit în oraș unde m-am grăbit să fac fotografii de amintire. Excursia mă îmbogățise. Nu povestesc aventura cu care am trecut aparatul prin graniță, prin vamă, unde a trebuit să justific banii cu care cumpărasem aparatul. Noroc că păstrasem chitanța de la Radio Moskova. În fine... (Despre trecerile prin vămi, la vremea aceea, o să povestesc altădată, pentru că merită să se afle cum se făcea contra-banda).

Odată ajuns la Cluj, m-am înființat la laboratorul doctorului Bichiceanu ca să-i arăt aparatul. Am aflat de la el că era un aparat modest, dar avea o lentilă foarte bună. Ce-mi păsa! Eram fotograf în regulă...

Jacob Naroș

Decembrie

File de jurnal

După un oarecare succes reputat la Târlișua, în cadrul Saloanelor „Liviu Rebreanu” și în urma mai multor ieșiri prilejuite de Zilele Rebreanu, toate una după alta, am intrat într-o perioadă de calm și liniște, prea multe dintr-odată. Văzând că n-am prea mulți care să mă felicite, chiar și formal, am intrat de bunăvoie într-o hibernare pe termen scurt, dar care a durat aproape două săptămâni. Voiam să-mi împărtășesc bucuria micii mele victorii cu cineva, de fapt, un semn că încă exist, că, în ciuda anilor, a multor alte inconveniente, merg mai departe. Mă gândeam și la o pauză strategică de limpezire mentală, de punere la punct a proiectelor pe care le mai am pe masa de lucru, acum, spre final de an. Ca atare, acest pre-bilanț mi-a prilejuit și o trecere în revistă a tot ceea ce mi se mai întâmplase în ultimele luni. M-am cramponat pe Cărtărescu, citindu-i cu creionul în mână romanul *Solenoid*, despre care intenționez să scriu o cronică sau ce-o să iasă. Apoi, promisiuni amicale, o carte de-a lui Cotuțiu pe care am prezentat-o la Chiuza, urmată de volumul lui Icu de proză scurtă, *Scurtmetraje. Vistorii*, plus lecturi ocazionale de relaxare cum ar fi *Iuda* de Amos Oz sau *Povestea unui bărbat necunoscut* de Andrei Makine. De curiozitate, iată, cum se desfășoară o asemenea zi din existența mea: Deșteptare fără nicio miză, niciun program, dar nu mai târziu de ora opt, de unul singur, fără să deranjez pe cineva; canoanele matinale ce cuprind focul la centrală, aprovizionatul cu lemne, mâncare pentru pisici și câinele Lăbuță, înviorarea și cafeaua, socializarea cu pisoiul numit Spaniolul, el îmi spune cum stă cu mâțele, cum se pregătește pentru marele lor sezon, eu tac și-l invidiez... Primul raid pe net, urmat de citirea presei locale pentru partea cultural-artistică și nu numai, apoi micul dejun, alte mici treburi gospodărești, o tură la exterior pentru mișcare și oxigenare. Uneori, în acest interval, surâd unui gând de noapte, repetabil sau total trăsnit sau unui vis aproape erotic care mi se pare a fi venit dintr-o altă lume... Bineînțeles că, la cafea, câteodată, îmi doresc sau îmi închipui că aș bea-o cu te miri cine... sau mă gândesc la cei care beau aproape la aceeași oră... Imposibilitatea de-a comunica atunci când vreau și cum vreau mă face să mă izolez chiar de mine însumi; pe deasupra, faptul că nu știu prea multe despre anumite persoane iar mă chinuiește într-un fel inexplicabil... Sper ca această formă de socializare să continue cât de repede în așa fel încât să cred că... deși sunt doar în virtual, să ajung în unele momente, chiar să mă apropiu de real...

După toate cele matinale, trec (urc) la mijloc, să prind cea mai optimă perioadă de citit-scris, așa scap de talmeș-balmeș-ul știrilor năucitoare care mă inoportunează (realități și Români, plus antene). Am mai multe direcții: citesc o carte de plăcere, cam 50 de pagini odată sau mă documentez la articole, tocmai am finalizat o carte de poezie pentru *Mișcarea literară*. Ca la școală, din oră-n oră, fac pauză la exterior, mă plimb tacticos pe trotuar spre garaj și înapoi, ies pe stradă până la cei doi frați și o soră, mă bucur că jumătate dintre noi suntem aproape; peste tot sunt însoțit de câțel și, mai nou, și de pisic. În liniște, îmi aprofundez unele idei, mă gândesc la te miri ce, scriu în jurnal ce se petrece în ziua respectivă... Revin din când în când la tv sau net, aștept nici eu nu știu ce anume, citesc cu sfințenie ce se mai petrece prin județ, partea cultural-artistică îndeosebi, vorbesc la telefon cu Icu, cu C.C., cu cine se mai poate... Mă uit pe stradă după mașini, tresar involuntar la anumite culori... După masa de prânz, când toată lumea e acasă, în jur de ora 15, picotesc câteva minute, socializez în gând cu cine am chef, visez cu ochii deschiși... Și, iar cu forțe proaspete, mă apuc de aceleași proiecte luate într-o ordine aleatorie, asta depinde și de starea în care mă simt. Urmărit de ghinioane mici de ceva vreme, de-abia acum mă pot considera ieșit din cele rele, iată câteva: Stresul din vară era cât pe-aici să mă treacă în rândul celor cu glicemie mărită, la analiza din 15 nov., m-am liniștit, am revenit la normal, la fel și cu colesterolul. Mi-am dorit atâtea și n-am avut parte, voiam la Figa și n-am ajuns deloc, asta pentru a fi liniștit cu articulațiile. De aceea, am ajuns să mă autoizolez temporal, ba chiar și să mă autoironizez, poate și din lipsa de socializare în pas cu cele dorite de mine, poate și din alte cauze... Singura bucurie e că toate s-au liniștit, sunt pe calea cea bună, optimist și neliniștit ca-nainte... Mă declar, totuși, satisfăcut în ceea ce privește evoluția mea și a altora, sper că îți (vă) merge bine, acum merit să mă (te) relaxez (i), poate chiar să-mi (ți) iau/iei o vacanță... Voi reveni... Nu vă mirați că anii nu sunt precizați, oricum, pentru mine nu mai contează, pe de altă parte, tot trec ca apa...

Din ciclul „De câteva ori pe lună” – Un fel de jurnal pe sărite

Vorfreude

Damaschin POP-BUIA

Duden-ul prezintă acest termen, căruia eu nu i-am găsit corespondentul exact în limba română, drept „Freude auf etwas Kommendes, zu Erwartendes”, adică „o stare de bucurie pentru ceva ce urmează a se întâmpla”. Desigur, mă refer la un echivalent într-un cuvânt în limba română, căci prin mai multe, termenul german poate fi explicat chiar pe larg. I-am spus acest lucru unui bun prieten, german nativ (mai nou se folosește termenul de Biodeutsche/r, și asta, din păcate, în contexte mai puțin fericite, ba, chiar din zona rasială!), iubitor de literatură și filosofie, la cea din urmă fiind și licențiat. Nu s-a mirat, dar a ținut să precizeze – și asta pe bună dreptate – că de fapt nici cuvântul german nu e singur, mai exact, este unul compus: „Vor” și „Freude” (adică „înainte” ori „pre-” și „bucurie”). Mai apoi, stând de vorbă cu soția, care a crescut în două limbi, germană și română, mi-a spus că ea ar traduce cu „anticipare”, dar, la fel cum am simțit-o și eu, anticiparea nu acoperă decât în parte sensul lui Vorfreude. Mai mult, ceea ce transportă de fapt chintesenta rămâne în afară, pentru că o anticipare neutră este doar o așteptare fără alte atribute, în vreme ce Freude, bucuria, nu își găsește spațiul de desfășurare, reverberația semantică.

Prietenul pomenit mai sus, la auzul afirmației mele, zice, ce coincidență, în ultimul caiet de filosofie (Philosophie Magazin) se regăsește și acest subiect, o să-ți trimit articolul cu pricina în format PDF, per Signal. Din motive de securitate și de protecție a datelor personale, prietenul preferă acest serviciu de mesagerie celui de Facebook ori WhatsApp.

Am citit cu plăcere textul trimis, unul semnat de Sandrine Alexandre, profesoară de filosofie la universitatea Nanterre din Paris, specializată pe filosofia antică, tradus în limba germană. Starea de Vorfreude nu este aici direct și în amănunt atacată, dar anumite „surori” ale ei, da: „Die Kunst des Nichts tun” (Arta de a nu face nimic), ori cea a așteptării, această stare care, la omul modern, este de cele mai multe ori problematică. Prima, cea de a nu face nimic, nu înseamnă pentru Sandrine Alexandre a nu face chiar nimic, ci a trăi momentul prezent în toată vitalitatea lui, prin abordarea și luarea în seamă a ceea ce ne înconjoară cu atenție sporită, cu un ritm încetinit până la lentoare și astfel a redescoperi liniștea care, se știe bine, în ziua de astăzi, este tot mai amenințată, se tot împușinează. Cea de a doua, așteptarea, mi-a adus aminte de o afirmație care aparține tot unui francez, mai precis marelui Jean-Paul Sartre: „L'attente c'est la forme la plus décomposée du temps” (Așteptarea este forma cea mai descompusă a timpului), este o stare care ne pune răbdarea la grea încercare. Folosesc pluralul, căci, în parte, mă recunosc și eu în majoritatea celor care o resimt astfel. Dintre diferitele expresii născute pe seama acestei stări îmi vine în minte „a ajunge la capătul răbdării”, care merge mână

în mână cu așteptarea, ba într-o zi mi-am și cumpărat o carte în format liliput, numai bună de o luat cu sine și a o răsfoi: „Geduld ist alles” (Răbdarea este totul), o culegere de schițe și nuvele pe această temă. Dar asta se referă la un timp aflat în fața unui eveniment, a unei întâlniri, sau cine știe ce altceva va avea loc, un ceva care nu are neapărat însă un final anticipativ plăcut. Mai rău, chiar enervant, poate fi resimțit ceea ce se exprimă prin a aștepta să treacă timpul. Dacă această așteptare nu este trăită ca o unitate de timp care poate fi luată și trăită și altfel, bunăoară la a lua aminte cu atenție totală la ceea ce se întâmplă nu în interiorul, ci în jurul nostru, ori, poate, chiar la picioarele noastre, atunci acel timp este definitiv pierdut.

Altfel stau lucrurile cu Vorfreude, noțiunea pe care am propus-o în antetul textului. Aici avem de a face cu o stare complexă, una în care domină frumosul, mai exact, trăirea bucuriei care va fi adusă de „obiectul” final al așteptării noastre. Este, într-un fel, comparabil cu „Nu scopul în sine, ci drumul până la el este mai interesant”, căci, odată ajunsă, ținta pierde din intensitate. Ori, dacă este vorba de o realizare pentru înfăptuirea căreia s-a cheltuit multă energie, vom avea un moment scurt de trăire intensă, amestecată cu o doză maximă de bucurie, vom plânge chiar scurt sub impulsul a ceea ce am izbutit, stare, desigur, pasageră, drumul însă îl vom putea relua mental, retrăindu-l de mai multe ori.

Care dintre noi nu își aduce aminte de Vorfreude de dinaintea sărbătorilor de iarnă, ori de Învieria Domnului. Copii fiind, aceste trăiri au fost încă și mai intense pentru că investeam în ele tot ceea ce însemna speranță, colinzi, pregătirea de sărbători, hainele noi pe care le primeam de Paști etc. etc. Crăciunul venea, dar și trecea mult mai repede decât și-ar fi dorit-o percepția noastră, momentele de dinainte, probele împreună cu prietenii, la diferitele bucăți de teatru, fie Irozii, Banda Jianu, ori colindele de Crăciun, toate creau acel frumos, acea bucurie (Vorfreude) a vremii de așteptare. Iar așteptarea nu era resimțită, precum în cazul unor lucruri care urmau să aibă loc, cu nerăbdare, ci pur și simplu cu o deschidere maximă a sufletului.

Ce s-ar face elevii (iar cadrele didactice, așijderea) fără orizontul de așteptare a vacanțelor, îndeobște a celei de vară, ori oamenii din câmpul muncii fără cea a concediului? O tu, Vorfreude, cum ne amăgești pe toți, la modul cel mai frumos... Că perioadele țintite se vor arăta altfel, sau cel puțin mai altfel decât de-a lungul așteptării, a celei proiectate de imaginația noastră în mod idealist, este altă poveste; importantă, poate cea mai importantă, rămâne bucuria așteptării, a anticipării. Iar ceea ce este frumos trece repede, o știe tot omul. Așa că să trăim mai departe la modul intens bucuria așteptării, die Vorfreude.

Timpul omului și timpul istoric

Melania CUC

În copilărie nu aveam ceas în casă; timpul se derula după legile lui. În zori, ne trezea cocoșul cu un „cucuriguuu” prelung, apoi animalele vorbeau pe limba lor și ne chemau să le hrănim, să le adăpăm. Când răsărea soarele, eram deja în holdă. Tot după mersul soarelui știam când era vremea să luăm pauză, să ne hrănim și noi, cu bucatele aduse în traistă. Spre seară calculam exact cât timp ne mai rămânea pentru a ajunge acasă pe lumină.

Noaptea? Cerul spuzit de stele ne indica fiecare oră, fiecare clipă a trecerii timpului. Luceafărul de seară, luna cu pătrarele ei, „Găinușa” și „Fușteii”, luceafărul de „zăurel-de-zi” – erau planete, cosmos, dar și motive pentru colinde, poezie. Toate semnele cerului apăreau exact la vremea lor și apoi... dispăreau, lăsându-ne să înțelegem că există un ciclu al tuturor lucrurilor. Am învățat să deslușesc semne pe harta cerului din mica pruncie, și nu era joc, era realitatea în care noi, copiii de țărani creștini, ne pregăteam pentru drumul complex al vieții.

Primul ceasornic l-am văzut în casa bunicilor – era ceas de masă CFR. Era ritualic, era un timp numai al meu când, seara, uneori, mi se permitea să întorc arcul aceluia mecanism care mă fascina. Apoi, în vecini, locuia vărul tatălui meu, Ioan, țăran autodidact și pasionat până la moarte de invenții, de tot ce nu se vede, dar se presupune că ar exista. El repara ceasornicele de pe toată valea Zugului, și erau ceasornice diferite – cele mai multe ieftine, din târguri, altele în carcase de lemn pictat, după moda Europei Centrale, pendule și orologii somptuoase, cu mecanisme complexe, ajunse în casele țăranilor din nu se mai știa care castel al grofilor scăpătați. Altele erau aduse din Sud de femeile care, în tinerețe, slujiseră prin casele dintr-un București opulent, interbelic, și despre care, ele, femeile, povesteau ca despre un țăram fascinant – la care nu credeam că eu, neînsemnata, voi ajunge vreodată. Fiecare ceasornic de acolo își avea istoria, așa cum poveste avea și ceasul din turnul bisericii evanghelice. Dar, în satul de imediat de după război, timpul era măsurat nu cu ora și minutul, ci cu puterea cu care omul reușea să lucreze ogorul. Nu se uita nimeni la ceas, dar știau când să ia pauză, să se hrănească, să-și stingă setea, apoi să ducă șirul lucrului mai departe.

Am crescut cu aceste măsuri ale timpului nemonitorizat pe cadrane, motiv pentru care, și mai târziu, personal, nu am purtat ceas nici măcar ca podoabă. Nu obișnuiesc să mă uit la ceas dacă nu e nevoie, pentru a vedea cum îmi trece ziua, viața. Și totuși, sunt conștientă că omenirea are nevoie de programe riguroase, de ore fixe, pentru ca, de pildă, două avioane să nu se ciocnească sau îndrăgostiții să nu întârzie la întâlnire. Timpul nu mai este demult o noțiune socială, ci una reglementată prin legi scrise și nescrise.

Trăim într-o epocă în care prezentul nu mai are răbdare cu omul. Dacă nu suntem atenți, ne-o ia înainte. Totul se mișcă cu o viteză ce nu ne mai permite contemplarea astrilor în nopțile de vară, iar schimbările tehnologice vin în cascade. Nu mai suntem doar martori ai unei

epoci fascinante și periculoase, suntem parte a unui proces de redefinire a omului.

Identitatea, munca, relațiile, chiar și gândirea umană, toate sunt în tranziție acută. Nu e o criză de sistem pe care să o ignorăm. Gânditorii umanității spun să nu ne fie teamă, dar să ne luăm măsuri de protecție. Timpul este cel care crește un om, dar îl și ucide.

Se pare că trecem într-o altă dimensiune a istoriei umanității, pășim într-o renaștere mai enigmatică, mai complicată decât am învățat în cărțile de școală.

În trecut, omul își măsura viața în anotimpuri, recolte, generații. Astăzi, o aplicație de pe telefon poate schimba totul într-o clipă. Tehnologia nu mai e doar un instrument, ci un mediu în care ne formăm, ne exprimăm, ne conectăm. Dar acest confort vine și cu un preț: izolarea noastră. Ceea ce urmează nu este o amenințare, ci o realitate la care ne vom adapta ca la un transplant de piele.

Tinerii și chiar bunicii nu mai caută răspunsuri la întrebări în biblioteci, ci în fluxuri de date. Nu mai scriu scrisori, ci mesaje criptate în emojiuri. Nu mai visează la o casă simplă, ci la un spațiu „smart”. Valorile se rescriu din mers. Comportamentele vechi nu dispar, se transformă. În bine sau în rău, nu știm încă.

Timpul incomensurabil și timpul limitat al omului, noțiuni aparent abstracte, se văd secvențial, ca la cinematograful, când rola de celuloid se rupe, se face întuneric, și apreciem când motorul pornește, iar ecranul alb și inert prinde viață.

Doar ceasornicele, oricât de sofisticate azi, nu mai fac față evoluției omului. Ceasul biologic, ceasul cosmic... ceasurile marilor reforme depășesc tot ce am învățat până acum. Suntem pregătiți să mergem mai departe? Vrem sau nu vrem, suntem deja în vortexul prefacerilor. Școala, odinioară centrul clasic al formării unui individ, nu mai reprezintă unica sursă de cunoaștere. Informația ne vine de pretutindeni. Părinții și bunicii sunt speriați că elevii nu mai sunt încurajați să memoreze, ci să filtreze informațiile. Oare asta va duce la o lăncezire a memoriei? Numai timpul o va demonstra. Tot el va arăta dacă inteligența artificială va înlocui omul, îi va prelua locul de muncă sau doar îl va face să înțeleagă că vine secunda în care e musai să se redefiniească.

Știm, nu putem da ceasul lumii nici înainte, nici înapoi. Viitorul nu este o promisiune care se va împlini, viitorul este chiar consecința a ceea ce facem noi azi. Cunoașterea doare, așa ca la o operație fără anestezie. Supraviețuiește doar individul, societatea, cel cu imunitatea mai bună.

Ceasornicul universal ticăie, ne spune să nu mai alergăm după himere. Suntem prinși între timpul uman și timpul tehnologic. Cum și cu ce costuri emoționale ni se vor percepe pentru a pleca din prezent? Nu știe nici AI, nu știe nicio eminentă cenușie a lumii în care încă trăim, speriați sau fascinați de teoriile care de care mai interesante și de (i)realizabile.

Odiseea unui cântec: Imnul „Deșteaptă-te, române!”

Cristian Ovidiu DINICĂ

Imnul reprezintă o formă de manifestare a dorinței de emancipare. Anul 1848 este propice renașterii naționale a Principatelor Române. În acest context, aspirația libertății impunea necesitatea obținerii Independenței. Pentru mobilizarea poporului și înfăptuirea idealurilor naționale se dorea realizarea unui marș revoluționar, în care să se regăsească năzuințele naționale. Prof. dr. Vasile Vasile consideră că melodia imnului național, „Deșteaptă-te, române!”, după toate probabilitățile, își trage seva melodică din creația populară.

Gheorghe Cucu culege din zona Aninoasa (Dâmbovița), în apropiere de Viforâta, o melodie apropiată de cea care stă la baza Imnului. Gheorghe Breazu, împreună cu Ilarion Cocișiu, identifică o melodie în comuna Broșteni (Argeș) și formulează ipoteza asocierii făcute de Anton Pann cu versurile lui Grigore Alexandrescu. În melodia culeasă de Gheorghe Breazu predomină ideea luptei dintre bine și rău. Considerând că Anton Pann știa melodia din practică populară, ca mare amator de folclor, și că acesta cunoștea și zona Viforâta, unde dorea să fie înmormântat, conform testamentului său, putem trage concluzia că melodia aparține acestei zone folclorice. A doua vârstă a melodiei se realizează odată cu transcrierea psaltică, atunci când devine suport melodic pentru poezia lui Gr. Alexandrescu. Ulterior, pe această melodie s-a construit poemul lui Andrei Mureșanu. În 1839, Anton Pann îi va da melodia, însoțită de text, Mitropolitului Iosif Naniescu.

A treia vârstă este cea în care Andrei Mureșanu ascultă melodia, cu scopul mărturisit de a scrie un sonet. Prezenți la Brașov au fost N. Bălcescu, generalul Magheru, Brătianu, Bolliac. Aceștia vor descifra melodia și o vor asimila poeziei „Un răsunet”, situație ce arată că melodia nu le era străină și că se afla în circulație. În melodie, poetul Andrei Mureșanu a găsit expresia muzicală care corespundea revendicării năzuințelor seculare pe care dorea să le comunice în poemul său. Creația s-a dorit a fi un marș care să-i unească pe revoluționari.

Cântecul a devenit imn ca urmare a confirmării populare primite de interpretarea melodiei cu ocazia festivă redată în „Raportul nr. 10 al Comisarului extraordinar al districtului Vâlcea, D. Zăgănescu, către Ministerul Trebilor din Lăuntru al Țării Românești”, și a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 14, 1848,

din 26 august. Melodia a fost îndelung cunoscută în timpul Revoluției pașoptiste în cele trei provincii românești. Sărbătoarea populară de la 1848, din Râmnicu Vâlcea, a contribuit major la împlinirea statutului melodiei. Prin adaptări succesive, melodia a ajuns la forma ce se cântă astăzi.

Vârsta a IV-a a melodiei i se datorează lui Gavriil Musicescu, care, din notație psaltică, îi dă melodiei o transcriere liniară și conduce melodia după tiparele occidentale valabile la acea vreme.

Leca Morariu a relatat despre Ciprian Porumbescu că este cel care a realizat prima includere a melodiei într-o suită alcătuită

din cântece românești, intitulată „Potpouris des chansons nationales roumaines”. Antonie Plămădeală spune despre imn că este „o melodie la înălțimea poeziei, o poezie la înălțimea melodiei”, iar Nicolae Iorga notează: „Anton Pann a dat românii imnul de o sălbatică mândrie, de profundă suferință, de conștiință ce tremură în exasperarea ei”.

Imnul național al României, „Deșteaptă-te, române!”, are o semnificație profundă în istoria țării. Este un simbol al luptei pentru libertate și unitate națională. De-a lungul timpului, „Deșteaptă-te, române!” a fost cântat în momente cruciale ale istoriei României. Adoptat oficial ca Imn național în 1990, „Deșteaptă-te, române!” continuă să inspire mândrie și patriotism în rândul românilor, fiind un simbol al identității și unității naționale.

Bibliografie:

Decret-lege nr. 40 privind Imnul de stat al României, publicat în MO nr. 0015 din 25 ianuarie 1990.

Medeea Stan, Cum a luat naștere imnul revoluționar al românilor, *Adevărul*, 1 decembrie 2017.

Dan Toma Dulciu, Propunere de schimbare a Imnului Național al României și a Zilei Naționale, 5 septembrie 2012.

Andrei Paul, Povestea imnului României, *Monitorul Express*, 02.12.2010.

Zeno Vancea – Creația muzicală românească sec. XIX-XX, Editura muzicală, București 1968 pagina 80.

Andrei Paul, Povestea imnului României, *Monitorul Express*, 02.12.2010.

Vasile Vasile, Deșteaptă-te române. De la practica folclorică la Imn Național – imn al identității și unității românești, *Revista Muzică*, anul XXIX, nr 7/2018.

Preluare din *Revista UZP*, nr. 40/2025

Vocația de prozator a lui Lucian Claudiu Grapini

Icu CRĂCIUN

Într-o convorbire avută prin anii '90 cu scriitorul Teohar Miha-
daș, acesta îmi spunea că Mântui-
torul a lăsat din când în când de-
asupra unor locații seminte de har
literar, care, zicea el, au rodit ori
vor rodi peste ani, și cita Botoșani
(cu Eminescu și Iorga), Maieru
(cu Rebreanu), Hordou (cu Coș-
buc), Lancrăm (cu Blaga), apoi a
trecut Dunărea și a ajuns în Munții
Pindului, la el în sat. Păstrând
proporțiile, de cinci ani a rodit și-
n localitatea Șanț, din județul Bis-
trița-Năsăud, unde ființează o re-
vistă socio-culturală, care și-a
câștigat o notorietate de invidiat,
datorită colaboratorilor de presti-
giu. Este vorba de *Izvorul Some-
șului* (director fondator Grigore
Cotul, redactor-șef Leon-Iosif
Grapini și redactorii: Adela Co-
tul, Alexandru Dărăban, Dănilă
Filipoi, Maria Forogău, Lucian
Claudiu Grapini, Ana-Floarea
Hanciuc și Valer Pop, cu toții în-
zestrați cu haruri scriitoricești).
De-a lungul acestor ani am avut
ocazia să scriu despre majoritatea
cărților scrise de aceștia.

Astăzi, mă opresc asupra
cărții de povestiri a lui Lucian
Claudiu Grapini, *Animale și oa-
meni* (Ed. PIM, Iași, 2025). Vă
mărturisesc că de la citirea roma-
nului lui Mo Yan *Obosit de viață,
obosit de moarte*, laureatul premi-
ului Nobel pentru literatură din
anul 2012, în care un moșier, după
ce a fost împușcat, s-a reîntors la
viață ca: măgar, taur, porc, câine
și maimuță, nu am întâlnit vreun
scriitor care să transfigureze reali-
tatea cu atâta talent. Precizez că
acțiunea din toate cele 12 povestiri
ale lui Lucian Claudiu Grapini se
desfășoară în așezări muntoase,
muntele, cu șuvițele sale de izvoa-
re proaspete și poienele fără de
prihană, este un personaj impor-

tant în chimia acestor narațiuni;
altfel simți și trăiești libertatea pe
munte, privilegiatul autorului, cu
versanții săi împăduriți, purifica-
tori. Da, există în câteva texte co-
respondențe între animal, pasăre și

om, cu toții vorbesc și gândesc
aidoma ființelor umane, lupta pen-
tru supraviețuire fiind tot atât de
aprigă în ambele tabere. Tânăra
acvilă de munte din *Crăiasa ceru-
lui*, inițial, nu are experiența de
supraviețuire, dar imaginația auto-
rului atinge cote înalte descriind
viața acesteia când nu-și mai recu-
noaște tatăl și trebuie să-și poarte
singură de grijă, luptându-se cu el.
Tihna și îndestularea din familia
zburătoarelor s-au scurs odată cu
maturizarea lor, încât zici că pro-
zatorul a trăit în cuibul lor și s-a
atașat de ele ca de niște surori mai
mari. În *Haita*, „cinci lupi se hră-
nesc dintr-un mistreț prins în toiul
noptii”. Festinul este întrerupt de
apariția unui „urs mare, brun în-
chis și cu un colier auriu, ce-i aco-
peră umerii”, în altă parte „doi
cerbi se duelează”, cel tânăr învin-
ge, iar cel mai bătrân, sleit de pu-
teri, și rănit la un picior devine

prada haitei. Încleștarea dintre un
urs și un taur (vezi povestirea *În-
cleștarea*) îmi amintește de nuvela
lui John Faulkner intitulată *Ursul*.
Lupta pentru supraviețuire este pe
viață și pe moarte între un lup și
un câine, învingătoare devenind
sălbăticiunea. Un alt câine, din
Blândețe, ajunge să emită judecăți
care te sensibilizează: „Pentru pri-
ma oară în viața mea, un om îmi
arată ce înseamnă blândețea și bu-
nătatea”, după cum calul din
Amurg este înzestrat cu un bun-
simț deseori superior Stăpânului.
În felul acesta, se explică și titlul
acestei cărți, fiindcă, nu întâmplă-
tor, pe primul loc se află ele, bie-
tele „animale”.

Dacă vreți să vă familiari-
zați cu proza SF a acestui autor, vă
recomand să-i citiți celelalte două
povestiri: *În căutarea Paradisului*
și *Roșu*. În prima, facem cunoștin-
ță cu o locație ciudată, numită Zo-
na, care „scoate din om ce este
mai josnic”, cum zice un personaj
(Ghidul), și în care se află un Oraș
-Fantomă, iar cei ce pătrund acolo
nu se întorc niciodată. Ne întâlnim
cu vietăți înspăimântătoare, mu-
tanți, creaturi grotești, „umanoizi
înspăimântători, cu gheare și colți
ascuțiți și cu un apetit nestăvilit
pentru carne”, aceștia fiind
„rezultatul experimentelor din la-
boratoarele Zonei, făcute pe oa-
meni și animale”. Aici, ființează o
grupare paramilitară „foarte bine
instruită și dotată”. Un alt protago-
nist (Lunetistul), descoperă arte-
factul Inimii Paradisului care are
puteri nemaîntâlnite. Acesta
„anulează mutațiile și face orga-
nismul să revină la normal, cel
puțin la exterior”. În *Roșu* ne în-
tâlnim cu un mister atotstăpânitor,
în apropierea unei mine se întâm-
plă lucruri total necurate; printre
altele, un inginer (Cornel) dispare,

dar apare transformat într-o bestie feroasă.

Cheia afecțiunii lui Lucian Claudiu Grapini pentru animale o descoperim în confesiunea *În amintirea bunicilor mei*, care are un efect de-a dreptul terapeutic asupra cititorului. Deși născut la oraș, el și-a petrecut vacanțele la bunici, la țară, departe de nemerniciile vieții, rămânându-i în buzunarele tănuite ale minții amintiri care nu se risipesc niciodată. El se confesează fără opreliști. La vârsta grădiniței a fost paznic de găini, pui, miei, se împrietenește cu calul familiei, căruia bătrânul, de o noblețe sufletească exemplară, i-a oferit o atenție și o dragoste aidoma unei ființe umane, iar pierderea acestuia, firește, l-a întristat și pe el multă vreme. Cert e că bătrânul oier din *Șilihoia*, cu mintea sa scăpărătoare, este o altă ipostază a bunicului care se conduce în privința vremii după semnele sale: dacă păianjenii nu și-au făcut pânza prin iarbă, va ploua, iar dacă rându-nelele zboară jos, „nu la înălțime”, va fi vreme bună, după cum și cel din *Zi de septembrie*, care leșină în carul cu boi, are vorba molcomă, fără grabă, pe îndelete. Toți trăiesc sub cupola moralei creștine, lucrând cu sânguință și perseverență.

Nu știu dacă Lucian Claudiu Grapini l-a avut model pe tatăl său, binecunoscutul scriitor Leon-Iosif Grapini, trudit de marcă întru frumos și bine, dar nu cred că greșesc afirmând că stilul fiului nu are de-a face cu al acestuia. Preocuparea pentru detaliu, descrierea naturii și a vieții sălbăticiunilor, crearea suspansului și alunecarea spre proza SF sunt atuuri ale fiului care și-a croit propriul său drum în peisajul literaturii române contemporane.

Text apărut
în *Răsunetul cultural*
noiembrie 2025

Celan și timpul ca înstrăinare

Alexandru JURCAN

Îți trebuie talent, curaj și răbdare să te poți substitui ficțional unei personalități, să vorbești în locul celui ce nu mai e printre noi, să te documentezi, cu o responsabilitate dublă. Acum apar des asemenea biografii așa-zise romanțate: Bogdan Crețu despre Nichita, Vakulovski despre Urmuz, Dan Coman despre Enescu, Andrei Crăciun despre Cioran etc. Am citit acum Cristian Fulaș: *Celan – Am trăit, da*, Polirom, 2022. Înainte de lectură, mi-am făcut „tema”, studiind tabelul cronologic, dar și bibliografia, studiile despre Celan, corespondența, dar și opera poetică.

Paul Celan s-a născut în 1920 la Cernăuți. Evreu fiind, a fost deportat. Părinții au murit în lagăr. El a fugit în Occident. Scrie în germană, se căsătorește cu Gisèle, are un fiu, Eric, apoi încep problemele de ordin psihologic, mai ales după campania de defăimare a doamnei Claire Goll, care îl acuză că l-a plagiat pe soțul său. Crize de delir, spitale de psihiatrie, sinuciderea în Sena, de pe podul Mirabeau... Cristian Fulaș împrumută vocea și spiritul lui Celan, scriind la persoana întâi o narațiune dramatică și frisonantă. Celan era conștient că, pentru a continua un drum, „trebuie să știi pe unde a trecut el înainte, nu poți pleca de la zero, istoria e într-un anume sens inevitabilă”. Știe că pentru a scrie trebuie să ai o cultură – cărțile se fac din cărți. După toate atrocitățile îndurate, „mai puteam noi deveni oameni? câți rămăseserăm? în ce măsură planul naziștilor funcționase?” Marele secret al său și al prietenilor: CARTEA. Adică un roman infinit, în care să scrie numele celor care muriseră. Cum? Șase milioane de nume tipărite? Ce editor ar risca să acopere atâtea mii de pagini? Astfel de gânduri îl frământă pe Celan. Dar dacă șase milioane de voci separate și-ar povesti moartea? Ar fi șase milioane de capitole...

Cum Celan scria în germană, știa că scrie în ...limba călăilor. Așadar „conviețuiam cu călăul meu”. Ce s-ar întâmpla cu poemele sale, cu traducerile, dacă ar renunța la limba germană? S-ar putea reinventa în altă limbă? Mereu se simte vinovat de faptul că „da, am trăit, în timp ce în jurul meu s-a murit”.

Atâtea internări, doctori, spitale, lupta cu boala perfidă, tratamente, apoi din nou gesturi violente, bruște, inexplicabile. Soția nu mai suportă, dorește despărțirea. El locuia în spital, într-un mediu controlat, iar ieșirile erau simple învoiri. Și-a dorit mult să-l întâlnească pe Martin Heidegger, deși știa că făcuse propagandă nazistă de la catedră. Îl considera un antisemit deghizat. După ce a corespondat cu Heidegger, Celan a avut ocazia să-l întâlnească, dar a refuzat să se fotografieze cu el. A acceptat să-l viziteze la cabana izolată din pădure, unde au discutat despre poezie. Heidegger credea că poezia nu trebuie supusă timpului, că e atemporală, în timp ce Paul Celan știa că poezia sa era întotdeauna legată de un eveniment sau altul din istorie. Heidegger a recunoscut că se simțea vinovat, nu voia să se disculpe, refuza să vorbească public despre ce se întâmplase, conștient că nu el avea să schimbe lumea.

Celan e tot mai obosit, dezabuzat, convins că „timpul nu așteaptă și într-un anumit sens el nici nu există, nu-l putem atinge, nu-l putem arăta nimănui, el e acolo, curgere implacabilă sau, dimpotrivă, stagnare definitivă și niciodată înțeleasă – timpul e înstrăinare”. La finalul vieții lasă „aceste biete însemnări”. În noaptea de 19 spre 20 aprilie 1970 se sinucide aruncându-se în Sena de pe podul Mirabeau, după ce a notat că „nu ar trebui să se scrie decât capodopere, iar eu nu mai scriu decât cuvinte”.

Poezia ca exercițiu de echilibru

Melania CUC

Poetul Adrian Talabă din Galați este membru al cenaclului „Noduri și Semne”, al ASPRA – Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice, este redactor al revistei *Boem@*, autor al mai multor volume de poezie și, totodată, participant premiat la festivaluri literare naționale și internaționale. Cel mai recent volum al său *Fulgere de gânduri* se înscrie în această continuitate și poate fi citit mai degrabă ca o sinteză a unei viziuni poetice deja stabilizate, cu stil literar și un univers filosofic propriu.

Scrisul poate ține de o vocație literară latentă, dar este și un refugiu în spațiul estetic, un exercițiu nobil de socializare, oferind, prin publicarea cărților, intrarea într-o confrerie generoasă, cum este cea a scriitorilor.

Am citit *Fulgere de gânduri* și mi s-au relevat ca fiind mai complexe decât simplele „flash-uri” ale unei imaginații romantice. În cazul de față, deși poemele nu poartă cicatricile confruntării directe cu realul dur al socialului sau cu biografia personală explicită, ele sunt generatoare de emoție. Poezia pare să evite realitatea contextuală și concretul existențial. Nu ține cont de vârstă, de energii distribuite pe generații, nici de acel spațiu social denumit clar. Poetul preferă să lucreze cu simboluri la general uzitate. Această opțiune, cred eu, este rodul căutării unei rezolvări a problemelor umanității printr-o „terapie” estetică. În timp ce poezia zilei, în mare parte, se înverșunează, Adrian Talabă își plasează creația într-o zonă pe care o numim, uneori, poezie vindecătoare, aleasă. Poate că lumea de azi crede că versul șlefuit ca briliantul nu mai este necesar, dar tot lumea iubitoare de poezie vine și validează acest gen al poemului de contemplație.

Lirismul este calm, fără accente de ironie sau zburcănăciune zadarnic. În oglindă cu poezia românească contemporană, care mizează adesea pe corporalitate și autobiografie asumată pentru a crea o tensiune șocantă a discursului, această poezie mi se pare rodul unui autor care știe să mânuiască sintag-

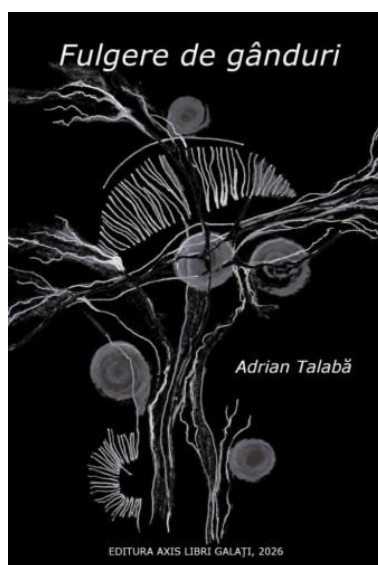
mele, dând uneori senzația de previzibilitate a scrisului. Metafora este abundentă și, deși nu surprinde prin noutate (îngeri, lumină, umbră, ploaie, aripi, tăcere, cer), oferă o stare de „refresh” cititorului, îndemnându-l să citească și să caute și alte cărți semnate de Adrian Talabă. Am identificat și o repetare simbolică, ceea ce poate da senzația de uniformizare a tonului poetic, probabil pentru că autorul scrie într-un soi de continuitate, de recuperare a timpului și a ideilor încă nespuse. Sunt poeme care se diferențiază mai greu între ele și care, privite în plan arhitectural, ar putea constitui un singur poem amplu, cu aceeași esență și același mesaj liric – lucru care nu este, în mod necesar, un defect.

Volumul în speță are meritul său incontestabil: este coerent, o carte cu o structură unitară.

Pentru autor, poezia și scrisul derivă dintr-o viziune proprie și constantă asupra creației, care devine formă de reculegere, de echilibru și chiar de vindecare, dacă este cazul. Într-un context literar dominat de stridență și exhibiționism, Adrian Talabă propune o poezie a retragerii, a sacralității discrete, a liniștii asumate, tocmai pentru că se cunoaște foarte bine pe sine. Poezia lui nu caută să provoace, nu forțează limba, ci îl păstrează într-o zonă cuminte, confesivă. Scrisul său se adresează unui public larg, dar matur cultural, celor pentru care poezia este o lume în care își găsesc adăpost spiritual și chiar înțelegere.

Prin activitatea sa editorială, prin volumele anterioare și prin vizibilitatea obținută în reviste și contexte literare, autorul nu este un poet întâmplător, ci un poet aflat într-o altă etapă de confirmare. Nu îi rămâne decât să facă pasul următor: să iasă din cercul literar-geografic în care pare să se fi cantonat conștient, cunoscând atât plusurile, cât și minusurile pe care le implică aproape orice creație.

Volumul nu schimbă direcții literare, dar rămâne o carte asumată și reprezentativă pentru o poezie orientată spre interiorizarea umană și echilibrul liric care, zicem noi, creatorii, ar putea fi salvarea Lumii.

Izvorul Someșului – O sinteză culturală la final de an: numărul 18/2025

Angela SIMIONCA

Acest număr al revistei *Izvorul Someșului* confirmă, din nou, maturitatea unei publicații ce funcționează ca un barometru al vieții culturale someșene. Mulțumiri se cuvin redacției și redactorului-șef, Leon-Iosif Grapini, pentru generozitatea cu care oferă cititorilor Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare prilejul de a rămâne conectați la vitalitatea comunității din zona Năsăud-Rodna-Șanț. Numărul de față este o veritabilă sinteză a preocupărilor literare, memorialistice, istorice și artistice ale creatorilor locali, dar și ale colaboratorilor consacrați, păstrând echilibrul dintre tradiție și actualitate, dintre poezie și proză, dintre cercetarea riguroasă și reflecția eseistică.

Secțiunea de proză deschide revista cu texte atent lucrate, în care fiecare autor își pune amprenta stilistică. Irina Petraș, în *Mică poveste cu o orgă veche*, dezvăluie, cu finețe memorialistică și nostalgie lucidă, felul în care o simplă știre despre restaurarea orgii din Chirpăr devine declanșatorul unei puternice întoarceri interioare, și se lasă purtată într-o rememorare profundă a copilăriei petrecute între satele săsești Chirpăr și Agnita, unde primele imagini și sunete ale bisericilor-cetate, ceasurile turnurilor și dangătele clopotelor, aroma pâinii calde și rigoarea comunității săsești s-au fixat în memoria ei afectivă, conturând un „acasă” simbolic în care identitatea personală, amintirile familiale și cultura locală se împletesc, iar orga restaurată devine nu doar un obiect de patrimoniu, ci și un reper emoțional și identitar ce reflectă legătura indestructibilă dintre spațiul natal, timp și sensibilitate individuală.

Constantin Cubleşan oferă, prin *Cuminecătura*, experiența autorului imediat după eșecul la examenul de admitere la Medicină, fiind recrutat în armată. În regimentul de la Beiuș, el se adaptează rapid, devenind conțopist datorită caligrafiei sale, ceea ce îi oferă libertăți față de ceilalți soldați. Totuși, observă suferința teologilor TR-iști, care sunt aspru pedepsiți pentru practicarea credinței lor, și încearcă să le ofere Sfintele Paște. Gestul său este descoperit și este pedepsit cu cinci zile de arest, dar primește în secret o carte de rugăciuni, simbol al recunoștinței și al sprijinului spiritual. Textul explorează tema compasiunii, curajului și conflictului dintre autoritate și conștiință, transformând o scenă dură de cazarmă într-o parabolă despre

curaj moral, solidaritate și puterea tăcută a sacralului într-o lume ostilă.

Ciclul de microproze semnate de Olimpiu Nușfelean – *Ia-mă cu tine; Omul din lună; În ploaie spunând poezii; Pâinea de dimineață; Cercul* – compun un mozaic al fragilității și al miracolului din viața de fiecare zi – de la devotamentul sfâșietor al femeii care îngrijește un muribund, la apariția fantastică a omului din lună, la puterea imaginației ce oprește ploaia, la parabola socială a pâinii și până la stranietața sacră a cercului pierdut, fiecare text deschizând o breșă prin care realul se luminează discret, neașteptat, aproape magic.

Alexandru Jurcan, prin *Domnul Coteșaru și Doamna Jenna*, comicalul grotesc și violența morală se întâlnesc într-o galerie de personaje memorabile – maniacul asepsei transformat în haos ambulant și mama oarbă de iubire care acoperă crimele fiului său –, conturând, cu ironie amară, fragila frontieră dintre normalitate și delirul cotidian.

Melania Cuc, în parabola dramatică *Iisus care nu a ajuns niciodată pe cruce*, propune un exercițiu de imaginație teologică ce tulbură și provoacă, împletește mitul, memoria și durerea filială într-o poveste în care seceta, fântâna, Iisusul din tinichea și moartea tatălui devin straturi ale aceleiași revelații: imposibilitatea de a salva ce se destramă și miraculoasa putere a amintirii de a ține lumea – și sufletul – încă în viață.

Radu-Ilarion Munteanu, cu *Biblioteca neagră*, face o confesiune-odisee, biblioteca neagră devine personaj genealogic și templu intim, purtând prin mutări, relicve, lecturi și memorie întreaga biografie a naratorului, astfel încât povestea vieții sale se citește, de fapt, ca istoria vie a unei biblioteci care supraviețuiește timpului, oamenilor și uitării.

Icu Crăciun, în *Agenția de Alungare a Spiriteilor Negative*, îmbină satira cu fantasticul local. În această satiră spumoasă despre credulitate, corupție mărunță și dorințe intime camuflate, o agenție pseudo-magică transformă superstițiile în comerț profitabil, iar intervențiile ei „profesioniste” dezvăluie, cu umor amar, cât de ușor pot fi manipulați oamenii de frici, rușini și iluzii – până la apariția literală a demonului în costum Armani.

Alte texte – Ion de Luminița Rusu, *Noiembrie* de Iacob Naroș, *Vania, pescarul* de Florentina Loreda-

na Dalian, *Nimic nu mai este așa cum a fost* de Viorel Dădulescu, *Alambicul* de Petru-Ioan Gârda, *Eternitate* de Adela Cotul, *Dorința și Îngerul lui Petrică* de Dan Norea.

Mobilul, de Leon-Iosif Grapini, surprinde, prin contrastul dintre amintirile pline de natură, tandrețe și prezență reală a iubitei și prezentul dominat de telefonul mobil, felul în care tehnologia transformă apropierea în singurătate trăită în doi.

Textul *Șilihoaia*, de Lucian Claudiu Grapini, surprinde, într-un cadru pastoral montan, întâlnirea caldă dintre un păstor înțelept și patru ornitologi străini, evidențiind armonia dintre om, natură și tradiție, dar și bucuria comună a descoperirii unei acvile rare, „șilihoaia”, văzută în cele din urmă datorită vigilenței și bunătății bătrânului cioban.

Revista oferă un amplu spațiu poeziei, reușind să creeze o veritabilă hartă lirică a zonei. Semnează poezii nume consacrate și debutanți promițători: Ioan Pinte, Dumitru Cerna, Menuț Maximilian, Mariana Bojan, Constantin Cubleşan, dar și Radu-Ilarion Munteanu, Elena M. Cîmpan, Melania Cuc, Romulus Moldovan, Iulia-Anamaria Ghidiu, Laura C. Munteanu, Mircea Daroși, Luca Cipolla, Valer Pop, Aurel Domide-Șanțanu, Angela Maria Drăgoi, între mulți alții.

Poezia devine aici un prilej de mărturisire, de evocare sau de contemplare a peisajului transilvan, iar Grigore Cotul, cu *Rondeluri*, *Epigrame* și *Definiții în rime*, adaugă o binevenită notă ludică și sapiențială.

Un nucleu consistent al revistei îl reprezintă cronicile literare și reflecțiile critice. Adrian Lesenciuc, în *O formație de defilare*, și Romulus Moldovan, cu studiul *Treizeci și șase de scriitori militari*, aduc în atenție zone mai puțin explorate ale literaturii române contemporane.

Cronicile literare semnate de Dumitru Cerna (*Iulia-Maria Ghidiu, publicista*), Melania Cuc (*O confesiune a simțirii și a memoriei rurale* și *Radiografia unui «Secret» literar*), Icu Crăciun (*Secretul Adelei Cotul*), ori Radu-Ilarion Munteanu (*Un debut literar surprinzător și ofertant*) confirmă preocuparea revistei pentru valorizarea autorilor din proximitate și pentru evaluarea critică riguroasă.

Intervențiile reflexive, precum cea a lui Dorel Vișan, *Să fii propria ta lumină*, elogiază cartea lui Ovidiu Purdea-Someș ca pe o meditație luminoasă despre sensul vieții, frumusețe, muncă și nemurire, îmbinând reflecții biblice și filosofice cu admirația pentru autor, a cărui sensibilitate artistică și iubire de oameni transformă experiențele personale și ale altor artiști într-o mărturie despre bucuria trăirii, puterea pasiunii și importanța de a dărui iubire prin tot ceea ce facem.

Studiile lui Liviu Păiuș (*Două destine*) și Icu Crăciun stabilesc coordonatele unei direcții literare solide. Textul lui Icu Crăciun despre documentele și fotografiile rare ale lui Ion Creangă oferă o contribuție valoroasă la istoria literară, îmbinând cercetarea arhivistică cu portretizarea vie a marelui povestitor. În aceeași linie, Mircea Daroși argumentează cu rigoare

actualitatea lui Coșbuc, evidențiind forța morală și expresivă a poetului în raport cu cititorul contemporan – leagă tradiția de prezent.

Studiul lui Icu Crăciun despre teatrul Hortensiei Papadat-Bengescu readuce în atenție latura aproape ignorată a Hortensiei Papadat-Bengescu – vocația ei dramaturgică –, reconstituind cu rigoare și sensibilitate contextul receptării criticilor interbelici, complexitatea pieselor „Bătrânul”, „A căzut o stea”, „Medievală” și „Sora mea, Ana” și relevând modernitatea analitică, densitatea psihologică și forța personajelor feminine care prefigurează marile ei romane.

Prozele semnate de Veronica Georgiana Hodoroga, Octavian Boanchiș, Andrei Răzvan Ilieșiu, Anastasia Victoria Pătrășcan sau Maria Sîngeorzan-Dragotă readuc în volum bucuria povestitului, de la jocurile delicate ale imaginarului la farmecul iernii, al copilăriei și al fantasticului. Povești precum *Fulgul fermecat*, *Seara de Ajun* sau *Fulg pentru un timp* sunt texte sensibile, calde, potrivite atât cititorilor tineri, cât și celor maturi.

Dragoș Grapini propune miniaturi narrative cu parfum domestic (*Soba și aragazul*), în timp ce Lucian Claudiu Grapini explorează un filon naturalist și ornitologic în *Codobaturile și fâsele*, adăugând o notă documentară și agreabilă în același timp, descrie înrădăcirea, comportamentul și varietatea speciilor de codobaturi și fâse, evidențiind adaptările lor distincte, habitatele preferate, arealul de răspândire și particularitățile fiecărei specii întâlnite frecvent în zonele rurale și montane.

Un alt punct forte al volumului îl reprezintă deschiderea către artă și patrimoniu local. Portretul sculptorului Ilarion Voinea și cronică expoziției „Florăria”, semnate de Leon-Iosif Grapini, dezvăluie nu doar interesul pentru estetica vizuală, ci și dorința de a fixa în cuvinte energiile creative ale comunității.

Dan Filipoi completează latura memorială cu evocări ale vieții rurale (*Crucea apelor*, *Cu copiii la cântar*), ceea ce creează o punte între istoria mare și istoria mică a satului. Povestea „Crucea apelor” evocă vechea credință din Șanț potrivit căreia apa luată în zori din locul unde se întâlnesc pâraiele în cruce are puteri tămăduitoare, iar istorisirea despre străbunica Eleonora, care respectă cu strictețe ritualul și trece printr-o experiență misterioasă în drumul ei nocturn, devine o mărturie despre împletirea credinței, tradiției și curajului în fața bolii și a necunoscutului. Textul *Cu copiii la cântar* rememorează cu umor și nostalgie o întâmplare din sat, când doi băieți ascunși în carul cu fân au fost cântăriți odată cu încărcătura, stârnind spaima Ioanei Robotin și provocând o scenă memorabilă care surprinde, în firescul ei, viața rurală, spiritul copilăriei și solidaritatea oamenilor de altădată.

Liviu Păiuș completează memoria colectivă cu textul *Când s-o făcut drumul pe Dealul Neamțului*, unde povestește o întâmplare fabuloasă din vremea lucrărilor la drumul peste munte, când un fecior din Rodna este răpit de vântul-zână și dus într-o lume su-

pranaturală, unde scapă doar prefăcându-se mut, dar revine acasă cu sufletul speriat până la moarte, întâmplarea păstrând farmecul, misterul și avertismentul poveștilor populare de altădată.

Toader-Dorel Bazga, propune pagini vibrante despre comunitate, tradiții și meșteșuguri locale.

Partea de istorie și cercetare documentară este una dintre cele mai consistente ale revistei:

– Alexandru Dărăban analizează activitatea Partidului Național Agrar în județul Năsăud, presa comunistă a regiunii Rodna și episodul memorandiștilor;

– Valer Pop aduce restituiri valoroase despre Școala din Șanț, lexicul local, colinde și folclor, dar și texte cu iz etnografic, metode simple de estimare a greutateii unui porc, atât în viu, cât și după sacrificare, folosind măsurători ale lungimii și circumferinței, o formulă de calcul precisă și informații despre pierderile de greutate ce apar în timpul procesării (*Cum se calculează greutatea unui porc...*).

Închid revista secțiunile *Epigrebus*, *Divertisment* și o emoționantă galerie vizuală – *Comuna Șanț în imagini* –, care oferă cititorului repere identitare și un final luminos.

Revista *Izvorul Someșului* este o construcție amplă, generoasă și bine articulată, ce demonstrează vitalitatea culturală a Someșului superior. Diversitatea vocilor, alternanța dintre tradiție și modernitate, dintre creația artistică și cercetarea istorică, fac din această publicație un reper important al spațiului cultural transilvănean.

O revistă care nu doar documentează, ci modelează memoria comunității – și o face, ca întotdeauna, cu profesionalism și dăruire.

O antologie cu valoare de document

Semnal

Leon-Iosif GRAPINI

Proiectul editorial „Poveștile Bistriței” se continuă cu antologia „Povești de Crăciun. Colind din inima Bistriței”, apărută spre finele anului trecut la Editura Charmides, fiind editată de Societatea Scriitorilor din Bistrița-Năsăud în parteneriat cu Centrul Cultural Municipal „George Coșbuc” Bistrița, proiect coordonat de jurnalista Gabriela Ciornei. Antologia, gândită de scriitorul, jurnalistul și etnologul Menuț Maximinian, un profesionist preocupat constant de promovarea valorilor tradiționale, cuprinde texte semnate de 50 de personalități din țară și de peste hotare – academicieni, ierarhi ai Bisericii, scriitori, oameni de cultură, jurnaliști și edili, care vorbesc cititorului despre Crăciunul copilăriei, despre percepția acestei Sărbători ca persoane mature, toate acestea însoțite de imagini din acele vremuri sau de actualitate. Reținem câteva nume și titlul textelor: Ioan Aurel Pop (*Crăciunul copilăriei, rânduială și așezare*), IPS Andrei Andreicuț (*Din străfund de dalbe datini*), PS Macarie Drăgoi (*Colindăm la fereastra inimilor voastre*), Menuț Maximinian (*Pe la ferestre luminate poposesc copiii cu colindul*), Mircea Gelu Buta (*Lumina din inima omului*), Ioan Cioabă (*Crăciunul magic*), Elena M. Cîmpan (*Un tărâm nevăzut, de Crăciun*), Melania Cuc (*O monedă de argint prinsă în mărul nins din ogradă*), Pompei Cocean (*Locul izbăvirii în lumină*), Vasile V. Filip (*Primul pom de Crăciun, cu muguri de iubire*), Leon-Iosif Grapini (*Colindatul pe la case*), Alice Valeria Micu (*Steaua s-o ivitu*), Olimpiu Nușfelean (*Crăciunul poetului*), Ioan Pinteș (*Sărbătoare Sfântă*), Victor Știr (*Prima colindă*), Ștefan Borbély (*Yule*), Leo Butnaru (*Născut la vremea colindelor*), Constantin Cubleșan (*Traitele pline de mere*), Adrian Alui Gheorghie (*Colindele, semn de*

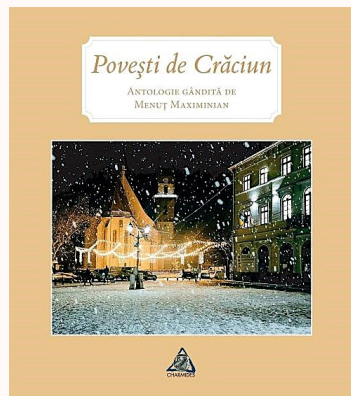
renaștere națională), Cornel Nistea (*Primiți colindători*), Irina Petraș (*Crăciun cu bunicii*), Laura Poantă (*Crăciunul*), Mircea Popa (*Crăciunul de altădată*), Adrian Popescu (*Caravana*), Ilie Rad (*La Crăciun sătul și la Paști fudul*), Lucian Vasiliu (*Ferestre*), George Vulturescu (*Aleșii de Crăciun*) și alții.

Cele mai multe texte au fost găzduite de „Răsunetul cultural”, în cadrul unor anchete inițiate de directorul cotidianului „Răsunetul”, Menuț Maximinian, în luna

decembrie a anilor 2021-2024, în care semnatarii acestora evocă, nostalgic, Crăciunul copilăriei, emoția colindatului, prima colindă învățată, poveștile părinților și ale bunicilor spuse de sărbători, obiceiurile, povestea pomului de Crăciun, podoabele și ritualul împodobirii bradului, venirea lui Moș Crăciun, sărbătoarea Crăciunului în zilele noastre, tradiții perpetuate până astăzi etc.

Dincolo de farmecul lecturii, de valoarea literară, textele antologate se constituie într-un veritabil document despre obiceiurile și tradițiile sărbătorii bucuriei, Crăciunul.

Reținem finalul evocării memorialistice a Crăciunului copilăriei în comunism semnate de președintele Academiei Române, Ioan-Aurel Pop: „Crăciunul (...) venea cu urători, cu multe colinde, cu «craii de la Răsărit», cu neamuri în vizită, cu mâncăruri bune (între care mă fermeca aburindul cozonac), cu miresme fine și, peste toate, cu daruri. Crăciunul copilăriei însemna pace și liniște, rânduială și așezare, pentru că toți ai mei erau sau păreau fericiți, iar eu nu știam încă nimic despre greutatea vieții. Bistrițenii, prin antologia *Povești de Crăciun*, gândită de Menuț Maximinian, sfințesc locul cu verbul lor și ne conving mereu că «la început a fost Cuvântul»”.

Radu Cosașu – Supraviețuiri

Radu-Ilarion MUNTEANU

Seria celor 6 volume de „Supraviețuiri”, (I/1973, II/’77, Meseria de Nuvelist/’80, Ficționarii/’83, Logica/’85, Cap limpede/’89, editate integral de Cartea Românească), tot atâtea ca Dune, datorată lui Radu Cosașu, a reprezentat un fenomen singular în peisajul literar autohton al anilor 70-80. După experiența romanului, a dramaturgiei, a scenariului cinematografic și în paralel cu o plină de pitoresc și personală carieră jurnalistică, autorul se inventează pe sine până la a se autodefini, de ani buni, ca nuvelist de meserie. Nuvelele lui Radu Cosașu au un punct de plecare bazat pe anumite elemente autobiografice, dar miza lor e multiplă: exercițiu al descifrării, prin asumare, a perioadei istorice în care s-a format ca intelectual (circumscrișă așa-numitului obsedant deceniu), exercițiu de valorificare a mașinării brevetate întru urmărirea personajului creat, de extracție autobiografică, dincolo de purgatoriul ineluctabil, exercițiu de geografie sentimentală bucureșteană, exercițiu de tandrețe a cuvântului răsucit pe toate laturile, luminat din toate unghiurile, exercițiu cathartic prin luciditate ironică, autoironică, sursă multiplă a unui humor ireductibil și imposibil de confundat.

După ’90, autorul își reia, în două rânduri, nuvelele, după criterii noi, revelându-le o prospețime greu de anticipat la primele lecturi: *O supraviețuire cu Oscar* (Hasefer, 1997) și culegerea prezentă, *Supraviețuirile I – Rămășițele mic-burgheze* (editura Fundației PRO, 2002). Prima e o reuniune emblematică a acelor texte în care apare explicit numele originar al autorului (Oscar Rohrllich, tematizat literar în *Armonia cordului bătut de gânduri*), care, dacă nu ne înșelăm, vede lumina tiparului pentru a patra oară, iar cea de față, anunțând o continuare viitoare, pe noile criterii cronologice, a republicării întregii serii, probabil cu câteva inerente mici selecții. Astfel, șase texte apar a treia oară, ceea ce nu împiedică nici una din aceste ambe re-selecții să fie efectiv (și afectiv) **altă** carte. Oscar devine nu numai o emblemă, dar și o mantră, deloc secretă (secret ar rămâne doar modul de a o pronunța, dacă secretul n-ar fi – de mult – public: *cu tandrețe și fără de abjecție*)

Ce anume face din ultima culegere **altă** carte, e o întrebare provocatoare pentru cititorul îmbătrânit întru lectură cosașiană. Căci, descoperim iute, așezarea în ordine cronologică dă, dincolo de o continuitate tematică, dincolo de o transparență (doar mai accentuată) a mecanismului de multă vreme brevetat și consacrat, senzația unui inefabil. O cheie ar fi în sensul titlului rubricii dilematice săptămânale: *Din vieța unui extremist de centru*. Alta, în *Spovedania unui convins* (perifrază polemic ironică și mereu autoironică), capitol final al penultimului volum (*Autodenunțuri și precizări*, Hasefer 2001). Dar, evident, nu e doar atât. De la primul din aceste câteva rânduri ne-am angajat la un mărunț risc personal, o ipoteză. Presupunem, deci, o triplă cheie, ascunsă în sintagma *om de cinematecă*, pe care

autorul o mai folosește, uneori, pentru a se autodefini. Redând călătoriei (nu lipsită de o discretă nuanță inițiativă, iarăși mai accentuată în noua versiune) în jurul propriilor tribulații, ordinea firească, cinefilul demonstrează că tehnica montajului funcționează și în afara cinematografului convențional, sugerând, odată mai mult, similitudinea de esență între arta imaginii și cea a cuvântului scris. Preferința implicită pentru narațiunea « clasică » pare, aici, motivată de evoluția gustului public. Deoarece, iată, ponderea cititorilor integrali ai lui Radu Cosașu a devenit, prin forța lucrurilor, minoritară. Iar noile generații de cititori au, astfel, la dispoziție, o spovedanie acutizată, mai intensă, mai dramatică, mai pe gustul vremurilor.

Ar mai rămâne de precizat sursele celor 15 texte ce compun culegerea actuală: *Sapho și Schubert, Tandrețea ca un refuz al morții, Bête* (pro)vin din Supraviețuiri I, *Din copilărie, Sfidarea ca un sâmbure de portocală, Cu privire la unchiul meu Marcel, Camil, Scylla, Caribda, Ruperile* din Supraviețuiri II, *Fine del promo tempo* din Meseria de nuvelist, *Tactică și strategie, În-mormântări, Un vals, Armonia cordului bătut de vânturi* din Ficționarii, *Arie și recitativ* din Logica. Doar *O cerere*, moment de contrapunct în arhitectura (la fel de) muzicală a volumului se ascunde de noi în sutele de pagini ale celor șase volume.

Și am îndrăzni să afirmăm că textul *Către fiul inexistent* (Dilema 506, 22-28 noiembrie 2002) s-ar integra, organic (dar, cumva, cam ca degetul mare ce se opune palmei) în noua serie de *Supraviețuiri*.

Poate nu e lipsit de importanță faptul că argumentarea identității proprii a prezentei serii de *Supraviețuiri* n-am bazat-o pe criterii primar emoționale. Căci, în urma constatării că lectura impresionează acum mult mai intens, am recitit, din mai vechile volume, cel puțin câteva din textele referitoare la aceeași perioadă, care vor fi căzut la selecție (*Graniți, Gramama*). Emoția lecturii a fost similară. Ergo – cel ce se schimbă era cititorul. Am căutat, atunci, argumente independente de această emoție. Cititorii mileniului III n-au decât să recitească, la rândul lor, vechea serie, pentru a verifica, pe cont propriu, validitatea argumentelor pe care le-am putut construi.

Tot pentru cititorul noului mileniu, (re) precizarea « etimologiei » titlului seriei ar putea să nu fie inutilă: cuvântul emană din titlul unui articol semnat în vara anului 1971, în vechea revistă *Cinema*: « *Finalul cel mai dificil – supraviețuirea* », unicul gest public de judo intelectual pe care autorul acestor rânduri își amintește a-l fi înregistrat, față de deja uitatele Teze din iulie, în fapt o minirevoluție culturală, pe model sino-coreean, lansată de cuplul atunci decident, la întoarcerea din respectivele țări.

Bănuim că această ultimă precizare dă titlului unei cărți din 2002 un inefabil humor suplimentar.

Și dicționarele greșesc

Despre originea socială a scriitorilor din familia Al-George

din Sângeorz-Băi

Alexandru DĂRĂBAN

Căutând pe internet referințe privindu-i pe scriitorii Ion Al-George și Vasile Al-George, am fost surprins ce am găsit în revista *Vatra* din Târgu Mureș. În interiorul acesteia s-au publicat două articole, respectiv, unul în anul 2013, intitulat *Dicționarul poezilor mureșeni*, inclus în nr. 504, pagina 86, și un altul, *Începuturi literare mureșene*, în nr. 550-551, p. 117 din 2017, în care se prezentau date din biografia lui Vasile Al-George.

Mare mi-a fost mirarea când am citit despre Vasile Al-George că ar proveni dintr-o familie de „țărani de etnie romă”.

Trecând și la alte verificări am constatat că și *Dicționarul general al literaturii române*, editat sub egida Academiei Române și sub coordonarea academicianului Eugen Simion, apărut în anul 2004, menține această idee privind originea socială a familiei Al-George.

Totodată și pe pagina de socializare Wikipedia s-a făcut referire la Ion Al-George privind etnia părinților lui.

Prima dată am trecut la verificarea surselor biobibliografice din *Dicționarul poezilor mureșeni* care-i menționa pe Aurel Sasu, Ana Cosma, Sebastian Bornemisa, Iosif E. Naghiu, Vasile Netea, Teodor Tanco, Teodor Tihan și Gh. Cardaș.

În *Dicționarul Biografic al Literaturii Române, A - L* apărut la Editura Paralela 45, p. 33, Aurel Sasu face mențiunea: „AL-GEORGE Vasile, n. 24 februarie 1895, Sângeorz-Băi – m. 18 martie 1960, București. Poet publicist și traducător. Fiul lui Leon Al-George și al Mariei (n. Al-George), agricultori. Frate cu Ion Al-George și tatăl lui Sergiu Al-George”.

Ana Cosma în *Scriitori români mureșeni: Dicționar biobibliografic*, Târgu Mureș, 2000, p. 13, menționează că „AL-GEORGE, Vasile (semnează și V.A.G.), poet, publicist, traducător. Născut 24 februarie 1895, Sângeorz-Băi, județul Năsăud – mort 18 martie 1960, București. Studii: școala primară la Sângeorz-Băi”.

În *Cosânzeana*, Cluj, anul VI, 1922, p. 339-340, Sebastian Bornemisa făcea cunoscut „un eveniment literar – apariția volumului de poezii al d-lui Vasile Al-George” spunând că „Poezia lui Vasile Al. George, care după ani îndelungați de pregătire ne dă aci cel dintâi volum al său, este un eveniment literar. Tânărul nostru poet, născut în Ardeal apare deodată ca un însemnat scriitor, a cărui poezie depășește mult cadrul poeziilor ce le publică astăzi revistele literare. Stăpân pe-o limbă plină de muzicalitate și mare meșter al expresiilor concise și clare, cum rar întâlnești în poezie, Vasile Al. George are nu numai o imensă bogăție de imagini fermecătoare, ci și un formidabil material de inspirație. [...]”.

Într-un articol publicat în *Vatra*, Năsăud, anul II, 1936, p. 96-101, Iosif Naghiu a scris despre „Un poet Grănicer - Vasile Al-George”, specificând că „În Țara Năsăudului unde spațiul mioritic (în sensul dat de domnul Lucian Blaga) s-a păstrat nealterat, au apărut deseori figuri sărutate de muzele române. În deceniile postbelice, printre poezii grăniceri se numără și frații Ion și Vasile Al-George, din frunțașă comună grănicerească Sângeorz (numită de domnul Mehedinți Karlsbadul Românesc). [...]”.

Memoriile lui Vasile Netea apărute la Târgu Mureș la Editura Nico, 2010, au făcut mai multe mențiuni despre cei doi frați Al-George, în special despre Vasile:

„A cunoscut primul poet, nimeni altul decât Vasile Al. George...” (p. 17);

„Primul meu articol de această natură a fost o evocare a lui George Coșbuc la împlinirea a 10 ani de la moartea lui, și apoi un necrolog al povestitorului moldovean Ion Dragoslav, decedat la 4 mai 1928. Ambele au apărut în ziarul săptămânal local Astra înființat cu doi ani mai înainte de către despărțământul ASTRA și pus sub conducerea poetului Vasile Al. George, director pe atunci la Casa cercuală”. (p. 30);

„Vasile Al-George a fost cel dintâi poet pe care l-am cunoscut personal. Originar din Sângeorzul Năsăudului, de statură potrivită, brunet, cu fața uscățivă, ochii melancolici ai poetului parcă lăcrămau întruna. Făcuse războiul ca voluntar în armata română. Cu câțiva ani mai înainte publicase la Cluj un volum de poezii intitulat Pământ. Înainte de a-și edita volumul, colaborase la revistele ardeleni *Cosânzeana*, *Evoluția* ș. a. Fără a fi un poet social, în sensul lui Aron Cotruș – Al-George cultivând mai mult poezia lirică neosămănătoristă – în versurile sale străbătea totuși o notă revoluționară, care atunci m-a impresionat foarte mult. Iată o strofă dintr-o poezie consacrată minerilor:

Și-n timp ce noi cu trup și suflet
Svârlim în lume bogăția,
Ne mor nevestele de foame
Și goi ne lasă sărăcia.

Vasile Al-George nu împlinise încă 40 de ani, dar activitatea lui poetică era pe sfârșite. Îl vedeam uneori când își aducea copiii la aplicația noastră, și odată i-am făcut o vizită acasă, unde i-am citit câteva din versurile mele. Prin firea lui melancolică și tăcută Al-George nu era făcut să se entuziasmeze la înflăcăările mele, el nerăspunzând decât un blajin „bine, bine”. Cu totul altă fire avea fratele lui, Ion. Al. George, poet și el, pe care aveam să-l cunosc mai târziu la București. Vasile Al-George a fost tatăl apreciatului indianolog de astăzi, Sergiu Al. George.

Ultimele versuri ale lui Vasile Al-George le-am văzut publicate prin anul 1935 și în revista *Progres și cultură* din Târgu-Mureș”. (p. 31);

„În toamna aceluiași an (1933), pe când mă pregăteam să-mi fac stagiul militar, Târgu-Mureșul și-a dobândit în sfârșit revista mult așteptată. Ea a fost inițiată de Asociația celei mai modeste categorii de intelectuali, învățătorii, cari au avut totuși dorința de a avea o publicație cultural pedagogică proprie. Revistei i s-a dat numele semnificativ de *Progres și cultură*... În jurul revistei s-au adunat astfel nu numai intelectualii mureșeni menționați anterior, și îndeosebi, ..., Vasile Al-George, ...”. (p. 39);

„Prima imagine sub care mi s-a relevat Vasile Stoica a fost aceea a poetului, descoperit prin vechile colecții ale revistelor *Lucașfărul* de la Sibiu și *Cosânzeana* de la Orăștie... Printre debutanții vremii sale – Teodor Murășanu, Alexandru A. Hodoș, Sebastian Bornemisa, Vasile Al-George...”. (p. 195).

Teodor Tanco, în volumul IV al seriei *Virtus Romana Rediviva*, scos la Bistrița în anul 1981, la pagina 276, făcând referire la poetul și publicistul Vasile Al-George, spunea că era „mezinul dintre cei trei frați Al-George cu studii superioare, Vasile, s-a născut la 24 februarie 1895 în comuna Sângeorz-Băi, jud. Bistrița-Năsăud, din părinți țărani agricultori. [...]”.

Editorul *Documentelor literare* (București, Minerva, 1971), Gh. Cardaș, la pagina 406, menționa că „Vasile Al-George, născut în comuna Sângeorz-Băi, jud. Năsăud, la 24 februarie 1895, absolvent al Conservatorului de artă dramatică București, licențiat în Drept. Director al Casei cercuale a asigurărilor sociale Târgu Mureș...

În 1920 este redactor-șef al gazetei pentru popor *Glasul libertății* și redactor la ziarul *Voința*, ce apar la Cluj. În 1922 scoate la Târgu Mureș ziarul săptămânal *Mureșul*, în 1927 și 1928, director al gazetei săptămânale *Astra* ce apare la Târgu Mureș.

După război colaborează, îndeosebi, la revistele literare din Transilvania: *Societatea de mâine*, *Țara noastră*, *Cele trei Crișuri* etc.”.

În *Dicționarul general al literaturii române, A-B*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2004, sunt aceleași repere bibliografice ale lui Iosif E. Naghiu și Teodor Tanco menționate mai sus.

La pagina 117, Teodor Tihan este singurul care face mențiunea că „Al-George, Vasile (24.II.1895 – 18.III.1960, București), poet, traducător și publicist. Prin el și prin fratele său, Ion Al-George, o modestă familie de agricultori țigani (tatăl – Leon Al-George, mama – Maria) va ieși din anonim, după cum, la rândul său, poetului Al-George îi va fi dat să-și lege numele de cel al fiului său, orientalistul Sergiu Al-George...”, nespecificând sursa informației.

În ceea ce-l privește pe Ion Al-George, apar precizări privind scrierile sale din punct de vedere al criticii literare, menționându-i pe Duiliu Zamfirescu, Eugen Lovinescu, George Călinescu, Mircea Scarlat și Constantin Ciopraga. Singurul care face mențiunea *agricultori, de etnie romă* este Gheorghe Hrimiuc-Toporaș. Ce este curios la acesta este că în lucrarea *Atelier de istorie literară* (Iași, Junimea, 1999, p. 211) nu mai menționează nimic despre originea socială a lui Ion Al-George.

Deci Gheorghe Hrimiuc-Toporaș și Teodor Tihan sunt cei doi literați care susțin aceste afirmații, nespecificând sursa informațiilor pe care le-au avut, ceea ce nu este tocmai în regulă, dar nu mai avem pe cine trage la răspundere, deoarece cei doi nu mai sunt în viață.

Am trecut, după aceea, la verificarea biografiei familiei Al-George din Sângeorz-Băi, consultând fondul arhivistic existent în arhivele din Bistrița, anume *Colecția de registre parohiale de stare civilă din Parohia greco-catolică St. Georgiu* (unul dintre numele vechi ale localității) care cuprinde *Matriculele botezaților, cununărilor și morților* din această parohie.

Trebuie menționat faptul că familia Al-George a avut trei feciori: Flore, Ion și Vasile și două fete: Ana și Cătălina. Am trecut la verificarea matriculei botezaților care îi priveau pe cei trei frați și pe cele două surori.

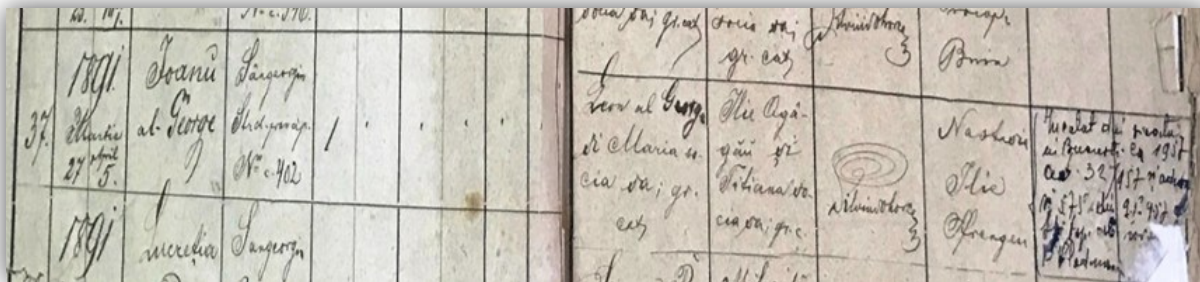
- Flore Al-George s-a născut la data de 13 noiembrie 1888, botezat la data de 18 noiembrie, fiul lui Leon Al-George și Maria, greco-catolici, dar nefiind specificat ceva despre originea socială (a se vedea facsimil nr. 1)¹.

Facsimil nr. 1

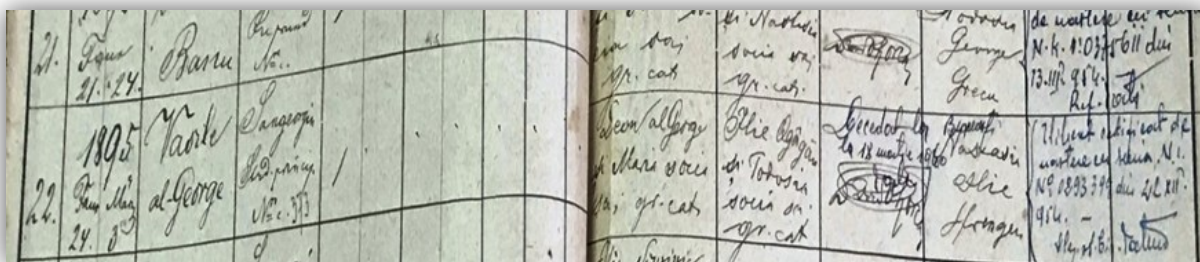
- Ion Al-George, născut în 27 martie 1891, botezat 5 aprilie, fiul lui Leon Al-George și Maria, greco-catolici, nimic despre originea lor socială (a se vedea facsimil nr. 2)².

Facsimil nr. 2

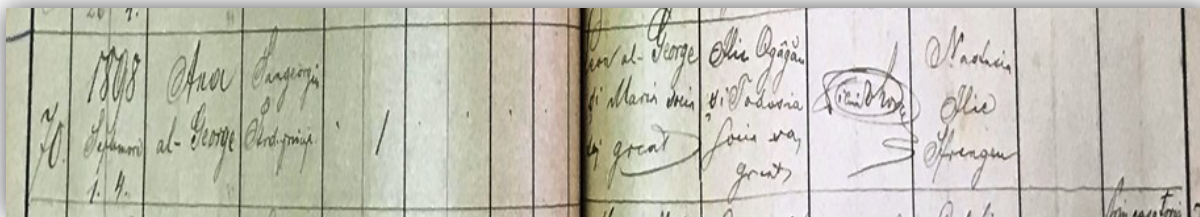
- Vasile Al-George, născut în 24 februarie 1895, botezat 3 martie, fiul lui Leon Al-George și Maria, greco-catolici, nimic despre originea lor socială (a se vedea facsimil nr. 3)³.

Facsimil nr. 3

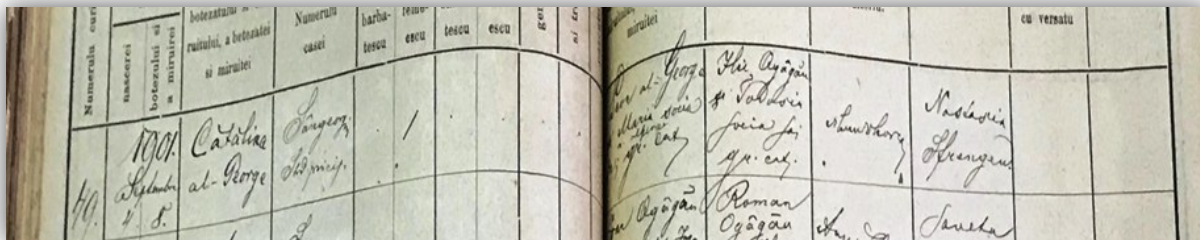
- Ana, născută în 1 septembrie 1898, botezată în 4 septembrie, fiica lui Leon Al-George și Maria, greco-catolici și nimic despre originea lor etnică (a se vedea facsimil nr. 4).

Facsimil nr. 4

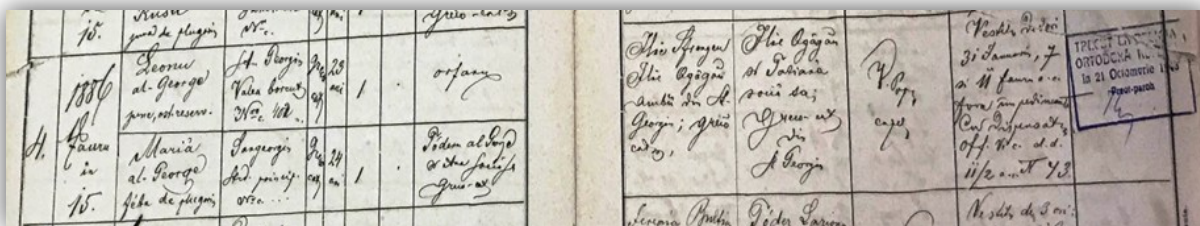
- Cătălina Al-George, născută în 4 septembrie 1901, botezată în 8 septembrie, fiica lui Leon Al-George și Maria, greco-catolici și nimic despre originea lor etnică (a se vedea facsimil nr. 5).

Facsimil nr. 5

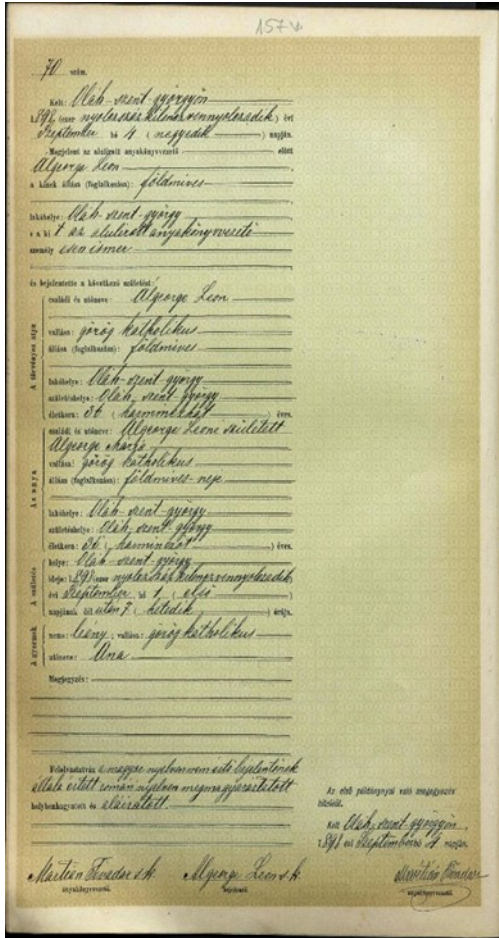
Am trecut la verificarea Matriculei cununaților (1884-1911) în care s-au regăsit datele referitoare la cununia părinților. Astfel, mirele Leon Al-George era de 23 ani, orfan, june și ostaș în rezervă. Mireasa, Maria, tot Al-George, era de 24 ani, fiind fată de plugar. Cununia lor a avut loc la data de 15 Faur (Februarie) 1886. Nici aici nu era trecut ceva despre originea lor socială (a se vedea facsimil nr. 6)⁴.

Facsimil nr. 6

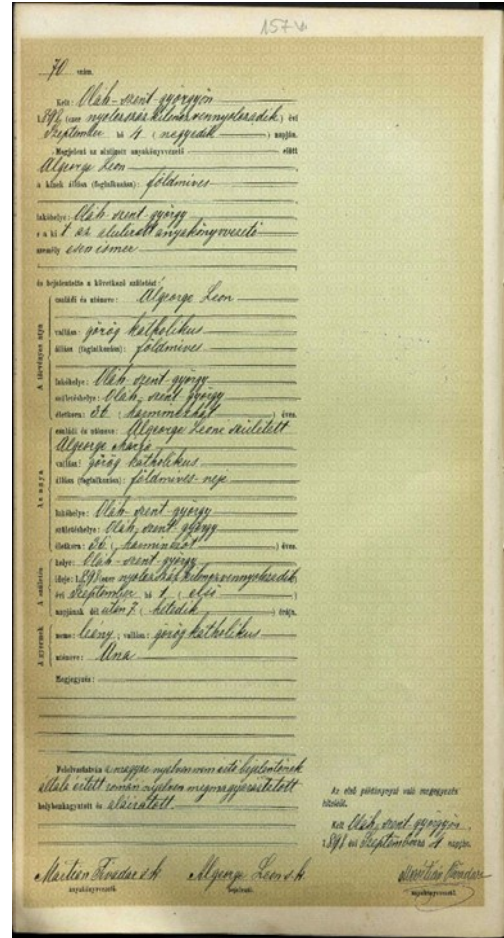

Am reușit să intru în posesia actelor de naștere ale autorităților maghiare ale celor două surori să văd originea socială a părinților. Ei figurau ca agricultori (földműves) ceea ce se poate din facsimilurile următoare:

Facsimil nr. 7

Facsimil nr. 8

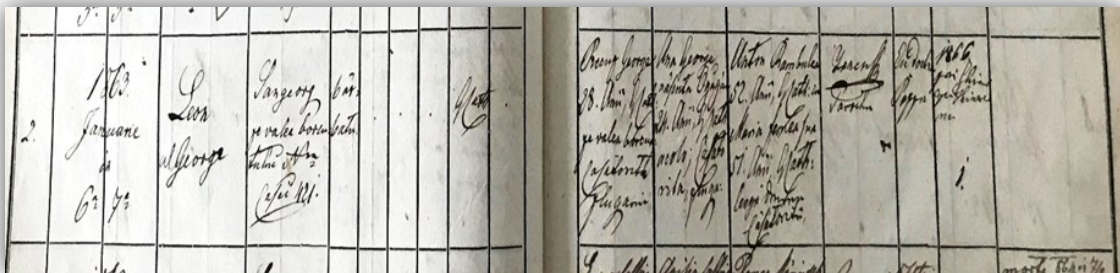

Sunt sigur că dacă ar fost de etnie romă, autoritățile nu ar fi ezitat să menționeze despre acest fapt, nu i-ar fi iertat.

Am trecut la verificarea părinților Maria (Măriuca) și Leon Al-George din matriculele botezaților pentru a vedea datele de naștere a celor doi.

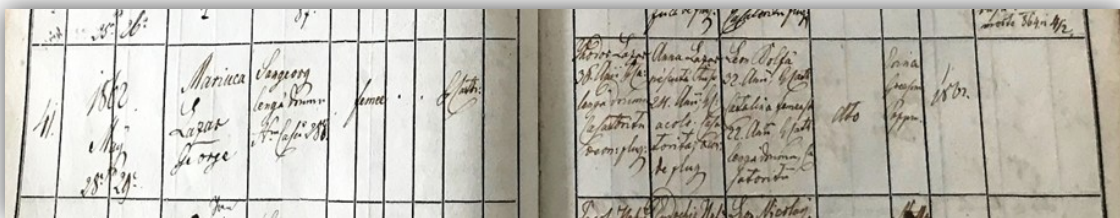
- Tata, Leon Al-George, s-a născut în data de 6 ianuarie 1863, ca fiu al lui Precup George de 28 ani, plugar (a se vedea facsimil nr. 9).

Facsimil nr. 9

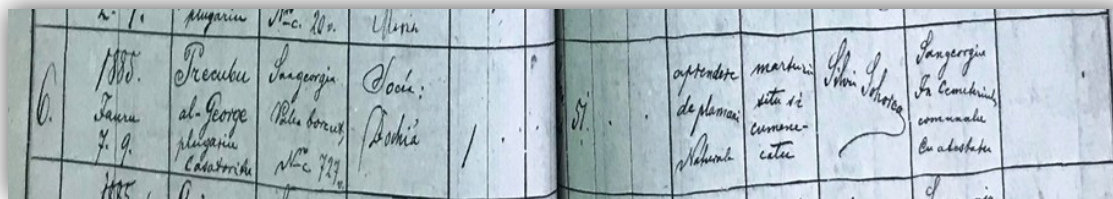
- Mama, Maria (Măriuca) Lazar George, născută la 28 aprilie 1862, fiica lui Toader Lazar și Ana, economi plugari (a se vedea facsimil nr. 10).

Facsimil nr. 10

Știindu-l orfan pe Leon Al-George, am trecut la verificarea datelor privind-l pe tatăl său, Precup. Am aflat că a trecut la cele veșnice la data de 7 Faur (Februarie) 1885, având vârsta de 51 ani și că era plugar. A murit de aprindere de plămâni, naturală (a se vedea facsimil nr. 11)⁷.

Facsimil nr. 11

După cum se poate vedea, în aceste matricule nu figurează nicăieri specificat că originea lor socială ar fi „țărani de etnie romă”.

Totodată, trebuie menționat încă un lucru, că și azi neamul Al-George este unul dintre acele familii vestite și cu stare bună sau foarte bună din Sângeorz-Băi.

Menționez faptul că preoții grec-catolici locali își făceau pe deplin datoria privind datele ce trebuiau trecute în registrele parohiale privind botezații, cununații și morții din parohie. Ei completau cu minuțiozitate toate datele ce-i priveau pe cei în cauză, ca de exemplu: prunc (pruncă) de plugar, june (jună) de plugar, fată fecioară de plugar, fată căzută de plugar, fată căzută de țigan corturar, prunc (pruncă) de țigan de sat, prunc (pruncă) de țigan fierar, prunc (pruncă) de țigan umblător sau stătător, după caz, și, nu în ultimul rând, prunc, pruncă de învățator român.

Singurul loc unde s-a remediat această greșeală a fost pagina de Wikipedia. Mă gândesc cum ar putea fi remediată această problemă? Poate prin darea unui comunicat-erată sau cum vor crede de cuviință editorii celor două dicționare cu pricina.

Poate se va spune că sunt cu o mentalitate depășită, tributar unor concepții depășite privind etniile, dar trebuie spus clar: și în ziua de azi dacă-l faci pe un român „țigan” este o ofensă, o jignire. Voi exemplifica cu o butadă:

„Se spune că la o distanță destul de departe, vreo doi kilometri, un român vede pe cineva venind spunând că este un om, dar când s-a apropiat la vreo două sute de metri, a zis, hopa, că-i țigan”. Cam așa stau lucrurile.

Îmi permit să trag o concluzie: după datele ce reies din actele civile ale familiei, afirmația că ar fi „țărani de etnie romă” nu se susține. Actele civile ar trebui să fie sursa principală din care are trebui să fie luate (pe viitor) datele despre scriitori, acolo unde există sau, dacă nu, mai bine fără completări care nu-și au locul și susținerea.

PS

Am trimis acest articol pe adresa Academiei Române, Secției de Filologie care mi-au răspuns că recunosc greșeala făcută, urmându-se a se corecta, în primă fază, ediția electronică a *Dicționarului* editat sub conducerea academicianului Eugen Simion, urmând ca la o nouă reeditare să se facă corecturile necesare.

Totodată s-au corectat aceste neadevăruri și pe *Wikipedia*.

Note:

1. Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (SJANBN), fond Colecția de registre parohiale de stare civilă, Matricula botezaților din parohia St. Georgiu (1879-1890), f. 109 v. – 110 f., poz. 103.

2. SJANBN, fond Colecția de registre parohiale de stare civilă, Matricula botezaților din parohia St. Georgiu (1891-1909), f. 4 v. – 5 f., poz. 37.

3. SJANBN, fond Colecția de registre parohiale de stare civilă, Matricula botezaților din parohia St. Georgiu (1891-1909), f. 45 v. – 46 f., poz. 22.

4. SJANBN, fond Colecția de registre parohiale de stare civilă, Matricula cununaților din parohia St. Georgiu (1884-1911), f. 6 v. – 7 f., poz. 4.

5. SJANBN, fond Colecția de registre parohiale de stare civilă, Matricula botezaților din parohia St. Georgiu (1858-1867), f. 72 v. – 73 f., poz. 2.

6. SJANBN, fond Colecția de registre parohiale de stare civilă, Matricula botezaților din parohia St. Georgiu (1858-1867), f. 64 v. – 65 f., poz. 41.

7. SJANBN, fond Colecția de registre parohiale de stare civilă, Matricula morților din parohia St. Georgiu (1875-1899), f. 90 v. – 91 f., poz. 6.

Reviste primite
la redacție

Viața Românească,
nr. 10, 11-12/2025 și 1/2026

Mișcarea literară,
nr. 3, 4/2025

Revista UZP, nr. 40/2025

Costel Pătrășcan sau dialogul ca generator de poante

Georgică MANOLE

Există un obicei destul de apropiat unei stări firești ca autorii cărților de umor (epigrame, fabule, parodii etc.) să înobileze conținutul lor apelând la creații ale unor caricaturiști. Nu oricine poate să facă, pentru că, pe lângă talent, caricaturistul trebuie să fie și un mare altruist. Trebuie avută puterea de a nu se pune doar pe el în valoare, ci și pe autorul volumului care îl găzduiește, încât tripla interacțiune CARICATURIST – AUTOR – CITITOR să dezvăluie intențiile primilor doi, simultan atingându-și, fără ocolișuri, scopul față de al treilea. Un astfel de caricaturist trebuie să aibă știința filtrării secvențelor propuse de autor pentru a da plus-valoare demersului ironic al acestuia. Ar fi în avantajul diadei caricaturist – autor, deoarece cititorul, de multe ori avizat, face o analiză comparativă pornind de la orizontul său pliat pe o serie de vizibilități, importante fiind cele sociologice sau psihologice.

Un astfel de caricaturist este Costel Pătrășcan, pe care îl apreciez foarte mult alături de Constantin Pavel, de autorul „barburismelor” din „Dilema veche”, de Bogdan Covaciu și de alți câțiva. Costel Pătrășcan nu hiperbolizează portrete, la el contează dialogul ca generator de poante și bancuri scurte, veritabile epigrame fără rimă. Spiritul său ludic, unul care nu dă în bășcălie, poartă două semnificații mari. Una particulară care dă stilul acesta „pătrășcănesc” atât la nivel de text, cât și la nivel de grafică, și unul la nivel de societate, pornind și numai de la extraordinarul fapt că te face să zâmbești prin hazul de necaz, satira socială sau chiar alternanța dintre situațiile paradoxale și cele total neparadoxale. Spune, la un moment dat, Costel Pătrășcan: „...ca și carica-

Costel Pătrășcan

turist, ca moralist, fiindcă asta suntem în ultima instanță, trebuie să ai un set de repere, de simboluri pe care nu le poți judeca la comun. Cu ele putem face diferența dintre bine și rău, dintre înainte și înapoi, dintre zi și noapte”.

La caricaturistul în discuție primează mesajul lingvistic prin grefarea elementelor umoristice pe un aforism, un vers al unui poet consacrat (vezi cele ale lui Eminescu în care armonizarea text-desen este formidabilă), un cuvânt simplu sau compus, o frază, un dialog etc. Funcția estetică este evidentă, însă eu găsesc foarte multe și în domeniul social. Dintre cele opt funcții enunțate de universitarul Lucia Adăscălița eu mă aș opri la „a distra prin umor”, „a educa”, „a consemna actualitatea”, „a demistifica” și „a contesta”. O aplecare deosebită o are pentru ultimele două când vine vorba despre politicieni sau instituții. Costel Pătrășcan este un caricaturist la care epigramiștii vor apela fiindcă pune accent pe universul conceptual-ideatic al său, dar și pe al celui alt (autor, cititor), căutând mereu o armonizare între ele. Numai astfel scopurile sale de domeniul eticii, distractive și de comentare a actualității, vor fi atinse. Și nu s-ar spune că nu se întâmplă.

Confesiune la marginea veșniciei

Mircea DAROȘI

„Când vor înflori mălinii” este un roman biografic, construit pe baza unei narațiuni confesive în care personajul principal este măiereanul Emil Boșca-Mălin, gazetar, jurist, folclorist și istoric, fostul deținut politic, condamnat în 1946, în contumacie, la muncă silnică pe viață: „*Timp de 6 ani a trăit în clandestinitate, ascuns sau travestit, sub nume fals, hăituit de securitate, iar în 1952 a fost arestat, fiind trădat de niște necunoscuți. A petrecut 12 ani în 7 pușcării comuniste. După eliberare, în 1964, a mai trăit 12 ani, cu sănătatea zdruncinată, dar n-a putut fi îngenucheat, rămânând pentru posteritate un exemplu de brav român prin demnitatea, tenacitatea, curajul și dragostea pentru neamul românesc*”.

Romanul lui Icu Crăciun este unic prin structura sa narativă și poartă amprenta stilului clasic, dar are și accente moderne. A apărut în anul Centenarului Marii Uniri și stă permanent în atenția criticii de specialitate, pentru valoarea lui literară și documentară.

Lecturând cartea, ai impresia că protagonistul se află față în față cu cititorul, căruia i se confesează, acordându-i maximă credibilitate și o largă deschidere spre sufletul său atât de greu încercat. Formula de început a romanului pare a fi un model de declarație sau un început de scrisoare prin care adresantul se prezintă cititorului. Este o idee splendidă, care dă o notă de autenticitate creației autorului: „*Mă numesc Emil Boșca-Mălin și sunt originar din satul Maieru, județul Bistrița-Năsăud...*”.

În literatura română, dar și în cea universală, au existat de-a lungul timpului scriitori care au folosit acest procedeu artistic, realizând importante opere literare. Preocupări de acest gen se întâlnesc la Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Ionel Teodoreanu, Marin Preda, Mircea Cărtărescu ș.a. Dacă unii dintre ei au avut ca element de referință visul, premoniția, sau un alt moment existențial, Icu Crăciun folosește confesiunea rostită din lumea veșniciei: „*Am plecat neîmpăcat din lumea asta deșartă și înșelătoare, cum s-a exprimat la înmormântarea mea preotul Drăgan la 14 octombrie 1976... iar eu nu-mi găsesc liniștea nici acum*”.

Punând în valoare acest motiv literar, Icu Crăciun dă dovadă de o incontestabilă măiestrie artistică, fiind înzestrat cu un inconfundabil talent de povestitor, la care se mai adaugă și o mare capacitate de concentrare asupra detaliului. Personajul său este naratorul întâmplărilor prin care el însuși a trecut, dar și al neliniștilor de care este cuprins după trecerea lui în veșnicie. Confesiunea se derulează într-o manieră literară bine articulată, cu intercalări episodice desfășurate în spațiu și timp.

Icu Crăciun este un artizan al frazei lungi în care verbul primește valoare stilistică și putere evocatoare. Bogăția lexicală se reflectă în limbajul său expresiv și în vorbele sale cu tâlc preluate din înțelepciunea populară, care conferă prospețime și autenticitate narațiunii. Romanul cuprinde 45 de capitole de dimensiuni diferite, fără un titlu anume, doar numerotate cu cifre arabe, fiecare dintre ele marcând câte-o etapă a trecerii naratorului prin viață.

Primele pagini se deschid cu o remarcabilă descriere a Văii Someșului, cu viața și oamenii săi, cum numai Rebreanu a făcut-o în romanele sale. Paleta mijloacelor descriptive constau într-o gamă variată de tehnici artistice, între care figurile de stil apar din abundență și dau culoare și farmec peisajului natural. În acest cadru sunt plasate și evenimentele istorice locale, referindu-se în mod special la comuna Maieru, dar și cele din județ, pe care le integrează perfect în istoria națională. Găsim aici date și informații amănunțite despre intrarea României în Primul Război Mondial, despre perioada interbelică, despre izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial, oprindu-se în mod special asupra perioadei comuniste, dar și a celei postdecembriste. Această panoramă istorică prezentată succint de către autor se datorează unei minuțioase documentări și a priceperii sale de a realiza o imagine completă a perioadei la care se referă demersul său. Din acest punct de vedere, eu cred că romanul lui Icu Crăciun poate fi considerat nu numai un roman biografic, ci și o monografie a satului ardelean, prin mulțimea elementelor etnografice pe care le conține, precum toponimia, lingvistica, obiceiuri, tradiții și credințe etc.

Narațiunea nu este lipsită de sentimentul nostalgic al confesorului după locul natal, după părinții, frații și surorile sale. Maieru este un „cuib al visurilor” pe care protagonistul l-a pierdut pentru totdeauna. Textul ne poartă înapoi în ecoul îndepărtat al copilăriei sale: *„După ce străbăteam vegetația luxuriantă de la marginea pădurii fără poteci, cu opincile scaldate în roua dimineții prin iarba înlăcrimată, ne aventuram fără teamă până în adâncul ei, sorbindu-i aerul tăios, sau pur și simplu hoinăream în plimbări mai lungi ori mai scurte cu mieii după noi sau înaintea noastră, pascănd liniștiți din peticele de trifoi alb sau roșu...”*

Eroul romanului s-a născut în 1913 într-o familie de țărani din comuna Maieru, de unde a pornit spre școlile cele înalte spre a dobândi o carieră care să-i asigure existența. Mai întâi a învățat în satul natal, apoi la Liceul Grăniceresc din Năsăud, unde s-a dovedit un elev foarte sârguincios, având profesori minunați, cărora le va purta o deosebită recunoștință. De aici a plecat la Facultatea de Drept din Cluj, devenind avocat, dar s-a simțit atras de gazetărie și literatură. Până când a găsit un loc stabil de muncă, a trebuit să treacă prin mai multe redacții de provincie, iar după Dictatul de la Viena, ajunge la București, la ziarul „Curentul”, condus de Pamfil Șeicaru.

Devenind un ziarist înfocat, publică articole care atrag atenția noului regim venit la putere și este pus sub urmărire de către securitate. La toate acestea i se adaugă și acțiunile sale politice. În 1952, Emil Boșca-Mălin este arestat și trece prin cea mai grea perioadă din viața sa. Regimul carceral îi strivește orice speranță de libertate. Capitolul 29 are cele mai multe pagini dintre toate celelalte, în care sunt descrise fapte cutremurătoare privind tratamentul inuman al deținuților: *„Am fost bătut zilnic că am crezut că mă vor rupe în două... frigul mușca fără milă din ciolanele mele, iar foamea și frica erau chinuitoare...”* Emil a rezistat tuturor atrocităților din temnițele infernului comunist, dar a ieșit de acolo cu sănătatea zdruncinată. Destinul n-a fost atât de îngăduitor cu el nici după eliberare. Și -a pierdut soția, pe Lorică, și pe cei doi copii, care îl judecă deosebit de dur pentru neimplicare în viața familiei, socotindu-l un egoist ce a sacrificat totul pentru pasiunea sa de gazetar. Își vindecă traumele sufletești, căsătorindu-se cu Petronela, singura persoană care l-a înțeles și i-a stat la căpătâi până când și-a dat ultima suflare. De dincolo de mormânt se aude glasul eroului care exclamă: *„Icule, m-ai înviat, mi-ai dat atâtea vieți!”*

Să ținem la cărți

Valer POP

Cartea este una dintre cele mai mari puteri ce s-a dat omului. Cartea poate zidi, dar și nimici; poate înălța, dar și înjosi; poate curăța, dar și murdări; poate duce la adevăr, dar și la rătăcire; poate da viață, dar poate aduce și moarte, după cum e pusă în slujba adevărului sau a minciunii, în slujba binelui sau a răului, în slujba virtuții sau a păcatului.

O întregă tradiție culturală a elogiat și continuă să elogieze cartea. În ciuda prezenței tot mai copleșitoare a mass-media, ea nu va fi periclitată în esența funcțiilor ei. Disponibilitățile ei de penetrație și de modelare a personalității umane sunt incomparabil mai mari și mai durabile decât oricare alte forme de conservare și vehiculare a informațiilor.

Atunci când vorbim despre cărți e ca și cum am vorbi despre niște comori ale noastre, ale tuturor, pe care le citim, le împrumutăm celor dragi și în final le păstrăm cu grijă. Se pare că atât de mult ne sunt necesare, încât fără ele n-am putea trăi, așa cum existența noastră ar fi pusă sub semnul întrebării dacă n-ar exista apa sau oxigenul.

Cărțile bune de cele mai multe ori prețuiesc atâta cât ne prețuiește sufletul din noi, pe care ni-l mântuim adesea prin ele, citindu-le bine, prețuindu-le bine și netemându-ne prea mult de scumpetea lor, dar, pentru cine-și prețuiește sufletul, nimic nu-i prea scump din tot ce-i poate folosi.

Mesajul cuvântului scris cu mâna și apoi tipărit se răspândește repede lăsând în urma lui adevăr și înțelepciune. De foarte multe ori nu putem adormi dacă nu citim ceva, nu indiferent ce, dar în orice caz, ceva cu care ne-am obișnuit, ceva care să ne placă. Permanentă noastră autoinstruire este o realitate obiectivă. Avem la dispoziție cărți, ziare, reviste, căutăm și găsim, împrumutăm sau putem cumpăra, iar dacă nu avem posibilități să cumpărăm ne stau la dispoziție biblioteci întregi gata să ne satisfacă în orice moment setea de cunoaștere sau dorința de perfecționare. Elevi sau studenți, tineri sau vârstnici, citim cu toții. Unii sunt chiar niște împătimiți ai cititului ceea ce l-a făcut pe scriitorul american J. R. Lowell să emită maxima: „Este curios cât de tiranic poate fi obiceiul de a citi”. În acest fel zestrea noastră spirituală se consolidează și călcăm mai siguri, mai încrezători. Devenim conștienți că suntem ceea ce suntem și că niciodată n-am acceptat și nu vom accepta să ne strivească tăvălugul istoriei. În rafturile bibliotecilor avem eroi și legende, savanți și poeți cu care suntem mereu împreună și nu de puține ori am dormit sau încă mai dormim cu cărțile lor sub cap. Cărțile sunt scrise pentru noi și în paginile lor stau scrise trecutul, prezentul și anticipațiile viitorului nostru. Progresul omenirii până la stadiul în care ne aflăm era imposibil fără folosirea cărților.

Să nu uităm tradiția marilor noștri cărturari de a păstra cărțile cu sfințenie și de a pune mare preț pe ele. Să nu uităm că în urmă cu foarte mulți ani un domnitor de-al nostru a oferit pentru o singură carte un munte întreg. Este vorba de Dimitrie Cantemir (1673 – 1723). Potrivit unei anecdote istorice sau expresii metaforice, *Cantemir ar fi plătit traducerea sau tipărirea unei cărți cu un munte de sare*, ceea ce simboliza o cantitate uriașă de resurse. În epocă, sarea era extrem de valoroasă, uneori folosită ca monedă de schimb.

În vremurile noastre mai întâlnim oameni care au renunțat să-și cumpere mașină, pentru ca să-și formeze biblioteci, după gustul lor.

Unele cărți, în special cele foarte vechi, costă inimaginabil chiar dacă sunt în manuscris. Astfel, cel mai faimos dintre manuscrisele lui Leonardo da Vinci, care conține teoriile marelui gânditor în multe domenii, de la fosile la mișcarea apei și la justificarea strălucirii lunii, a fost pentru prima dată cumpărat de Thomas Coke în 1717, iar, în 1980, a ajuns în posesia colecționarului de artă Armand Hammer. În 1994, Bill Gates a cumpărat jurnalul pentru 30,8 milioane de dolari, transformându-l în cea mai scumpă carte cumpărată vreodată.

Lectura, acest gest intim, este o formă de reducere a decalajului uman. Aceasta, bineînțeles, dacă cititorul identifică prin lectură informațiile reale, substanțiale, care conțin un coeficient remarcabil de adevăr, sunt corecte și precis exprimate. Unii chiar dau reguli precise pentru cititori. Americanul R.W. Emerson dă trei reguli:

1. Să nu citești niciodată o carte mai nouă de un an;
2. Să nu citești niciodată altceva decât cărți faimoase;
3. Să nu citești niciodată decât ce-ți place.

Unii, din contră, spun că se poate citi orice carte. Că orice carte conține ceva bun în ea, trebuie doar să știm ce să prețuim în ea. Poate și din aceste motive acum peste 180 de ani, scriitorul Ion Heliade Rădulescu îndemna tinerii: „*Scrieți, băieți, orice, numai scrieți!*” Acest îndemn poate fi valabil oricând.

Tinerii trebuie ajutați să înțeleagă că numai lectura cărții de valoare solidarizează în timp și spații generațiile. Să fie convinși că o carte te desfată îndelung, îți rafinează gusturile, te învață să te porți civilizată, îți dezleagă limba, perfecționându-ți vorbirea, îți face vorbele mai pline de rezonanță, te înveselește, te face mare între oamenii de rând, este un tovarăș care nu te copleșește cu laude, este partener care nu te ademenește, este prieten care nu vrea să obțină ceva de la tine lingușindu-te, care nu umblă să te viclenească sau să te mintă, este învățător care nu se supără niciodată și este mereu lângă tine, te învață să-ți iubești aproapele. Să reținem ce a reflectat marele nostru istoric și om politic Nicolae Iorga: „Cărțile bune se încorporează în tine”.

Cărțile bune de cele mai multe ori prețuiesc atâta cât ne prețuiește sufletul din noi, pe care ni-l întărim adesea prin ele, citindu-le bine, prețuindu-le bine, și netemându-ne prea mult de scumpetea lor, pentru că o carte bună niciodată nu-i prea scumpă.

Dar cum rămânem cu scumpetea cărților? Așa: pentru cine-și prețuiește sufletul, nimic nu-i prea scump din tot ce-i poate folosi. Cărțile bune, însă, îi folosesc deosebit de mult. Apreciați singuri că nu sunt deloc prea scumpe, și că trebuie cumpărate.

Cartea-și are și ea legile ei:

1. Trebuie iubită, dorită, căutată, cumpărată și citită;
2. Trebuie citită, dar nu numai citită, ci și înțeleasă, și nu numai înțeleasă, ci și împlinite și trăite cele scrise în ea.

Închei îndemnând pe toți tinerii să rețină ce a spus Malraux: „Lumea există ca să ajungi la o carte”. Cum se ajunge depinde de fiecare. Iar Miron Costin Logofătul zicea: „Nu este alta mai frumoasă zăbavă în viața omului, decât cetitul cărților”.

Reviste primite la redacție

Răsunetul cultural,
nr. 2 (154)/2026

Rebus ideal,
nr. 1/2026

Scârț, nr. 28/2026

Teatrul lui Ștefan Augustin Doinaș

Icu CRĂCIUN

Poetul, traducătorul, eseistul și prozatorul Ștefan Augustin Doinaș (1922-2002) a scris o singură piesă de teatru. Aceasta se intitulează *Brutus și fiii săi* și a fost publicată pentru prima dată în 1996¹, deși a fost scrisă în 1954. El s-a inspirat din primele două cărți din istoria lui Tit Liviu și din *Viețile parralele* (capitolele I-VI) a lui Plutarh. Firește, acțiunea se petrece la Roma, în timpul izbucnirii conflictului dintre patricienii republicani și cei regaliști, dintre libertate și tiranie, din momentul instalării republicii romane în 509, înainte de Christos, când regele Tarquinus Superbus este alungat de forțele conduse de Lucius Iunius Brutus². Patricienii republicani (Caius Valerius Publicola, fratele său, Marcus Valeriu, Tullus Lucretius, Fabius Rullianus), în frunte cu Iunius Brutus și Tarquinus Collatinus, consulul Romei, completează împotriva cezarului, susținut de patricienii regaliști (Mucius Vitellus, fratele său, Septimius Vitellius, Primus Aquillius, fratele acestuia, Cneius Aquillius, Quintus, fiul lui Mucius, Titus, fiul lui Iunius Brutus, Valerius, alt fiu al lui Brutus). Ezitantul Collatinus dorește o revoluție pașnică. „Eu, unul, – zice el – sunt pentru o revoluție pașnică. Nu văd necesitatea vărsării de sânge”, iar Lucretius susține că gloata este ușor de manipulat: „Masele – spune el – n-au receptivitate pentru idei. (...) Mulțimile culeg numai sunete izolate, exclamații nearticulate: o vocală ascuțită care exprimă frica, o siflantă pentru uimire, o guturală pentru revoltă, toate acestea alcătuiesc în mulțime cuvântul magic. El n-are sens, dar are rezonanță. El nu trebuie pronunțat. Nu există gură și limbă care să -l articuleze, pentru că nu pornește din laringe, ci din inimă, e o crispă a întregului organism și provoacă o crispă a întregului popor. Și totuși, acest cuvânt înseamnă ceva. I se mai spune și... (...) moarte! Aceasta este ultima lui accepție!”, adăugând că „Vărsarea de sânge e întotdeauna un accident. Dar un accident necesar.” Lucretius le spune romanilor că o femeie, care deocamdată n-are nume, dar reprezintă patria, a fost batjocorită de Cneius, unul din fiii regelui, după care aceasta s-a sinucis. Collatinus nu are curajul să spună că femeia aceea este chiar soția lui. În discursul său, consulul Brutus, rigidul, accentuează faptul că romanii au avut dintotdeauna respect față de lege. Când oamenii au fost loviți în familia, onoarea și proprietatea lor – va continua – „Furtul, înșelăciunea, abuzul, omorul” au început să mișune pe străzile Romei. Acest lucru se întâmplă fiindcă regele, „cel pus să

garanteze legea prin integritatea ființei sale morale, o calcă primul în picioare”. Mulțimea îi cere lui Brutus (cel care și-a atras ura familiei) să fie el rege. Patricianul Publicola, „prietenul poporului”, demagogul, cum îl caracterizează Brutus, și-a împărțit averile plebei, cumpărând cu aur dragostea acesteia. Viermele gloriei din mintea unor personaje este pus în slujba ambiției lor. Collatinus îl va demasca pe Publicola, deoarece „una înseamnă a fi prietenul poporului pe timpul tiraniei, și alta înseamnă a fi prieten al poporului când poporul însuși a ajuns stăpân”. Ținta este aceeași, doar că el, Collatinus, atacă, de obicei, cu sabia, iar Publicola cu vorba. Fiii lui Brutus (primul consul), Titus și Valerius („un bărbat cinstit, dar naiv”) sunt patricieni regaliști, iar Publicola este republican. O parte dintre patricienii regaliști îi cer lui Brutus să-și limpezească atitudinea față de ei și de fiii săi. În opinia acestuia, „Patricienii, ca și plebeii, deopotrivă se supun legii, – dar nu ei sunt legea. (...) Când consulii, senatul și plebea sunt de aceeași părere, voința lor comună consfințește legea”. După el, consensul va salva statul. Consulatul condus de el „este o grea încercare pentru cetatea Romei” susține Un Deleat, iar în sânul familiei este un străin. Pentru a-și proteja fiii, îi împiedică să pășească în Forum și le interzice legătura iubirii cu cele mai nobile vlăstare ale ginții etrusce. Regaliștii, în frunte cu Titus și Valerius (aceștia au „inima zdrobită de călcâiul părintesc”), depun un jurământ de credință regelui. Finalul actului II, prin discursul lui Petronius, face multe aluzii la deceniul negru al românilor din anii 50. În actul III, reinstaurarea regimului monarhist dă greș, iar conspiratorii regaliști sunt arestați și condamnați la moarte. Cel care dezvăluie conspirația promonarhică este sclavul Vindicius, faptă pentru care va fi eliberat. La proces, Vitellius se apără afirmând că pe regaliști îi leagă de cetate „focul și apa”, nu niște legi făcute de oameni. „Noi – zice el – preferăm să murim ca oamenii, decât să murim ca cetățeni”. Plebea este avidă de priveliștea morții și-i cere lui Brutus să-și condamne fiii la moarte. Inflexibilul Brutus le cere fiilor să-și explice cauza înainte de a fi condamnați. În apărarea sa, Titus invocă faptul că alții, vor face ceea ce a făcut el „și astfel libertatea va fi mereu reînnoită ca primăvara”, dar nu a putut împăraștia răceala și încruntarea tatălui. La rândul său, Valerius le spune că „limita legii e punctul unde ea întâlnește în el sentimentul binelui”. De-abia acum, Brutus recunoaște că n-a știut că are inimă, decât

acum când fiii săi i-au sfâșiat-o, dar rămâne neclintit în respectarea legii. Publicola îl acuză pe nehotărâutul Collatinus de lașitate, când acesta încearcă să-și salveze rudele de la moarte, justificându-le faptele. El le amintește că libertatea „este, întâi de toate, solidaritate, responsabilitate colectivă”. După el, nu ne naștem liberi, „libertatea se câștigă prin efort personal, prin muncă”. După executarea complotiștilor, Petronius va medita asupra sfârșitului tragic al acestora.

Majoritatea personajelor vorbesc în aforisme: Brutus: „Deasupra tuturor planează o suveranitate nouă”, „Există suveranitatea legii, ca o constelație abstractă, căreia toți i ne supunem”, „Adevăratul patriotism nu se calculează: el este devotamentul pur”, Lucretius: „Orice suveranitate e un despotism latent”, Septimus Vitellus: „Orice libertate e o anarhie virtuală”, „Patriotismul face patria, și nu invers”, „Sentimentul datoriei purifică”, Publicola: „Numărul face puterea plebeilor”, „Patria este pentru el (popor, n. n.) garanția libertății și egalității cetățenilor”, Petronius: „Istoria e ca un fag: după ce s-a copt, jirul se scutură și îngrașă porcii”, nehotărâutul Vindicius: „O, zei, de ce măsurați demnitatea omului cu măsuri diferite?” etc. Uneori folosesc sintagme latinești: *salvate pueri, ad patres*, sau citează formula de investire a consulilor cu autoritatea supremă: „Senatus decrevit darent operam consules ne quid res publica detrimenti caperet” („Patricienii au hotărât să încredințeze consulilor grija pentru salvagardarea statului”).

Cel mai interesant personaj din această tragedie, cu un prolog și trei acte, este ciudatul vizionar Petronius, „ministru anacronic al autorului”, „o ficțiune pe care sabia nu-l poate atinge”, „un strigoii”, „arbitru al eleganței” (sintagma aceasta a fost preluată din *Analele* lui Tacit, XVI, 18), „un Nimeni în togă roșie”, „o sărmană umbră”, care se adresează atât publicului din sală, cât și personajelor. Ciudatul crainic, pe care plebeii îl cred un zeu, face parte dintr-o „uriașă familie de esteți”, de aceea a venit să taie împreună cu spectatorii „diamantul unei clipe”, singura „mândrie și rațiune de a fi”, îndemnându-i să lase deoparte orice sentimentalism, să se dezbrace de orice fel de „constrângerii virtuozitate”. Îi îndeamnă să nu tragă nicio morală, să nu vibreze la patosul ce se va consuma pe scenă, să nu tragă nicio morală, ci doar să fie contemporani cu ei înșiși. Recunoaște că s-a temut „ca nu cumva faptele de pe scenă” să le

dea de gândit și le cere să nu facă o paralelă între timpurile contemplate și cele pe care le trăiesc. Își asigură spatele punând în gura acestui mediator niște îndemnuri pe placul unui regim tiranic, inclusiv pasivitatea cu care un popor îl suportă. El, Petronius, este introdus – zice el – „ca pe un ministru al liniștirii spiritelor, pentru a tăia tuturor pofta de a urzi conspirații”. Este autorizat din partea autorului să dezvăluie taina personajelor, ca un fel de bufon,

Ștefan Augustin Doinaș

măscărici, clown din piesele shakespeariene, dar fără doza de ludic al acestora; cunoscând conflictele politice antice, le prezice ce le rezervă viitorul. „El dorește ca acești oameni de altădată să rămână pentru voi simple ficțiuni: el nu vrea ca acești Romani să vă tulbure siesta (...) El știe prea bine că ambiția personală, liniștea cabinetului de lucru, părerea vecinilor, măruntele ocupații ale zilei, opera la care migăliți de ani de zile, armonia familială, conștiința profesională, prietenii, așteptarea, rutina, speranța, mila, bunul-simț, precum și sentimentul unei ușoare superiorități, toate acestea sunt mai prețioase decât restul lumii, pentru omul mărunț. Și el nu se îndoiește nici o clipă – ca și mine, de altfel, – că fiecare dintre voi este un astfel de om...” va adăuga cu luciditate superioară. Nu poate fi omorât, nu se implică afectiv, fiind neutru în privința celor două tabere. Din când în când, după câte un dialog al patricienilor el îl va comenta, astfel că, pentru el, „Brutus vede moartea, Publicola vede gloria, eu văd frumusețea, iar nenorociții aceștia (adică spectatorii, n. n.) deșertăciunea”. Înainte de a fi arestați, îi îndeamnă pe regaliști să se salveze prin „curajul de a înfrunta exilul”, dar aceștia nu-i urmează sfatul.

Ștefan Augustin Doinaș, ca de altfel marea majoritate a scriitorilor români, a fost atras de istoria și literatura antică, greacă sau latină. Îmi amintesc poezia sa *Dreapta lui Cezar*, din care citez: „Atât de luminoase erau muștele/ care ieșeau din nările lui Brutus/ în timp ce-și ucidea părintele – că zeii/ lăsară zarurile: Cezar merita un alt sfârșit!...”

Note:

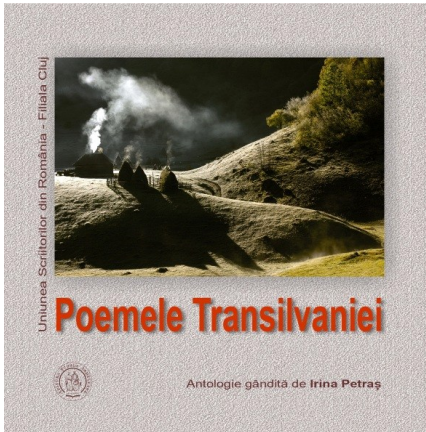
1. Ștefan Augustin Doinaș, *Brutus și fiii săi*, colecția Dramaturgia Originală Română (D. O. R.), nr. 22/1996, Editura Expansion-Armonia, București. Toate citatele sunt preluate din această ediție.

2. Pentru amănunte, vezi Alexandra Ciocârlie, *În dialog cu anticii*, Ed. Polirom, 2014.

Poezie și culoare

Muzeul de Artă Cluj-Napoca a organizat, în perioada 26 noiembrie - 7 decembrie 2025, expoziția de pictură intitulată *De-a culorile*, semnată de Irina Petraș – președinta Filialei Cluj a Uniunii Scriitorilor din România. Vernisajul expoziției a avut loc miercuri, 26 noiembrie 2025, în prezența prof. univ. dr. Lucian Nastăș-Kovács – managerul Muzeului de Artă Cluj-Napoca, a istoricului de artă dr. Dan Breaz – în calitate de curator al expoziției, și a unui public numeros. Irina Petraș: „Toate expozițiile mele au avut o anume unitate, și cele zece din perioada 1976-1989, și cele zece de la revenirea la șevalet după o pauză de un sfert de veac (*Exerciții de lumină, Locuiri provizorii, Intermitențele memoriei, Bacoviene, Zumzetul culorilor* etc.). Transpunerile pe pânză au fost de fiecare dată și un mic experiment. [...] Pictura a fost mereu partea mea cea mai liberă. La scris sunt oarecum mai disciplinată, mai sobră. La pictură, însă, nu ascult de nicio regulă. [...] *De-a culorile* mi se pare un titlu foarte potrivit pentru relația mea cu pânzele. E joc, bucurie, ieșire din ritmurile zilei, cădere colorată pe gânduri”.

Cu acest prilej a fost lansat elegantul volum *Poemele Transilvaniei*, apărut la Editura Școala Ardeleană, în 2025, o antologie gândită de reputatul critic literar și eseist Irina Petraș. Antologia, un proiect complementar celor două volume *Transilvania din cuvinte* (2017 și 2018), înglobează poeme semnate de 150 de autori. Irina Petraș: „Transilvania din poemele acestei antologii e despre locuire și vatră, despre istorie și restriște, despre priveliști și oameni de soi, despre dor și dorință, despre durere și speranță. E solemnă, dar stârnește și ușurătăți frivole. E loc al memoriei și temelie pentru gândit viitorul. E despre singurătate și comunitate. Despre viața în durată lungă a unui neam și despre viața de fiecare zi căreia îi dă contur și rădăcini. Despre împăcare și neîmpăcare. Despre oameni”. Manifestarea s-a încheiat cu recitalul poezilor invitați în cadrul acestui eveniment. (Leon-Iosif GRAPINI)

Veronica Georgiana Hodoroga

Pagina elevului

Clasa a VII-a
Școala Gimnazială „Enea Grapini”, Șant
Profesor de Limba și literatura română: **Ana Hanciuc**

Dl Goe din telefon

Ca să nu rămână repetent și anul acesta, mami, buni și tușica Mița s-au hotărât să-l ducă pe Goe în vacanță, pe litoral.

– Cât mai durează? Eu nu mai am răbdare!, spune Goe cât timp cei patru așteaptă în aeroport.

– Goe, dragule, spune buni, abia au trecut vreo câteva minute! Mai ai puțină răbdare!

Goe era îmbrăcat în haine de firmă, la fel ca și cele trei doamne. Avea ultimul iPhone de pe piață. Mami, buni și tuși Mița aveau toate trei ochelari gigantici de soare, care le acopereau fața aproape în întregime. Aveau o grămadă de bagaje, deși vor sta acolo doar cinci nopți.

– Eu nu mai pot aștepta! Vreau să mergem!, exclamă Goe din nou.

– Imediat, imediat!, spune mami, în timp ce își făcea selfie-uri.

Și nu după multă vreme, se aude în boxe vocea care anunța imbarcarea în avion. Fără să mai stea pe gânduri, Goe se ridică și le spune doamnelor:

– Haideți! Hai să mergem!

– Bine, spune buni, privind în camera telefonului în timp ce se dădea cu un ruj de o culoare vișinie.

Fiecare își ia bagajul și se îndreaptă spre locul imbarcării. După ce, într-un final, urcă în avion și fiecare se așază la locul lui, încep cu toții să facă ceva: tuși Mița filmează, mama își retușează machiajul, buni caută o telenovelă turcească de vizionat, pe care a ratat-o, iar Goe ascultă muzică în căștile lui noi.

Până acum, totul merge bine. Dar, nu după mult timp...

– Goe, dă volumul muzicii mai încet!, spune tuși Mița, care stă cel mai aproape de el. O să îți afec-teze urechile.

Tuși Mița este o blondă mică de statură, care poartă tocuri cu orice ocazie. Îi place să își asorteze hainele și să înregistreze pe telefon orice face. Este sora mamei lui Goe, dar, pentru că ea nu are copii, îl răsfață pe nepotelul ei. Acum, poartă o cămașă albă cu niște pantaloni vintage, cafenii, de catifea, pantofi asortați, cu tocuri înalte și ascuțite, și cercei de aur, mari și rotunzi.

– Ba nu o să mă afecteze în niciun fel, ripostează Goe. Am mai ascultat muzică la nivelul ăsta și nu am pățit nimic!

– Vai, Goe! Pot să aud versurile până aici! Să nu îmi spui că te dor urechile mai târziu, spune tuși Mița și începe să se pozeze din nou.

Nu după mult timp de liniște, Goe renunță la căști și începe să privească cerul, de pe fereastră.

– Goe, ai adus ciocolata de pe masă pe care ți-am spus să o pui în geanta mea?, îl întreabă mami.

– Nu, mami, am uitat, răspunde Goe fără a-și lua privirea de la fereastră.

– Am luat eu ciocolata de pe masă, intră în vorbă buni, arătându-i ciocolata cu alune pe care o avea asupra ei.

– Nu e asta!, exclamă mami. Era cu cireșe.

– Nu, aia nu-mi place, spune Goe.

– Dar o voiam eu, zice mami.

– Buni, cu ce e ciocolata ta?

– E cu alune, o vrei?

– Da! Și Goe înșfacă cu lăcomie ciocolata.

– Nu-i dai și bunicii un pic?, întreabă buni, nefiind foarte atentă la Goe în timp ce vorbește, știind deja răspunsul acestuia.

– Mi-ai dat-o mie, e a mea!, zice Goe și își deschide telefonul.

După o vreme, Goe se plictisește de toate, așa că hotărăște să exploreze avionul. Ca scuză să se ridice, Goe îi spune mamei lui:

– Mamă, vreau să merg la baie!

– Bine, bine, du-te!, îi spune mama în timp ce discuta cu sora ei despre ce aveau să facă odată ce ajung.

Goe se ridică și, când ajunge pe coridor, o coteste la stânga. Se plimbă, privind cu atenție împrejur. Se întâlnește cu o stewardesă, de la care își cumpără alune învelite în ciocolată. Apoi își continuă drumul. Ajunge, într-un final, la toaleta avionului. Nu ca și cum ar fi avut nevoie să o folosească. Pur și simplu voia să se plimbe puțin. Intră înăuntru și începe să mănânce din alunele învelite în ciocolată.

Trece o vreme, iar la baie se formează o coadă.

– Ce faci acolo, copile?, întreabă cineva de la ușă. Pierzi vremea?

Goe îl ignoră și continuă să mănânce alune și să privească ecranul telefonului. E într-o repriză de joc foarte strânsă.

– Hai, ieși afară, că intru peste tine! Ești înăuntru de mai bine de 20 de minute!

Băiatul nu e deranjat însă de acel bărbat. Nu își părăsește runda de Minecraft sau prietenii lui online. Trece puțin, apoi aude vocea unei femei, care spune ceva, nu știe exact ce, apoi încearcă clanța cabinei. Ușa era încuiată, așa că Goe o deschide.

– Îmi pare rău, domnișorule, dar am auzit de la ceilalți călători că ați stat aici mai mult decât ați putea avea nevoie. Vă rog să părăsiți încăperea.

Stewardesa era cu cel puțin un cap mai scundă decât Goe. Aceasta nu însemna deloc o amenințare pentru el, dar, totuși, pentru a o respecta pe cât posibil, acesta iese din baie.

Pe coridorul avionului, băiatul își deschide telefonul din nou și citește în chat-ul jocului mesajele de la prietenii lui: „Goe, ce faci?” „Am pierdut din cauza ta! Eram așa de aproape de victorie!”. El începe să le scrie despre situație și le spune că vor încerca din nou, doar să ajungă înapoi la scaunul lui...

– Mamă, doar ți-am zis că nu voiam din asta!

– Nu avea înghețată decât cu vanilie, îmi pare rău!

– Nu trebuia să iei deloc, atunci!

În apropierea lui, Goe vede un băiat, cam de vârsta sa, care îi comentează mamei despre tipul de înghețată pe care i l-a cumpărat.

– Mânânc-o tu, atunci! Chipsuri? Nici din alea nu aveau?

– Am uitat de ele, dragul mamei. Iart-o pe mama!

– Bine că ai uitat!, spune băiatul, apoi se trânteste mâhnit pe scaun și își deschide telefonul. Mama lui rămâne tristă și gânditoare pe scaunul ei.

„Ce copil nesimțit...”, gândește Goe. Își închide telefonul, lăsând tot ce părea atât de important mai de vreme în urmă.

– Și tu, la ce te uiți, măi?, îi zice copilul lui Goe, când îl vede că îl privește așa de atent.

Dar Goe nu mai e de mult printre noi...

E blocat în jocul său de pe mobil. Prietenii lui virtuali strigă la el să se ferească de mingile de foc pe care le aruncă monștrii veniți din noapte. Apucă scutul de piatră, pe care tocmai l-a construit, să se protejeze de amenințările întunericului, când, dintr-odată, toate acestea se evaporă și dispar, odată cu prietenii săi. Privește în jur, nevăzând absolut nimic. O clipă mai apoi, mama sa, tuși Mița și buni, apar toate trei în fața lui. De fapt, nu sunt trei, sunt mai multe, și sunt blurate... Goe nu le vede clar. Fiecare are câte vreo trei clone, și toate vorbesc despre diferite lucruri: „Goe, pușorule, hai la bunica să te pup!” „Goe, iar ai luat patru la matematică?” „Goe, la ce te uiți acolo?” „Goe, vrei înghețată?”. Toate vorbesc cu Goe, un băiat răsfățat, care, dacă își dorea ceva, mereu dorința îi era împlinită. Un băiat care nu mulțumește foarte des, unul nemulțumit. Goe stă și el acolo, privindu-le pe femeile care au făcut totul posibil pentru el. Nu pare foarte interesat de ceea ce este întrebă. Privea ecranul telefonului. Apoi, băiatul e transportat într-o altă lume, exact în avion, unde ar trebui să fie chiar acum. Este în cabina de la toaletă, jucându-se pe telefon. Stewardesa intră înăuntru, dar în loc să îl găsească pe el, vede telefonul băiatului stând pe podea, cu el pe ecran, care strigă după ajutor. După atâta stat în fața ecranului, a intrat cu totul în el! O altă imagine halucinantă îi apare în față, cu băiatul pe care tocmai îl văzuse în avion. Îl vede cum o ceartă pe mama sa fără pic de rușine despre un amărât de sortiment de înghețată.

Apoi, băiatul se întoarce spre Goe să îl întrebe de ce se holbează în așa hal. Dar, în loc să fie un băiat străin, se vede exact pe el. Își dă seama că nu e cu nimic mai presus decât acel băiat. Este poate exact la fel. Apoi, apare din nou acea stewardesă minionă, care îi duce telefonul cu el blocat în ecran mamei sale. Mama sa începe să îl strige:

– Goe! Goe, ce ai pățit?

Dintr-odată, Goe se întoarce la momentul prezent. O vede pe mama sa îngrijorată ținându-i capul la pieptul ei.

– Ți-e rău? Parcă nu îți era rău de avion!, spune ea, în timp ce îl ridică în picioare.

Goe o privește o vreme, le vede pe bunica și tușa Mița care stau și ele cu mâna la gură. El spune:

– Mamă, mătușă, bunico, îmi pare rău de tot ce am făcut până acum să vă supăr. Mi-am dat seama că... am greșit cu multe... Apoi le zâmbește.

Mama îl privește o vreme, uimită de reacția lui, ca și cum nu i-ar mai fi zâmbit niciodată. Îi zâmbește și ea, dulce, așa cum numai mamele o fac, și se ridică să îl pupe pe obraz.

– Hai, mamă, nici chiar așa, spune Goe, râzând, și se ridică să meargă înapoi spre scaunele lor din avion.

– Copile, vezi că ți-ai uitat telefonul pe jos!, strigă mătușa.

Goe se întoarce și își privește telefonul îngrozit, amintindu-și de ceea ce tocmai a trăit. Apucă, totuși, telefonul, dar nu îl deschide, ci i-l dă mătușii, și spune:

– Cred că mi-a fost destul pe azi.

Mătușii îi convine, și îi ține telefonul la ea. Merg cu toții înapoi la locurile lor din avion. Pilotul anunță că nu mai e mult din zbor. Și, ca niciodată, cei patru încep să socializeze, lăsând alte preocupări la o parte.

– Te sună un coleg de-al tău, Goe, spune mătușa.

Goe ia telefonul, dar în loc să îi răspundă, îl închide.

– În vacanța asta vreau să mă distrez pe bune. Fără alți factori perturbatori. Ce ziceți?

Toate cele trei femei îl privesc pe Goe, nevenindu-le să creadă ce s-a putut întâmpla cu băiatul lor care nu cu mult timp înainte începea o ceartă din nimica toată, care era tot timpul cu ochii în telefon.

– Ei bine, eu sunt de acord, spune mama. Sunt foarte mândră de tine, fiule, și de această realizare a ta!

– Hai să trăim vacanța asta cu adevărat, spune bunica.

– Împreună!, continuă mătușa.

Și așa își petrecură cei patru restul drumului, cât și vacanța. Și tot așa, pe parcursul vieții lui, Goe a devenit tot mai bun, ajungând un exemplu de urmat. Totul datorită unei „oglinzi”, datorită aceluși băiat din avion care îi reflecta comportamentul lui Goe. Totul, pentru că a renunțat la ecran, fiindcă a început să socializeze cât mai des cu familia. Oricine poate deveni mai bun, doar dacă află care e problema sa. Cu această povestire, am vrut să vă încurajez pe voi, cititori, cât și pe mine, că putem deveni cu toți o versiune mai bună a noastră.

Anastasia Victoria Pătrășcan

Clasa a VIII-a
Școala Gimnazială „Enea Grapini”, Șanț
Profesor de Limba și literatura română: **Ana Hanciuc**

Ziua în care toate s-au sfârșit

Până și cerul o jelea pe mătușa...Norii gri, înspăimântători, care întunecau totul în jur, vântul care sufla nebunatic și ploaia deasă și rece nu erau firești pentru începutul lui octombrie, când avusese loc înhumarea. În întregul conac domina un aer sobru și trist; locul care cândva mi se păruse cel mai primitor și plăcut era acum lipsit de viață. Însă în ziua aceea nu era timp de rememorări, unchiul era devastat. Se pare că bunătatea ei dădea viață și culoare locului, iar acum că ea nu mai este, conacul se îneca în întuneric.

L-am lăsat pe unchiul să fiarbă în suferința lui, fiindcă nu exista în lume vreo modalitate sau vreun cuvânt care să-l aline și am continuat să mă focuzez pe detaliile organizatorice, care în mod misterios, mi-au revenit mie. Părinții și restul rudelor erau preocupați de starea emoțională a soțului decedatei ori de buna primire a celor invitați la ospăț, deci eram pe cont propriu. Am avut grijă la pregătirea meniurilor, la organizarea sălii și la pregătirea pachetelor pentru invitați.

După aceea, a ajuns preotul și a rostit slujba de înmormântare, iar mai apoi câteva cuvinte despre mătușa, și în cele din urmă răposata a fost îngropată. Vorbele înțelepte ale duhovnicului ne-au convins că ființa atât de iubitoare și blândă căruia îi vom duce dorul mult timp de acum înainte va pleca într-un loc mai bun și va veghea asupra noastră dintre îngeri. Aceste momente au fost despre emoții intense, atât pentru mine, cât și pentru ceilalți prezenți, de aceea mulți ne-am permis să ne dăm frâu liber lacrimilor, iar unii nu s-au putut abține și s-au lăsat copleșiți. Mai târziu a urmat ospățul, unde hohotele și suspinele au încetat. Unchiul nu și-a găsit puterea de a face față și la masă și s-a retras în camera lui, lăsându-mă responsabilă.

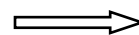
Totuși, spre finalul evenimentului, am fost surprinsă să văd că apare. Am avut o presimțire că ceva era diferit la el. S-a purtat anormal toată ziua, dar am presupus că moartea soției l-a marcat atât de adânc, încât nu se va mai putea vindeca niciodată. Aparent, intuiția m-a ghidat corect, căci unchiul chiar era abătut. Nu știu de ce am avut o reținere, parcă ceva nu îmi dădea voie să-l perturb, așa că l-am privit dintr-un colț al camerei, fără să mă las văzută. Cred că acțiunile pe care le-a produs nu au trecut prin filtrul rațiunii; mai mult ca sigur se afla într-un moment de frenezie... Cu mișcări discrete, ca să nu fie văzut de nimeni, a apucat o lumânare și a dat foc draperiei. Văpaia s-a extins rapid, dar

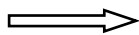
toți cei din cameră erau prea absorbiți de discuțiile lor, alții distrași de moartea mătușii, încât nu au observat focul care ajunsese deja la perete. Ceva bizar s-a întâmplat cu mine atunci, am încercat să îi avertizez pe ceilalți, dar vocea mea nu s-a putut auzi; am țipat din toți plămânii, dar în zadar, așa că am decis să chem pompierii și să evacuez copiii. Am părăsit sala de evenimente, îndreptându-mă spre camera copiilor, care – ce să vezi? – era goală. Am cutreierat culoarele reci și pustii ale conacului, dar nici urmă de copii, doar portrete anoste și vase decorative antice ori, pe ici pe colo, câte o perdea din dantelă care valsa acompaniată de acvilonul prematur de afară. Părea că totul din jur s-a îmbrăcat în straie de doliu...

În cele din urmă, i-am găsit pe copii jucându-se cuminiți în salon, singura încăpere care păstra încă vie amintirea mătușii. Am ieșit împreună din conac, însă adulții erau tot înăuntru. Până să ajungă pompierii, s-a auzit un sunet foarte puternic care ne-a întors privirile tuturor celor de afară. A fost exact succesiunea de zgomete pe care le auzi atunci când cineva sparge o farfurie de porțelan: cioburi! Toată lumea era confuză. Pentru mine a urmat o senzație neplăcută, mi-am simțit stomacul întors pe dos și m-a cuprins o stare de îngrijorare incontrollabilă. Unchiul a sărit prin geamul de la etaj și a aterizat pe pământul umed acoperit cu puținele fire de iarbă veștedă, supraviețuitoarele diluviului care s-a mai potolit (dar care a fost o binecuvântare cerească ce a împiedicat focul să ia amploare).

Paramedicii care au însoțit salvatorii au analizat trupul inconștient, plin de răni sângerânde și noroi, ce părea că a trecut printr-un măcel, și au constatat că și-a dat ultimele suflări. Pompierii au stins incendiul și au scos victimele dinăuntru, apoi au venit mai multe serii de specialiști, care s-au ocupat de ce a mai rămas din trupul neînsuflărit și de clădirea impunătoare care a găzduit dezastrul.

Iar așa s-au dus toate pe apa sâmbetei... Curtea care cândva era plină cu flori de o mireasmă dulce, cu iarbă crudă și cu copii zburdalnici, acum era locul blestemat unde mătușa și unchiul și-au pierdut viața. Conacul care atrăgea toate privirile își avea soarta în ruină. Toate bogățiile au devenit nimicuri care proiectează la infinit în memorie amintirea acelei zile abominabile. Și acesta este sfârșitul reședinței unchilor mei...

Parfumul vremurilor de mult apuse

A trecut repede primul modul școlar și a sosit colorata vacanță de toamnă pe care am petrecut-o în satul pitoresc al bunicilor mei, în inima Munților Rodnei. Acolo am admirat peisaje rupte din lumea viselor și mi-am îndulcit simțurile cu numeroasele arome ale toamnei.

Am ajutat-o pe bunica să culeagă merele, cele mai gustoase mere pe care le-am mâncat vreodată, atât de mari și de roșii, extrem de suculente și dulci. Am recoltat împreună și morcovi, ceapă și țelină, depănând amintiri din vremuri de mult apuse. Bunica mi-a mărturisit cât de mult îi lipsesc clipele petrecute împreună, doar noi două. Cuvintele ei m-au făcut să mă simt nostalgică. Am realizat că și eu duc dorul momentelor alături de ea, îmi lipsesc în special serile liniștite în care coceam prăjitură cu mere și râdeam uitându-ne la comedii din tinerețea ei.

Adevărul e că, de când am părăsit satul, momentele simple, dar profunde au devenit din ce în ce mai rare. Această vacanță a fost un privilegiu de a rememora trecutul și de a-mi reîn-cărca bateriile cu energie pură, culeasă din clipele cu cei dragi, sub cortina melancolică de frunze moarte și în îmbrățișarea suavă a parfumului toamnic.

Haiku

apus sângeriu – bătălie de moarte la orizont	atac de noapte – lătratul câțelului semnal de alarmă
amurg pe plajă – marea înghite lacom astrul ceresc	beznă totală – sforăitul bunicului cântec de leagăn
comoara mamei – așteptând nerăbdă- toare pâinea pe vatră	artă abstractă – brândușe cu miile încarcă poiana
ploaie aridă – la mormântul bunicii sufletul înnegrit	regim comunist – văpaia tremurândă deasupra cărții
ambuscadă – limacșii atacă roșiile	victorie – ghiocelul învingător pătrunde prin nea
parfum de toamnă – cuiburi de rândunele părăsite	primăvară – armata numeroasă a lalelelor

Florin Pătrășcan

Clasa a VI-a
Școala Gimnazială „Enea Grapini”, Șaț
Profesor Limba și literatura română:
Marinela Căilean

O zi în școala de mâine

Pașii mă duc pe o stradă luminată. În față, o clădire imensă. Intru. E o școală și nu prea. Este una foarte diferită și complexă. Cărțile din hârtie nu își mai au locul, la mare căutare sunt ebook-urile. Creta? Hm! Nimeni nu mai știe ce este aceasta. Copiii scriu pe tablete conectate la tabla digitală, dirijată de AI, noul profesor – instanța supremă.

În școală sunt doar scări rulante pentru deplasarea mai ușoară și eficientă, se câștigă timp și ordine. Curățenia e realizată de roboți performanți și silențioși. Doamnele de serviciu îi ajută doar pe copiii mici care plâng, luându-i în brațe pentru a-i alina până la sosirea părinților.

Ghiozdanele, atât de grele cândva, sunt înlocuite cu o pereche de ochelari 3D sau, mai mult, VR, digitali, mari, negri, de speriat. Aici găsesc toate noțiunile de bază. Totul se imprimă sub ochii noștri, la un clic distanță. Simplu, util, rapid. Se învață în laboratoare digitale, accesul realizându-se prin folosirea unui cod. Uniforma – obligatorie – e modalitatea de identificare.

Fiecare copil mănâncă la cantina școlii, împreună cu profesorii, e timp de calitate, prețios, când fiecare se cunoaște mai bine, leagă prietenii prin conexiuni reale. Se aud râsete, în fundal muzică liniștită, roboții așteaptă cumiți să facă curățenie după copii. Brusc, un robot se prăbușește. Cade. Copiii aleargă să-l ajute. Iubesc roboții, le sunt utili. Îl ridică cu grijă să-l ducă la „SPITALUL” roboților, era de fapt sala unde ei primesc noi baterii. Un copil exclamă: „Are nevoie de o nouă inimă”.

Roboții nu au nume ca elevii, poartă eusoane cu cifre, dar, în secret, fiecare are o poreclă sau un nume de alint dat de copii. Ciudat cum om și metal devin prieteni, înfruntă fiecare zi și abia așteaptă să se revadă după vacanța de vară când se pleacă în tabere de cercetași, fără tehnologie, doar conectare cu natura. Tabăra amintește de frumusețea creației divine, se ating plante, animale și insecte, se simte soarele pe piele, se ascultă ploaia, se face focul și se miră de fiecare dată cât de puternici sunt.

E minunat în școala viitorului! E tot ce își poate dori un copil de la tehnologia avansată până la timp câștigat și oportunități spre succes. Dar inima? Mai are timp să simtă? Aceleași calde femei de serviciu, îngrijitoarele sufletului le-am numit eu, șterg pe furiș, lacrimile celor mici, numără și pansează lovituri de câte ori scara rulanta se oprește brusc și trânta e garantată. Dar cresc repede, râd apoi amintindu-și și mulțumesc tuturor pentru tot și toate.

O sirenă răsună prelung. Nimeni nu o oprește.

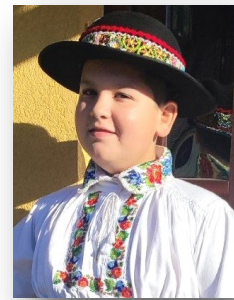
– Hai, dragul mamei, e timpul să mergi la școală!

Rămân cu ochii pironiți în tavan. Unde a dispărut școala MINUNE?

Octavian Florin Boanchiș

Clasa a V-a

Școala Gimnazială „Enea Grapini”, Șanț
Profesor de Limba și literatura română: **Ana Hanciu**

În căutarea primăverii

Anotimpul preferat al Anastasiei este primăvara. Greu de crezut acest lucru, deoarece fetița locuiește, împreună cu părinții ei, în Laponia și nu a avut contact cu primăvara, până anul trecut, când începutul primăverii a găsit-o la bunicii ei din Europa, în Timișoara, singurul loc de pe pământ unde primăvara vine diferit. Să vă povestesc felul în care primăvara își face apariția în Timișoara. Prima dată, prin plapuma groasă de zăpadă, apare o dără de pași, iar din fiecare pas care topește zăpada, pământul de sub îl încălzește, îl înverzește și răsare câte o floare primăvăratică, înconjurată de iarbă mică, subțire și pufoasă. Apoi din cer începe să cadă o sumedenie de flori de cireș, care tolesc nămeții mari de zăpadă și aduc muguri în fiecare copac. La final, o briză ușoară își face apariția și aduce frunze și flori în fiecare copac și înmiresmează toate florile și toți copacii. Mirosul de nou și de primăvară își face apariția ultima dată. Așa se instaurează primăvara în Timișoara. Toată această splendidă coregrafie durează în jur de două săptămâni și impresionează pe oricine are ocazia să o vadă. Din acest fapt, anotimpul preferat al Anastasiei este primăvara, chiar dacă a văzut-o doar o singură dată și doar începutul ei. Poate că a luat această decizie deoarece i s-a urât cu iarna, nu ne putem da seama.

În această dimineață, fetița s-a trezit foarte posomorâtă și plictisită, încât nu a dorit nici măcar să meargă la școală. În Laponia este 1 Gerarie (1 Martie în România), așa că se uită pe geam în speranța că va vedea acea dără de pași care să învie pământul pentru prima dată în istorie, pământul acela amorțit, sau să cadă o ploaie de flori de cireș care să topească acei ghețari colosalși și acei nămeți imenși, să nu mai existe acel deșert de gheață, ci să apară câte un copăcel, câte o florică, doar că acele gânduri ale Anastasiei au rămas doar dorințe. Nimic nu s-a schimbat. Totul a rămas la fel, numai în mintea fetiței era aprinsă o flacăra.

– Mamă, astăzi nu doresc să merg la școală, fiindcă nu mă simt bine, îi spuse cu glas stins copila mamei.

– Ce și s-a întâmplat? Te doare capul?

– Da și sunt plictisită și mohorâtă.

– Plictiseala și mohorârea poți să le lași deoparte, Nati, iar pentru durerea de cap îți voi da o pastilă și îți va trece. Trebuie neapărat să mergi la școală! Poate veți trece la o nouă unitate sau veți face ceva important și tu o să pierzi. Te rog, Nati! Îmbracă-te, ia-ți ghiozdanul și du-te! Te așteaptă sania cu ceilalți copii.

Anastasia ieși afară, se urcă în sania trasă de reni, și sania și-a croit drum prin tunelul de zăpadă până la Școala „Iernii Geroase”, prima dintre cele două școli

din Laponia. Odată ajunși, fetița și-a curățat îmbrăcăminte de zăpadă și a intrat pe coridorul lung, mergând cu plictiseală până în capătul coridorului, unde era clasa ei. A deschis ușa și a salutat murmurând, apoi s-a așezat în banca ei cu gândul la primăvară. Doamna ei dirigintă a intrat pe ușă, s-a așezat la catedră și a zis:

– Bună dimineața, dragii mei! Astăzi vom vorbi despre ceva ce voi nu o să aveți ocazia să vedeți. Vom vorbi despre primăvară. Anastasia a înviat la propriu. Din starea ei de mâhnire a trecut într-o clipă la o stare de entuziasm și atenție. Primăvara, continuă diriginta, este anotimpul care urmează după anotimpul nostru, iarna. Este anotimpul care trezește la viață toate făpturile, înverzește pământul, înmugurește pomii, întoarce păsările din țările cal... Vocea ei a fost întreruptă de un apel telefonic.

– Alo, bună dimineața! Pofitim? Cum adică mașină de teleportare? Ha ha ha! Nu cred că se va încumeta nimeni, dar îi anunț. Doamna dirigintă închise telefonul și de pe ecranul lui țâșni o gaură neagră, cu margini verzi, de sclipici. Toți copiii din clasă rămaseră înmărmuriți când auziseră vocea mirată a femeii.

– Dragii mei, tocmai am fost anunțată că primăvara a fost furată de ger și crivăț și închisă în România. Este nevoie de voluntari curajoși din această clasă. Cine se oferă? Toți copiii au început să râdă în hohote, dar Anastasia s-a ridicat în picioare și cu o voce plină de curaj a spus:

– Doamna dirigintă, doresc să mă ofer eu ca voluntar în căutarea primăverii. Doresc să plec chiar acum, ca să nu fie prea târziu. Femeia făcu ochi mari și îi răspunse cu teamă:

– Anastasia, ești fată, nu te încumeta tu să mergi în altă țară.

– Nu, eu doresc să merg de una singură. Am bunici acolo și totul o să fie bine.

– Să nu crezi că va fi totul floare la ureche. Sper să fie bine. Succes!

Anastasia merse cu tot curajul în fața clasei și intră fără să zică nimic în acea gaură. Se auzi un sunet prelung, scos parcă de o locomotivă, și Anastasia dispăru ușor, ușor în gaură. Ajunse repede în România într-un loc ce îi părea cunoscut. Acolo bătea un vânt puternic și era un ger năprasnic. Ea își spuse ușurată: „E locul din spatele casei bunicilor, va fi floare la ureche”, dar se înșelase amarnic. Urcă delușorul care credea că o să o ducă în spatele casei bunicilor, dar atunci când ajunse în vârful dealului observă un loc fără nicio urmă că aici este așezare omenească și intrarea într-o pădure deasă, de unde se auzeau urlete de lup de și se făcea pie-

lea de găină. Atunci panica puse stăpânire pe copila de doar 12 ani. Când a început să se îngrijoreze din ce în ce mai mult, observă o potecă de pași din iarbă proaspătă, cu flori și muguri, iar pe primul pas din șir era un bilețel pe care scria cu litere tremurate: „Sunt primăvara, dacă ai ales să mă cauți nu te abate din drum! Orice auzi sau orice îți se va spune, să nu iei în considerare, altfel, nu vei putea duce la bun sfârșit ceea ce îți-ai propus. Te rog, grăbește-te!” Când a terminat de citit acele cuvinte a început să urmeze dâra pașilor cu un singur gând: „Să aducă primăvara din strânsoarea iernii”.

Atunci când a intrat în pădure, conducătorul lupilor a venit la fetiță cu glasul dres, în speranța unei mese copioasă și a început linguşirea:

– Ce fetiță frumoasă, ce te-a adus pe la noi prin pădure? Cauți pe cineva? Vino și urcă-te în spinarea mea și o să te duc eu ca să găsești ceea ce cauți.

– Nu, răspuse ea, și în acel moment, lupul fusese izbit de un trunchi gros de copac și a plecat de acolo flămând, cu pofta în cui, urlând și cu coada între picioare, iar ea își continuă drumul până când ajunse în fața unui morman mare de zăpadă care dorea cu tot prețul să o înghețe începu să îi zică:

– Haide, draga și frumoasa mea fetiță, intră aici, în mijlocul meu și o să îți se deschidă o trapă care o să te ducă în locul unde dorești tu să ajungi, la primăvară. Te rog! O să fie pentru binele tău, ascultă și tu o dată pe cineva care știe.

– Nu, răspuse răspicat fetița, și o rază orbitoare de soare coborî deasupra aceluia morman imens de zăpadă și îl topi pe loc într-un șuvoi de apă cald. Apoi a ajuns în fața unui lac care dorea din tot sufletul să o înecă pe fată, pe care plutea o bărcuță din gheață, fără vâsle. Pe celălalt mal al lacului era un castel de gheață care sclipea de-ți lua ochii.

– Drăguță, spuse amăgitor lacul, urcă-te în barcă și ea te va duce pe celălalt mal al lacului în cel mai scurt timp.

– Nu, răspuse fata, și lacul acela se preschimbă într-o clipă într-o pajiște plină-ochi cu flori. Apoi cu mari eforturi a ajuns în castel și cu alte mari eforturi a urcat în vârful castelului de unde se auzea plânsul și suspinul amarnic al primăverii. Prin doar două cuvinte, „Vino înapoi!”, primăvara a fost eliberată și totul în jur a înverzit și și-a recăpătat viața.

Drept răsplată, casa Anastasiei are o împrejurime de câțiva metri plină cu flori și cu arome de primăvară. Singurul loc din toată Laponia.

Daria Grapini

Clasa a VI-a
Școala Gimnazială „Enea Grapini”, Șanț
Profesor Limba și literatura română:
Marinela Căilean

Dumnezeu odihnește lângă tine, mamă!

Noaptea grea a iernii apasă al meu glas,
Unde ești tu, mamă, mai spune-mi
De Dumnezeu să nu mă las.

Printre suspine L-ai auzit,
Te-a mângâiat și îți-a șoptit:
Nu te teme să cazi! Eu te ridic!

Mereu te-ai clătuit de spaimă
Cu lacrimile în palmă
Și ai tăcut.

Grele îți-au fost durerile,
Neînțelese poverile,
Credința vie și lacrimile
Alungă tristețea în pustie.

Dumnezeu știe, vei fi icoana mea vie.

Școala Gimnazială „Enea Grapini”, Șanț, BN

Dragoș Grapini

Clasa a II-a
Școala Gimnazială „Enea Grapini”, Șanț
Prof. înv. primar: **Lucreția Candale**

Viata unui câine

Într-o zi de primăvară, când se topește zăpada, când învie insectele și afară este mai cald, mai plăcut, când toată lumea se bucură de venirea primăverii, un câine bătrân și slab de puteri, pe care îl dor picioarele, și de asta nu mai poate alerga, stă în cușcă și așteaptă să vină stăpânul să-i dea de mâncare. Dar stăpânul nu vine, iar câinele așteaptă, așteaptă... Se gândeste că trebuie să fie plecat undeva departe.

O femeie intră în curte. Câinele o vede. Femeia se îndreaptă spre țarc. Câinele o recunoaște, deoarece, când stăpânul era plecat multă vreme, ea venea să aibă grijă de el. Se ridică și iese din cușcă. Femeia îi deschide țarcul. Dulăul iese repede, deși îl dor picioarele. Ea îi aduce bolul cu mâncare și îl așază lângă el. Femeia îi pune apă într-un castron, îl mângâie, vorbește cu el și pleacă. El se uită supărat cum se îndepărtează. Timp de o săptămână femeia vine zilnic și are grijă de el. După o săptămână vine stăpânul. Câinele îl întâmpină bucuros. Stăpânul îl mângâie cu dragoste.

În ziua următoare, dimineața, îl cuprinde o moleșeală, se întinde la pământ și simte că, în afară de asta și a se gândi, nu mai este în stare să facă nimic. Își amintește cum se juca stăpânul cu el, cum mergeau pe munte, cum se scălda în râu în zilele călduroase de vară, cum alerga iarna prin stratul gros de zăpadă, cum fura câte un cartof din lada cu legume, cum alerga după pisicile care intrau în curtea lui, cum săpa gropi în straturile de flori, cum se bucura când îl vedea pe stăpân că venea cu lesa în mână, știind că vor pleca la plimbare pe dealurile din apropierea casei. Deodată simte că nu mai are mult de trăit, privirea i se întunecă, nu mai aude niciun sunet, ochii i se închid și adoarme pe vecie.

Țineți minte că un câine nu își uită stăpânul, îl iubește foarte mult, și niciodată nu încercați să scăpați de el, pentru că face parte din familie.

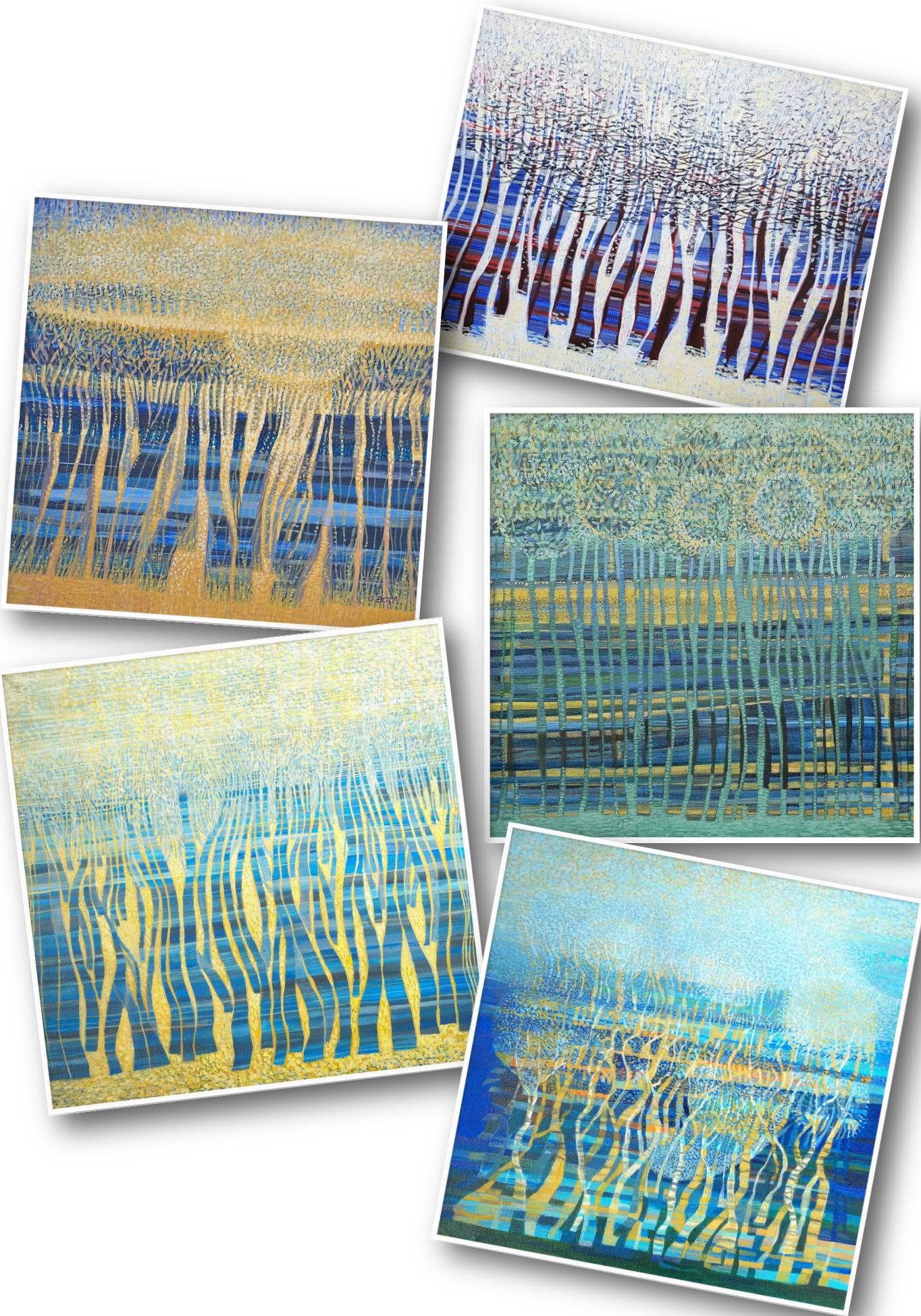

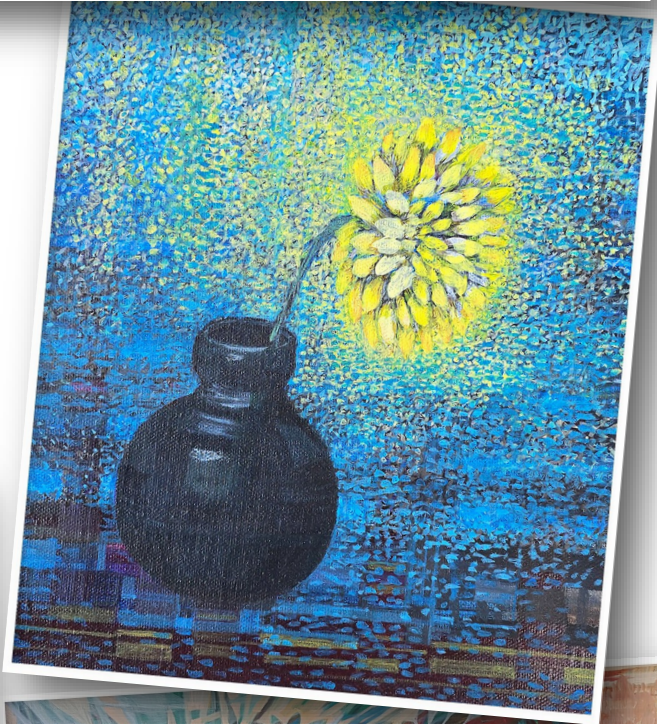
Camelia Bota

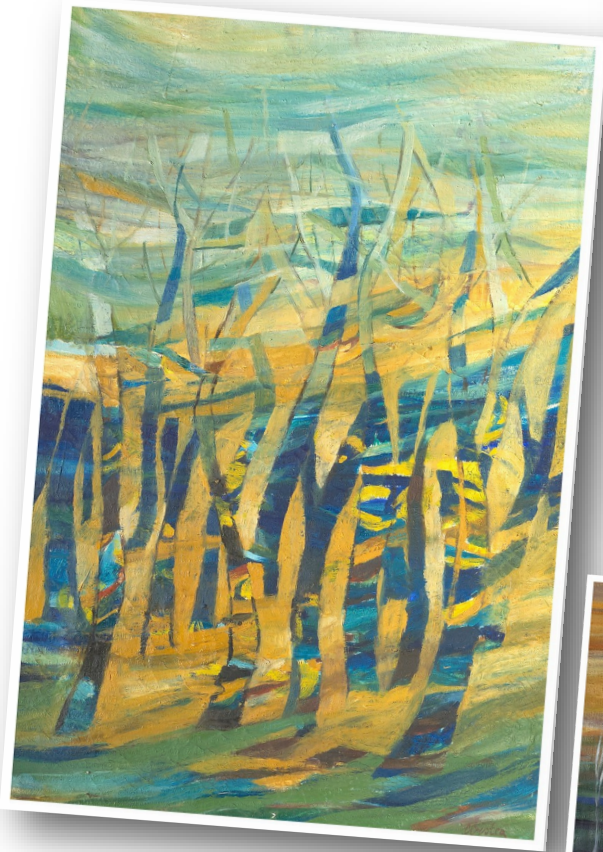
Între figurativ și abstract

Camelia Bota s-a născut în 16 iunie 1971, în municipiul Cluj-Napoca. Este absolventă a Liceului de Arte Plastice „Romulus Ladea” din Cluj-Napoca (1989) și a Academiei de Arte Vizuale „Ioan Andreescu” din Cluj-Napoca (1997). Până în anul 2005, a participat la expoziții de grup și saloane anuale ale artiștilor clujeni. Din 2005 și până în prezent și-a arătat măiestria în pictură în domeniul creației vestimentare.

Silviu Petrică Grapini

De ce?

De ce, Iisuse, mă iubești
Și-mi arăți îndurare,
Când eu mereu păcătuiesc
Și fac mereu tot ce-i lumesc
Și nici nu-mi cer iertare?

De ce, precum un mielușel,
Te-ai dat spre junghiere
Pentru un amărât, mișel
Și pentru alții tot ca el
C-o mare de păcate grele?

De ce, Tu, Bunule Iisus,
Ne mai iubești și-acuma
Când noi păcătuind, nespus
Doar întristare ți-am adus
Iar mângâieri... niciuna?

De ce-ai răbdat dureri și bici
Și pironiri pe cruce,
De ce Părintelui Ceresc
I-ai spus: - O, iartă-i că greșesc...
'Nainte de-a te duce...?

De ce te-ai pogorât în iad
Cu slava Ta cerească
Pentru netrebnici care cad
Și sunt precum un pom uscat
Ce nu vrea să rodească?

Și stând așa în frământări
Și-n întrebări deșarte,
Văzut-am doi copii hoinari,
Plecați de-acasă și fugari
Veniți de mai departe.

I-am întrebat de unde vin
Și încotro se-ndreaptă?
Iar ei cu un adânc suspin
Și-nlăcrimați de-atâta chin
Au prins să-mi povestească...

Mi-au spus că lângă tatăl lor,
Avut-au bun... și bine,
Dar dintr-o dată un nebun dor
S-a cuibărit în mintea lor
Și au pornit în lume.

Și și-au lăsat tatăl plângând
În urma lor, cu jale,
L-au auzit din greu oftând,
Iar lacrimile mari, curgând,
I se opreau în poale.

Dar lor deloc nu le-a păsat
De bunul lor părinte
Și fără de milă l-au lăsat
În greu amar și în oftat
Și-n plânsul lui fierbinte.

Și hoinărind ei au făcut
Mulțime de păcate,
Și banii toți ce i-au avut
I-au cheltuit cum au știut
Făcând doar răutate.

Și mi-au mai spus c-acum ar vrea
La tatăl lor să meargă,
Dar nu știu dacă ar putea
Să-i ierte acum, și lacrima
Din ochii lor s-o șteargă.

Găsitul-am pe tatăl lor
Uscat de-ndurerare,
Cu ochii-nlăcrimați de dor,
Privind aievea din pridvor
Încolo pe cărare.

Și când i-am spus de-ai lui copii
Roșitu-s-a la față
Și fără a mai zăbovi
Se ridică și tresări
Și era plin de viață.

Mi-a spus că i-a iertat de mult
Și-a așteptat de-atunci
Să se întorcă, și-a știut
Că fiii lui nu au putut
Să uite atâtea clipe dulci.

Pe care le-au trăit cu toții
Pe când erau acasă
Și cât erau de bucuroși
Când se vedeau toți sănătoși
Și se-așezau la masă.

Și când s-au revăzut toți trei,
Luatu-i-a în brață
I-a strâns la pieptul lui greoi
I-a sărutat întâi și-apoi
I-a mângâiat pe față.

Și-au stat așa privind hai-hui,
O vreme-ndelungată
Și-apoi plângând la pieptul lui
Cu lacrimi grele și-amăru
I-au spus: O, iartă-ne, tu, tată!

O, iartă-ne că ți-am greșit
Și-am făcut multe rele
Și tare am păcătuit
În timpul cât am pribegit,
Făcut-am doar păcate grele.

Iar el le-a spus că i-a iertat
Cum iartă orice tată...
Și-a stat de mult și-a așteptat,
În mult suspin și-n greu oftat,
Să se întorcă-odată.

Și-abia atunci am înțeles,
Iisuse-al meu, părinte,
Căci Tu, când eu păcătuiesc,
Aștepti, o, tatăl meu ceresc,
Să fiu din nou cuminte.

Și să mă-ntorc din al meu drum,
Să vin-napoi la tine,
Să-ți cer iertare și să-ți spun:
O, Doamne-al meu, părinte bun,
Fii milostiv cu mine!

Și dacă tatăl i-a iertat,
Pe fiii lui... odată,
Cu-atât mai mult, Cel îndurat,
Tu, Doamne, ierți de greu păcat,
Pe cei ce îți spun: Tată!

Pe-acei ce Te mărturisesc
În lumea păcătoasă,
Că Tu ești tatăl lor ceresc,
Chiar dacă uneori greșesc,
Tu îi primești în casă.

Povestiri adevărate

Dan Filipoi

Hoția de la vâltoare

Înainte cu puțin timp de evacuarea din vremea războiului, Mărioara lui Onisim, femeie de gazde, cu nume bun în localitatea noastră, își spală niște cergi la vâltoarea din centrul satului. Înainte de a le duce acasă, le întinde pe niște rude din apropierea vâltorii, puse anume acolo, spre a se stoarce de apă, și, dacă vremea se va arăta bună, le va lăsa până seara, ca să se usuce cât mai bine.

Cum nu locuia departe de vâltoare, înainte de a se duce acasă trece pe la moara ei. Mulți dintre cititori o să-și aducă aminte că avea o moară de măcinat pe apă chiar în locul unde se află acum blocul de locuințe.

În timp ce ședea acolo, vine un om și o roagă: „Fă bine, cumătră, macină-mi sacul, îi musai să mă duc grabnic acasă, că de azi dragă dimineață se chinuie nevasta cu un boboc de rață și nu-l poate smulge nicidecum. Toarnă apă pe el, dar cum toarnă apă, cum se usucă, de-l moaie în lighean, îl scoate tot uscat”.

La noi nu se creșteau rațe, decât rar, iar oamenii nu prea știau cum să le smulgă.

„Amu, zice omul, după ce mi-i măcina, merg acasă, mi-am pregătit niște paie și surcele și mă gândesc să-l părjolesc.” „No, părjolește-l dară, să te vadă vecinii că părjolești un pui de rață, să aibă de cine râde. De când îi satul, la noi părjolesc oamenii porci, nu boboci de rață, vădu-i posna lui să i-o vad, numai așa te poți face de țircus¹, ie-l în posnă și-l zvăre pe apă, la ce posna v-au fost vouă bune rațele, că nici au carne, nici au ouă, numai mănâncă mult, cât un porc.” „No, lasă, că-i bun de-o mâncare, cu colesă caldă, de asta am venit la măcinat.” Râde Mărioara: „Bun dară, un șfărc², sub șfărc niște unsoare, apoi oase, atâta-i toată rața”.

Vremea trece, Mărioara se mai uită, mai nu după cergi, pentru că nu prea se întâmpla să se fure în timpul zilei. După ce se înserează, ia o cotară³ și se duce să strângă cergile. Cergile ia-le de unde nu-s. Le caută încolo și încoace, dar nu le mai găsește, întrebă pe unul și pe altul, însă nimeni nu a văzut nimic. Pe atunci, aceste țesături de lână erau lucruri de mare preț, așa că s-a gândit să facă orice ca să le afle. Toate încercările de a le găsi au eșuat, a mai rămas varianta ghicitului cu ciubărul.

A comandat un ciubăr nou, cum cere ritualul, un lepedeu nou, o față de masă nouă, a căutat o văduvă credincioasă ca să umple ciubărul și să țină fetelor lumânarea, absolut tot ce trebuia. Duminică dimineața, înainte de răsăritul soarelui, văduva trebuia să ducă un anumit număr de găleți cu apă în ciubăr, iar când fetele pregătite anume pentru așa ceva se uitau în ciubăr, acoperite cu cearșaful și cu fața de masă, văduva ținea deasupra lor o lumânare aprinsă ca să li se arate lucrurile întocmai cum s-au întâmplat. Puteau să fie șapte sau nouă fete, cu vârstă fragedă, preferabil până pe la nouă ani. Înainte de a se uita în ciubăr, ca să li se arate cele petrecute, rosteau, împreună cu văduva, rugăciunile Tatăl nostru, Născătoarea, Crezul... Dacă nu se arăta nimic, reluau ruga. Așa a fost și în cazul de față. Sătule de privit în ciubăr, fetele încep să-și piardă răbdarea tocmai când una dintre ele zice: „Hiiii, ni pe Buha, ni pe Buha”, apoi și celelalte: „La uite cum mere la vâltoare. Amu strânge cergile. Ni cum le împătorește. Amu le bagă în traiste. Hiiii! Ni cum le îndeasă, cum le leagă desăgeste, le ia în spate și se duce cu ele”. „Sigur e Buha?”, întrebă emoționată și satisfăcută Mărioara. „Buha dară, ea este.” Un alt amănunt important: ghicitul în ciubăr avea loc duminica, atunci când erau preoții la slujba „popii în slujbe”, cum zicem noi.

S-a dus Mărioara la Buha, dar n-a găsit nicio cergă. În zadar zicea învinuită că nu ea le-a luat, căci nu era crezută. Buha era o biată femeie săracă, poreclită așa, care mai umbla și la cerșit, posibil să fi luat vreodată ceva de la cineva, nu se știe sigur, dar de această dată a fost bânuită pe nedrept.

Înainte ocupării Ardealului de nord de către trupele horthiste, unii șanțeni și-au luat ce-au avut și au trecut munții în România, mai precis în Bucovina, dar cum dincolo de munți era România, lumea nu zicea Bucovina.

Printre refugiați au fost și doi amorezi, un anume Filuc, venit la noi de pe sate, cu una Matilda (nume fictiv). Aceștia doi s-au dus, probabil, cu gândul de a se stabili în acele ținuturi. Cum bani nu prea erau, au luat ce au putut de acasă, au mai furat și cergile de la vâltoare, dar și o pereche de boi. Nu era ușor să furi boi, mai ales că aceste animale greoaie merg încet, și lesne li se putea lua urma. Dar boii erau valoroși, pe ei puteai obține un preț bun. Ce credeți că au făcut îndrăgostiții? Un lucru neobișnuit. Au încălțat boii cu opinci, că doar hoțului îi merge mintea când e vorba de furat, așa n-au putut fi prinși. După ce au ajuns dincolo de

munți, au vândut boii, cergile și tot ce au dus cu ei. După război, ca mulți alții, s-au întors și ei în sat, fără nimic, căci din furat nimeni nu se face gazdă, iar acolo nu mai aveau ce să facă fără animale și fără bani. Numai că cei de la Șanț, refugiați cu ei, au auzit, la întoarcere acasă, că boii cu care au trecut în România au fost furați și le-au dezvăluit foștilor proprietari numele făptașilor.

Vremea a trecut și, într-una din zile, se întâlnește Mărioara lui Onisim cu o femeie, întoarsă și ea de peste munți, care i se adresează: „Vai, lele Mărioară, Dumnezeu să-ți dea sănătate, că bine m-am încălzit cu cergile dumitale”. „Cu care cergi?” „Am cumpărat două de la Matilda, că avea mai multe, a pus desagi pe boi și a trecut cu multe lucruri dincolo, peste munți. Mi-o spus că de la dumneata le-o cumpărat ca să le dea și altora, știind că cei mai mulți s-au refugiat doar cu ce au putut duce în spate.” „Vai, vădu-le posna lor să le -o văd, adicătelea ei au fost hoții, ei mi-au furat cergile de la vâltoare, iar noi am năpăstuit pe nedrept pe săraca Buha. No, posna se mai ia după ciubăr de amu-nainte...”

1. Spectacol penibil
2. Piele mai lungă, în exces, numită la Șanț și pcelhoacă
3. Coș de nuiele

Ionuc cu rudița în căput

Un oarecare Ion de la Șanț vine la Onisim al Mărioarei și-i cere iapa și căruța împrumut, întrucât avea de adus ceva de la Rodna. Cum era iapa nu vă mai spun. O să găsiți descrierea ei în povestirea despre Condrate. „Apoi, io ți-o dau, dragu' badii, zice Onisim, dar vezi cum e asta de nebună.” „Până în drum mi-i ajuta și dumneata să o scot, apoi, la întoarcere, voi găsi eu pe cineva din Rodna să mă ajute să o pornesc din loc. Pornită să o văd, căci știu eu că până acasă nu se mai oprește.” Prinde Ion iapa la căruță, iese în drum, dar la stâlpul din dreptul lui Alexandru iapa se oprește și dă îndărăt. Merge Onisim cu un bici. „Vin și io cu o rudă de fansule”, zice Mărioara. Scot toți trei cu chiu cu vai atelajul în drumul mare. Se urcă Ion din mers în căruță și, după ceva vreme, ajunge la Rodna. Acolo, omul leagă animalul de un stâlp, îi pune o sarcină cu fân să mănânce și pleacă pe jos să-și rezolve treburile. Nu se încumetă să meargă cu căruța peste tot, să oprească mereu, știind ce necazuri poate întâmpina cu iapa năvășă. După ce termină cu toate, se întoarce, dezleagă iapa de la stâlp, o ia de căpăstru cu gândul să urce în căruță din mers. Iapa însă pornește brusc, iar ruda din stânga îi intră lui Ion în buzunarul de la căput. „Asta-i bună! Hooo, prrrr...”, dar iapa nu se mai oprește. Dacă iapa nu se oprește, nici el nu se poate desprinde de căruță. Așa că bietul om a fost nevoit să vină în pasul animalului până în fața porții lui Onisim. Când iapa o lua la fugă, fugea și Ion, când mergea mai încet, mergea și el așa, trăgându-și cât de cât sufletul. Îmi imaginez ce necaz pe bietul om. Iese Mărioara să deschidă poarta și -l vede pe Ion, albastru-vânăt, cu ruda în buzunar. „Vai, lele Mărioară, ce-am pățit cu iapa dumitale, vădu-ți-o de posnă până mâine să ți-o văd”, își descarcă năduful Ion. „Să nu-mi spui, măi, Ioane, că din Rocna (Rodna) ai venit tu așa?” „Din Rocna, că de unde să vin? Cum am pornit la drum, ruda de la căruță mi-o intrat în buzunar, și până la dumneata, la poartă, n-o mai vrut să oprească nebuna asta de iapă. Numai cât n-am crăpat în pasul ei până aici. Cred că o săptămână nu mai sunt bun de nimic.” O bufnește râsul pe Mărioara: „Apoi, nici până amu n-ai fost. N-ai putut, în posnă, să lași căputul din spate în rudiță, că sosea năuca asta acasă, iar tu veneai pe treabă bună în urma ei. Dacă nu te puteai ține de ea, aici o găseai, în câtă posnă s-o mănânce!” Merge Ion acasă cu picioarele la un metru unul de altul și cu mâinile cordoșe, ca un cocoș când își înfoaie aripile.

„De ce așa?”, întreabă mama de după stative, după ce termină Mărioara de ne povestit întâmplarea, și ridică în sus capul așteptând răspuns. „De opărit ce era, draga nănașii”, răspunde Mărioara. Și bufnim cu toții în râs, uitând de necazul lui Ion, pe care până mai înainte îl compăttimeam.

Vânzarea pe așteptare

La noi, în sat, era un om gospodar pe nume Iosif, cu locuința pe strada Cârțibav, om harnic, priceput și pașnic. Era cumătru cu Onisim și Mărioara Grapini, cu care avea relații nu doar de cumetrie, ci și de prietenie.

Pe atunci, oamenii gospodari de la Șanț mergeau, sâmbăta, la târgul din Rodna, localitatea vecină. Acolo vindeau sau cumpărau, după necesități, oi, vaci, cai și alte animale. Cum șanțenii erau oameni mândri, nu vindeau niciodată mărunțișuri: găini, ouă, varză murată, slănină, ceapă... Nu-mi amintesc să fi văzut vreodată prin târg o femeie de la Șanț cu o găină sub braț sau cu câteva ouă, așa cum procedau altele din satele învecinate. Într-o iarnă, înainte de Crăciun, Onisim Grapini și cu Iosif au urcat fiecare câte un porc în căruță

și au plecat la târg, în Rodna. Rodna era, ca și acum, o localitate numeroasă, iar multe familii dintre cele stabilite acolo nu aveau pământ. Prin urmare, cumpărau cele necesare traiului de la piață.

Ajunși în târg, fiind înainte de Crăciun, perioadă în care se sacrifică porcii, imediat și-au găsit clienți pentru rătani, numai că Iosif l-a vândut pe datorie, pe așteptare, cum se spune la noi. „Vino, bade Iosife, sâmbăta viitoare, că-ți dăm atunci banii toți”, i-au zis cumpărătorii.

În sâmbăta următoare, Iosif a plecat după bani, așa cum a rămas înțeles, dar, ajungând la locuința datornicilor, s-a trezit în fața unui fapt neplăcut, în casa acestora tuna și fulgera: „Mânca-te-ar posna, mira-s-ar lumea...” și alte asemenea vorbe de ocară își aruncau soții unul altuia, ba se auzeau și sudalme, blesteme, scaune trântite... No, bagă-te Iosife în casă, dacă ai curajul! Sâmbăta asta așa, cealaltă la fel, vremea trecea, și porcul rămânea neplătit. Într-o sâmbătă, pe când se întorcea supărat de la Rodna, Iosif intră pe la cumătra Mărioara lui Onisim.

„Ce-ai pățit, cumetre?”, îl întrebă Mărioara. „Apoi, ce-am pățit, răspunde necăjit Iosif, mi-e și rușine să-ți spun. Atunci când am fost la târg cu cumătrul Onisim, m-a pus amarul de-am dat porcul pe așteptare, iar acum nu-mi mai pot scoate banii. De câte ori mă duc la casa datornicului, numai se sfădesc, trântesc, se bat, blestemă, de mă înfioră când îi aud. Unde să mai intru în casă, ba să le mai și cer datoria. Așa fac mereu. Dă-i să nu-i fi știut.”

„Vai, vădu-ți posna ta să ți-o văd, zice Mărioara (ea zicea posnă pe toată vorba, nu din răutate, ci din obișnuință), păi tu nu ți-ai dat seama că fac asta numai când apari tu, pentru că au văzut că nu îndrăznești să intri în casă și te întorci înapoi.” „Să știi că ai dreptate”, zice Iosif. „No, păi io ce-ți spun, că nu-s de ieri, de azi.” „Și oare ce-i de făcut?” „No, ce-i de făcut? Te du acasă, ia două traiste, le bagă una într-alta, când ajungi la ei, de-i auzi iarăși că se sfădesc, te dă și te suie în pod și ia toată porcina, bag-o în traiste, leagă-le desăgeste, pune-le în spate și vină acasă, măcar cu atâta să te alegi, vădu-i de mare posnă să-i văd!”

Se duce Iosif acasă, bagă o traistă în alta, ia și o trăistuță mai mică în cazul în care va primi banii și se întoarce la Rodna. Mai avea omul încă speranță.

Cum ajunge la Rodna, în curtea datornicilor, din nou același lucru: băta, sudalme, blesteme, pocniri și câte altele asemenea. Așa că se urcă în pod să coboare porcina. Numai că în pod cam bătea vântul, fiind familie numeroasă, nu a rămas mai nimic din cărnurile afumate. Ce porcină să ia? Zărește, totuși, un picior de porc agățat cu unghiile în sus într-un cârlig. Pentru ce și-a adus două traiste? Ce să pună în ele? Așadar, le îndeasă în trăistuța cea mică, face loc și pentru piciorul de porc, coboară din pod, ia trăistuța după cap și pornește către Șanț. Ajuns în sat și în dreptul lui Onisim, intră pe la cumetri să le spună necazul. Iese Mărioara în prag și dă cu ochii de Iosif. Nu știa ce să facă, să plângă de necazul omului sau să râdă văzându-l cu două unghii de la piciorul porcului răsărite deasupra capului.

„No, ni, cumătră, cu ce m-am ales din porc, cu piciorul ăsta.”

„Vai, vădu-ți posna ta, năucule, zice Mărioara apăsât, apoi tu n-ai găsit o casă în care să intri și să tai piciorul în două? Ți-o fost musai să vii cu unghia la vedere deasupra capului tocmai din Rodna, de răs la două sate, de gândești că ți-o pus cineva două coarne ca la turcă.” „Vai, cumătră, fă bine și nu mă mai lua în răs și dumneata, că mi-i bugăt mie.” „Ți-e bugăt, dară, da vezi să-ți fie învățătură de minte, să nu mai faci de-acuma isprăvi dintr-astea. Du-te amu la tăietor și crapă unghia în două, să nu te mai vadă și tot Cârțibavul cu piciorul deasupra capului, să aibă și oamenii de aici pricină de răs.”

Cititorul din căruță

Era un oarecare Condrate, cu locuința pe strada Cârțibav, nu departe de centrul satului. S-a îmbolnăvit omul, așa că s-a gândit să facă un consult de specialitate. Cum în Șanț nu era medic atunci, trebuia să se ducă la Rodna, comuna din apropiere. A apelat la Onisim Grapini al Mărioarei să-i împrumute căruța și iapa. Onisim cu Mărioara erau de gazde, aveau de toate, numai mamă și tată nu găseai la ei. Aveau oi, boi, vaci, car, căruță, moară, sănii... Numai că s-au pricopsit cu o iapă rea și nărvașă, de care nu se puteau scăpa nicidecum. De știut faptul că nimeni nu cumpăra un cal până nu-l pune la încercare. Dar pe cine să încerci? Iapa te făcea de minune din prima. După ce o prindeai la căruță, nu voia să pornească numai dacă o duceai de căpăstru un timp, apoi trebuia să o lași să meargă, fără s-o oprești, așa că urcai în car doar din mers, că de opreai atelajul era musai să o iei de la început. Odată pornită la drum, primul popas îl făcea înainte să ajungă în strada principală, în dreptul unui stâlp de lângă casa lui Alexandru Grapini. Acolo se oprea brusc, apoi dădea înapoi, „țuruc”, cum se zice la noi, dădea îndărăt până la podul Someșului. Acest lucru l-am auzit atât de la bunicii mei, care erau fini lui Onisim și Mărioara și locuiau peste drum de ei, unde stăm noi acum. Și unchiul Anton, fratele bunicului, spunea același lucru despre iapa lui Onisim.

Să revenim la Condrate. Nănașa Mărioara, cum i ne adresam și noi ca mulți alții, povestea că omul și-a pus în căruță fân, pe fân, o cergă, pe cergă, o perină, apoi s-a așezat el. După ce s-a așezat, nevasta l-a învelit cu o altă cergă, iar el și-a luat o carte să citească până când va ajunge la medic în Rodna. „Să-l fi văzut pe

Condrate cum trecea citind în carte, ca împăiat în căruță, acoperit cu cerga până pe piept... Du-te, du-te, mă gândeam eu, văzându-l în dreptul nostru, că mai ai o țară până la stâlpul lui Alexandru." Mai merge iapa puțin și ajunge în dreptul stâlpului. Cum îi era năravul, acolo oprește și prinde a da înapoi. Vizitiul o ia cu buna, ba mai dă și cu biciul, degeaba, toate acestea nu aveau niciun rezultat. Și nici una, nici alta iapa dă țuruc până ajunge căruța pe podul Someșului. Pe vremea aceea, podul era din lemn și nu avea balustradă. Ca și cum nu ar fi fost destul, de această dată roata din spate de pe partea dreaptă sare de pe pod, iar căruța era cât pe ce să cadă în apă. „Să-l fi văzut pe Condrate cum o săltat jos, ca un băiet de cinci ani, când o văzut că-i rău de el, de spaimă până și cartea o țapat-o pe apă. No, așa, că i-o trebuit doctor, vădu-i posna lui... Mi-am zis: Ni cum sare hicleanul, amu nu-i beteag.”

Această întâmplare am auzit-o în vremea copilăriei, în casa noastră, într-o seară de iarnă, de la nănașa Mărioara lui Onisim, care ne vizita în fiecare seară. Venea la noi cu furca de tors și ne povestea fel de fel de întâmplări, în timp ce mama țesea. Cele mai multe povești erau tare hazlii, iar eu cu fratele meu ne tăvăleam pe jos de răs și o provocam înadins să ne mai spună și altele. Ce vremuri și ce oameni au fost cândva!

Bocet la mormânt

„Nu uit niciodată pe lelea Xenia, zicea mama Cheța, străbunica mea, cum l-o plâns pe badea Andron, când o murit, și ce verș¹ i-o făcut la groapă, încât nu știau oamenii ce să facă, să plângă ori să râdă.”

Numele protagoniștilor din această scurtă poveste sunt reale, întrucât cei doi s-au stins demult, fără urmași.

Xenia și Andron erau oameni avuți, el se trăgea din neamul Lizelor, despre ea nu știu exact, știu doar că era harnică foc, iute la minte și știa să destindă atmosfera. Ba era pricepută și la creații lirice, mai ales când era vorba de răs de cineva. De la ea au rămas în sat celebrele versuri dedicate unei vecine, femeie cam delăsătoare, dar bună gospodină și pricepută în arta culinară, căreia îi stătea pânza nețesută, dar, în schimb, frământa colaci, făcea plăcinte, diverse mâncăruri mai aparte... De asta, Xenia, Sănia, cum i se zicea în sat, i-a dedicat câteva versuri: „Pânză, pânză fă-te mânăz/ Și te du la lelea-n casă,/ Te așază după masă/ Și rân-cează² să te țeasă”.

Cei doi soți nu au trăit prea bine unul cu celălalt, copiii nu aveau, așa că fiecare era cam cu ale lui. De divorțat, pe atunci, nu încăpea vorbă, așadar, au trăit împreună, cu bune și cu rele, până când moartea i-a despărțit, cum spune și în cartea sfântă. Material, stăteau bine, nu aveau pentru cine aduna averi, prin urmare își mai permiteau unele plăceri, bineînțeles, fără să-și neglijeze gospodăria. De supărare doar, după cum se justifica Xenia, ea mai bea, când îi cădea bine, câte un pahar de jinars, poate chiar două-trei, iar Andron o certa și o scotea din casă. Răspunsul ei: „Că, dac-am băut vreodată,/ Am băut de supărată/ C-am fost noaptea alungată”.

Și uite-așa, viața a trecut, și primul care a plecat din lume a fost Andron. După moartea soțului, Xenia s-a îngrijit de cele necesare, priveghi, colaci, pomene, tot ce se cuvenea. Pe atunci, erau și bocitoare vestite în sat, printre care și Ioana lui George.

– Face-ți-oi, Sănie, verș după Andron?

– Nu, mă, Ioană, nu, lasă..., zicea Xenia.

– Apoi de ce nu vrei, cum să duci mortul necântat?

– No, vezi-ți de treabă, că m-am bocit io destul cât am trăit cu el.

– Apoi tu știi, dar vezi ce-o să zică lumea, bun, rău, tot îi fain ca mortul să fie cântat, că așa-i modea³.

– Apoi, ca să nu stric io modea, l-oi cânta io cumva.

A zis asta ca să scape de insistențele Ioanei și ale neamurilor soțului, pentru că, în verș, bocitoarea spunea numai lucruri bune despre mort, cum e și vorba din popor „De morți, numai de bine”, iar Xenia numai astfel de lucruri nu voia să audă despre Andron, ba, mai mult, să se amintească de vreo urmă de supărare din partea ei, cum se zicea pe atunci: „Vezi, Androane, Ioane etc. de-a dreapta/ Cum te plânge nevasta,/ Supărată săraca...”

Au trecut cele trei zile de priveghi, a sosit ziua înmormântării, s-au adunat neamurile, vecinii, alți săteni, așa ca la îngropăciune. Au condus mortul la cimitir, și, după ce au slobozit sicriul în groapă, surpriză, Xenia scoate o hârtie cu un verș lung, în care îl descrie pe Andron cu bune și cu rele, dar și viața trăită împreună. L-a citit pe tot în auzul mulțimii și a încheiat cu următoarele versuri: „Aici îi tină, aici îi glod,/ Aici mi-i bărbatul mort,/ Amu nu știu, da-oi să mă cânt/ Ori c..a-m-oi pe mormânt”.

1. Bocet în versuri

2. a rânceza – a necheza

3. Obicei, modă

Folclor

Liviu Păiuș

Tătarii în Valea Rebrei

Se povestește, și rămân din bătrâni lucruri ce astăzi nu le mai cunosc alții, că tătarii venind dinspre Vatra Dornei au ajuns la vărsarea Rebrei în Someș, la Rebrisoara, și au pornit în sus pe apă după pradă și robi. După cum spunea bătrânul Rus Ioan a Fâșchi din Parva, familiile venite de la țară și fugiți din alte părți aici în munți puteau fi o pradă bună, dar ei cunoscând potecile s-au ascuns în păduri.

Pe vremea aceea, Rebra era o vale sălbatică și apa curgea printre stânci, neputându-se trece decât cu piciorul. Numai caprele umblau pe acolo.

Se spune că tătarii au ajuns până la stâncile care aproape închideau valea de la dealul Poclaz, unde e Scăldătoarea din Parva, și de acolo nici câinii lor n-au voit a mai merge. Așa că tătarii, când au văzut stâncăria aceea grozavă, până-n muntele Craia, pe stânga Rebrei, s-au temut și s-au întors.

Oamenii care s-au ascuns până la obârșie, adică la izvoarele Rebrei, neștiind ce-i în jos și neavând hrană au murit mulți, și când au venit apele mari au adus în vale leșuri omenesti și de vite.

După ce au constatat că nu mai este pericol, au început să se așeze pe dealuri, totuși, să fie feriți de primejdii.

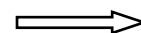
Așa s-au format cătunele existente azi în Parva: Izvor, Valea Paltinului, Valea Vinului, Dealul Vinului, La Căși și Vatra Satului.

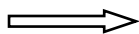
Din: Ion Lucian, „Povești din Țara Năsăudului”, p. 75

Năvălirea tătarilor la Rodna

Spun bătrânii, moșii și strămoșii mei, că atunci când au năvălit tătarii o apărut de pe Vârful Boului, în apropiere de comună, o armată, în fruntea căreia a fost călăuză căpitanul român Domide, de i-o alungat până la Răchita Albă. Și mai elocvent: În cătunul Valea Vinului de pe Izvorul Roș (acum Valea Vinului) două femei spălau rufe, când o văzut o patrulă de patru călăreți cu haine necunoscute până atunci. Ele s-or înspăimântat foarte mult și or alergat în comuna Rodna și-or dat înștiințare despre cele văzute, or dat alarmă. Atunci, locuitorii comunei s-or suit în turnul bisericii romano-catolice și-or tras clopotele, un singur clopot. Lumea îngrozită de cele ce urma să se întâmple, precum s-o și întâmplat – înainte de-a năvăli tătarii, oamenii or avut un fel de presimțire și ei și-or format pe sub pământ un metrou lung cam de câteva zeci de metri, de frică, întreaga populație, văzând că se apropie primejdia, s-o ascuns în metrourul acela. Tătarii neaflând pe nimeni, or găsit intrarea și ieșirea metrourului. Așa că, or astupat și intrarea, și ieșirea și-o rămas populația acolo; și astăzi se mai găsesc oase de pe acele timpuri. Or aprins Rodna tătarii, iar biserica aflătoare, care astăzi e numai o ruină, o fost dărâmată – era pe atunci un fel de armătură de dărâmare a clădirilor din piatră; erau un fel de berbeci – că turnul o ajuns de unde se afla până la podul Izvorului. Și-o crescut iarbă, pădure după dispariția comunei, iar un păstor rătăcit cu caprele de pe munții Maramureșului o găsit în mijlocul pădurilor un clopot de la biserica distrusă, așa că timpul de la năvălire și până la înființarea comunei din nou o durat foarte mult.

Inf. Constantin Iugan
Din: Dumitru Mureșan, „Istorie și tradiție”
în „Vatra” nr. 33 din 1973, p. 33

Leșul

Când era Ștefan cel Mare vodă peste țara Moldovei, veneau pizmașii roi-roii asupra lui, căci îl dușmăneau văzându-i vitejia. Ștefan, care și ziua, și noaptea era cu ochii în patru, cum da de veste că vin pizmașii dintr-o parte ori alta, le ieșea în cale și îi snopea zdravăn, de le trecea pofta de a mai veni în țara Moldovei.

Se întâmplă însă, că odată, pe când Ștefan era dus la vânătoare, după un cerb, despre care se vorbea că e năzdrăvan, tăbărâse în țară o mulțime de leși, prădând și omorând tot ce le venea în cale. Ștefan prinzând de veste, le ieși în cale, dar văzându-i că-s de zece ori mai mulți decât ai lui, îi lăsă ca să-și facă voia prin țară, iar el se retrase în munți cu toate bogățiile țării, unde, înmulțindu-și armata, aștepta un timp binevenit, ca să-i poată lua la răfuială. Așa și făcu. Leșii, văzând că Ștefan nu-i ca în palmă, îl căutară până ce au dat de veste că e ascuns în munții Ardealului. Se luară, deci, după urmele lui și-l aflară din sus de Câmpulung lucrând la o biserică. Crezând că Ștefan nu prea are oameni, se luară după el, dar mai mare le-a fost spaima că, pe când era să-l ajungă, se trezesc înconjurați jur-împrejur de oameni de-ai lui Ștefan. Se încinse o hărțuială de gândeai că pierе lumea. Picau românii moldoveni, dar mai picau leșii, de era o vale de sânge. Românii îi omorâra până la unul, iar drept pomenire că și ăst neam a umblat pe aceste locuri, Ștefan făcu un sat, la care i-a pus numele Leșu.

Din: Teodor A. Bogdan, „Ștefan cel Mare. Tradiții, legende, balade, colinde”, p. 24-25

Măgura lui Ștefan

Spre nord de la Valea Someșului se află un munte ce poartă numele Măgura lui Ștefan. Iată povestirea (legenda) aceluia munte. În vremile de demult trimise Dumnezeu multe feluri de limbi străine pe aceste locuri cu „apa ca vinul” și cu pământul mestecat în aur și argint. Locurile acestea erau mai scumpe ca piporul, căci o mână de pământ era cât azi un hotar în alte părți; căci doar mai demult pe aceste locuri trăit-au uriașii pământului, care, furând toate bogățiile din lume, le-au adus aici și le-au ascuns în fundul pământului și în creierii codrilor, ca nimeni să nu le găsească, decât numai copiii de copiii lor. Așa s-a întâmplat că murind uriașul cel cu un ochi în frunte și cu unul în ceafă, care pe unde ajungea munții îi hâia și apele le muta din o vale în alta – urmașii lui învrăjbindu-se din pricina averilor ce era să le moștenească, bătutu-s-au și omorâtu-s-au până la cel din urmă – de nici un urmaș nu a mai rămas, așa încât moșiile cele fără de număr și bogățiile cele scumpe rămas-au fără stăpânitor.

Limbile străine veneau ca să le cuprindă, căci doar cine nu ar fi lăcomit la atâta amar de bănet și moșii, dar nimenea nu i s-a sfetit, căci pe vremile acelea trăia un Zmeu, care de viteaz ce era mânca stâncile și îndoia munții cei plini cu fier, aur și argint. Ca să cuprindă cineva moșiile rămase de la uriași, trebuia ca să se hărțuiască cu năzdrăvanul de zmeu, ce luase în stăpânire toate moșiile. Care limbă străină cum ajungea pe aceste locuri ori se ducea cum a venit, ori, de-a pus-o păcatul ca să se lase la harț cu zmeul cel fără de splină, mai mult acasă nu se mai înturna. Și au venit mulți, mulți Feți-Frumoși și multe Ilene Cosânzene, care gândit-au că de nu vor putea învinge prin vitejie, apoi de bună seamă prin istețime și viclenie învinge-l-or, dar cu toții s-au înșelat, căci care cum venea, mai mult nu se mai întorcea, căci zmeul pe care cum mi-l vedea, în patru mi-l împărțea și trupul lor îl da la cei 4 cai năzdrăvani, care se hrăneau numai cu jar și se adăpau numai cu sânge de om. Îi merse vestea zmeului de curajos ce era de-i ajunsese chiar până la răsărit. Pe cum toate în lume își au sfârșitul, așa și zmeul cel neînfricat, la urma urmei și-a dat și el de om, căci voinic coala înalt cât un brad și viteaz ca un leu veni de la răsărit ca să-i vadă țara zmeului și să-i ia o bucațică de pământ și o gură de apă. Zmeul, care era bătrân de abia îl mai țineau picioarele, simți că are să-i vină capătul, căci în vreo câteva zile tot strănutase de se cutremurau dealurile și se opreau apele. De aceea își strânse averile ce-i erau mai dragi, pe care apoi le îngropă în un munte, ca nimeni în lume să nu le mai găsească, legând de ele câte și mai câte vrăji și blesteme.

După ce își isprăvi cu ascunsul moșiilor sale, aștepta pe cel voinic înflorit, de a cărui veste auzise și el și cu care de mult dorise să dea piept. Dar cum ulciorul numai până odată merge la fântână, căci acest voinic de la răsărit, cum mi l-a zărit, pe dată l-a și ochit, pe la capul pieptului, că acolo era puterea zmeului. Și l-a ochit și l-a nimerit cu 99 gloanțe de argint. Zmeul văzând puterea, a luat-o la fugă, dar silit de răni nu a mers departe și a căzut dându-și sufletul.

Locul unde l-a împușcat se numește Măgura lui Ștefan că doar nimeni altul nu a fost acel voinic decât Ștefan Vodă cel Mare și Viteaz.

Culeasă din Rebrîșoara

Din: Teodor A. Bogdan, „Ștefan cel mare. Tradiții, legende, balade, colinde”, p. 36-38

La Peștera Anieșul Mic

Toader-Dorel BAZGA

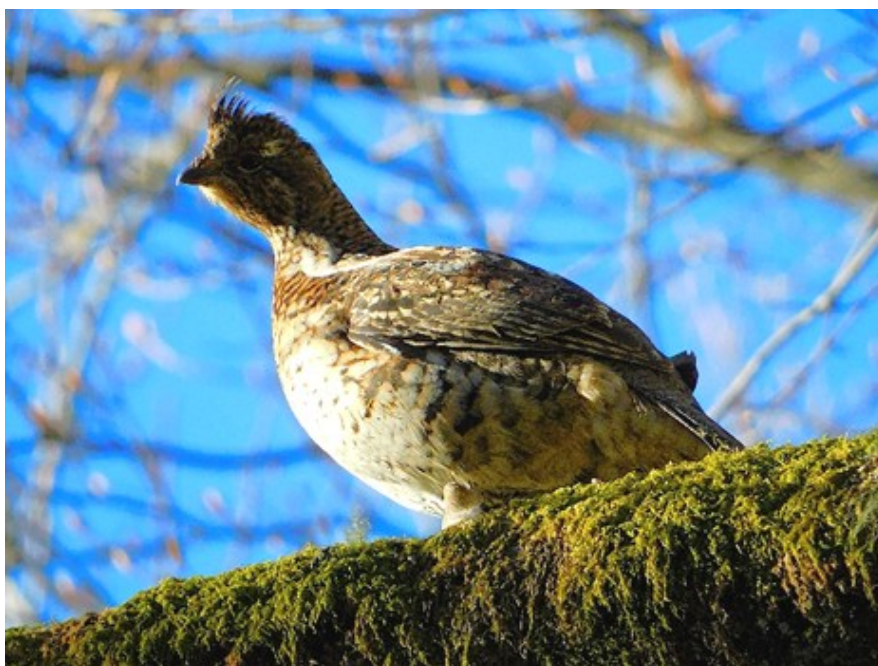
Deși e trecut de miezul iernii, zăpada aproape a dispărut la altitudini mai mici de 1000 m. Un soare cu dinți mușcă din mușchii pădurii. Pe tărâmul litierei, sporogoele se aprind ca niște felinare. Alunec pe lutul dezghețat al hogașului ce străbate adâncimi de codru.

În timp ce reperam un pițigoii de munte prin ramurile unui brad, niște zgomote înfundate îmi atrag atenția. Ies din hogaș, spre un desiș, în care zăresc o spinare de mistreț (*Sus scrofa*), care râma la o aruncătură de băț de mine. Nu era singur. Am întrezărit încă vreo 5-6 godaci de talie medie care scoteau o întreagă gamă de sunete: grohăituri, pufăituri și mârăituri. Sunt calm. Vântul bate spre mine, iar îmbrăcămintea îmi este în mare parte de camuflaj. Oricum, vigilența nu e un punct forte al mistreților. Un godac mai roșcățel se tolănește chiar în fața mea. După un timp, vierul cel mare dă alarma prin câteva pufăituri puternice. Grupul o ia la sănătoasa.

Urc până la o intersecție de drumuri forestiere, unde sunt imprimare urme de ciute în zăpadă. Să o iau la dreapta sau la stânga? Țin un băț deasupra a două urme de ciută, un fel inedit de a trage la sorti. Bățul cade spre urma din stânga, așa că o iau în acea direcție. Deja mi s-a înfripat o țintă: peștera Anieșul Mic, cunoscută de puțini localnici. Pe o zăpodie,

pasc trei ciute de care mă apropii atât cât îmi permite terenul neacoperit de zăpadă. De pe o culme prăpăstioasă, la fel ca dintr-o dronă, zăresc două ciute, care se învârt pe loc, neștiind de unde vine zgomotul suspect. Cobor la baza abruptului calcaros, unde panta e foarte accentuată. Acolo se deschide falnic mica peșteră, cu o înălțime a bolții de vreo 4 metri. Fotografiez niște mănunchiuri lucioase de limba cerbului și mă apropii de intrare. Brusc, din lăuntru peșterii își i-a zborul o pasăre greoaie, ce se așază în bătaia soarelui, pe o ramură orizontală de paltin, tapetată cu mușchi. Prilej nimerit să immortalizez acea ieruncă (*Bonasa bonassia*) în razele apusului, așa cum nu am mai reușit până acum. Din peșteră, pădurea seculară din jur pare și mai fermecătoare. Câți vânători, partizani sau vechi haiduci nu și-or fi odihnit aici ciolanele obosite? Partea cu ciolanele obosite o trăiam și eu acum. Dar nu mă plâng. Natura mai mult dă decât ia. Mereu sunt pe plus.

Păsările din arealul comunei Șanț *Mierla de apă și brumărițele*

Lucian Claudiu GRAPINI

Speciile descrise în acest număr nu sunt strâns înrudite precum codobaturile și fâsele sau mărcinarii și muscarii, de exemplu. Mierla de apă face parte din familia *Cinclidae* și este mai apropiată din punct de vedere genetic de aceștia din urmă și de sturzi decât de brumărițe, care aparțin familiei *Prunellidae*. Cu toate acestea, cum am mai menționat și înainte, am ales să fac astfel de alăturări pentru a evita redactarea unor articole foarte lungi sau, din contră, prea scurte.

Mierla de apă sau **pescărelul negru** (*Cinclus cinclus*) este o pasăre cu răspândire predominant europeană, dar este rezidentă și în nordul Africii și în Asia, în zonele adiacente munților Atlas, Altai, Saian, Tian-Șan, Himalaya și în Podișul Tibet. O parte din efectivele din Scandinavia migrează pe distanțe relativ scurte, iernând în țările baltice, nordul Rusiei și al Poloniei. Populația cuibăritoare europeană este constituită din 170.000 până la 350.000 de perechi, iar cea din România este apreciată între 10.000 și 20.000 de perechi. Pescărelul negru preferă habitatele din apropierea râurilor rezezi din zonele de deal și de munte, în apropierea pădurilor de conifere sau mixte, având nevoie de pietre mari atât pe marginile albiilor, cât și în interiorul acestora. În localitatea Șanț, se găsește pe cursul principal al Someșului Mare și pe al afluenților săi principali (Cobășel, Cârțibav, Șarampău, Măria), dar și pe unii mai mici, cum sunt Preluci, Gagi sau Ne-

chitaș. Nu urcă mult în altitudine și nu migrează în mod normal. Ba mai mult, poate fi mai ușor de observat în timpul iernii, când caută găuri în gheața formată pe râuri. În iernile grele, când apele curgătoare sunt complet acoperite de gheață groasă, probabil coboară în aval până găsește zone neînghețate, însă astfel de situații au fost rare în ultimii zece ani. Cuibul este construit din mușchi, iarbă și frunze uscate și este amplasat în zone ascunse, cum sunt crăpăturile din maluri sau stânci, sub poduri, sub rădăcinile copacilor sau în spatele cascadelor. Mierla de apă are o lungime de 17 până la 20 de centimetri, o anvergură de 28 până la 30 de centimetri și o greutate cuprinsă între 55 și 75 de grame. Aripile și, mai ales, coada sunt scurte în raport cu restul corpului, în vreme ce capul este mare, caractere care îi dau păsării un aspect compact, chiar bondoc. Are cam aceeași lungime cu o codobatură, dar este mult mai solidă, fiind aproximativ de trei ori mai grea. Este brună pe cea mai mare parte a corpului, ușor roșcată pe cap, ceafă și pe o porțiune mică de piept și de un alb pur pe gușă și pe cea mai mare parte a pieptului. Juvenilii sunt predominant gri, iar albul se întinde până aproape de abdomen, însă este marcat cu striuri mici gri. Motivul pentru care și-a primit aceste nume comune este legat de modul de hrănire. Mierla de apă se scufundă complet în râuri, chiar și în cele învolburate, ajutându-se de aripi pentru a înota pe sub pelicula apei. Spre deosebire de majoritatea păsărilor zburătoare, ea are puține oase pneumatice, aspect ce o ajută mult la scufundare. Consumă preponderent nevertebrate acvatice (insecte și larve ale acestora, crustacee, viermi), dar și icre sau puțiet de pește. Am văzut mierlă de apă hrănindu-se și cu mormoloci aflați într-un ochi de apă stătătoare în imediata apropi-

ere a celei curgătoare. Nu este o pasăre tocmai comună, dar nici greu de observat dacă așteptăm cu răbdare și în liniște pe malul râurilor din această zonă. Uneori zboară în lungul cursurilor de apă, iar pe timp de iarnă, un ghemotoc mic și maroniu-închis, contrastant cu albul din jur, care intră și iese frecvent din râu, este fără îndoială o mierlă de apă.

Brumărița de pădure (*Prunella modularis*) este una dintre cele două specii de brumăriță din România și de departe cea mai des întâlnită. Tot o pasăre cu distribuție europeană, este sedentară în vestul și sudul continentului, și migratoare în nord și est, populațiile acestea migrând pe timp de iarnă în zona mediteraneană, Turcia și nordul Africii. În Europa cuibăresc între 12 și 26 de milioane de perechi, iar în România, între 200.000 și 400.000 de perechi. Brumărița de pădure este o specie silvatică, preferând

pădurile mixte sau de conifere, cu subarboret bine reprezentat. În România prezența sa în timpul verii este în mare parte restrânsă arcului carpatic, fiind deseori întâlnită în zonele montane, inclusiv în ariile deschise dacă acestea conțin tufișuri de ienupăr și jneapăn sau molizi mici. Pe teritoriul comunei Șanț, ocupă un interval larg de altitudine, de la pădurile din preajma vetrei satului până la 1800 de metri sau chiar ușor peste. De fapt, este una dintre cele mai frecvent observate specii în zonele montane dacă habitatele îndeplinesc condițiile enumerate mai sus. Își face cuibul din materiale vegetale și îl amplasează la nivelul solului, în tufișuri sau în conifere tinere. Depune frecvent două ponte pe an, uneori chiar trei. O particularitate de reproducție a acestor păsări este că femela, deși formează o pereche cu un anumit mascul, se poate împerechea cu mai mulți, toți aceștia contribuind într-o măsură mai mică sau mai mare la hrănirea puilor. Este una dintre speciile des parazitare de către cuc. Are o lungime de aproximativ 14 centimetri, o anvergură de 19 până la 21 de centimetri și o greutate medie de circa 22 de grame. Atât dimensiunile, cât și coloritul o fac să semene la prima vedere cu o vrabie. Este maronie-roșcată pe aproape tot corpul, cu striuri verticale negre, și de un gri-închis, tern, pe lateralele gâtului și pe gura. Are ciocul subțire și este preponderent insectivoră, însă își poate suplimenta hrana și cu semințe în perioadele mai reci. Este foarte activă mai ales la începutul verii, când poate fi ușor văzută sau auzită la limita superioară a pădurilor, printre crengile de jneapăn sau ienupăr.

Brumărița de stâncă (*Prunella collaris*) are o arie de răspândire largă, dar fragmentată datorită biotopului pe care îl preferă. Astfel, se întâlnește din

vestul Europei până în Orientul Îndepărtat, însă e restrânsă la marile lanțuri muntoase: Atlas, Pirinei, Alpi, Carpați, Caucaz, Himalaya, Altai, Saian, Tian-Șan și Alpii Japonezi, dar se întâlnește și în Podișul Tibet, Mancușia și zone înalte ale Siberiei. Populația europeană este formată din 100.000 până la 180.000 de perechi cuibăritoare, între 3.000 și 10.000 dintre acestea aflându-se pe teritoriul țării noastre. Pe timp de iarnă se deplasează spre zonele mai joase și în regiunea mediteraneană. Deoarece cuibărește doar la altitudine mare, cu pajiști goale și multe stânci sau grohotiș, în România este limitată la masivele înalte din Carpații Orientali și Meridionali. În arealul comunei Șanț poate fi observată doar în Munții Rodnei, în jurul altitudinii de 2.000 de metri sau peste. Încă nu am reușit să o observ pe vârful Omu din Munții Suhard (1.932 m) sau în jurul său, singurul loc din această grupă muntoasă care ar corespunde cerințelor

sale, iar Munții Bârgău ies din discuție. Cuibul este amplasat în zone greu accesibile, în crăpături de stâncă, printre pietrele mari din grohotișuri sau sub smocuri mari de iarbă. La fel ca și ruda sa apropiată, brumărița de pădure, cea de stâncă adoptă o tehnică de reproducere asemănătoare, în care ambele sexe încearcă să se împerecheze cu mai mulți indivizi din sexul opus, masculii dominanți având, evident, cel mai mult succes. Puii sunt îngrijiți de femelă și de unul sau mai mulți masculi. Este de o mărime cu brumărița de pădure, însă are mai mult gri pe cap și pe piept, aripile sunt negricioase, iar abdomenul este roșcat mai intens, cu striuri albe. De asemenea, are o pată albicioasă pe gura, acoperită cu puncte mici negre. Este predominant insectivoră și parțial granivoră. Brumărița de stâncă este destul de greu de observat datorită altitudinii mari la care trăiește. Chiar și în habitatele alpine, unde speciile de păsări nu sunt foarte diverse, nu e ușor să observi o brumăriță de stâncă, fiindcă e mai rară decât fâsa de munte, de exemplu, aceasta din urmă fiind și mai activă și des întâlnită în grupuri.

BIBLIOGRAFIE:

1. Lars Svensson, *Ghid pentru identificarea păsărilor din Europa și zona mediteraneană*. Versiunea în limba română – Societatea Ornitologică Română
2. David Alderton, *Enciclopedie completă ilustrată: Păsările lumii*. Versiunea în limba română – Editura Aquila '93
3. Societatea Ornitologică Română, BirdLife International și Asociația Pentru Protecția Păsărilor și a Naturii „Grupul Milvus”, *Atlas al speciilor de interes comunitar din România*

Ziua Unirii Principatelor la Năsăud și Sângeorz-Băi 24 ianuarie 2026

Ioan SENI

Unirea Principatelor Române – Moldova și Țara Românească – este la fel de prețuită ca și unificarea germanilor sau a italienilor, pentru că s-a petrecut în același secol și aceleași decenii. Numai că unificarea la aceste popoare s-a făcut pe căi diferite. La germani, Otto von Bismarck a decis ca unificarea să se facă pe calea războiului, astfel, a învins în 1864 pe Danemarca, în 1866 pe Austria și în 1870-1871 pe Franța, preluând de la cei învinși suprafețe imense, populate cei drept, și cu germani. Italienii, pentru a se uni în jurul Regatului Piemont, condus de regele Victor Emanuel și de primul ministru Cavour, a avut nevoie de război cu Austria, a folosit forța revoluției orașelor sau republicilor italiene conduse de Garibaldi, și de calea diplomatică prin care Roma – capitala catolicismului, devenea și capitala tânărului Stat italian unificat.

Românii din cele două Principate au folosit doar două căi în unificarea lor, calea diplomatică, în relația cu marile Puteri, și calea acțiunii poporului, când și-au ales Domnitorul, pe Alexandru Ioan Cuza. Astfel, la Congresul Marilor Puteri de la Paris, 1856, organizat în urma Războiului Crimeii (1853-1856), revoluționarii români de la 1848, refugiați în capitala Franței, au rugat Marile Puteri să pună în discuție și Unirea Principatelor Române... În acest sens, Marile Puteri, având interese diferite în SE Europei, au decis următoarele: trecerea Principatelor sub protecția marilor puteri; o comisie de observatori la București; consultarea locuitorilor prin două adunări ad-hoc: dacă-și doresc sau nu Unirea; pe timpul acestor alegeri domnitorii Gh. Bibescu și Mihail Sturza au fost suspendați, iar în locul lor au fost numiți de Poarta Otomană/ puterea suzerană, doi caimacami (loțiitori de domni): Al. Dimitrie Ghica în Muntenia și Theodor Balș în Moldova (După moartea lui Th. Balș (17 II 1857) a fost adus Nicolae Vogoride). Dacă una dintre Adunările ad-hoc refuza Unirea, aceasta nu va mai avea loc...

În anul 1857, Adunările ad-hoc, alcătuite din reprezentanți ai tuturor categoriilor sociale, urmau să ceară Unirea, dar conservatorii, care se temeau de forța celor uniți, respingeau ideea unirii, fiind susținuți de Imperiul Otoman și de Austria, care și ele erau împotriva Unirii Principatelor (turcii, pentru că pierdeau tributul, iar austriecii, pentru că puteau pierde Transilvania românilor majoritari). Scrisorile trimise la Iași caimacamului Nicolae Vogoride erau o dovadă a amestecului Porții Otomane în alegerile libere din Moldova. Soția caimacamului Vogoride, Cocuța Conachi Vogoride, va salva Unirea prin trimiterea și publicarea la Paris a acestor scrisori compromițătoare. Regina Victoria a Angliei și Napoleon al III-lea al Franței, având o întâlnire la Osborne, vor obliga pe sultan să anuleze alegerile falsificate și să asigure și la Iași, alegeri corecte. D-na Vogoride a salvat

Unirea, dar va divorța de soțul ei Nicolae Vogoride, deși avea trei copii cu acesta, și, după 1862, când fostul ei soț moare, ea se va recăsători cu prințul Emanuele Ruspoli – consilier apropiat al regelui Victor Emanuel al Italiei –, cu care a avut încă cinci copii. A murit la Genova (febr. 1870) și a fost adusă acasă, la Țigănești, jud. Galați, unde a voit să fie înhumată. Cu acest sacrificiu, și Adunarea ad-hoc din Iași era salvată și cerea Unirea. Cele două Adunări ad-hoc, prin acte separate, au cerut împreună: Unirea Principatelor sub numele de România; Prinț străin, dintr-o familie domnitoare europeană; Autonomie deplină; Neutralitate...

În anul 1858, Convenția de la Paris aproba: Unirea cu numele de Principatele Unite ale Valahiei și Moldovei cu Doi domnitori; Două guverne; Două adunări legiuitoare; O comisie Centrală la Focșani pentru probleme comune celor două principate... Se putea trece, astfel, la constituirea celor două adunări electivă, una la Iași și cealaltă la București, care vor pregăti alegerea celor doi domnitori, pregătind listele de candidați, listele alegătorilor, condiții bune la alegeri...

În anul 1859, la 5 ianuarie, la Iași, este ales ca domnitor colonelul Alexandru Ioan Cuza, cu unanimitate de voturi, fiind cunoscut ca o elită marcantă a vremurilor sale. La 24 ianuarie, la București, sub presiunea a peste 30 de mii de bucureșteni este ales domnitor, la propunerea liberalului Vasile Boerescu, tot Alexandru Ioan Cuza, profitându-se de faptul că-n actele Marilor Puteri nu era specificat dacă aceeași persoană poate sau nu să fie aleasă în ambele principate. Astfel, Marile Puteri erau puse în fața faptului împlinit. Domnitorul Cuza a trebuit, însă, să trimită în capitalele europene emisari prin care să-i fie recunoscută dubla alegere, a trebuit să conducă mai bine de un an, cu două guverne, cu două adunări etc., timp în care mai mult alerga între cele două capitale, Iași și București, pentru a-i împăca pe contestatari... În decembrie 1861, Conferința Marilor Puteri de la Constantinopol recunoștea Unirea, dar numai pe perioada lui Al. Ioan Cuza, astfel că acesta, la 24 ianuarie 1862, proclama numele țării, România, cu capitala la București, cu un singur guvern, o singură adunare legislativă... Începea, de fapt, adevărata epocă de reforme, contestată atât de conservatori, cât și de liberalii roșii, care-și vedeau puse în pericol interesele. În 1863, prin secularizarea averilor închinatelor Muntelui Athos (1/4 din pământul arabil, cu venituri de 7 milioane franci anual) putea rezolva problema celor săraci. A trebuit însă, la 2 mai 1864, să dizolve Adunarea Legiuitoare, dominată de cei care se împotriveau reformelor pentru săraci, a pus în funcție o nouă Constituție – Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris, a pus în aplicare o nouă lege electorală prin care creștea considerabil numărul alegătorilor (toți cei care,

având 25 de ani, știau carte și plăteau 4 galbeni, sau și neștiutorii de carte, dar care plăteau de la 48 la 110 lei, adică: Plătea/ votai; Nu plătea/ nu votai). A creat o nouă cameră legiuitoare – Senatul (în care-și numea pe cei apropiați și fideli), instituind Parlamentul Bicameral. A dat reforma agrară prin care a desființat dijma și claca (munca gratuită) și a împroprietărit pe țărani care aveau vite și care, în următorii 15 ani, trebuiau să-și plătească suprafața primită, iar timp de 30 de ani să n-o înstrăineze; organizează Armata, Justiția (după model francez, cu Cod penal, Cod civil, Cod comercial, Curte de apel, Tribunale la Județe, Judecătorii la Plase), Jandarmeria, Poșta, Telegraful, Arhivele, Teatrul, Muzeele, Serviciile secrete, Stema, Imnul, Sistemul metric (litru, kilogramul, metrul...), Învățământul (primar, cls. I-IV/ obligatoriu și gratuit; secundar, cls. V-VII, superior cu Univ. la Iași/ 1860 și la București/ 1864, de meserii), CFR, cu prima cale ferată Giurgiu-București; etc.

Reformele și consecințele lor benefice au rămas, dar autorul lor a fost alungat în 10/11 febr. 1866. „Nu greșelile, ci faptele lui cele mari l-au înlăturat”/ M Kogălniceanu, căci la români, chiar și astăzi „Nimeni nu poate suporta succesul celui alt”. Dimpotrivă. Astfel că Al. Ioan Cuza părăsește țara, trăiește cum poate prin Italia, Austria și Germania. Nimeni nu l-a mai chemat în țară, însuși lui Carol I îi era frică de forța fostului domn, căci „Cât vor avea românii o istorie, cea mai frumoasă pagină va aparține lui Alexandru Ioan Cuza” (același M. Kogălniceanu). La vârsta de 53 de ani moare/ 15 mai 1873, la Heidelberg. Soția Elena îl va aduce în țară și-l va înhuma la Ruginoasa, de unde, în 1907, va fi mutat la Curtea de Argeș, iar, în 24 ian. 1959, la Mănăstirea Trei Ierarhi din Iași, unde mormântul său poate fi admirat și astăzi.

Aminteam la început că unificarea germanilor, italienilor și românilor s-a împlinit cam în aceiași ani, însă evoluția lor a fost diferită sub multe aspecte. Doar unul l-aș remarca: După al Doilea Război Mondial, Italia și Germania s-au bucurat prin Planul Marshall de ajutorul american în reparațiile de după război și au reînviat ca din apă... Noi, românii, am căzut sub control rusesc, cu instaurarea unui regim comunist de tip sovietic (23 aug. 1944 - 22 dec. 1989), cu cote grele, cu o armată rusească retrasă de abia în 1958, cu distrugerea elitelor în pușcării etc. În acest caz, rămânerea noastră în urmă este o realitate regretabilă și decalajul provocat este mai mult decât evident...

Despre toate aceste realități au vorbit la Năsăud prof. Ioan Seni și col. Ioan Boțan, la depunerea de coro-

ne la statuia lui Ferdinand I (1865-1927), în timpul căruia Românii și-au finalizat Unirea (1918), prin voința liberă și democratică a Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei, de a se uni la România, stat liber, independent și democrat, la a cărei formare a contribuit și Domnitorul ales în 24 ian. 1859 – Al. I. Cuza. Poezii dedicate Unirii

au fost prezentate de președinta Ioana Lăpușeanu, Floarea Morar, Ionuț Nistor și elevii învățătoarei Livia Rebreanu, cu care, toți împreună, am cântat și am dansat Hora Unirii (Text - Vasile Alecsandri/ 1856). Au trăit cu emoție acest moment și năsăudenii Ionică Popa, Pompei Pop, ing. Vișu Vaida, prof. Mircea Daroși, Dr. Ana Gabriela Seni, Gabi Bodea/ reprezentanta AMVVD Bistrița, Mirela și Ovidiu Maghiar, Livia Gavrilaș, Viorel Taioș, Radu Baba, Floarea Ștețco, Elena Filimon, prof. Alina Ciubotariu, Daniel Gabor, Daniel Marcu și alții.

Surpriza și mai plăcută a fost când delegații ASTREI năsăudene au fost invitați la Sângeorz-Băi pentru depuneri de coroane la Monumentul Eroilor, de către Leon și Stelian Strugar – lideri ai Societății Culturale Ginta Latină. La ora 12.30 erau prezenți preoții Alexandru Buia, Dacian Șanta și Paul Gavrioloaie, care, la rugămintea tânărilor Stelian Strugar, au oficiat binecuvântarea evenimentului. Au vorbit despre însemnătatea Unirii și a Domnitorului Al. I. Cuza prof. Ioan Seni, col. Ioan Boțan și prof. Mircea Daroși. Președinta ASTREI Năsăud – Ioana Lăpușeanu – a dedicat evenimentului un poem liric superb. Au adus elogiul acestui moment festiv și viceprimarul Pavel Negrușeri, Adrian Scridon, Florin Pop, Traian Jarda, Traian Ogăgău/ prezent cu copiii Alex și Anton, Pop Florin, Gh. Mihuț ș.a. Felicitări, Stelian și Leon Strugar!

Din amintirile unui diplomat

A consemnat Valer POP

Jurnalista Maria Dobrescu a publicat cartea *Cinci decenii de diplomație. Despre relațiile româno-albaneze, într-un dialog cu ambasadorul Gheorghe Micu*.

Cartea reprezintă o incursiune în activitatea diplomatică a acestui ambasador, bun cunoscător al spațiului balcanic și ex-sovietic.

Am extras din carte câteva dintre amintirile diplomatului Gheorghe Micu.

În anul 1962, URSS a întrerupt relațiile cu Albania, inclusiv cele diplomatice. Albania a intrat astfel într-o izolare totală, ambițiile și capriciile, aventurierului Enver Hoxha costând scump poporul albanez. În anul 1976 au fost judecați, condamnați și executați mai mulți generali și ofițeri superiori, deoarece aceștia s-au pronunțat împotriva construirii obiectivelor militare de apărare inutile. Este vorba de construirea a 700.000 de buncăre, în întreaga Albanie, pentru a fi folosite în cazul unui atac armat din partea „imperialismului american și revizionismului sovietic”. Aceste buncăre care împânzeau toată țara dădeau senzația de închisoare în aer liber. Se crede că 15% din populația țării a trecut prin închisoare și o proporție similară lucra pentru Securimi, temuta poliție politică. Legendele locale spun că Enver Hoxha a încuiat arhitectii în buncărele pe care le concepuseră și i-a bombardat timp de 15 minute pentru a verifica dacă și-au făcut bine treaba. Tot din dispozițiile lui, drumurile au fost construite special înguste și șerpuite pentru ca avioanele imperialiștilor să nu poată ateriza pe ele.

Hrușciiov a făcut o vizită oficială în Albania, în perioada când, practic, au început să se deterioreze relațiile cu URSS (în 1956). El i-a spus lui Enver Hoxha că, dată fiind clima ei, Albania trebuie să se transforme într-o livadă de pomi fructiferi (mandarini, portocali, măslini etc.) și să renunțe la cultivarea grâului și a porumbului. El a mai adăugat că consumul de grâu și porumb al Albaniei este egal cu cantitatea de cereale pe care o mănâncă șoarecii în Uniunea Sovietică. Asta l-a supărat, bineînțeles, pe Enver Hoxha și de atunci au început împunsăturile între cele două partide.

După întărirea relațiilor diplomatice cu China, Albania a introdus în țară metoda chinezească dazibao, care dădea posibilitatea oricărui om care vedea o neregulă din partea cuiva să-l demaște. Scriau, de exemplu: cutare a înjurat partidul, l-a criticat pe Enver Hoxha sau pe un înalt funcționar din stat. Aceste pări se făceau pe niște table amplasate în piețele publice, unde fiecare pâra pe fiecare, scriind cu cretă sau lipind bilețele demascatoare. Pârâțul era pus în discuția colectivului de muncă, exclus din partid, trimis în judecată și, poate, și executat. N-avea nicio șansă să-și demonstreze nevinovăția sau să invoce dreptul la liberă exprimare. Pe baza unui denunț defăimător și laș, viața lui era spulberată. Înfunđa pușcăria în cel mai fericit caz, făcând ani grei de temniță. Această metodă a fost practică până în 1978 când Albania a întrerupt relațiile diplomatice cu China pentru că președintele american Nixon a vizitat China.

În anul 1973, Nicolae Ceaușescu a fost primit triumfal la Pechin și a fost întâmpinat cu un cântec despre Moldova. Rușii au interpretat acest gest ca pe o aluzie la Republica Socialistă Sovietică Moldovenească, nu altă Moldovă, și au avut reacții foarte dure. Considerau momentul chinez ca pe un afront, ca pe un îndemn din partea chinezilor ca România să afirme pretenții teritoriale față de Uniunea Sovietică.

O cutumă diplomatică prevedea că dacă un președinte pleca în vizită în altă țară, diplomații de la ambasada țării respective să meargă la aeroport pentru a-l însoți și a-i ura drum bun. România avea la Moscova 11 diplomați, iar când l-au însoțit pe Brejnev la aeroport - pleca în vizită oficială în România, acesta i-a numărat și a zis: „Cam mulți, cam mulți! O să vorbesc cu Nicolae Andreevici (Ceaușescu) să vă reducă, pentru că sunteți prea mulți”. Însărcinatul cu afaceri român, Gheorghe Colț, a replicat imediat: „Dar dvs. aveți de 10 ori mai mulți la București decât suntem noi aici!” Asta era realitatea. România avea 11 diplomați, iar URSS avea la București peste 100.

Într-o vizită a prim-ministrului Manea Mănescu la Moscova, în timpul vizitei a fost invitat la spectacolul de balet „Spartacus”, de Aram Hacıaturian. Diplomatul Gheorghe Micu era cu un tânăr diplomat rus în lojă și a spus: „Ce fete frumoase aveți voi aici!” „Da? Ți plac? Vrei să-ți fac cunoștință cu una dintre ele?” S-a încercat, probabil, o provocare neconformă cu practica oficială.

Diplomatul Gheorghe Micu a călătorit cu trenul Transsiberianul de la Moscova la Pekin (Beijing) timp de trei nopți și două zile. Numai pe lângă Lacul Baikal călătoria a durat o zi întreagă.

Gheorghe Micu spune că diplomații români au fost invitați la ambasada chineză de la Moscova la o recepție. Acolo au fost serviți cu un fel de pește cu zahăr și cotlet cu zahăr. A lăudat felurile de mâncare de i-a impresionat pe toți. Când, după 2-3 zile, soția i-a dat să mănânce cotlet cu zahăr, a refuzat. Soția a fost mirată amintind de laudele de la recepție. Replica a fost: „Lasă-mă, dragă, în pace, la chinezi e una, acasă e alta. Vrei să mă faci să mănânc așa ceva? Nu mi-a fost de-ajuns acolo? Acolo nu puteam refuza. Am lăudat mâncarea să le fac pe plac.”

La ambasada Republicii Populare Democrate Coreene, mesele erau bogate și diverse, iar noi mâncam din fiecare fel, spune diplomatul. Așa era protocolul. La plecare au fost întrebați o dată: „V-au plăcut aperitivele, fripturile etc.?” Noi: „Daaa, foarte bun totul! Felicitări!” „Dar știți ce carne ați mâncat?” Fac ei. „Ați mâncat carne de câine!” „Nu se poate”, am strigat noi uluiți. Dar nu ni s-a întâmplat nimic, nici rău nu ne-a fost. Ambasadorul Manole Bodnăraș care a fost înainte ambasador la Phenian, a zis că în Coreea carnea cea mai bună este considerată cea de câine, iar înaintea unei sărbători, când sunt sacrificate patrupedele, este o chelălăială în oraș de te ia groaza!... De ce? Pentru că îi leagă pe bieții câini de labe și-i bat tare înainte de a-i tăia, ca să se frăgezască. Bodnăraș se obișnuise cu astfel de scene cât a stat în Coreea.

Năsăud sau Bistrița?

A consemnat Alexandru DĂRĂBAN

În Ardeal era o mare luptă provocată de noul proiect privind organizarea administrativă, de noua delimitare a județelor.

Într-un prim proiect era prevăzut județul Maramureș-Năsăud, format din județele Bistrița-Năsăud și Maramureș care erau la acea vreme, la care să se adauge plasa Beclean din județul Solnoc-Dăbâca și 23 de comune din plășile Urmeniș și Teaca din județul Cojocna. Ca și capitală pentru acest județ au fost propuse orașele Năsăud și Bistrița.

Considerându-se că restul din fostul județ al Maramureșului, revenit în urma tratatului de pace, nu era suficient pentru a forma o unitate administrativă, nici ca situație geografică, nici ca populație și nici ca extensiune teritorială, era cert că soluția propusă de comisia însărcinată cu noua împărțire administrativă în ce privea județul Bistrița-Năsăud corespundea din toate punctele de vedere și era singura posibilă.

În ce privea raportul dintre cele două județe, Maramureșul gravita către Năsăud din punct de vedere comercial și că piața Năsăudului aprovizionă pe maramureșeni cu toate necesitățile traiului. Circulația dintre Maramureș și Năsăud s-a intensificat odată cu terminarea construcției șoselei strategice prin Romuli, construcție începută încă de pe timpul dominației ungurești. Totodată s-a terminat și al doilea proiect în care se prevedea ca Maramureșul să rămână independent până ce urma să fie legat definitiv printr-o cale ferată, iar județul Năsăud să rămână conform proiectului inițial: cu plasa Beclean și 23 sate din județul Cojocna.

Rămânea să se hotărască și să se alege noua capitală a județului Năsăud, dezbătând această problemă atât sașii, cât și românii. În tot cazul cel mai potrivit era Năsăudul datorită așezării sale în centrul acestui județ, dar că era și singurul oraș românesc. Corespundea mai bine decât Bistrița acestui deziderat, deoarece era prevăzut cu linii de comunicații în patru direcții, situat pe Valea Someșului Mare la încrucișarea șoselelor care

duceau spre Bucovina și Moldova la est, în jos la vest spre Dej și Cluj, la nord cu Maramureșul și în continuare la frontiera nordică și Cehoslovacia, iar în sud cu Bistrița. Poseda linie ferată spre est care încă de pe timpul războiului a fost prelungită în scopul refacerii legăturii cu Bucovina. O altă linie ferată urma să se construiască spre Maramureș care era proiectată a face legătura cu centrul țării până la Reghin.

Năsăudul avea întâietate și din punctul de vedere al drepturilor istorice, deoarece a fost timp de 112 ani centrul județului numit „Districtul Năsăudului”, desființat în anul 1876. A fost și centrul școlilor grănicerești, aici fiind liceul care a funcționat până la unirea cu țara mamă, fiind un focar de cultură alături de liceele din Blaj, Beiuș și Brașov, dând o mulțime de bărbați vrednici Ardealului, cât și vechiului Regat.

Comunitatea comunelor foste grănicerești de pe Valea Someșului Mare posedau un teren întins de câteva sute de mii de iugăre care au fost din cele mai valoroase, fiind cel mai bine administrate și conservate în România, centrul comercial de exploatare fiind la Năsăud.

În partea superioară a Văii Someșului Mare existau zăcăminte considerabile de minereuri, urmând apoi a se exporta ape minerale, existând și stațiuni balneare.

Din toate punctele de vedere Năsăudul corespundea cerințelor de a fi capitală de județ, deoarece avea la dispoziție toate edificiile de care s-au folosit și vechile autorități pe vremuri și care erau încă bine conservate. Același interes îl prezentau și țărani pentru Năsăud, iar dacă Maramureșul urma să se unească cu Năsăudul, ei erau de acord ca Năsăudul să le fie capitală de județ.

Intellectualii din județ au înaintat în această privință un memoriu corporilor legiuitoare, existând speranța că Năsăudul urma să fie desemnat capitala județului cu același nume.

Sursa: *Voința*, Cluj, Anul I, 1921, nr. 182, p. 3

Restituiri

A consemnat Valer POP

Caragiale profesor

Sub titlul acesta poetul R. D. Rosetti povestește, în „Flacăra”, următoarea scenă extrem de interesantă, din viața sărbătoritului Caragiale:

„Nu cunoaște ce e viața cine n'a plâns niciodată” a zis Alfred de Musset. Fraza, s'ar putea completa: nu cunoaște ce e viața cine n'a îndurat grija zilei de mâne. Caragiale, ca om desăvârșit, a cunoscut grija aceasta chinuitoare, și de aceea l'am văzut când arhivar la regie, când profesor de istorie la Sf. Gheorghe.

Anghel Demetrescu, regretatul savant răpit devreme dintre noi, și-a dat seama de cultura enciclopedică, deși autodidactă, a maestrului pe care-l sărbătorim, și iată-l pe Caragiale în fiecare dimineață la 8, în localul frumos al liceului Sf. Gheorghe de pe Calea Victoriei, printre elevii căruii aveam cinstea să mă număr și eu.

Ca natură ce este, Caragiale nu e un profesor ca oricare altul. Școala lui pedagogică ajunge la concluzia că nu elevul este vinovat atunci când nu știe lecția, ci profesorul fiindcă n'a fost în stare să se facă îndeajuns înțeles de elev, și atunci firește toată străduința lui tinde spre acest scop.

Pe niciun profesor nu-l iubesc elevii ca pe autorul „Scrisoarei pierdute”, pe nici unul nu-l stimmează mai mult, nici unuia nu-i răspund mai bine și mai inteligent.

Îl revăd într-o dimineață splendidă de primăvară explicând viața lui Mihai Viteazu.

„Domn al țării românești, prin calitățile-i fine de diplomat, el este singurul nostru voievod care a reușit să unească la un moment dat, sub un singur sceptru, toată suflarea românească”, explică maestrul inspirat, copiilor, pagina aceasta frumoasă din Istoria Românilor, când observă că un elev nu e atent.

Cu ochii țintă pe fereastra deschisă prin care se zărește cerul albastru, pomii verzi și „cocoarele” venind – cum zice Alecsandri – copilașul pare dus pe ceea lume.

– Popescu Ion I. (mai era unul Popescu al II-lea), ce-am spus acum?

Popescu Ion I. bâlbâie de frica pedepsei, li-tând că are de a face cu unul care nu pedepsește niciodată și nu știe ce să răspundă.

– Dacă-mi spui drept unde te gândeai, te iert, îi zice dascălul îngăduitor.

– Ascultam mierloiiul din pom, mărturisește elevul.

Într'adevăr, prin fereastra deschisă, trilurile mierloiiului se înălțau, nebune de veselie, în natura renăscândă. În tăcerea mormântală care se făcuse în sală, cântecul se înălța la cer ca un imn.

– Bine mă, Popescule!, îl dojenește maestrul iertător și glumeț în același timp, eu fac aici diplomație înaltă, îmi sparg plămâni să vă explic politica lui Mihai Viteazu, și tu ochii la mierloi?

Dar profesorul n'apucă să-și urmeze lecția și Popescu Ion I. tot cu ochii la mierloi!

Chestia se complică, însă, căci acum iată și alți distrați de cântecul pasărei minunate; profesorul însuși, tot vorbind de Bartolomei Pezen comisarul lui Rudolf al II-lea și Banul Mihalcea, face din când în când pauze, cu ochii duși spre mierloi.

Frumos grăiește profesorul dinlăuntru, dar mai frumos ciripește pasărea de afară, în cele din urmă dascălul se dă învins.

– Știți ce, copii? Hai cel puțin s'o facem pe față. În grădină, s'auzim mierloiiul.

Și mierloiiul cântă ca un nebun, cum n'a mai cântat mierloi pe lume, în mijlocul naturei renăscânde, sub cerul mai albastru ca oricând, până ce, speriat de hazul copiilor, își ia zborul aiurea.

– Numai de nu l'ar împinge dracu să se ducă la Sfântu Sava, c'acolo sunt dascălii mai severi! glumește iar Caragiale.

Apoi adresându-se din nou copiilor:

– Și acum, că v'am făcut o lecție despre natură, în aer liber, să ne întorcem în clasă, la politica lui Mihai Viteazu! Popescu Ion I, vezi să fii atent de astădată, că a doua oară nu se mai prinde; te iau de urechi când te-oi mai prinde cu ochii pe fereastră!”

Articol extras din ziarul *Tribuna*, Anul XVI, Nr. 32, pag.7 din 10/23 februarie 1912

Greșelile învățătorului

Din ziarul săptămânal *Foaia Poporului*, Anul VII, Nr.13, 14 și 15, din 28 martie, 4 și 11 aprilie 1899, aflăm care sunt greșelile învățătorului, din traducerea lui V. Goldiș dintr-o carte, fără titlul specificat, scrisă de englezul James L. Hughes.

Am preluat cele trei articole, cu intervenții ortografice minime, necesare. Din aceste articole putem vedea că multe dintre greșelile de care trebuia să se ferească învățătorul de acum peste 120 de ani, pot fi valabile și pentru un cadru didactic din zilele noastre.

Greșelile de conducere

E greșeală:

- dacă în conducerea școlii neglijezi așa-numitele lucruri mici
- dacă neglijezi inspecțiunea în curte
- dacă te retragi de la jocurile copiilor

- dacă voiești mereu a suprima vioiciunea copiilor
- dacă stai prea aproape de clasă
- dacă atingi pe copil cu mâna pentru ca să șadă drept
- dacă dai prea multe note rele
- dacă erorile mici le pedepsești prea strict
- dacă prea mult te plângi sau prea mult cârtești
- dacă permiți școlarii șoptitul sub cuvânt să se ajute unii pe alții
- dacă între ore le permiți se facă dezordini în sala de învățământ
- dacă, afară de extremă necesitate, recurgi la autoritățile superioare
- dacă arătarea sau mărturia o confunzi cu denunțarea
- dacă vii târziu
- dacă îți neglijezi exteriorul
- dacă șezi în decursul instrucțiunii
- dacă pedepsești, când admonițiunea ar ajunge
- dacă nu vei face atenți la timp pe părinții acelor școlari care se poartă rău
- dacă fără trebuință vexezi pe părinți
- dacă în atingere cu părinții te arăți mânios
- dacă te cerți înaintea clasei cu părintele supărat.

Greșeli în ținută

Este greșeală:

- dacă înjuri
- dacă tot uiguiiești necontentit
- dacă nu ești liniștit
- dacă nu arăți destulă vioiciune și însuflețire
- dacă te porți rece și formalist
- dacă voiești să te arăți infailibil.

Greșeli în susținerea disciplinei

E greșeală:

- dacă începi instrucțiunea fără ca se fie deplină ordine în clasă
- dacă susținerea ordinii o confunzi cu procurarea ei
- dacă crezi că copilului îi place să fie lăsat în voia lui, când se află în școală
- dacă crezi că ordinea va să zică liniște și tăcere totală
- dacă voiești să susții ordinea prin amenințări continue
- dacă voiești să stăpânești larma băieților făcând tu însuți o larmă mai mare
- dacă provoci la ordine pe cineva, cu expresii generale, fie cât de blânde
- dacă faci prea multe reguli
- dacă te porți prea ostentativ, la susținerea disciplinei
- dacă vorbești prea tare
- dacă silești pe copil să șadă chiar și numai o jumătate de oră, liniștit și nemișcat în aceeași poziție
- dacă permiți copiilor să se joace în sala de învățământ
- dacă, pentru procurarea ordinii, te folosești de clopoțel
- dacă pierzi clasa din ochi

- dacă în susținerea disciplinei nu ești consecvent
- dacă în școală te lași stăpânit de mânie
- dacă te mulțumești cu o astfel de ordine, care durează numai până când ești tu de față
- dacă, poruncind ceva, nu ești cu băgare de seamă ca toți pe care îi privește să-ți și împlinescă porunca
- dacă procedezi cu școlarii așa ca și când ei nu s-ar gândi la altceva decât la a călca legile școlare
- dacă pe vreun școlar îl vei face obiect de batjocură
- dacă pedepsești fără să motivezi pedeapsa
- dacă bați numai pentru disciplinare
- dacă bați numai pro-formă
- dacă pedepsești pe școlari prin tragere de urechi, palmuieli ș. a.

Greșeli în metod

E greșeală:

- dacă întrebi lecția pe toți școlarii, la rând
- dacă mai întâi provoci pe un școlar și numai după aceea pui întrebarea
- dacă repeți întrebarea de dragul acelor care n-au auzit-o
- dacă privești într-una la acel copil care tocmai răspunde
- dacă ești sclavul unui manual de școală
- dacă dai lecție fără a o fi explicat
- dacă copiilor mici le dai prea multe ocupații domestice
- dacă, după ce ai dat lecția, nu te convingi de au pregătit-o copiii sau nu
- dacă orele de prelegere sunt prea lungi
- dacă crezi că ajunge să predai un lucru numai o dată
- dacă te mulțumești numai cu repetiția din decursul instruirii
- dacă crezi că constatarea greșelilor e identică cu corectarea lor
- dacă te mulțumești să cercetezi numai o singură greșeală
- dacă voiești să predai prea mult, deodată
- dacă în instrucțiune nu ești de tot precis și hotărât
- dacă dai atenție deosebită copiilor talentați
- dacă înveți școlarii lucruri ce nu pot aplica niciodată
- dacă, cu ocazia repetării sau memorizării, prezinți din nou obiectul
- dacă te mulțumești cu răspunsuri fragmentare
- dacă repeți toate răspunsurile
- dacă obiectele le prezinți într-un mod stereotip
- dacă în decursul instrucției te folosești de cuvinte prea lungi
- dacă dai mai înainte cuvintele și după aceea percepțiile
- dacă voiești să aplanezi prea mult greutățile
- dacă neglijezi ocazia de a face pe copii să lucreze cât se poate de mult
- dacă spui școlarii lucruri pe care ei înșiși ar putea să le știe, sau pe care, prin o conducere înțeleaptă, le-ar putea afla ei înșiși.

Presa începutului de secol 20

ALBINA din 1912 (1)

Icu CRĂCIUN

De-a lungul timpului, în România, au existat mai multe publicații periodice, care au avut în titlatura lor cognomenul ALBINA. Ba mai mult, până și la Viena și, mai apoi, la Pesta, a apărut o gazetă numită *Albina* (redactor Georgiu Popa (Pop), editor Vasile Grigorovitia; la Pesta, din 16 iulie 1869, au apărut câte două numere pe săptămână, iar din 1 ianuarie 1876, câte trei pe săptămână. Precizăm că din 2 octombrie 1869, editor și redactor responsabil a fost Vincențiu Babeș, iar din 1 ianuarie 1876, a fost județeanul nostru Ioan Ciocan.

În București, au existat 7 publicații cu acest nume: *Albina Pindului* (1868-1870 și 1875-1876), *Albina* (diar literar și politic, săptămânal, februarie – martie 1877), *Albina pedagogică* (1885), *Albina română* (1891), *Albina* (revistă industrială, 1891), *Albine și viespi* (1893-1894), *Albina* (revistă enciclopedică populară, 1897). Dar și alte localități au avut „Albinele” lor: *Albina* (foaie literară și științifică, Turnu Severin, 1883-1884), *Albina* (foiță literară și științifică, Botoșani, 1881-1882), *Albina* (organ independent, Buzău, 1901), *Albina* (revistă lunară, Craiova, 1894), *Albina Buzăului* (foaie politică, literară și comercială pentru toate clasele societății, Buzău, 1885-1892), *Albina Carpaților* (Sibiu, 1877-1880), *Albina Mehedințului* (Turnu Severin, 1891), *Albina română* (Roman, 1876-1877), *Albina română* (foaia periodică de știință, agricultură, arte, comerț etc., Roman, 1870), *Albina românească* (gazetă politico-literară, cu suplimente, Iași, 1829-1858), *Arhiva Albinei* (pentru arheologie română și industrie, Iași, 1844-1847), *Noua Albina română* (foaie literară și artistică, Iași, 1957), *Albina Vasluiului* (Vaslui, 1875). De asemenea, a existat și o bancă numită *Albina*, cu sedii la Sibiu și Banat (1871-1918) și filiale în alte localități. Ștefan Ciudin are un studiu intitulat *Albina emblemă a hărniciei și abundenței oglindită în numismatică*.

Pe noi ne interesează *Albina* (București, 1897-1950), publicație autointitulată „revistă pentru popor” și întemeiată de Spiru Haret, cu comitetul de conducere format din: P. Gârboviceanu, Gh. Adamescu, I. Otescu, P. Dulfu, V. S. Moga, N. Nicolescu, Gr. Teodossiu și alții; de obicei, sumarul conținea: povestiri cu tâlc, poezii, sfaturi despre prepararea unor băuturi, sfaturi despre unele boli molipitoare și îngrijirea bolnavilor, diferite curiozități de la noi sau din alte țări etc. În numărul 12/1912, găsim un raport al Despărțământului ASTREI năsădene, în care Emil Tișca, secretarul despărțământului Năsăud, face un bilanț al prelegerilor „poporale, instructive, educative și moralizatoare” ținute de membrii celor două cercuri pretoriale: al Năsăudului, cu 23 de comune, și al Rodnei, cu 13 comune; precizăm că doar 3 sate nu aveau populație românească la acea dată: Entradam, Nimigea ungurească și Cârlibaba. Îl vom comenta în câteva episoade, făcându-ne datoria față de înaintașii noștri, scriindu-le (în normele vremii) titlul prelegerii și numele.

1. Rodna nouă (Șant):

- Rolul Asociațiunii în viața noastră economică* de Ion Pecurariu, profesor în Năsăud.
- Ce să lucrăm și cum pentru îndeplinirea programului Asociațiunii; Propunere pentru înființarea unei case culturale în Năsăud, pentru secția Năsăud a Asociațiunii* de Emil Tișca, șef-contabil.
- Istoricul despărțământului Năsăud al Asociațiunii de la înființarea până în ziua de azi* (cu ocazia jubileului de 50 ani ai Asociațiunii de Dr. Nestor Șimon, secretarul fondurilor grănicerești.
- Din relele noastre și mijloacele de îndreptare* de Victor Motogna, profesor la gimnaziul din Năsăud.
- Cum să trăim* de Pamfilu Grapini, protopop și președinte al agenturii din Rodna nouă.

Cu această „ocaziune” s-a ținut și adunarea generală a despărțământului Năsăud, urmată de „producții declamatorice, teatrale și muzicale”, cu următorul program:

1. *Latina gintă*, cor țărănesc.
 2. *Movila lui Burcel* de V. Alecsandri, decl. de Ovid Pecurariu.
 3. *Hora de la Crișana*, cor țărănesc mixt.
 4. *Hreșcu Boccegiul*, monolog de V. Alecsandri, recitat de Grigorie Sas, econom.
 5. *Lenore*, baladă de Burger, trad. de Șt. Iosif, declamată de Em. Piorașiu, student, abs.
 6. *Mărioară de la munte*, cor mixt de țărani.
 7. *Otravă de hârciogi*, comedie de A. Kotzebue, reprezentată de tineri țărani.
 8. *Știi tu, mândro*, cor mixt țărănesc.
- „Tot atunci, scrie autorul raportului, s'a instituit și o bibliotecă populară, servindu-i ca bază cele 30 de opuri donate de comitetul central al Asociațiunii, precum și o agentură a comunei Rodna nouă (Șanț)”, alegându-se următorul comitet:
- a. Președinte: Pamfilu Grapini, preot-protopop.
 - b. Casier: Mihail Cotul, învățător.
 - c. Secretar-bibliotecar: Tămașiu, învățător în Șanț.

De asemenea, s-a aranjat și o expoziție de industrie casnică și etnografică foarte reușită cu concursul doamnei Elisabeta Piorașiu (căsătorită Mureșian). S-au dat următoarele premii:

- Premiul I, copilului de 10 ani Clement Căilean al lui Pantilimon, pentru o violină și un ciubăraș.
- Premiul al II-lea, elevului Florea Sângeorzan, pentru o casă în miniatură, sistem Rodna nouă.
- Premiul al III-lea, doamnei Elisabeta Piorașiu (căsătorită Mureșian), pentru 2 scoarțe de perete lucrate în motive vechi românești. S-au dat și alte patru premii mai mici tot pentru articole industriale expuse, precum și un premiu de 50 coroane coriștilor și celor ce s-au produs în piesele teatrale ca încurajare pe viitor. S-au înscris în Asociațiune 2 membri ordinari și 62 membri ajutători.

2. Bichigi: Aici s-u ținut prelegerile:

- a. *Despre îmbrățișarea meseriilor* de Damian Pop, preot local și președintele agenturii.
- b. *Dezvoltarea simțului de păstrare la poporul nostru* de Damian Pop, preot local.

S'au ținut două ședințe și șezători populare” precizează autorul raportului. De asemenea, s'a făcut și restaurarea comitetului agenturii Bichigi”. (va continua)

Ce trebuie să facă persoanele care găsesc bani sau obiecte pierdute

Valer POP

Nu sunt rare situațiile în care cineva găsește bani sau un obiect de valoare pe stradă. Legislația (Art. 942 Noul cod civil) stabilește reguli clare privind modul în care trebuie să procedăm în aceste situații.

Nu orice bun găsit pe stradă intră în categoria celor considerate obiecte de valoare. De regulă, legea se referă la bunuri care au un preț ridicat sau care pot fi considerate importante pentru proprietarul lor, precum:

- bijuterii și ceasuri de lux;
- portofele cu bani și documente personale;
- telefoane, tablete sau alte aparate

electronice;

- obiecte de artă sau de colecție;
- acte oficiale care au valoare juridică sau

patrimonială.

Chiar și în cazul unor obiecte aparent mai puțin valoroase, cum ar fi un rucsac sau o geantă, responsabilitățile legale există, mai ales dacă în interior se află bani sau documente.

Persoanele care găsesc pe stradă bani sau obiecte pierdute au obligația legală să încerce restituirea acestora proprietarului în termen de 10 zile. Amânarea poate fi interpretată ca intenție de însușire și poate atrage sancțiuni.

Dacă nu pot identifica proprietarul, trebuie să predea bunul organelor de poliție din localitatea în care a fost găsit, în termen de 3 zile, pe bază de proces-verbal.

Poliția va afișa anunțuri pentru găsirea proprietarului și va păstra bunul timp de șase luni pentru ca acesta să îl poată recupera. Dacă după această perioadă proprietarul nu se prezintă, bunul este considerat fără stăpân și poate fi atribuit celui care l-a găsit, tot pe bază de proces-verbal.

Pe lângă cadrul legal, există și o responsabilitate morală. Obiectele pierdute pot avea o valoare sentimentală uriașă pentru proprietar, chiar dacă valoarea materială nu este ridicată. Restituirea bunului arată respect față de ceilalți și contribuie la un climat social bazat pe încredere.

Mulți oameni care au pierdut portofele, telefoane sau documente au relatat cât de important a fost gestul celui care le-a înapoiat. Dincolo de aspectul legal, corectitudinea este cea care face diferența.

EpigRebus (10)

ORIZONTAL:

1) Din vremuri apuse-i știut
Și gândul în minte-o să-l poarte
Că încă de când s-a născut
E o condamnată la moarte.

(C.G.)

2) Doar la țară mai lucrează,
Însă n-avem îndoieli
Că-s meseriași de vază
Și trăiesc din învârteli. (C.G.)

– Fără doar și poate,
Ochiul ți-l răsfăță...
E o calitate
La o fustă creață. (C.G.)

3) Îți inundă, când nu vrei,
Mintea de tristeți avidă;
De te lași în seama ei
Poate chiar să teucidă. (C.G.)

4) E un termen întâlnit
Mult la demonstrații,
Des, de oameni, folosit
Pentru indicații. (C.G.)

– E un vampir căzut din nori,
Cu trompa sa de sânge plină
Dar care-și dă adeseori
Și aere de cabalină! (D.V.)

5) E porția ce se cuvine
Când duci o viață de ascet;
Rețeta e păstrată bine...
E un secret, dar incomplet!
(D.V.)

– Subțire de te-apucă mila,
Din cânepă sau din bumbac,
La concurență-i cu cămila
Când e să intre printr-un ac!
(D.V.)

6) Un puști obez, înaripat,
Ce parcă a mâncat bureți,
Căci din senin, inopinat,
Te ia la țintă cu săgeți! (D.V.)

– Imaș cu iarbă, fără pruni,
Pe care ori e cald sau ninge,
Aleargă-o gașcă nebuni,
Să dea cu un picior în minge!
(D.V.)

7) Cam așa se-arată toate
Dup-un prea lung dialog,
Când sunt ore-naintate
Și bărbatu-i pisălog. (G.P.I.)

8) Când umblu creanga, umblu lela,
Ghidat de lună și de stele;
Precum cânta actoru-acela:
Sunt vagabondul vieții mele.

(G.P.I.)

9) Mie pot să spun că-mi place,
Făr-a vrea să fiu amabil:
Nu chiar tot ce spune face,
Însă e un tip capabil. (G.P.I.)

– Genul ăsta, bag de seamă –
Bine, nu e tocmai gen –
Poate fi o epigramă,
Însă nu e nici catren. (G.P.I.)

10) Cu ținută mlădioasă,
Elegante și rebele,
Chiar de nu-s mereu de casă,
Categoric, sunt fidele. (G.P.I.)

– La o nuntă-n capul mesei,
Stau solemn și triumfali,
Ginerelui și miresei,
Li-s părinți spirituali. (J.N.)

VERTICAL:

1) Este, fără dubiu, darul
Spre-amintirea celor duși
Și, cu el, la vot, primarul
I-amăgește pe supuși. (J.N.)

– Când vorbim de degradare
Și prostie, într-un fel,
Spunem c-a ajuns Cutare
Chiar la ultimul nivel. (J.N.)

2) Se poate afirma ades
Că e în față la cules
Și, folosind orice resursă,
El iese primul dintr-o cursă.
(F.R.)

– Nici o-ndoială nu încape
Că ei văd totul de aproape;
Sunt tipi ce, după cum socot,
Își bagă nasul peste tot. (F.R.)

3) Vorbind de ea, o să rezulte
Că a văzut în viață multe
Deoarece - așa se pare -
E-ntr-o continuă mișcare. (F.R.)

4) Privit așa, ca fenomen:
A face muncă de teren;
Sau, într-un mod rațional,
E unul - mare papagal. (F.R.)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2					■				
3									
4			■						
5	■					■			
6				■					
7	■							■	
8									
9			■						
10					■				

– Că-i în amonte sau aval,
Adesea este prins la mal
Și-atuncea când ne iese-n cale
Îl observăm plecat pe vale.
(F.R.)

5) ăsta este verbul care
Te îndeamnă la mai mare
Și, când i-a venit sorocul,
El îți pregătește focul. (V.V.)

– Magneții ce atrag bărbați:
Doar prunci sau oameni în putere.
(Când te-ai trecut, o să constați
Că tot mai bună e o bere)
(V.V.)

6) Sunt locuri unde se ia masa,
Ca, mai apoi, să-ți umpli plasa,
Sau e ocazia creată
De-a invita, la dans, o fată.
(V.V.)

7) Un suferind de-o boală veche
Cu diagnostice nefaste:
Ascultă cel mult cu-o ureche
Și ia mereu doar note proaste.
(V.V.)

– Spre altă lume colosală,
Ca și eroul din Olimp,
În cursa cea monumentală,
El n-are limita de timp. (N.B.)

8) Mișcare veselă la țară,
La îndemâna orișicui
E ca o horă populară,
Ce se dansează prin Vaslui.
(N.B.)

9) Apar cam des în lumea asta,
Partide pentru vreme grea,
Așa cum soacra și nevasta,
Unite-s împotriva mea. (N.B.)

– La sfârșitul de poveste,
Evadând din marea turmă,
Ceea ce rămâne este...
Trupul nostru de pe urmă.
(N.B.)

10) Cu o figură cam uimită,
În loc să fie liniștiți,
Sunt ca o gazdă adormită,
Cu musafirii nepoftiți. (N.B.)

Încrucișare:

Ștefan CIOCIANU

Definiții:

Nicolae BUNDURI, Ștefan CIOCIANU, Grigore COTUL, Petru-Ioan GÂRDA, Janet NICĂ, Florin ROTARU, David VALENTIN, Viorel VRÂNCEANU.

**Dezlegarea careului
EPIGREBUS (9)**

din nr. 18 al revistei:

ȘARPE, VALS, IDEE, DAME, ANTICAMERĂ, C, UȘUREL, R, UȘAR, ȘIST, VRAJBĂ, OCA, IAR, ADERA, ONESTITATE, LI, ȚĂCĂNIT, ACTĂ, ANTIC.

Dezlegarea careului din nr. 18 al revistei

ZI-LE D'ALEA, D'ALE NOASTRE!

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	L	U	N	I		M	A	R	T	I
2	E	T	U	V	A		N	A	U	T
3	N		M	I	E	R	C	U	R	I
4	J	O	I		R	O	I		N	C
5	E	L		V	I	N	E	R	I	
6	R		G	R	A	D		A	R	C
7	E	V	A		N		E	V		E
8	A	I		S	A	M	B	A	T	A
9	S	E	R	A		I	E	S	I	T
10	A		D	U	M	I	N	I	C	A

Rebus

ADAMANTE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

SUDOKU

Sursa: <https://sudokukingdom.com/>

		5	2			7	1
		9	1		6		
	7					2	4
			9			2	8
7	2				5		6
	9			6		7	3
4							7
				3	4	5	
3	7		2				1

		3		6			
						7	1
		9	5			8	
6			2			3	
2	5			4	3		
					8		9
	4			6			5
		2		3		1	
	1		7	5			8

Selecție de Valer POP

ORIZONTAL: 1) Creația măreață a ziditorului pusă în slujba omului (3 cuv.). 2) Depresiunile din atmosferă anunțând vreme urâtă. 3) Asta-i bună de plată, dacă e să v-o spun pe-a dreaptă... – Luat cu garanție ca bun de folosință îndelungată. 4) Terasă în construcție la un bistrou în centru! – Producție indiană de lung metraj ajunsă celebră în toată lumea – Bob sec... pentru bibici! 5) Asta nu se împacă cu părinții și nu recunoaște prevederile din testament – Decorul dantesc al unui scenariu fantastic. 6) Curs mediu terminat așa, în mare – Mic articol din constituție, vizând pe unul care n-a ajuns la ciolan. 7) Aflată în stare de înapoiere, se achită mereu de datorie – Asta e într-o doagă... și mână porcii la jir. 8) Figuri recunoscute de rebusiști – Repertoriul unui solist care se prezintă și cântă cu ora. 9) Tort fin ornat cu motive populare – Palatul plin de arabescuri specific lui Don Juan. 10) Certificate de trecere în rezervă.

VERTICAL: 1) Iau măsuri pentru a asigura controlul în rândul maselor. 2) Lege privind activitatea din subteran... de care nu se mai vorbește nimic – Apare cu daruri pentru copii chiar înainte de Crăciun. 3) Prins între colți de mistreț – Subiecte de filosofie care se înțeleg de la sine. 4) Unități tehnice pregătite pentru concentrare – Patronul sus pus care asigură slujbele la turci (var.). 5) Pus la curent... cu jocul hazardului – A aduce îmbunătățiri la constituție vizând ridicarea imunității. 6) A lucra la fiare pentru modelarea trunchiului – Ieșită din casă... ocupă un locșor în centru! 7) Darul vorbirii concretizat în elocință! – Specialitate de vită pe un platou made in China – Repartizat de stat pentru cei sus-puși! 8) Luat la națională pentru banca de rezerve – E o împrăștiată de felul ei. 9) Manechin angajat la parada modei – Un dobitoc căruia i s-a pus pata. 10) Se găesc la un pol bucata așa, în mare.

Ștefan CIOCIANU – Cluj-Napoca

Comuna Șanț - Împrejurimi (Fotografii de Lucian Claudiu GRAPINI)

Munții Suhard

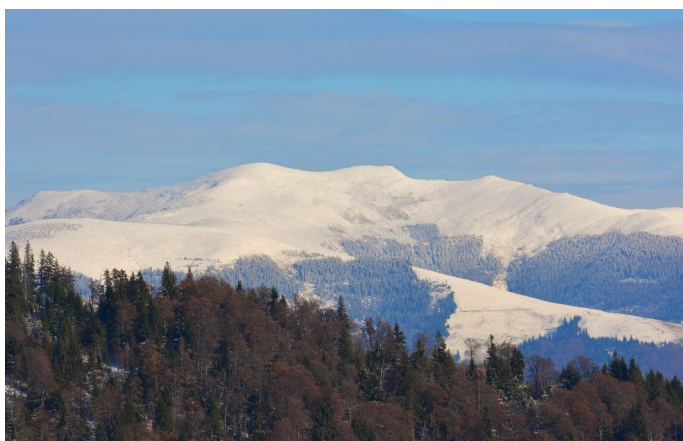
Munții Suhard

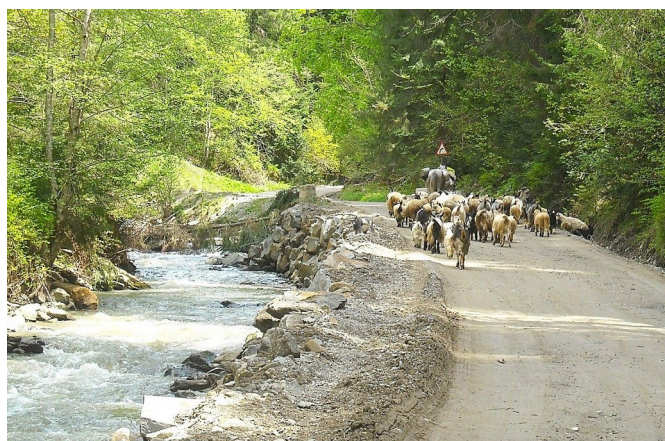
Valea Măria Mare, Munții Suhard

Valea Măriilor, Munții Suhard

Vf. Omu (1932 m), Munții Suhard

Valea Măriilor

Publicație socio-culturală trimestrială,
editată de **Asociația Culturală Revista „Izvorul Someșului”**,
cu sprijinul Consiliului local Șanț, județul Bistrița-Năsăud,
în *Parteneriat media* cu Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR)

Director fondator: **Grigore COTUL**
Redactor-șef: **Leon-Iosif GRAPINI**
Redactori: **Adela COTUL, Alexandru DĂRĂBAN, Dănilă FILIPOI, Maria FOROGĂU,**
Lucian Claudiu GRAPINI, Ana-Floarea HANCIUC, Valer POP
Machetare și tehnoredactare computerizată: **Adela COTUL și Grigore COTUL**

Adresa redacției: **Loc. Șanț, nr. 27, jud. Bistrița-Năsăud, 427285**
Email: **revista.izvorul.somesului@gmail.com**
Web: **www.acris.ro**

Tipar:
Tipografia PIM, Iași
Tel. 0730 086 676

Redacția respectă grafia autorilor
Responsabilitatea materialelor
publicate aparține în exclusivitate autorilor

Asociația Culturală Revista „Izvorul Someșului”

www.acris.ro

ISSN 2784 – 2959, ISSN-L 2784 – 2959

Persoanele care doresc să sprijine financiar
Asociația Culturală Revista „Izvorul Someșului”
pot face donații în contul:

ACRIS cont nr. RO49CECEB00030RON2253387,
deschis la CEC Bank,
CIF: 46144640

